PONTIFICVM ROMANORVM QVI E GALLIA ORIVNDI, IN EA SEDERVNT, HISTORIA

AB ANNO CHRISTI M. CCCV.
ad annum M. CCC. XCIV.

EX MSS. CODICIBVS NVNC primùm edita, & notis illuſtrata.

OPERA ET STVDIO
FRANCISCI BOSQVETI Narbonenſis IC.

NAPOLI

B. R. NEAPOLI

PARISIIS,
Apud SEBASTIANVM CRAMOISY, viâ
Iacobæâ, ſub Ciconiis.

M. DC. XXXII.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

ILLVSTRISSIMO
PRÆSVLI
D. HENRICO
SPONDANO
APPAMIARVM
EPISCOPO
FRANCISCVS BOSQVETVS
ÆTERNITATEM.

N*Æ vanus & futilis ſum*, PRÆSVL ILLVSTRISSIME, *ſi Eccleſiaſticam Hiſtoriam oblaturus, vt offerentis conſuetudo, & oblationis ratio ſuaderet, illius dignitatem tibi commendem. Ti-*

bi nempe ; cuius ſtudio & cura, quæ quantaque res Hiſtoria ſit, quilibet iam demum agnoſcit. Errabamus omnes per antiquitatis tenebras, nec eruta ex diuerſis locis vetera monumenta, nos in veram rerum priſcarum notitiam deduxerant. Quod cùm rebus politicis noxium, quæ nullo exemplo, nullo duce in incertum trahebantur; tum maximè Eccleſiaſticis incommodum erat, quæ ferè toto Eccleſiæ & Hæreſeos negotio ad auctoritatem & priſcorum rituum peritiam redacto, aduerſariorum præſtigijs & commentis oppugnatæ inclinare videbantur. Cùm Eminentiſſimus & ſanctæ memoriæ Cardinalis Baronius, Eccleſiæ bono, hoſtium cladi natus, paſſu indefeſſo per lon-

gum rerum Eccleſiaſticarum iter decurrens, ſentibus obſitam, puluere ſordidam, ſitu humilem, incerta antiquitate obſcuram, eius Hiſtoriæ viam nobis aperuit. At Deus optim. Max. quantam in molem ſuum opus vir μακαριώτατος *perduxit! cuius licèt magnitudo & multum vtilitatis afferat, & ad expugnandos Eccleſiæ hoſtes neceſſaria videatur; quàm tamen auido Lectori ingrata, quàm ſuo pondere inuiſa. Multos ipſius rei cupido ad legendum pellexit, plurimos ipſa prolixitas deterruit: & ni te* PRÆSVL SANCTISSIME, *Deus humano generi ad votum præſtitiſſet, pauci tantum virum noſſemus, plures admiraremur. Fortunatum virum, qui ſuorum operum illuſtrato-*

rem, & laudum præconem, viuēs videre, audire, & approbare meruit. Quanto gaudio vir ille beatus, rei Eccleſiaſticæ hiſtoriam in duodecim tabulis à ſe magno cum labore deſcriptam, non minore ſtudio, vtiliore exitu, politiore penicillo à te in vna aut altera tabella delineatam admiratus eſt. Vidit totus orbis Chriſtianus, & hæc duodecim cæleſtia ſigna, ab illo temporum Domino, Eccleſiaſtici cæli planeta tot annis decurſa, à tuo lucido ſydere tam breui tempore illuſtrata, & peracta ſuſpexit. Vidit, ſuſpexit, & optauit, quod fælici voto, & euentu, iam te perficere audio, vt quod præmatura bono publico mors beatum illum Cardinalem exigere non eſt paſſa, tua Ampli-

tudo ad vmbilicum perduceret. Huic ædificio dum ex omni regione lapides & ligna colligis, & illi tuo mellificio omnem florem demetis, flumen delibas, rorem illum cœleſtem vndecúmque coges, memini me ſuperioribus annis à te humaniſsimè Toloſæ exceptum, quædã vetera eius Hiſtoriæ quam illuſtras monumenta tibi obtuliſſe. Mitto nunc Innocentij III. Põtificis Maximi Epiſtolas, quas iam ante luſtrum vnâ cum notis prælo expreſſas, tetra illa lues quæ Prouinciam noſtram vaſtabat, & vis neſcio quæ diuina in hodiernam diem ſuppreſſerunt. Vitas Gallorum Pontificum cùm Deo ita placet, denuo Sanctitati tuæ repræſento: Eas olim tui nominis deſtinatione & voto religio-

ſas , te annuente, publicas facere audeo; Illæ, ſi ita amas , interim plebem ſubmouebunt, & te mox venturũ præconiâ quaſi voce denuntiabunt. Non ego quidem tanti ſum, vt prodromus tuus cenſear, præcipuè vbi abſolutiſſima Epitome tua præceſſit; eo tamen animo, vtinam pari ſucceſſu, hanc hiſtoriam emitti velim, vt dum olim deſiderata à lectoribus in ea percipientur, mentes eorum ad tuam, quæ ne hilum quidem illorum deſiderio eſt relictura, accendantur. Hæc fuſca Orientis tui Solis aurora, tantiſper hominum oculis grata, donec ille tuus ex alto montium cacumine radios emittens, inuia & inuiſa ſplendore ſuo manifeſtet. Ergo age, PRÆSVL ILLVSTRISSIME *&*

ab hac nocte mortalium mentes vindica; iam te venturum dum mea ſide expectant, ſpes inanes ne deſtitue, & quando Chriſtianæ Reipublicæ neceſſarium eſt, curſum tuum ne retrahe. Ecce quò oblationem meam publicus amor deduxit; preces & vota eius nomine concepi, cùm inſolentis mei munuſculi veniam expoſtulare deberem. Illud ſi ad dignitatem tuam non accedit, ſi à prophanis manibus affertur, & imperitis precibus offertur; tua humanitas, illaque ſanctitas quæ tuo ordini annexa in te præcipuè ſedet & elucet, diutius in ſubſtratione vel fletu me pœnitentem intra atrium non patientur. Perfectiſſimo, ni me fallo, tua pietas me conciliabit, & benedicto ad

altare hoc manipulo, in gratiam ſuam me recipiet. Tunc conuerſis pro æternitate tua ad Deum votis, cùm alterius rei niſi Zeli mihi conſcius ſim, hac mihimet conſcientiæ gratulatione adblandiar, quòd ſi pro publica re aliquid tentans nihil effeci, te ſaltem venturo, bonum nuntium illi prædixi. Lutetiæ Pariſiorum Calend. Maij Anno Salutis M. CCC. XXII.

PONTIFICES ROMANI E GALLIA ORIVNDI, quorum vitæ in hoc libro deſcribuntur.

CLEMENS V. Anno Chriſti M. CCC. V. pagina 9.
IOANNES XXII. aliàs XXI. Anno M. CCC. XVI. pag. 18.
BENEDICTVS XII. Anno M. CCC. XXXIV. pag. 45.
CLEMENS VI. Anno M. CCC. XLII. pag. 71.
INNOCENTIVS VI. Anno M. CCC. LII. p. 106.
VRBANVS V. Anno M. CCC. LXII. pag. 142.
GREGORIVS XI. Anno M. CCC. LXXI. p. 198.
CLEMENS VII. in ſchiſmate contra Vrbanum VI. Anno Chriſti M. CCC. LXXVIII. pag. 239.

LECTORI.

SI qua Hiſtoriæ propria virtus, ea veritas eſt (Amice Lector) quæ tantillùm immutata, vel offenſa, illam in fabulam vertit. Nec enim rerum euentus deſcripturus, & in negotijs tractandis poſteros edocturus, eos arbitrio ſuo componet; ſed genium & ſtilum fidei rerum accomodans, mortalium mentes per commenta non ſinet aberrare. Plures poſteriora hæc noſtra tempora tulere, qui ea neglecta virtute, venerandam hanc antiquitate ſua matronam legibus ſuis efformantes, infami ſub titulo, prout cuique numeratum erat, Principum & nationum animis pro gratia, vel ſimultate proſtituerunt. Paucos contrà nouimus ſuperioribus ſæculis eo morbo laboraſſe: adeò eius æui ſcriptoribus culta veritas, & ingenui mores fuerunt. Acceſſit eorum candori, in rebus & earum cauſis inquirendis diligentia, quâ relata & audita cunctanter, viſa & cognita audacter enarrabant. Suis ob id ſolùm vicinorumve negotiis erant addicti, ne ſi res vel hominum memoria, vel locorum interuallo remotas in medium afferrent, tum ſuorum oculis & auribus, cum poſterorum mentibus illudere viderentur. Quapropter vetera eorum monumenta diligenti ſtudio perquiſita, e ſitu demum & puluere eruta, ſummo in honore habita ſunt: nec inueſtigandæ priſcæ hiſtoriæ via

vertior viſa eſt, quàm ſi euolutis Bibliothecis omnibus, quod quiſque de rebus ſui ſaculi ſcripſiſſet, in lucem emitteretur. Hoc propoſitum me admirantem, ſimile ſtudium inceſſit; & cum alteri operi vires impares agnoſcerem, huic labori incubui, nec deſtiti, donec ſenſi me in hac palæſtra fruſtra non deſudaſſe. Auxit hanc curam Iuris Eccleſiaſtici ſtudium, quod hiſtoria Eccleſiaſticæ ope deſtitutum, nutat plerumque, & labitur: quodque tot editi à doctis viris antiqui libri, in huiuſcemodi priſcis monumentis latere facilè demonſtrant. Ea inter quibus ſchedæ meæ ſuccreuerant, vitas & acta Pontificum Romanorum, qui extra vrbem in Gallia ſederunt, à coetaneis ferè & depopularibus ſcriptas inueni. Opus non mole ponderoſum, non eloquentia cultum; ſed fide autorum venerandum, ſtili ſimplicitate ingenuum, Galliæ quæ eos dedit Pontifices honorificum. Quæ me maximè impulerunt, vt à puluere vindicatum tui iuris facerem, Amice Lector; *& quando tibi* Pontifices *Gallos depingebam, eos vt ab ipſo exordio probè dignoſceres, breuem hiſtoriæ ſuperioris anacephalæoſin eius fronti adtexere in animum induxi. Quam cum genij mei ſit, vt me hominem & talem ſcio, errore omni vacuam fore non ſpero: atque ideo quod in omni opere meo ſoleo, præfabor, me lubenter cenſoriam tuam notam paſſurum, quam ſi amico, non maledico animo adhibueris, me impoſterum lucrifacturum polliceor. Olim quidem veram & legitimam hiſtoriam, cuius in anacephalæoſi aliquod ſpecimen vides, componere ſtatueram: at præter quam quòd ab aliis vniuerſam hanc ſpartam adornari intellexi, ipſa rerum & temporum neceſſitas, quæ variis tempeſtatibus actos nobis ipſis abſtraxit, ab hoc propoſito animum abduxit. Puram*

itaque auctorum manum exhibeo ; in quorum erga te beneficij vt partem aliquam veniens te mihi conciliem , quandiu Typographus illis edendis operam dedit, prout quæque charta expreſſa eſt , ſucciſiuas meas operas, breues hiſtoricas notas dico, adhibui. Quas licèt tantulum ſtudium, quod ad typographi in cudendo moram productum vel contractum eſt, commendare non poſſit : fortaſſe tamen in aliquibus enarrandis ſubleuatus tuus labor, opitulântis manum exoſam non habebit. Is fuit præcipuè animus, vt tam anguſtis temporis ſpatiis concluſus, non quæ paſſim apud authores obuia eſſe poſſent, ſed quæ vel obſcuritate vel fide apud pleroſque laborarent, ex probis & præcipuè coetaneis ſcriptoribus, hiſtoricæ veritati reſtituerem. Hoc vnum autem te velim aduertere, incertos eſſe vitarum Pontificum à Benedicto XII. ad finem vſque ſcriptores : quòd illæ in Biblioth. Regis Chronicam à Canonico *S. Victoris conſcriptam ſequantur, alterius eiuſdem familiæ opus eſſe fortè non abs re exiſtimabimus. At temporum interualla, & ſtili diuerſitas, authores diuerſos arguunt : & ipſa Monachi manus ad* Clemen. *VII. vitam ab exſcriptore notata, ex diuerſis Collegiis eos fuiſſe demonſtrat. Duas verò priores Clementis V. & Ioannis XXII. vitas Bernardo Guidoni aſtruo, ex fide trium MSS. exemplarium : cùm tamen alia manu exarata quæ videre contigit longe diuerſa ſint, licèt Bernardi nomen præferant : immo & catalogus Epiſcoporum Romanorum Eccleſiæ Viennenſis à Maſſono laudatus, nunc à Quercetano poſſeſſus, in Ioanne XXI eadem ferè habeat, quæ hic noſter Guido. Mirum quantum in huius viri nomine erratum ſit à librariis, quodque præcipuum, ab ipſis hiſtoriarum ſcriptoribus, qui*

ex illo horum ferè omnium Gallorum Pontificum acta enarrant. Quibus ipſe Guido aduerſatur, cùm Im*peratorum, Regum Francorum, &* Paparum *Hiſtoria ab ipſo conſcripta, in emendatioribus & abſolutiſſimis MSS. Codicibus Annum Chriſti* M. CCC. XXX. *non egrediatur, atque ipſa Paparum Ioanni* XXII. *dicata ſit; neque illa eius nomine circumlata, quæ ad Clementem VI. pertingit, ipſius Ioannis* XXII. *ſupremos dies deſcribat. Itaque fidem MSS. ſecutus his vitis Bernardi nomen inſcripſi, nec ex aliis Ioannis* XXII. *vitam perfeci, ne tot ſcriptoribus hoc opus interpolarem, quod fortè aliquando Deus ex variis MSS. antea ineditis abſoluere dabit: Interim animo beneuolo hæc* παρέργα *accipe.*

SVMMA PRIVILEGII Chriſtianiſsimi Regis.

LVdouici XIII. Galliæ & Nauarræ Regis authoritate cautum eſt, ne quis in Regno ſuo, aliiſve locis ditioni ſuæ ſubiectis, intra proximos ſex annos, à die impreſſionis primæ inchoandos excudat, vendat, excudendum, vendendumque quouis modo, ac ratione curet, librum qui inſcribitur *Pontificum Romanorum qui in Gallia ſederunt Hiſtoria à Franciſco Boſqueto Narbonenſi nunc primum ex MSS. codicibus eruta & notis illuſtrata.* Præter Sebaſtianum Cramoiſy Bibliopolam Iuratum & Ciuem Pariſienſem, aut illos, quibus ipſe conceſſerit, ſub pœnis originali diplomate contra delinquentes expreſſis. Datum Rueliȷ 7. Maiȷ 1632.

De mandato Regis,

Signatum

PETIT.

PONTIFICVM ROMANORVM QVI IN GALLIA SEDERVNT, HISTORIA.

AGNOVERANT ſuperiora longè ſæcula, à Friderico I. è Germania in Italiam traducta partium nomina: quarum Guelfa, Eccleſiæ, Gibellina, Imperio militabat. Illa ſub Henrico aliquantùm interſopita, cum filij Friderici II. & maximè Innocentij IV. ſeditionibus reuixerant. Non vrbs, non Italia, ſed orbis ferè totus, his partibus ſciſſus: ipſorum Patrum animus ad deteriores factiones concitus, quas Patriciæ Romanorum familiæ ſacra purpura auctę

diû fouerunt. Acceſſit diuerſarum nationum ſtimulus, & hos Italos, hos Gallos, rapiens quóſque patrius amor diuiſit. Fruſtra remedia tentarunt, quibus ſolius Reipublicæ cura ſancti Pontifices, cùm Eccleſiæ ſollicitudinem, niſi cum hoc nomine inducere non liceret: adeò vt Bonifacio VIII. gentili Gibellino, Guelfæ partis neceſſaria cum Pontificatu adfectatio. Vnúſque Gregorius X. Chriſtiano nomini vel Gibellinum quicquam obeſſe, vel Guelſum prodeſſe prædicarit. Nec potuit Nicolaus III. licèt ipſe & Vrſinorum agnatus, & Columnenſium cognatus, factiones ex his familiis eiicere. At hæ partes quámlibet magnæ, ſuis tamen viribus ruituræ, diuerſis nationum animis, Regum gratia, opibus, dignitate fretæ, diu ſteterunt.

Præualebat Manfredus cum Gibellina parte aduerſus Eccleſiam, dum Carolus Regnum Siciliæ indepturus, Gallorum Patrum conſilio, à Pontificibus Gallis Vrbano IV. Clemente IV. in Italiam aduocatur. Deletis Manfredo, & Conradino, inclinata Gibellina factione, ſtante re Gallica, ſtetit Reſpublica Chriſtiana. Huius demum Princeps Nicolaus

III. electioni ſuæ contradicentem Carolum ægrè paſſus, & vltro oblatam affinitatem repudiatam ita doluit, vt eum & Patricia dignitate, & Imperij Vicariatu ſpoliarit: cognatiſque illis honoribus auctis, affinibus & depopularibus in ſacrum ordinem conſcriptis, ſecretò cum Ioanne de Porchyta Petri Arragonum Regis Legato colloquutus, Siculam leuitatem approbat, Eccleſiæ Romanæ Beneficiario vltra modum infenſus. At vbi vixit, Viterbium ex Hetruria venit Carolus, Patrum Gallorum in conclaui cum Italis decertantium animos præſentibus viribus recreat: eóque conniuente ferunt Vrſinos Cardinales Viterbienſium inimicorum turba in carcerem detruſos, donec Martinus IV. natione Gallus, Patrum votis eligeretur. Exinde ſemper vota Patrum apertè ſciſſa ſunt, & ſuccedentium Pontificum licèt aduerſo rei Gallicæ animò; ſtetere tamen Columnenſium & Vrſinorum factiones, quas poſt biennij interpontificium vocatus ex heremo Petrus de Morone dictus Celeſtinus V. non potuit ſedare. Adeò vt Benedictus Caietanus, ad Columnẽſium & Vrſinorum captanda pariter vota, Ca-

rolum alterum Siciliæ Regem exorauerit; cuius precibus Mathæus de Vrſinis, & Iacobus de Columna in eam vicem conſoni, eum in Bonifacium VIII. elegerunt. Verùm deportato à Bonifacio Columnenſium genere, ipſóque Philippo Francorum Regi aduerſante, quaſi conſopitis familiarum partibus, in amicitiam Franci Columnenſes ſimul & Vrſini coiuere, & prælanguido eorum in animis Italici nominis ſtimulo, amicos ſibi quiſque comparauit. Bonifacio mortuo, eius amici & conſanguinei, generis, & animi eiúſque memoriæ deuotum: Philippi cōtra, illius manibus hoſtem Papam quærere, nec tam Gallum, vel Italum, quàm Philippo beneuolum, Bonifacio inimicum optare.

Hæc fuere crudelis deinde ſchiſmatis incrementa latentia, proxima mutandæ Romanæ ſedis fundamenta. Non equidem Gallici animi, qui ad ſeruandam Petri coronam, auito more, res nouas molientibus rebellibus Italis, in ſolo proprio & Sanctæ Sedi deuoto potentiores. Sed Italiæ factiones, nationum diſſenſiones, familiarum partes, quas ad Reipublicæ Chriſtianæ cumulum, Pontificum &

Regum inimicitiæ exceperunt.

Igitur potentiores Bonifacio deuoti, ſucceſſorem illi dant Benedictum XI. ex Religioſa Prædicatorum familia ad purpuram euocatum. Cuius obitus ad Nonas Iulij Anni M. CCC. IV. redintegratis Patrum factionibus vndecimeſtre interpontificium dedit. Concluſi erant Patres Peruſij vbi Benedictus deceſſerat: quælibet eorum pars ex animo ſibi Pontificem poſcere. Bonifaciorum & Italorum, qui in vnum coierant Præſules Mathæus de Vrſinis, & Franciſcus Caietanus: Gallorum ſeu Regiorum Neapoleo de Vrſinis, & Nicolaus de Prato. Hic acris & ſagacis ingenij vir, vt Eccleſiæ prouideat, Regi faueat, partem ſuam euehat, Patribus in Comitiis palam narrare, non diu ſine capite corpus Eccleſiaſticum ſtare poſſe, vltra dilatam electionem atrox nimis, & periculoſum interpontificium parituram. Semotis arbitris, rem ad hunc modum tranſigi Franciſco perſuadere: vt è Gallis (Tranſalpinos vocabant) tres vna partium eligeret, è quibus intra quadraginta dies, vnum ſibi altera in Pontificem optaret. Placuit omnibus hæc conuentio, & Itali conditione accepta tres

Regi infenſiſſimos præſules, Tranſalpinos licèt, nominarunt. In his Bertrandus Archiepiſcopus Burdegalenſis,qui & Bonifacio ob Conuenarum ſedem priùs ab eo obtentam, Archiepiſcopalem poſtmodum acceptam vltra modũ addictus, & ob vaſtatos à Carolo Valeſio propinquorum agros, aliáque agnatis damna illata, hoſtis Philippi dicebatur. Ad eum tamen Nicolaus animum aduertit, vel quia aliàs amicus & gratus erat, vel quia genium Aquitanicum nouerat, facilem, honoris cupidum, nullóq; labore in Philippi amicitiam ruiturum. Hoc Gallicæ parti perſuaſo, rei ſeriẽ per ſecretos nuntios à Patribus die XI. Pariſiis Philippus accepit. Is nihil moratus ad D. Ioannis de Angeriaco Santonum oppidum præmonitum litteris Bertrandum ſexto die pauco comitatu conuenit: habito ad ſyluam proximam arcano colloquio, Rex ſibi, & Valeſio Bertrandum conciliare, penes ſe eius Pontificij poteſtatem, ad eam rem acta Peruſij narrare, ad maiorem fidem litteras legere. Attonitum rei non ſperatæ nouitate Bertrandum, ferunt ad Regis pedes procubuiſſe, Carolo ſe amiciſſimum iuraſſe, & ambitioſum animũ ſe

Regi ad quæcumque deuinxiſſe. Iuſſum ſurgere Rex oſculatus, hæc capita ab eo ſtipulatur. Primum, vt ſibi capti Bonifacij, læſæque Maieſtatis Pontificiæ, venia detur. II. vt Eccleſiaſticæ cenſuræ, queis eius rei cauſa notati fideles & amici, expungantur. III. Decimæ Regni reſarciendis Flandrici Belli expẽſis ad quinquennium concedantur. IV. Bonifacij memoria damnetur. V. Columnenſes honoribus quibus à Bonifacio ſpoliati reſtituantur: amici alij in Cardinalium collegium allegentur. Sextum tacet loco & tempore dicendum. Bertrandus horum omnium ſponſionem ſacroſanctæ Euchariſtiæ ſacramẽto firmat, vltra cautionum vice & pignorum, fratrem & ex fratre filios dat Regi obſides Pariſios ducendos: deinde viſitationem ſuæ prouinciæ reſumit, cui à Rege vocatus incumbebat. Rex verò curſores Peruſium remittit, quibus triceſimo quinto die reuerſis, ex mente Regis, Patres Galli innouatis pactionibus, & ſacramentis, Bertrandum Burdegalenſem ore Nicolai Pontificẽ pronunciant. Approbant Itali ſecretæ artis ignari, acclamãt omnes amico Põtifice electo. Populo declaratus, contentiones & rixas

in Cardinalium & Magnatum familiis peperit, ſingulis eum vt amicum vendicantibus. Interea Decretum electionis datum Peruſij Anno M.CCC V. Indictione III. die VI Iunij, à patribus datur, Guidoni Abbati Belliloci Virdunenſis Dioceſis, Petro de Montegiello Sacriſtæ Eccleſiæ Narbonenſis, & Andreæ de Hugugio Canonico Catalaunẽſi, ſedis Apoſtolicæ, & Patrũ collegij oratoribus. Bertrãdus viſitans Prioratũ de Leſinhaco in Dioceſi Pictauẽſi, ex curſoribus nuntium accepit. Burdegalã reuerſus XI. Cal. Aug. in Tẽplo D. Andreæ accepto decreto Clemẽs vocari voluit. Tertio Cal. eiuſdẽ menſis, vacatura poſterũ beneficia collationi ſuæ ſeruat, eodẽ quo priùs vſus ſigillo. Eò vſq; latuerant Italos artes Gallorũ, & amicus Pontifex quotidie Romæ expectabatur: dum decretum illius affertur, quo Patres Lugdunum ad Pontificiam inaugurationem euocantur. Ilicò aſtus Gallicos Cardinalis de Vrſinis noſcere, præhabitas artes detegere, votis potitum Nicolaum de Prato curia trans Alpes euocata, geniúmq; Aquitanicum, quem apprimè nouiſſet, longos ibi annos illam detenturum, palam iactare.

CLEMENS QVINTVS.

Ex Chronica MS. Bibliothecæ Fuxenſis, Fratris Bernardi Guidonis, Ordinis Prædicatorum, Hæreticæ prauitatis Inquiſitoris, poſtea Epiſcopi Lutebenſis.

CLEMENS V. naſcione Vaſco de loco qui Vilandrau dicitur Burdegalenſis diocesis oriundus, de Patre Berardo milite, fuit electus in Papam apud Peruſium in vigilia Pentecoſtes, quæ fuit nonis Iunij, anno Domini M. ccc. v. Sedit annis viii. menſibus x. diebus xv. à die electionis ſuę, vſque in diem ſui obitus computando. Vacauit autem ſedes annis duobus, menſibus tribus, diebus xvij. Hic priùs vocabatur Bertrandus de Gotho, fuitque primùm Epiſcopus Conuenarum, & exinde tranſlatus in Burdegalenſem Archiepiſcopatum, electúſque eſt in Papam, & tunc temporis ſuam Prouinciam in Pictauia viſitabat. Veniens autem de Pictauia in Burdegalam in menſe

Iulij ſubſequentis, receptus fuit cum ingenti gaudio, & honore, vbi recepit decretum electionis ſuæ in craſtino ſanctæ Mariæ Magdalenæ, & ſequenti die ſcilicet XI. Calend. Auguſti in præſentia Prælatorum, & Magnatum in Eccleſia Cathedrali ſancti Andreæ ſede ſua ſedens in cathedra Clemens vocari voluit, & elegit, & ex tunc cœpit agere,& ſe gerere ſicut Papa. De Burdegala verò receſſit in finem ſequentis menſis Auguſti,peruenitq; Lugdunum,conueneruntque ad eum Cardinales, fuitque coronatus Lugduni, in Eccleſia S. Iuſti Dominica intra octauas S. Martini, ſcilicet XVIII. Calend. Decemb. præſente Domino Rege Franciæ Philippo. Hic Clemens Papa Pontificatus ſui anno primo, in Aduentu Domini ſubſequenti,ſcilicet XVIII. Calend. Ianuarij,fecit vnam ordinationem Cardinalium, inter quos fuerunt, Petrus de Capella, Epiſcopus Toloſanus, Berengarius Fredoli Epiſcopus Bitterrenſis, Arnaldus de Cantalupo Electus Burdegalenſis, Frater Thomas Anglicus Magiſter in Theologia, & Frater Nicolaus Gallicus Cõfeſſor Regis Frãciæ, ambo de Ordine Prædicatorũ, Stephanus

Archid. Brugenſis Cancell. Regis Franciæ Guillermus Arruffati, Arnaldus de Pelagrua, Raimundus de Gotho nepos Papæ, Petrus Arnaldi Bearnenſis Abbas ſanctę Crucis Burdegalenſis, cui non fuerunt anni attributi in Cardinalatu, ſed obijt infra annum. Item Iacobum & Petrum de Columna patruum & nepotem, quos Bonifacius Papa depoſuerat, repoſuit in Cardinalatu Rege Francorum procurante. Anno autem Domini M. CCC. VI. Clemens Papa recedēs de Lugduno redijt Burdegalam, vbi ſedit cum ſua curia eo anno. Deinde Annno Domini M. CCC. VII. Clemens Papa cum curia ſua de Burdegala vadit apud Pictauiam, vbi ſtetit Curia anno vno, & ampliùs. Eodem anno in feſto S. Eduuardi Regis III. Idus Octobris fuerunt capti Templarij vbique in toto Regno Franciæ ſubitò vna die. Anno autem Domini M. CCC. VIII. circa finem menſis Auguſti Clemens Papa cum Curia ſua receſſit de Pictauia verſus Auenionem dirigens greſſus ſuos, vbi cū Curia ſua ſedit. Anno autem Domini. M. CCC. IX. venerunt Nuntij & Ambaxiatores Regis Alamanniæ Henrici apud Auenionem,

petentes confirmationem electionis & coronationem Imperij ab ipſo Papa ſibi dari, Papa verò eius electionem admiſit, & confirmauit, volens ipſum nominari Regem Alamaniæ & Romanorum, & coronationem Imperij promiſit, tempus eidem aſſignando, vt à feſto Purificationis ad duos annos Romam veniret, coronam ibidem Imperij percepturus. Eodemque Anno Domini M. CCCIX. Idus Septembris apud Auenionem Clemens Papa ad inſtantiam Regis Frăciæ Philippi, & ſuorum, in publico Conſiſtorio pronunciauit. vt liceret perſequi volentibus procedere contra memoriam damnandam Bonifacij PP. VIII. qui ab eiſdem iamdudum de crimine hæreſis extiterat infamatus. Anno autem Domini M. CCC. X. quinto Idus Maij per Archiepiſcopum Senonenſem cũ ſuis Suffraganeis in Concilio Prouinciali Pariſius cõgregati, fuerunt ſententiati, & iudicati Templarij, & propriis confeſſionibus tamquam impœnitentes ſuper nefanda & profana profeſſione ſua, fuerúntque relicti curiæ ſæculari, & per eandem igni traditi, & combuſti: vnum autem & mirădum fuit, quod omnes & ſinguli eorum confeſſio-

nes ſuas, quas priùs iurati fecerant in iudicio, retractarunt, dicentes ſe falſa fuiſſe confeſſos, nullam ſuper hoc reddentes cauſam aliam niſi vim, aut metum tormentorum quòd de ſe talia faterentur. Hic Clemens Papa Pontificatus ſui anno VI. Dominicæ verò Incarnationis M. CCC. X. in ſabbatho Quatuor temporum Aduentus, ſcilicet XIV. Calend. Ianuarij, apud Auenionem fecit ſecundam ordinationem quinque Cardinalium, qui fuerunt Arnaldus de Felguris Archiepiſcopus Arelatenſis, Bertrandus de Bordis Epiſcopus Albienſis, qui obiit infra annum ſequenti menſe Septembris, Arnaldus Nouelli Abbas Fontisfrigidi Ciſtercienſis Ordinis, Raimundus de Fargis nepos Papæ ex ſorore, Bernardus de Garno de ſancta Liberata. Hic Clemens Papa Pontificatus ſui anno VII. Dominicæ verò Incarnationis M. CCC. XI. in Calendis Octobris apud Viennam ſupra Rhodanum generale Concilium conuocauit, fuitque prima Seſſio Concilij inchoata XVII. Calend. Nouemb. & inter colloquia, & tractatus ſuper agendis, deductum eſt tempus per totam hiemem ſubſequentem. In ſequente verò menſe

Martij feria quarta in Hebdomada ſan-
cta XI. Calend. Aprilis. Summus Ponti-
fex multis Prælatis cum Cardinalibus co-
rā ſe in priuato Conſiſtorio cōuocatis, per
prouiſionis potiùs, quàm cōdemnationis
viam, ordinem Templariorum caſſauit, &
penitus anullauit, perſonis & bonis eiuſdē
ordinis diſpoſitioni, & ordinationi ſuæ &
Eccleſię reſeruatis. In ſequēti verò men-
ſe Aprilis tertia die eiuſdem menſis, An-
no Domini Incarnationis iam mutato,
ſcilicet M. CCC. XII. fuit ſecunda Seſſio
Concilij celebrata, in qua prædicta caſſa-
tio ordinis Templariorum fuit per ſum-
mum Pontificem radiante Concilio pro-
mulgata, præſente Rege Franciæ Phili-
po cum tribus filiis ſuis, cui negotium
erat cordi: ſícque annullatus eſt ordo
Templi poſt annos CLXXXIV. quibus mi-
litauerat, impinguatus ac dilatatus ni-
mis. In ſequenti verò menſe Maij pridie
Non. eiuſdem menſis in fęſto S. Ioannis
ante portam Latinam, ſabbatho intra
Octauam Aſcenſionis Domini, fuit ter-
tia & vltima Seſſio celebrata, & Conci-
lium quod ferè ſeptem menſibus protra-
ctum fuerat, terminatum, in quo fuerunt
multæ conſtitutiones editæ. Poſt cele-

brationem verò Concilij Clemens Papa cum curia ſua verſùs Auenionem reuertitur de Vienna. Eodem verò anno Domini M. CCC. XII. ſabbatho in ieiunijs Quatuor temporũ Aduentus. x. Calen. Ianuarij apud Auenionem Clemens Papa fecit tertiam ordinationem nouem Cardinalium quos aſſumpſit, qui fuerũt, Guillelmus de Mandagoto Archiepiſcopus Aquenſis, Iacobus de Oſa Epiſcopus Auenionenſis, Berengarius Epiſcopus Bitterrenſis, Arnaldus de Auxſio Epiſcopus Pictauienſis, frater Guillelmus Petri Magiſter in Theologia Lector Palatij de Ordine Prædicatorum, Frater Vitalis de Furno Magiſter in Theologia de Ordine Fratrum Minorum, Michael de Becco Gallicus Decanus S. Quintini, Guillelmus Teſta Condomienſis, item Abbas ſancti Seueri Ordinis S. Benedicti. Hic Clemens Papa Pontificatus ſui anno VIII. Dominicæ Incarnationis M. CCC. XIII. quinta die Maij in ſabbatho apud Auenionem canonizauit Fratrem Petrum de Marrone quondam Papam Cæleſtinum, & ſub nomine ſancti Petri Sanctorum Confeſſorum catalogo annotauit, à tranſitu eiuſdem S. Petri an-

no XVII. fuitque eius feſtiuitas inſtituta XIV. Calend. Iunij, qua die tranſiit ex hoc mundo. Anno autem Domini Incarnat. M. CCC. XIII. circa finem huius anni, in feſto S. Benedicti Abbatis, in caſtro de Montiliis prope Carpentoratem Ciuitatem in qua tunc Curia morabatur, Clemens Papa fecit coram ſe in Conſiſtorio publicari conſtitutiones quas priùs fecerat ordinari, ex quibus decreuerat fieri librum vnum, quæ dicuntur Conſtitutiones Clementinæ, cœpitque exinde ægrotare, vnde poſt obiit triceſima die ſcilicet XII. Calend. Maij, & ſic conſtitutiones illæ non fuerunt miſſæ ad ſtudia generalia, vt eſt moris, nec expoſitæ cõmuniter ad habendũ, ſed remanſerunt ſic quadriennio in ſuſpenſo, donec poſtmodum per ſucceſſorem eius fuerũt publicatæ, & ſub bulla ad ſtudia generalia deſtinatæ. Hic Clemens Papa cùm de Carpentorate Ciuitate infirmus portatus fuiſſet vltra Rhodanum, apud Caſtrum de Rocamaura, obiit ibidem 12. Calend. Maij, Pontificatus ſui anno IX. Dominicæ verò Incarnationis Anno M. CCC. XIV. fuitque reuerſum corpus eius vltra Rhodanũ apud Carpentoratẽ Ciuitatem

uitatem vbi Cardinales cum alia Curia reſidebant. Sequenti verò menſe Augu-ſti de Carpenctorate fuit tranſuectum corpus eius in Vaſconiam patriam ſuam, fuitque ſepultum ſicut elegerat in Eccleſia Beatæ Mariæ de Vſeſta Diœceſis Vaſatenſis. Defuncto autem Clemente Papa, Cardinales numero XXIII. qui apud Carpenctoratem ciuitatem cum alia Curia reſidebant, intrantes conclaue in Palatio Epiſcopali pro electione ſummi Pōtificis facienda, cùm ibidem aliquandiu perſtitiſſent non valentes concordare, ſuborta graui & grandi turbatione & commotione exteriùs inter familias eorumdem, ipſum conclaue circa feſtum Beatæ Mariæ Magdalenæ concorditer exierunt, ſtatuentes tempus intra quod redire debebāt ad eundem locum, ad electionem Summi Pontificis celebrādam. Sed subortis variis quæſtionibus, & iurgiis in inuicem, quæ ſtilo magis relinquenda ſunt, quàm ſcribenda, illuc minimè redierunt. Sed in diuerſis ciuitatibus, & villis diſperſi ſunt; ſteterúntque ſic diuiſi loco & propoſito annis ampliùs quàm duobus, fuerúntque tractatus plures habiti per perſonas medias inter eos,

quorum finis tandem fuit, mediante Domino Philipo tunc Comite Pictauiæ germano Regis Franciæ Ludouici cui ſucceſſit in Regno, quòd congregati ſunt in Lugduno, vbi conuenerunt in Conuentu fratrum Prædicatorum in Vigilia Apoſtolorum Petri & Pauli, Anno Domini M. CCC. XVI. ibique diligentia, arte, & ingenio præfati Domini Philipi, & conſilij ſui fuerunt omnes concluſi, nec exire permiſſi, cùm prius neſcirent nec crederent ſe ibi debere concludi, non enim potuiſſent in vnum diuiſis animis aliàs congregari.

IOANNES XXII.

Ex eodem Bernardo Guidonis.

IOannes XXII. de Caturco Ciuitate natus, electus fuit in ſummum Pontificem in conuentu Fratrum Prædicatorum Lugduni, VII. Idus Auguſti in Sabbato Dominicæ Incarnationis, Anno M. CCC. XVI. erat autem Cardinalis Epiſcopus Portuenſis, fuitq; coronatus more Pontificum Romanorum Lugduni in Eccleſia Cathedrali, Non. Septembris.

Dominica prima eiuſdem menſis. Hic priùs vocabatur Iacobus,& exinde Ioannes vocatum eſt nomen eius: fuerat autem priùs Epiſcopus Foroiulienſis in Prouincia Aquenſi, & inde tranſlatus factus fuit Epiſcopus Auenionenſis, & inde aſſumptus factus eſt Cardinalis, & ſic gradatim aſcendendo, tandem aſſumptus eſt ad Papatum. Hic de Lugduno circa finem menſis Septembris recedens peruenit apud Auenionem ſecunda die menſis Octobris in ſabbato, vbi cum Curia ſua ſedit: & in ſequentibus ieiuniis Quatuor temporum in Aduentu Domini feria ſexta, ſcilicet. xvi. Calend. Ianuarii fecit vnam ordinationem octo Cardinalium quos aſſumpſit, qui fuerunt, Bernardus de Caſtaneto, dudum Albienſis, tunc verò Anicienſis Epiſcopus, Iacobus de Via nepos ipſius Papæ de ſorore, Gancelinus Ioannis de Caturco Vicecancellarius, Bertrandus de Podieto, diœceſis Caturcenſis, Petrus de Reblaio Gallicus Cancellarius Regis Franciæ; Bertrandus de Monte fauentio Caturcenſis, Gaillardus de Mota, Vaſco natione; Ioannes Gaietanus, Romanus de Vrſinis. Hic Dominus Ioannes Papa Pontificatus ſui

anno primo, apud Auenionem canonizauit,& ſanctorum Confeſſorum catalogo adnotauit ſanctum Ludouicum Epiſcopum Toloſanum, filium quondam Caroli ſecundi Siciliæ Regis, VII. Idus Aprilis Anno Dominicæ Incarnationis M. CCC. XVII. Eodemque anno defuncto prefato Domino Iacobo de Via, Cardinali, fecit Cardinalem Dominum Arnaldum de Via, germanum eiuſdem, circa feſtum ſancti Ioannis Baptiſtæ. Eodem quoque tam in menſe Iulij quàm Auguſti, Eccleſiam Cathedralem Toloſanam ſancti Stephani erexit in Archiepiſcopalem ſedem, primumque Archiepiſcopum inſtituit in eadem Dominum Ioannem de Conuenis: Dioceſim verò Toloſanam quæ in réditibus Epiſcopalibus plurimùm abundabat, in ſex Epiſcopatus diuiſit, quorum Epiſcopi eſſent Suffraganei Archiepiſcopi Toloſani, ſexque villas in nouas ciuitates erexit: videlicet, villam Montis Albani, villam de Riuis, villam & Abbatiam de Lomberiis, villam cum Abbatia de ſancto Papulo, villam de Vauro, villam de Mirapice: Epiſcopos ac Epiſcopales ſedes conſtituens in ſingulis earumdem, fuerunt que con-

ſequenter iuſſu & ordinatione eiuſdem Summi Pontificis dioceſes certis terminis limitatæ. Item in Archiepiſcopatu Narbonenſi, duos Epiſcopatus fieri ordinauit, quorum primum & prius poſuit in Limoſo, & ipſum inſtituit in eodem, ſed paulò poſt ſedem inde tranſtulit ad Abbatiam de Electo. Secundum verò Epiſcopatum inſtituit infra annum, & ſedem eius poſuit in Abbatia ſancti Pontij, fueruntq; dioceſes limitatæ conſequenter. Item Epiſcopatum Albienſem diuiſit in duos, Epiſcopalem ſedem inſtituens in Abbatia Monachorum apud Caſtras, villam Caſtrenſem in nouam erigens Ciuitatem. Item Epiſcopatum Agennenſem diuiſit in duos, villamq; Condomenſem in nouam erigens ciuitatem, Epiſcopalem ſedē poſuit in Abbatia S. Petri de Condomo, fuitque conſequenter dioceſis limitata. Item in Epiſcopatu Lemouicenſi alium fieri ordinauit, Epiſcopatumque & Sedem Epiſcopalem conſtituit in Abbatia Tutellenſi nouam ibidem erigens ciuitatem. Item in Epiſcopatu Petragoricenſi, in villa de Sarlato, modo conſimili, in nouam erigens ciuitatem. Item in Epiſcopatu Claromon-

tis in villa ſancti Flori, nouam inſtituens ciuitatem cõſimiliter inſtituit nouam ſedem. Item Epiſcopatum alium ordinauit, ſedemque eius poſuit in Abbatia, ac villa de Vabrio eandem erigens ciuitatem. Item in Epiſcopatu Pictauienſi duos Epiſcopatus alios inſtituit, ſedem propriam & diœceſim nouam cuilibet aſſignando, in Abbatia ſiquidem de Malleſio ſedem eſſe conſtituit, & Malleacenſis diœceſis appellatur. In villa verò de Lucionio in Abbatia ſedem poſuit, & Lucionenſis diœceſis nominatur. Item in nonnullis villis in Toloſano, Carcaſeſio, & Albigeſio, & alibi inſtituit collegiatas Eccleſias, Canonicorum Secularium cum dignitatibus, & Præbendis, redditibus ſingulis eccleſiis aſſignatis. In monte Albano ſiquidem Collegiatam Eccleſiam inſtituit cum Decano & Canonicis, qui vnà cum Monachis Abbatiæ dicti loci vbi ſedes eſt Epiſcopalis ad electionem de Epiſcopo faciendam conuenirent. Item in Caſtro nouo de Arrio Collegiatam Eccleſiam inſtituit cum Decano, & Canonicis, qui vnâ cum monachis ſedis Epiſcopalis ſancti Papuli, concurrerent ad electionem Epiſ-

copi celebrandam. Item in Eccleſia ſancti Pauli de Fenelhedeſio diœceſis Electenſis Collegiatam Eccleſiam inſtituit, cum Decano, Canonicis, & Prebẽdis, qui vnà cum monachis ſedis Electenſis concurrerent ad electionem Epiſcopi celebrandam. Item in villa de Burlato Albigeſij, Collegiatam Eccleſiam inſtituit cum Decano, & Canonicis, qui vnà cum monachis ſedis Cathedralis Caſtrenſis concurrerent ad electionem Epiſcopi celebrandam. Item in villa de Inſula Iordani diœceſis Toloſanæ, & in villa ſancti Fœlicis eiuſdem diœceſis, & in caſtro Montis Regalis Carcaſſonenſis diœceſis, Collegiatas Eccleſias inſtituit, cum Decanis, & Canonicis, & Prebendis. Item Anno Domini. M. CCC. XVII. in menſe Nouembri Pontificatus ſui anno ſecundo, fecit publicari, & cum Bulla Papali, ad ſtudia generalia deſtinari, conſtitutiones quas Clemens predeceſſor eius fecerat, quæ Clementinæ vocantur, & nondum fuerant ad generalia ſtudia deſtinatæ, ſed vſque tunc ſteterant in ſuſpenſo. Item Anno Dom̃. Incarnat. M.CCC.XVII. Idem Dominus Papa poſt grauem diſſenſionem, & turbationem ſubortam in Or-

dine Grandimontis, ad ſedandam eandem ordinauit, & ſtatuit, vt ipſe Prioratus Grandimontis, qui totius ordinis noſcitur eſſe caput, Abbatia deinceps cenſeatur: & Abbatis eiuſdem electio pertineat ad Conuentum, & in triginta nouem domibus eiuſdem Ordinis ſint Prioratus Collegiati, & Priores à Collegio eligantur, & ad Abbatem pertinet confirmatio eorumdẽ. Actũ eſt hoc elapſis iam tunc temporis annis ducentis quadraginta ab exordio Ordinis computando. Hic Dominus Ioannes Anno Dom. M. CCC. XVIII. in menſe Auguſti, Archiepiſcopatum Tarraconenſem, qui vnus tãtum erat, in Regno Arragoniæ diuiſit, & conſtituit eſſe duos, ſedem Cæſarauguſtanam Epiſcopalem, in Archiepiſcopalem erigens pro ſecundo, quinque ſibi ſuffraganeis Epiſcopis deſignatis ex illis XI. quos priùs Tarraconenſis Metropolis obtinebat, ſex prioribus Suffraganeis reſeruatis. Item Anno Domini M. CCC. XIX. pridie Idus Martij inſtituit nouum Ordinem qui diceretur de militia Ieſu Chriſti, in Regno Portugalliæ, ad reſiſtendum in regione illa infidelibus Sarracenis, ſecundùm regulam & inſtituta Ca-

latrauenſis Ordinis. Item Anno Domini M. CCC. XIX. æſtatis tempore veterem Abbatiam Montis Caſſini S. Benedicti Abbatis in nouam ſedem Epiſcopalem erexit, primúmque Epiſcopum inſtituit in eadem. Hic Dominus Ioannes Papa Anno Domini M. CCC. XX. XV. Calend. Maij, Pontificatus ſui Anno 5. apud Auenionem Canonizauit & Sanctorum Confeſſorum catalogo annotauit Sanctum Thomam Anglicum quondam Epiſcopum Erfordenſem, à felici eius tranſitu ex hoc mundo Anno XXXVIII. Hic quoq; Dominus Ioannes Anno Domini M. CCC. XX. XIII. Calend. Ianuarij feria vj. in ieiuniis Quatuor tēporum Aduentus fecit ordinationem vnam ſeptem Cardinalium quos aſſumpſit, videlicet: Reginaldum la Porta de Alaſſato Lemouicenſis Diœceſis, Archiepiſcopum Bituricenſem: fratrem Bertrandum de Turre de Cambolco Caturcenſis Diœceſis, de Ordine fratrum Minorum, Magiſtrum in Theologia, Archiepiſcopum Salernitanum: Petrum de Patro Diœceſ. Caturcenſis Archiepiſcopum Aquenſem: Simonem de Archiaco, Diœceſ. Sanctonenſ. electum Viennenſem: Pilum for-

tem de Rampiſtano, de ſancto Georgio prope fluuium Tarni Dioceſis Albienſis, Epiſcopum Riuenſem: Petrum Textoris, de ſancto Antonio Dioceſis Caturcenſis, Viceeancellarium Curiæ: Raimundum de Rufo de Caturco ciuitate. Anno verò Dominicæ Incarnationis M. CCC. XXII. in menſe Auguſti, idem Dominus Papa, ſuſpendit ſententiam excommunicationis, ac pœnas alias contentas in conſtitutione Nicolai Papæ tertij edita ſuper regula fratrum Minorum, quæ incipit: Exiit qui ſeminat, Extra de verborum ſignificat. Libro ſexto, contra gloſantes, vel aliter exponentes, niſi grãmaticaliter, aut determinantes in ſcholis, ſeu prædicantes, aut docentes. Hic Dominus Papa Pōtificatus ſui anno VII. Dominicæ verò Incarnationis M. CCC. XXIII. XV. Calend. Auguſti apud Auenionem Canonizauit, & ſanctorum Confeſſorum aſcripſit catalogo ſanctū Thomam de Aquino, de Ordine fratrum Prædicatorum, Doctorem egregium, anno quinquageſimo decurrente à felici eius tranſitu de hoc mundo. Item eodem Anno Domini M. CCC. XXIII. pridie Idus Nouembris ad perpetuam rei memoriam

perpetuo declarauit edicto; quòd pertinaciter affirmare, quòd Chriſtus & eius Apoſtoli nihil habuerunt in ſpeciali, nec in communi, hæreticum ſit cenſendum, aſſertionemque huiuſmodi pertinaciter deinceps eſſe erroneam, & hæreticam definiuit, cùm contradicat ſcripturæ ſacræ, quæ pleriſque locis ipſos nonnulla habuiſſe teſtatur. Item pertinaciter affirmare, quòd Chriſto eiuſque Apoſtolis in his, quæ ipſos habuiſſe ſcriptura ſacra teſtatur, nequaquã ius ipſis vtendi competierit, nec illa impendendi, ſeu donandi ius habuerit, aut ex ipſis alia acquirendi, deinceps fore erroneum, & hæreticum declarauit, cùm ſcriptura ſacra teſtetur ipſos præmiſſa feciſſe, ſeu facere potuiſſe ſupponat expreſſe, cùm talis aſſertio vſum ipſorum euidenter includat in præmiſſis fuiſſet non iuſtum, quod vtique de Saluatore noſtro ſentire nefas eſt, & ſcripturæ ſacræ contrarium, & doctrinæ Catholicæ inimicum: prædictámque declarationem, & definitionẽ Apoſtolicam cum Bulla ſua ad generalia ſtudia deſtinauit. Hic quoque ſummus Pontifex Anno Domini M. CCC. XXV. Sabbato primò Quadrageſimæ, videlicet VI. Idus

Februarij reprobauit & ſententialiter condemnauit in Conſiſtorio quodam peſtiferam poſtillam fratris Petri Iohannis de Serinhano Diocefis Bitterrenſis, de Ordine fratrum Minorum, continentem dogma peſtiferum, & articulos erroneos, & hæreticos, è qua ſumebat fomentum Secta quædam peſtifera illorum qui Beguini vulgariter appellantur, qui ſe fratres pauperes de tertio Ordine S. Franciſci communiter nominabant, ex quibus plures fuerunt tanquam hæretici cōdemnati, & combuſti. Hic Dominus Summus Pontifex Pontificatus ſui Anno XII. Domin. Incarnat. M. CCC. XXVII. feria VI. Quatuor temporum Aduentus, videlicet XV. Calend. Ianuarij, fecit tertiam ordinationem X. Cardinalium, quos aſſumpſit; videlicet Ioannem de Conuenis Archiepiſcopum Toloſanum; Anibaldum Gaitanū, Romanum, Archiepiſcopum Neapolitanum: Iacobum Ciſtercienſis Ordinis, Magiſtrum in Theologia, Epiſcopum Mirapiſcenſem: Raimundum Rutenenſis Diocefis, Epiſcopum ſancti Pauli; Petrum de Mortomari Lemouicenſis Diocefis, Epiſcopum Antiſſiodorēſem: Petrum de Capis, Epiſco-

pum Carnotenſem: fratrem Matthæum de Vrſinis, Romanum, de Ordine Prædicatorum, Magiſtrum in Theologia, Archiepiſcopum Sipontinum: Petrum de Toleto, Hiſpanum, Epiſcopum Carthaginis vel Murciæ, Ioannem de Columna, Romanum: Vbertum de Puteo, de Monte Peſſulano. Hic Summus Pontifex plures conſtitutiones edidit, vtiles & ſalubres. Hic quoque contra Ludouicum Ducem Bauariæ qui in contradictione in Imperatorem electus fuerat, ſed eius electio per ſedem Apoſtolicam, ſicut eſt moris, & iuris, non fuerat approbata, & pro Imperatore ſe gerebat, multos fecit proceſſus per temporum debita interualla, cum publicis & peremptoriis citationibus editis, qui cùm non duxit comparendum, fuitque tandem per eundem ſummum Pontificem priuatus iure, ſiquidem ſibi ratione talis electionis competierat aut competebat, necnon excommunicatus, & fautor, & defenſor hæreticorum adiudicatus. Qui Ludouicus prauo vſu malorum conſilio cõtra eundem Summum Pontificem Vicarium Domini Ieſu Chriſti, & aduerſus Apoſtolicam ſedem & Eccleſiæ vnitatem, multiplici-

ter, & barbaricè ſe erexit, venienſque Romam quendam Pſeudo-Antipapam Romæ fieri fecit legibus & ordine peruerſis, & execratis orationibus execrari potiùs quàm ſacrari ſub anno Dominicæ Incarnationis M.CCC. XXVII. in menſe Maij: cui Antipapato ipſe Ludouicus reuerentiam exhibuit, tanquam Summo Pontifici, & tanquam Papam manu tenuit & deduxit in graue ſcandalum Eccleſiæ Domini Ieſu Chriſti. Præfatus Pſeudoantipapa fuit frater Petrus de Raynalucij de Corbario Reatinæ Dioceſis, de Ordine fratrum Minorum, qui antequam habitum eiuſdem Ordinis aſſumeret, vxorem habebat Ioannam Mathei de Corbario, cum qua cohabitauerat coniugaliter annis quinque, & rupto fœdere coniugali, ipſa viuente, & inuita, ſpretâ fide coniugij, ad fratres Minores ſe contulit, & habitum eorum ſumpſit, & Beati Franciſci regulam eſt profeſſus. Hic Petrus de Corbario æterna miſeria dignus, de ſecta Nicolaitarum, quam Ioannes in Apocalypſi odibilem deſcribit, ſpreta tam religionis, quàm Catholicæ fidei profeſſione, profanæ, & inſanæ electioni in Antipapam, manum dedit &

animum, & ſe Nicolaum quintum à ſuæ partis conſortibus voluit nominari, cœpitque inſinuando agere, & ſe gerere tanquam P. R. in ipſa vrbe, in opprobrium dictæ vrbis, fecitque Cardinales ſecum complices in veſania, & conatus eſt ſcindere Eccleſiæ vnitatem, vtpote miniſter & membrum Antichriſti. Præfata autem Ioanna vxor eius ipſum repetiit in iudicio corã Epiſcopo Reatino oblato libello: pro qua Ioanna contra prædictum Petrum, per Dominũ Ioannem Epiſcopum Reatinum lata fuit ſententia publicè, ſeruato iuris ordine penultima die menſis Nouembris Anno Dominicæ Incarnationis M.CCC.XXVIII. ſicut in tranſumpto ſententiæ plêniùs legimus contineri. Præfatus itaque Frater Petrus Raynalucij de Corbario, à Patre ſuo ruſtico, & paupere, ſic cognominatus, poſtquam fuit per dictum Ludouicum Bauarum intronizatus in vrbe, ſicut præmiſſum eſt, ſtetit in eadem vrbe Romana à Calendis Maij vſque ad quartam diem ſequentis menſis Auguſti, cum eodem Bauaro, qua die idem Bauarus compulſus vrbem exiuit cum ſuo Antipapa, greſſus ſuos ad ciuitatem Viterbienſem tanquam fugi-

tiui pariter dirigentes. Tandem per maritima cum multis infortuniis ad Ciuitatem Piſanam peruenerunt, receptique fuerunt à Piſanis, vbi dictus Petrus Antipapa reſedit, & curiam ſuam tenuit in palatio Archiepiſcopali, donec prædictus Bauarus ciuibus Piſanis odioſus effectus inde exiuit. Qui ibidē dimiſit Vicarium, qui loco ſui quendam Tarlatum nomine, qui poſt receſſum dicti Bauari, de ciuitate Piſana, callidè cogitans ſibi appropriare dominium ciuitatis, de voluntate ciuium Piſanorum, qui erant de tyrannide Bauari grauati multipliciter & afflicti, cępit tractare de pace, cum poteſtate, Eccleſiis & ciuibus Florentinis, & tunc dederunt cõmeatum predicto Petro Antipapæ vt inde recederet, & abiret. Cúmque peteret à prędicto Tarlato vt ſibi prouideret de ſecuro conducto, donec perueniſſet ad Bauarum qui adhuc erat in partibus Lombardiæ, negauit Tarlatus, & tunc prædictus Antipapa ſecretiùs dedit ſe ipſum in manibus Bonifacij Comitis Nouelli de Donairatico Piſani, & ipſe Bonifacius fecit eum de nocte occultè duci cum quodam ſuo Anticardinali fratre Paulo de Ordine fratrum Minorum,
ad

ad vnum caſtrum ſuum in maritima, quod vocatur, caſtrum de Vrgari, quod diſtat à Ciuitate Piſana per 35. milliaria, vbi cum prædicto Paulo Anticardinale occultus latuit circiter per tres menſes. Verùm cùm ciues Florentini quacunque ex cauſa duxiſſent exercitum gentis ſuæ verſùs partes illas, dubitans & timens dictus Bonifacius Comes, ne hoc facerent vt prædictum Antipapam ſcirent ibi latere; & quærerent ipſum Antipapam habere, fecit eum quantò potuit occultiùs reduci ad domum ſuam in Ciuitate Piſana, vbi tenuit eum abſconditum & occultum vſque ad quartam diem menſis Auguſti ſub Anno Domini, M.CCC.XXX. Dum autem ſic teneretur occultus per dictum Bonifacium, per quandam perſonam cœpit paulatim negotium detegi, & ſecretiùs illis qui erant pro parte Eccleſiæ reuelari, & de manu Epiſcopi Lucani actum fuit cum præfato Bonifacio multis modis, vt ipſum detegeret, & redderet. Qui à principio negauit penitus ſe ipſum eundem habere: ſed tandem poſt multos tractatus habitos cum eodem & amicis ſuis, expoſitis ſibi malis, & periculis, quæ niſi ipſum detegeret, & redderet,

ſibi & ſuæ domui imminebant, ſaniori vſus conſilio acquieuit ipſum reddere, & intimauit Domino Papæ, ſe eundem Papam redditurum iuxta ſuum beneplacitum & mandatum. Et tunc Dominus Papa per certum nuntium ſuas tranſmiſit litteras Apoſtolicas Archiepiſcopo Piſano, & præfato Epiſcopo Lucano, quatenus dictum Papam reciperent à Bonifacio ſupradicto; & ſi certos articulos in litteris Apoſtolicis expreſſos abiuraret, & vellet redire ad Eccleſiæ vnitatem, ipſum poſſent abſoluere à ſententiis excommunicationum quibus erat ligatus; quod & factum fuit. Sicque fuit poſitus in galea in portu Piſano, & traditus clerico Domini Papæ ad hoc deſtinato cum pluribus armatis, & conducto ſecuro in vigilia B. Dominici, Anno Domini, M. CCC. XXX. ſicque deductus eſt tam per mare vſque Maſſiliam, quàm per terram, & per Prouinciam Prouinciæ tranſeundo errores ſuos in villis publicè recognoſcendo, vbique autem in toto itinere ab omnibus populis in villis & ciuitatibus maledicebatur eidem Antipapæ. Perductus eſt igitur prædictus Antipapa anno, & mēſe immediatè præſcriptis apud Auc-

nionem ad præſentiam Domini Ioannis Papæ XXII. & Cardinalium, & coram eodem Summo Pontifice, & Cardinalibus publicè in conſiſtorio pluribus aſtantibus confeſſus eſt, & recognouit in iudicio ore proprio & in ſcriptis, & etiam cum publicis tabellionum inſtrumentis errores ſuos deuios, in quibus inciderat. Quos vt propriùs explicemus verbis confeſſionis ſuæ vtentes in ſequentibus duximus explicandos; non ad ſequendum eos, ſed magis ad abhorrendum, ad præcauendum futuris temporibus cunctis fidelibus, prout ex litera Apoſtolica ſub vera Bulla plumbea Prælatis directa eos colligimus, & videmus contineri, quibuſdam paucis verbis deciſis ſtudio breuitatis.

Confeſſio Antipapæ.

IN nomine Dei Patris omnipotentis, & Filij, & Spiritus ſancti.

Quoniam iuxta doctrinam ſapientis ocultanti ſcelera ſua denegatur directio, purè autem confitenti, & ea penitus deſerenti eſt miſericordia repromiſſa. Id-

circo Ego Frater Petrus de Corbario, de Ordine Fratrum Minorum, ſceleratiſſimus peccatorum, hoc conſiderans, & attendens, volens in viam veritatis quam iniquè deſerui, dirigi, & miſericordiam, & gratiam inuenire: Quamuis nuper Piſis exiſtens coram Reuerendis Patribus Domino Simone Archiepiſcopo Piſano, & Domino Guillelmo Epiſcopo Lucano, & diſcreto viro Magiſtro Raymundo Stephani Clerico Papalis Cameræ, & Apoſtolico Nuntio præſentibus multis Prælatis aliis ac religioſis & nobilibus ac popularibus Ciuitatis Piſanæ, errores meos, & ſcelera ſpontaneè cum vrgenti cordis amaritudine confeſſus fuerim, & à præfatis Archiepiſcopo & Epiſcopo auctoritate Apoſtolica per literas Apoſtolicas patentes eis in hac parte conceſſa, recepta priùs confeſſione mea, & abiuratione errorum meorum, & præſtito iuramento de ſtando & parendo mandatis Apoſtolicis beneficium abſolutionis habuerim ab omnibus ſententiis iuris, & hominis. Nihilominus tamē adhuc errores meos & ſcelera mea, in præſentia ſanctitatis veſtræ Domini Ioannis ſuprema prouidentia, & clementia Summi Ponti-

Summa prouidēte clemētia.

tificis, veri, & vnici Domini noſtri Ieſu Chriſti in terris Vicarij, ac Eccleſiæ Sacroſanctæ Catholicæ, & in præſentia ſacri veſtri Collegij Dominorum Cardinalium conſtitutus intendo, & volo recognoſcere, & abiurare errores meos, & alia facere quæ veſtra Sanctitas duxit ordinandum. In primis itaque confiteor, & cum ingenti amaritudine animi recognoſco, quòd cùm ſeductor ille, Schiſmaticus, & hæreticus manifeſtus Ludouicus de Bauaria, dudum iure, ſi quod ſibi quæſitum fuerat ex electione diſcordi de ipſo in Regem Romanorum celebrata, iuſtè priuatus fuiſſet per ſedem Apoſtolicam, & eandem Sanctitatem veſtram, ac vt hæreticus & fautor hæreticorum nôtatus de multis hæreſibus, & fautoriis hæreticorum, ac ſchiſmatibus condemnatus, ad vrbem Romam imbutus diabolico ſpiritu perueniſſet. Religioſus vir Miniſter Romanæ Prouinciæ Ordinis Fratrum Minorum, ac Dominus Ioannes Dei gratia ſancti Theodori Diac. Cardinalis, Sedis Apoſtolicæ, & Sanctitatis veſtræ Legatus, & maiori obſeruatione interdicti, cui erat tûc ſâctiſſime Pater per vos ſuppoſita vrbs prædicta, eiuſdem

Duxerit ordinanda.

Pro maiori.

Ludouici aduentu percepto, mihi & aliis Fratribus in eadem vrbe morantibus ſub virtute obedientiæ * exiremus. Ego infœlix peccator præceptis huiuſmodi non obſtantibus in eadem vrbe præſente dicto peſſimo hæretico & Schiſmatico Ludouico, & aſſiſtentibus ei pluribus aliis ſchiſmaticis condemnatis, & reprobatis per Sanctitatem veſtram, & Eccleſiam ſanctam Dei, pertinaciter remanere præſumpſi, & in ea licèt eſſet iuſtè & ſanctè per vos eccleſiaſtico interdicto ſuppoſita celebraui diuina ſæpius, immò quantum in me fuit veriùs prophanaui. Deinde cùm idem perfidus Ludouicus datus in ſenſum reprobum, ſe de facto feciſſet Imperatorem Romanis perfidis coronari, & contra vos, Beatiſſime Pater, diabolicam, & iniquiſſimam depoſitionis, imo verò abuſionis promulgaſſet ſententiam, & proceſſus diuerſos, falſos, & temerarios, & iniuſtos, meque ad quorundam infidorum Principalium Romanorum Clericorum, & Laicorum inſtantiam eius ſequacium vnà cum certis de Clero, & populo perfidis eius complicibus, & fautoribus ad hoc ſecum vocatis in Papam & Summum Pontificem,

* Et excõmunicationis pœnis, quas non parentes ipſo facto incurrerent, publicè iniunxiſſent, vt dictam vrbē omnes & ſinguli.

A certis.

immo veriùs Antipapam damnatum, & peſtiferum elegiſſet. Ego miſer inductus, imo ſeductus fui ſuis & multorum tam Clericorum, quàm Laicorum eius fautorum& ſequaciũm dictæ vrbis precibus,& importunis & pernicioſis inſtantiis ac infeſtis, falsò & erroneè aſſerentium, quòd Papã Imperator deponere poterat, & loco depoſiti aliũ ordinare;& quod per conſequens eidem hæretico, & ſchiſmatico Ludouico, qui tunc in futurum & falſum Imperatorem & denuò ſe coronari de facto fecerat, & vos Pater Beatiſſime, abuſiuè depoſuerat, hoc licebat via ſuperbiſſima, elatione more Luciferi, ambitionéque damnabili nihilominus exſequutus huiuſmodi electioni tam nefandæ, quàm reprobę, imo nulli malitioſè cõſenſum meum temerarium, & omni pœna digniſſimum non erubui adhibere, ac ſubſequenter conſecrari, imo execrari ab hæretico, & ſchiſmatico Iacobo dudum Caſtellano Epiſcopo excommunicato & depoſito, & coronari à dicto Ludouico de Bauaria hæretico me permiſi, licèt ad eum etiam, ſi verus Imperator exiſteret, ſicut re vera non erat, egóque verus eſſem Papa, ſicut in veri-

Perurgentibus

Execratus.

tate non eram, ſed Antipapa potiùs ſchiſmaticus & hæreticus, nequaquam talis coronatio pertineret. Item quod Cardinales, imo veriùs Anticardinales, & omnes Officiales, quos verus Papa eſt habere ſolitus, de facto ordinare præſumpſi, Bullamque more Papæ, licèt eſſem reprobus & damnatus, fieri feci, & habui, eâque falsò vſus fui temerè, & iniquè. Et vt ſtatum meum prauiſſimum, &
Ybique. Ob. Ludouici prædicti damnati, ac falſas opiniones hæretici, & ſchiſmatici Michaëlis de Ceſena dudum Miniſtri Generalis Ordinis fratrum Minorũ; ſcilicet, quod Christus & eius Apoſtoli in his quæ habuiſſe dicuntur, non habuerunt niſi tan-
Facti. tùm vſumfructum ſimplicem: poſſem fortius & promptius ſtabilire, Dei amore poſtpoſito extendens ad omnia illicita manus meas, proceſſus & depoſitionis ſententiam Ludouici prædicti hæretici manifeſti contra vos Beatiſſime Pater, habitam, & etiam fulminatam, ſuplens omnem defectum ſi quis eſſet in ipſis, ex certa ſcientia, & de plenitudine poteſtatis, non ſolùm illos confirmare, & mei ſcripti communire patrocinio non eru-
Seminaſſe. bui, ſed etiam denuo ſententiare, pro-

nuntiare, declarare, & prædicare publicè omnia ſingula in proceſſibus promulgata præſumpſi. In quibus quidem proceſſibus Ludouicus prædictus pronuntiabat, & declarabat fore hæreticum, & ſcripturæ ſacræ contrarium dicere, quòd Chriſtus & Apoſtoli in his quæ habuiſſe leguntur, habuerunt aliud quàm ſimplicem vſum facti: ex qua quidem pronuntiatione euidenter concluditur, ipſum, & me etiam ex confirmatione, pronuntiatione, & prædicatione prædictis, in damnatam hæreſim per conſtitutionem vestram Apoſtolicam, & fratrum veſtrorum promulgatam conſilio incidiſſe. Et nihilominus aduerſus Reges, & Principes meas litteras deſtinaui, per quas ad eorum notitiam deducebam quomodo vos, Pater Beatiſſime, cui multa falſa, hæretica, & erronea, in eiſdem litteris imponebam, ſuggerentibus dictis hæreticis ſceleratis, Ludouico ac Michaele, ac iuxta votum ſuum ordinantibus, per eundem Ludouicum ac per me fueratis depoſitus, & ſententialiter condemnatus, eoſdem Reges, & Principes, exhortando nihilominus, & rogando, quòd vobis tanquam Papæ non parerent in ali-

Poſt.

Ad diuerſos.

quo, nec fauores aliquos exhiberent, ſed contra vos potius, mihi & dicto Ludouico præberent auxilium & conſilium & fauorem. Nec his contentus tam in vrbe quàm in pluribus ciuitatibus, & locis aliis Clericos Sæculares & Regulares compuli, vt non obſtante interdicto cui per vos, Sanctiſſime Pater, erant ſuppoſita loca ipſa, in eiſdem celebrarēt, immo verius quantum erat in me prophanarent diuina. Tallias quoque in Eccleſiis impoſui, tam in vrbe, quàm alibi, pro quibus calicibus, ornamentis, & nonnullis rebus aliis ipſas Eccleſias ſpoliaui. Fideles inſuper Prælatos nonnullos ac alios clericos, in dignitatibus, & beneficiis aliis eccleſiaſticis, conſtitutos ſuis priuaui prælationibus, dignitatibus & beneficijs alijs eccleſiaſticis in illis præficiendo vel hæreticos, vel ſchiſmaticos, vel eorum fautores, & plerumque non abſque Simoniaca prauitate; quibus etiam, illis ſcilicet, quorum hæc prælatio requirebat de facto, cùm de iure non poſſem, per me vel per alium munus conſecrationis, immo verò execrationis impendi. Contra fratres quoque Minores non parentes Michaeli prædicto, tanquam Generali Miniſtro, qui cùm depoſitus erat iu-

ſtè, & condemnatus de hæreſi, hæreticus, ac ſchiſmaticus declaratus, & alius per Capitulum generale concorditer aſſumptus, & contra ſeruantes interdicta, per vos vel Le[illegible]os, ſeu Officiales veſtros alios promulgata, vtroque ſpirituali videlicet, & temporali gladio procedere non expaui. Eidem Michaeli, & ſequentibus ſuis hæreticis & ſchiſmaticis impertiendo iniuſtè & temerè auxilium & fauorem. Indulgentias inſuper, & diſpenſationes, Sedi Apoſtolicæ reſeruatas concedendo de facto, & etiam faciendo. Nonnullis quoque qui pro Pontificibus ſe gerebant, cõmiſi vt ſacros Ordines celebrarent, in quibus Ordinibus plures, vt credo, ad ſacros Ordines promouerunt temerè, cùm eis virtute præfatæ licentiæ nõ liceret. De Patrimonio quoque Beati Petri in nonnullis locis ad tempus, & interdum in perpetuum diſponere non expaui. Hæc omnia, & plura alia contra Deum & ſanctam Catholicam Eccleſiam ac vos Beatiſſime Pater, verum & vnicum Ieſu Chriſti Vicarium recognoſco, & confiteor nulla fore, caſſa, & inania, velut ab illo cui non competebat ius faciendi, attentata quoque quantum ad me ſpectare poteſt, quæ præceſſerunt de Quodq;. Quatenus proceſſerũt.

facto reuoco, & nulla fore & fuiſſe pronuncio, & declaro. Confiteor inſuper me credere & tenere fidem illam, quam Sancta Romana Eccleſia tenet, ac vos, Pater Beatiſſime, tenetis, prædicatis, atque docetis. Poſt hæc autem facta confeſſione prædicta in iudicio, abiurauit omnes & ſingulos errores, articulos erroneos ſupradictos, & præſertim, & ſingulatim, & iurauit parere mandatis Eccleſiæ vnitati à qua deuiauerat, & Domini Papæ petens miſericordiam, & abſolutionem à vinculis excommunicationum, & reintegrari Eccleſiæ vnitati, à qua deuiauerat, fuitq; per eumdem Dominum Papam abſolutus, & reintegratus Eccleſiæ vnitati, reſeruata ordinatione & declaratione pœnitentiæ ſibi iniunctæ de præmiſſis, de quibus & ſingulis fuerunt ad æternam rei memoriam facta publica inſtrumenta. Datum Auenione VIII. Idus Septembris, Pontificatus præfati Domini Noſtri Papæ Anno XV. Dominicæ Incarnationis M.CCC.XXX. Quibus peractis præfatus Petrus fuit clementer, & miſericorditer ſuſceptus ad pœnitentiam, poſitus in decenti cuſtodia ad cautelam, vt probaretur an ambularet in

Expreſſim.

tenebris, vel in luce, Ibique hodie quæ hæc ſcripſimus, tractatur vt familiaris, ſed cuſtoditur vt hoſtis.

Ex MS. Bibliothecæ Fuxenſis, cui Inſcriptio. Geſta quorundam Pontificum Aquitaniæ. Idem liber manu exaratus habetur in Bibliotheca Regia, ad calcem Chronicæ Victorianæ quæ Memoriale Hiſtoriarum inſcribitur, ex illis geſtis & alijs Pontificum vitis ad Paulum II. collectus ab incertis auctoribus.

BENEDICTVS XII.

BENEDICTVS Papa XII. natione Toloſanus de loco de Sauarduno, Dioceſis Riuenſis oriundus, poſt dictum Ioannem Papam XXII. immediatè fuit electus in Papam in Auenione die XVI. menſis Decembris. Anno Domini M.CCC.XXXIV. die verò XX. fuit coronatus. Hic prius fuit vocatus IacobusFurnerij, aliàs cognominatus, Nouelli, qui in iuuentute ſua ſub habitu regulari, & mo-

Codex Regius habet Samardino. C R Appamiarũ dioceſis. C R Nouellus.

naſtico decreuit Domino famulari, fuítque receptus & indutus in monachum in monaſterio Bolbonenſi Ordinis Ciſterciensis Diœceſis Mirapiſcenſis. Vbi poſtquam edoctus fuit in regularibus obſeruantiis & clauſtralibus diſciplinis, diutius circa ſtudia literarum inſudauit tam Pariſiis quàm alibi permanendo. In quibus adeò profecit, quòd tandem fuit effectus ſufficiens, & notabilis Magiſter in ſacra Theologia, deinde primò ad Monaſterium Fontisfrigidi Dioceſis Narbonenſis, ſecundò ad Appamiarum, tertiò ad Mirapiſcenſem fuit promotus Eccleſias. Demum verò per dictum Ioannem PP. XXII. ordinatus extitit in preſbyterum Cardinalem, habuítque titulum ſanctæ Priſcæ, & exinde fuit, vt præmittitur, electus in Papam, ſeditque annis ſeptem, menſibus & diebus xv. Hic Decretalem condidit quæ incipit, Benedictus Dominus Deus in donis ſuis: ad deciſionem quæſtionis inter Theologos diutiùs agitatæ de Dei faciali viſione, ſanctorum, & aliorum beatorum, ante diem iudicij, quam dictus Ioannes PP. XXII. prædeceſſor ſuus morte præuentus non determinauerat, licèt hoc facere diſpoſuiſſet.

Vnde declarauit idem Benedictus Papa quòd animæ Sanctæ non egentes purgatione ſtatim faciem Dei vident, mandans ſub pœna anathematis ac incurſionis hæreſis, ne quis contra huiuſmodi determinationem ſuam dogmatizaret, aut crederet. In Conſiſtorio etiam publico primo vel ſecundo quod tenuit, reuocauit omnes Commẽdas factas per prædeceſſores ſuos de Eccleſiis Cathedralibus, & Abbatiis, quibuſcumque perſonis, Cardinalibus & Patriarchis dumtaxat exceptis. Hic etiam Papa in ſui Pontificatus principio miſit nuncios ſuos ad Ludouicum Ducem Bauariæ, rebellem, & inobedientem Romanæ Eccleſiæ, occupatorémque Imperij, qui ipſum monerent & exhortarentur ſui parte, ab inceptis, & attentatis deſiſtendo, ad dictæ Eccleſiæ obedientiam humiliter redire vellet; credens & ſperans erga eum tali modo plus proficere, quàm ſi continuaret proceſſus contra ipſum inchoatos per dictum Ioannem Papam XXII. prædeceſſorẽ ſuum. Tamen nec ſic cum ipſo profecit, cùm induratus etiam pertinax permanſerit, ſicut prius: non tamen aliter Papam perſecutus eſt, nec etiam Papa ipſum, ſed ſic

C.R. Cathedralib' & Abbatijs dũtaxat exceptis.

in tali quali quiete ſuo tempore remanſerunt. Ipſe etiam Papa eodem tempore deliberauit transferre Curiam ſuam ad partes Italiæ, morámque ſuam facere in Ciuitate Bononienſi, dummodo ipſum debitè & honorificè eius incolæ & ciues vellent recipere, & tractare, ſibíque obedientiam parare, & fidelitatem ſeruare. Et hoc ipſe dixit in publico Conſiſtorio, voluitque vt diuulgaretur, & publicaretur vbique, & præſertim in partibus Italiæ ſupradictis. Volenſque experiri, & ſcire, an ita facere vellent, miſit ad dictam ciuitatem certos Nuntios ſuos ad eis intimandum huiuſmodi intentionem, & deliberationem ſuam: deditque eis in mandatis, vt ſi ipſi viderent dictorum ciuium voluntatem conformari pro manſione ſua, ibi palatium præpararent, libratáſq; pro Cardinalibus diuiderent, & ordinarent. Nuntij verò huiuſmodi illuc accedentes inuenerunt prædictam adhuc malè fore diſpoſitam, cùm adhuc ciues ipſius eſſent in rebellione, & in inobedientia contra Romanam Eccleſiam, prout etiam tunc erant ferè omnes aliæ terræ ad eandem Eccleſiam in illis partibus pertinentes, quæ non diu ante, ſcilicèt

tempore

tempore Ioannis Papæ XXII. ſuum Legatum vituperosè & violenter expulerant de ciuitate memorata. Quod dicti Nuntij videntes redierunt Auenionem, Papæque retulerunt, qui de hoc doluit, ſed videns quòd tunc aliud facere non poterat, mutato propoſito deliberauit permanere Auenione cum dicta curia ſua. Incœpitque ibi à ſolo ædificare palatium in loco vbi tunc erat domus Epiſcopalis, & tandem huiuſmodi ædificium quaſi quamdiu vixit continuauit, in tantum quòd ſuo tempore, & per eius miniſterium factum eſt dictum Palatium valde ſolemne, miræque pulchritudinis in manſionibus, miræq; fortitudinis in muris & turribus, prout hodie luculenter apparet. Demum pro tempore ordinauit, quòd Epiſcopus Auenionenſis haberet pro manſione ſua, ac in recompenſam alterius in cuius loco, & ſolo dictum Palatium erat ædificatum, domúmque nunc Epiſcopalem appellant, quæ eſt valde notabilis & ſolemnis, Monaſteriũ etiam Bolbonenſe in quo, vt prædicitur, priùs monachus extiterat, magnis & altis muris claudi, & circui fecit, cum ſuis magnis ſumptibus & expenſis. Eccleſiam inſu-

per Beati Petri de vrbe pro tunc in tectis valde demolitam, & deſtructam fecit miro & ſumptuoſo opere reparari, prout ad eius perpetuam memoriam in ea litteris groſſis & patentibus ſcriptum reperitur. Eodem tempore ſcilicet in Autumno, circa feſtum Apoſtolorum Simonis & Iudæ, inſurrexit ſubitò tam validus & fortis ventus in diuerſis mundi partibus, quòd multam domorum fecit ruinam, tecta etiam plumbea Eccleſiarum & domorum diuerſarum ad magnam diſtantiam aſportauit, quod multis attulit ſtuporem pariter, & timorem. Item Philippus Rex Franciæ iam diu deliberauerat cruce ſignari, facereque paſſagium generale versùs partes vltra marinas, pro recuperatione, & acquiſitione terræ Sanctæ, miſeratque ad Ioannẽ Papam XXII. Nuntios ſuos ſolemnes, tam ſui parte iſta ſibi intimandum, & nihilominus petendum ab eo ſubſidium decimarum Regni ſui: quod poſt multas inſtantias dictus Papa ſibi conceſſerat, & quia dictum paſſagium non habuit effectum, dictus Benedictus Papa conceſſionem decimarum huiuſmodi reuocauit. Propter quod dictus Rex ad ipſum venit perſonaliter cum filio ſuo primogenito Ioanne Duce Nor-

manniæ, cauſa ipſum viſitandi circa reuocationem prædictam: ſed ſatis citò demum contigit quòd dictus Rex occupauit ſeu ad manum ſuam recepit Ducatum Aquitaniæ, cuius ſuperioritas ſeu Dominium Ducatus ad ipſum ſpectabat, tenebatúrque in feudum ab ipſo per Regem Angliæ, qui eo tunc ipſum pro maiori parte poſſidebat, cuius occaſione fuit orta guerra inter ipſos Reges, videlicet Dominum Philippum Regem Franciæ, & Odoardum tunc Angliæ Reges; propter quod dictum Paſſagium vltra marinum conceptum, & ordinatum per dictum Philippum Regem Franciæ, vt dictum eſt, potiſsimè fuit impeditum & turbatum. nam idem Philippus voluit plus intendere ad dictam guerram perſequendam, quàm ad dictum paſſagium faciendum: ſuſpicans & veriſimiliter dubitans quòd ſi ipſe ſe à regno ſuo tam in longinquum abſentaret, dictus Angliæ ſuus inimicus regnum ſuum inuaderet, & damnificaret, & ſic reuocatio prædicta in ſuo robore permanſit. Per idem inſuper tempus orta huiuſmodi guerra inter Reges memoratos, dictus Odoardus Rex Angliæ intrauit Alamanniam, venitque

C.R. per dictũ Ioannẽ vt.

in Frankford oppidum Imperiale ad dictum Ludouicum Ducem Bauariæ, petens ab eo auxilium & iuuamen cõtra dictum Philippum Regem Franciæ, fuerúntque ad inuicem contra dictum Philippum confœderati, & colligati, dictúſque Ludouicus qui licèt ſe falsò gerebat pro Imperatore talémque ſe nominabat,
C R talē tamen ſe ipſum Regem Angliæ quantum in ipſo fuit & conſtituit Vicarium Imperialem in partibus Italiæ, & nonnullis aliis terris.
C. R. in partibus Galliæ. Cuius occaſione & prætextu idem Rex Angliæ Cameracenſem Ciuitatem quæ eſt Camera Imperij, voluit intrare, ſed negato ſibi aditu eam obſedit, ciuibus tamen eiuſdem ſibi viriliter reſiſtentibus, oportuit quòd ab inde diſcederet confuſus. Eodem etiam tempore dictus Ludouicus Raynaldum tunc Comitem Gueldriæ in Ducem, & Guillelmum tũc Comitem Iuliacenſem in Marchionem ſublimauit. Cùm autem ad notitiam dicti Benedicti Papæ perueniſſet, quòd guerra inter ipſos prædictos Reges creſcebat, & continuè inualeſcebat, damnaque quam plurima hinc inde inferebantur circa ipſorum pacificationem, proût etiam ſuo ſtatui congruebat, partes ſuas interponere decreuit, deſtinauitque ad

ipſos cauſa tractandi, ac ineundi pacem & concordiam inter eos, ſuos nuntios legationis officio fungentes Dominos Petrum Gomecij Hiſpanum titulo ſanctæ Praxedis Preſbyterum, & Bertrandum de Montefauentio ſanctæ Mariæ in Aquiro Diaconum Cardinales: qui per dictum Regem Franciæ in regno ſuo fuerunt honorificè recepti, & generosè, ac fauorabiliter tractati: regnum autem Angliæ per eius Regem intrare nullatenus ſunt permiſſi; ſed per mare idem Rex ſuos miſit Nuntios, qui cum eis loquerentur, & tractarent vice & nomine ſuis, ſuper pace & concordia memoratis. fuerúntque in variis locis & terminis ad hoc ordinatis & procuratis per medium & miniſterium Cardinalium prædictorum multa prolocuta, & tractata inter ipſas partes; ſed tandem Domino ſic permittente effectus fuit nullus, cùm nullatenus potuerint viam conuenientem inuenire, per quam partes prædictæ voluerint ad pacem inclinari, ſicque poſt labores multos * ad dictum Papam Cardinales prædicti ſuper illis pro quibus miſſi fuerant ſatis cum modico fructu, ſaltem quoad firmam pacem, aut concordiam

C.R. Bernardum.

C.R. citra mare.

* C.R. moramque diuturnã redirent.

duraturam: fecerunt tamen dicti Cardinales per idem tempus opus ad idem laudabile & memoria dignum. Primus enim Baſtitam quæ Hiſpaniæ appellatur, ſecundus etiam aliam ſatis illi cõtiguam, quæ de Montefauentio nuncupatur prope Auenionem de bonis à Deo eis datis à ſolo ædificauerunt: in quibus ſunt manſiones pulcherrimæ, & omni amœnitate decoræ, habentque viridaria, vineas, & paſcua, & alia delectabilia infinita, quæ potiùs feciſſe & ordinaſſe cenſentur pro animarum ſuarum ſalute, quàm complacentia corporali. Primus enim in ſua inſtituit Conuentum notabilem Dominarum ſub regula, ſeu ordine Prædicatorum degentium, pro quarum & certorum Fratrum eiuſdem Ordinis eis aſſiſtentium ſuſtentatione bona, & ſufficienti, redditus & prouentus circumquaque acquiſiuit, earúmque vſui deputauit, voluitque in Eccleſia valde ſolenni ibidem ædificata finaliter tumulari. Secundus verò in alia certum numerum Canonicorum Regularium Ordinis ſancti Auguſtini inſtituit, pro quorum ſuſtentatione conuenienti emit redditus, & prouentus complures, & multa alia ſua bona diſpoſuit & ordinauit, elegitque etiam in Ec-

C. R primo enim Baſilicã quæ nũcupatur Aucnionenſis.

cleſia ibidem fabricata poſtremò ſepeliri. Eodem etiam tempore fuit ædificata, fundata, & dotata Eccleſia Collegiata Beatæ Mariæ Villæ nouæ prope Auenionem, per Dominum Arnaldum de Via ſancti Euſtachij Diaconum Cardinalem, qui etiam ibi inſtituit certum numerum Canonicorum, & Decanum qui ipſis præſideret, voluitque quòd collatio præbendarum alternatis vicibus ad Regem Franciæ pertineret. Dicto etiam durante tempore ſurrexit quidam in partibus Alamanniæ, qui adunata ſibi multitudine ruſticorum, Iudæos quoſcumque reperire poterat, trucidari ordinabat, ſub colore zeli fidei Chriſtianæ. Sed demum hic in perniciem & damnum Chriſtianorum redundare cœpit, nam etiam tales ſic coadunati in Chriſtianos ſæuire tentarunt. Propter quod fuit eis obuiatum, & præſertim per Ludouicum Ducem Bauariæ memoratum, qui licèt aliàs eſſet admodum peruerſus, prout ſua facta demonſtrant, tamen in hoc bene egit; procurauit namque, & operatus eſt, quòd Capitaneus ſeu ductor prædictorum occiſus eſt, & ſic demum illa congregatio diſperſa, & confuſa diſparuit.

Ad dictum Papam venit Auenionem Petrus Rex Aragonum fecitque ei homagium, & præſtitit iuramentum fidelitatis in forma debita pro Regno Sardiniȩ quod tenet in feudum ab Eccleſia Romana. fuítque idem Rex honorificè receptus per dictum Papam, licèt die introitus ſui in Curia incendium magnum fuit in coquina vbi parabantur cibaria pro prandio dictorum Papæ, Regis, & Cardinalium, prout eſt fieri conſuetum. Sed hoc non obſtante omnia fuerunt benè diſpoſita & parata, ſic, & taliter, quòd omnes remanſerunt bene contenti. Venit etiam cum dicto Rege qui ſatis iuuenis erat, Iacobus Maioricarum, qui quaſi dicti Regis pro tunc regimen, & gubernationem habebat, ſaltim quoad perſonam. Tempore etiam iſtius Papæ Alfonſus Rex Caſtellæ condicto prælio contra Regem Marrochiæ Sarracenum & infidelem triumphauit, & in ſignum victoriæ vexillum ſeu banderiam dicti Regis victi vnà cum ſua eidem Papæ miſit, quæ vſque ad longa tempora demum in capella Papali appenſa permanſerunt. Item anno Domini M.CCC. XXXVI. die quarta menſis Iunij obiit Dominus Frater Guillel-

mus Petri de Guoderio, Ordinis Prædicatorum, Epiſcopus Sabinenſis Cardinalis, qui diu fuerat Legatus in Hiſpania, vbi multa bona & ſalubria ordinauit, conſtitutionéſque fecit quamplurimas, præſertim contra Concubinarios Eccleſiaſticos, qui pro tunc erant in illis partibus infiniti. Hic quamquam eſſet modicæ, immò quodammodo deformis ſtaturæ, fuit multùm litteratus & cordatus ac virtuoſus in omnibus factis ſuis, deditque ſibi etiam Deus multa bona temporalia de quibus fecit opera mirabilia quæ ſequuntur. Conſtruxit enim tres Eccleſias miræ pulchritudinis, adeò quòd Ordo ſuus nõ creditur habere pulchriores & ſolemniores vbicumque, videlicet vnam in Conuentu Auenionenſi, aliam in Conuentu Toloſano in qua iacet tumulatus, & aliam in Conuentu Baionenſi vbi fuerat veſtitus & educatus. fecit etiam tam in dictis Conuentibus, quàm in aliis dicti Ordinis multa alia bona admodum commendabilia & memoria digna. Item tempore dicti Papæ, videlicet Anno Domini M.CCC.XXXVII. die tertia menſis Iunij Venetiis fuit tanquam Hæreticus condemnatus brachio-

C R Petri de Goodeno.

que ſæculari traditus, & deinde crematus igne Frater Franciſcus de Piſtorio Ordinis Minorum, pro eo quòd pertinaciter aſſerebat, quòd Chriſtus & eius diſcipuli nihil habuerunt in proprio, nec in communi, cuius contrarium determinauerat Ioannes Papa XXII. in conſtitutione quæ incipit, Cum inter nonnullos. Dictus Summus Pontifex Benedictus multum fuit curioſus & intentus tempore ſuo circa reformationem Ordinis & ſtatus Monachorum Nigrorum, & Ciſtercienſium, qui prout ſibi videbatur in multis erant laxati & collapſi. Deputauítque certos valentes & notabiles Religioſos, tam Abbates quàm alios in Theologia & Iure Canonico Doctores, qui de mandato ſuo vt plurimum Cœnobia ſeu Monaſteria dictorum Monachorum vbique viſitarunt, informaueruntque ſe, quomodo & qualiter ſe gerebant, ac in quibus deficiebant. Qui huiuſmodi informationem ſuam eidem Papæ retulerunt ea in quibus ipſos defectuoſos inuenerant, ac in quibus reformatione indigebant: qui eorum informatione tradita & recepta, habita tamen informatione matura circa ordinem &

C R. deliberatione matura.

ſtatum Monachorum prædictorum, certas edidit conſtitutiones, quas pepetuò & inuiolabiliter per eos voluit & præcepit obſeruari. Et inter cætera ſtatuit quòd in ſingulis Prouinciis quas in ſuis Conſtitutionibus nominauit, & limitauit, de triennio in triennium per Abbates Monachorum Nigrorum earumdem Prouinciarum Concilium Prouinciale celebretur, in quo omnes interſint Abbates cuiuſlibet Prouinciæ, & ibi referantur & audiantur illa quæ concernerent ſtatum ipſorum tam in ſpiritualibus quàm in temporalibus, quod etiam tunc reformentur, ſi, & prout reformatione indigebunt. Item conſtituit quòd de ſingulis monaſteriis, ac Prioratibus Conuentualibus tenentibus certum numerum Monachorum, certi Monachi mittātur ad ſtudia generalia litterarum cauſa & diſcendi: & quod eis in libris, victu, & veſtitu de prouentibus dictorum Monaſteriorum, vel Prioratuum certo per ipſum limitato modo & ordinato prouideatur. Item voluit, conſtituit, & ordinauit, quòd annis ſingulis Ciſtercij celebretur Capitulum generale, in quo omnes Abbates eiuſdem Ordinis per ſe vel

procuratores ſuos teneantur intereſſe, in quo reformentur reformanda & fiant & ordinentur alia quæ ipſis fuerint neceſſaria, & opportuna. Item quòd mittantur etiam ad ſtudia generalia litterarum per Abbates ſuos de quolibet Monaſterio certi Monachi, prout de Monachis Nigris ordinauit: voluit tamen quòd tales qui mittentur & ad hoc deputabuntur per ordinem, & expenſis eiuſdem non in iure Canonico, & multò minus in Ciuili, ſed ſolùm in primitiuis aut Philoſophica, ſeu Theologica facultate ſtudeant, & contra oppoſitum attentantes excommunicationis ſententiam fulminauit, & promulgauit. Item conſtituit, & etiam ordinauit, quòd ad ordines prædictos venientes de quibuſcumque religionibus Mendicantium nullatenus recipiantur, ſeu admittantur, ſine expreſſa licentia, & diſpenſatione Papæ, etiam de conſtitutione ſua huiuſmodi expreſſam mentionem faciendo. Item ad comprimendum grauamina quæ inferebantur per Archiepiſcopos & Epiſcopos, ac alios quibus de iure vel conſuetudine competit, & pertinet viſitare ſubditos ſuos Eccleſiaſticos, talibus viſitatis, in exigendo & le-

uãdo procurationes debitas ratione viſi-
tationis huiuſmodi, conſtitutionem edi-
dit, in qua procurationes tales in pecu-
nia numerata ſolui voluit, certo tamen
modo limitato & ordinato per ipſum in
dicta conſtitutione quæ incipit, Vas Ele-
ctionis. Plures etiam alias conſtitutiones
fecit ad reformationem Monachorum C R. mo-
diuerſorum ſtatuum, & ſpecialiter Cu- rũ diuer-
rialium, secundùm quod ſunt aduocati ſorum.
& procuratores Curiam Romanam ſe-
quentes, quæ tanquam extrauagantes
manerent in Cancellaria. Florebant iſto
tempore in Italia, videlicet in ſtudio Bo-
nonienſi, primò Ioannes Andreæ Decre-
torum Doctor eximius, qui librum ſex-
tum Decretalium gloſauit, & ſuper eo &
Decretalibus lecturam vtiliſſimam fecit,
quæ Nouella appellatur, & tandem Cle-
mentinas gloſſauit, & Speculum iuris ad- C. R. iu-
ornauit. Item Paulus de Lexariis etiam ris addi-
doctor profundiſſimus Decretorum, qui tionauit.
ſuper Clementinis valde notabilem li- C. R. Paulus
brum compoſuit. Item Iacobus de Bu- de Lazanis.
trigariis Doctor mirabilis legum, qui
in iure ciuili multa notabilia, & profun-
da ſcripſit. Citra montes verò Pariſius C R de
clarebat frater Nicolaus de Lyra Ordi- Lyra Normanus.

nis Minorum Magiſter in Theologia profundiſſimus, qui totam Bibliam profundiſſimè, & ſubtiliſſimè poſtillauit. Item Toloſæ Guillelmus de Montelauduno Abbas Monaſterij noui Pictauenſis, Doctor elegantiſſimus Decretorum, qui ſuper Clementinis lecturam perutilem compoſuit. Item in Montepeſſulano Gencelinus de Caſſanhis Doctor notabilis Decretorum, qui ſuper Clementinis ſcripſit notabiliter, & Extrauagantes Ioannis XXII. gloſſauit. Ad dictum Papam Præfatus Odoardus Rex Angliæ orta iam guerra inter ipſum & Philippum Regem Franciæ memoratum, miſit certos Nuntios qui Auenioni exiſtentes, de nocte clam & occultè fuerũt capti per certos Officiarios dicti Regis Franciæ, & vltra Rhodanum ad partes Regni Franciæ, captiui adducti, ſcientibus, conſentientibus, immò etiam fauentibus aliquibus Officialibus Papæ, & ſpecialiter Mareſcallo ſuo. Quod cùm ad notitiam ipſius perueniſſet, ſibi ſummè diſplicuit, reputans ſe ex eo offenſum, cùm Curia Romana debeat eſſe omnibus communis & ſecura, & ob hoc pro honore ſui iuris dictæ Romanæ Eccleſiæ con-

C R. eodem tẽpore ad dictum

ſeruatione, ſtatim fulminauit ſententias, ſuóſque fecit proceſſus contra captiuatores,& detẽtores dictorum Nuntiorum, ſuppoſuit eccleſiaſtico interdicto omnia loca in quibus eſſent, aut ad quæ eos contingeret declinare, ſicque viriliter in hoc proceſſit, quòd infra paucos dies Nuncij prædicti deliberati fuerunt, & Aueniónem reducti. Ipſe etiam volens de ſuis qui in hoc delinquentes extiterant iuſtitiam facere: omnes illos qui de eo fuerunt culpabiles inuenti, duris carceribus fecit mancipari, ſtatui, ſeu conditioni nullius deferendo, quorum aliqui demum fuerunt ante valuas hoſpitij à quo dicti Nuntij fuerant extracti, ſuſpenſi, alij verò alibi, ſeu aliàs trucidati, & idem, vt dicitur, fieri mandauerat de dicto ſuo Mareſcallo, ſed in carcere detentus præ nimio dolore præmortuus eſt, ſeipſum interimendo, fuitque palam publicè lata ſententia contrà ipſum iam mortuum, tanquam culpabilem, decretumque ordinatum vt cadauer ſuum eccleſiaſtica ſepultura careret, fuitque appoſitum in campis in loco vbi apponuntur malefici, incluſum in vna theca lignea inter duas biguas appenſa ad terrorem aliorum. An-

immo & ſanctæ intentionis in omnibus factis ſuis: Et in cæteris quantum in ipſo fuit dedit operam efficacem, vt in beneficiis, dignitatibus, & Prælaturis ſuo tempore vacantibus ponerentur, & præficerentur bonæ, & honeſtæ perſonæ, prouidæque, & diſcretæ, ac ſufficientes in literatura, ac maturæ in moribus, eſſentque ætatis prouectæ, iuxta ſtatum ac cõditionem ac qualitatem beneficiorum, dignitatum, & Prælaturarum, ad quæ vel quas eſſent aſſumendæ, & in hoc voluit quòd præferrentur meliores & ſufficientiores, aliter ad quaſcumque perſonas aſpectum ſpecialiter non habendo, & in hoc multotiens ſe decipi formidauit; & in hoc antequam prouideret de talibus ſuæ diſpoſitioni reſeruatis, inquirebat ſumma cum diligentia de meritis & ſufficientia illorum qui ad hoc ſibi nominabantur: & cùm eos non reperiebat iuxta guſtum ſuum bene idoneos & ſufficientes, potiùs volebat quòd vacarent, & remanerent in manibus ſuis, quàm ſi aliter prouideret. Propter quod multa beneficia, dignitates & Prælaturæ quamplures diutiùs in vacatione permanſerunt: dicebat enim quod meliùs & ſecu-

rius erat quòd vacarent, quàm ſi haberent malos vel minus idoneos præſidentes. Ipſe enim de ſuis conſanguineis vel propinquis exaltandis vel promouendis, nullatenus curauit; non enim inuenitur quòd aliquem de ſuo genere ad quamcumque Prælaturam promouerit, niſi vnum ſolum quem præfecit Eccleſiæ Arelatenſi, qui tamen ad hoc aliàs erat bene dignus & ſufficiens, & hoc etiam fecit quodammodo precibus & inſtantia Cardinalium deuictus. De Laicis verò nullum exaltauit, immo nec voluit, quòd ſtatum ſuum, qui ſatis erat perprius infimus propter ipſum immutarent; vnicam enim neptem quam habebat per plures magnates pro coniugio petitam eis dare expreſsè negauit, dicens in vulgari ſuo, quòd non decebat talem equum hanc habere ſellam, ſed demum ipſam nuptui tradidit filio vnius mercatoris ſimplicis Toloſæ, dotem ſibi ſecundùm ſtatum eiuſdem mercatoris conſtituendo. Fuit etiam multùm cordatus, conſtans & rigidus in euitando illa quæ in offenſam Dei, & animæ ſuæ periculum ſeu damnationem cedere poſſe exiſtimabat, nec ad ea aliquatenus flectebatur. Fertur

C R. paruus & infimus

enim ipſúm dixiſſe Philippo Regi Franciæ memorato, cùm ad ipſum, vt ſupra citatum eſt, venit, eſſentque ambo cauſa audiendi & exponendi illa quæ idem Rex ſecum habebat agere, ac per ipſum fieri petere diſponebat: quòd ſi ipſe haberet duas animas, vnam ſibi libenter daret,& eam pro ipſo exponeret,ſed non habebat niſi vnam,quam vnicè & ſummè diligebat, & eam volebat poſſe tenus conſeruare. Quibus præſuppoſitis& præmiſſis dixit eidem Regi, quòd ſecundùm hoc ſuas petitiones ſic diſponeret, & limitaret, quòd in eis non eſſet aliquid ad Dei offenſam,& per conſequens ſuæ animæ periculum ſeu damnationem tandem videretur, quia ſi ſic eſſet, nullomodo ipſum exaudire intendebat: quod verbum licèt prima facie dicto Regi aliqualiter durum & extraneum extiterit, tamen ipſo bene intellecto & ponderato, ipſum bene gratum habuit, & rationabilem & ſanctum iudicauit; prout etiam in rei veritate fuit. Ipſe inſuper mente, verbo & opere totus intentus extitit ad ea quæ Dei erant poſſe tenus exequenda, non tamen propterea illa quæ etiam mundiale regimen ſibi commiſſum con- C R regnū ſibi.

cernebant neglexit; immo in ipſis bene & vtiliter agendis, & gubernandis debitam adhibuit diligentiam, proindeque ſe geſſit nihil de contingentibus omittendo, mundanam pompam, & vanam gloriam in ſe & in ſuis omnino contempſit, ſicque fuit re & nomine Benedictus, inquam à Deo, & Benedictus hoc eſt bene nominatus, & reputatus à mundo, cùm fere omnes ſaltem boni qui in mundo erant de ipſo bene dicerent & exiſtimarent; & meritò, nam ſine cuiuſquam præiudicio loquendo omnes alios ſui nominis qui ipſum in ſtatu Papali præceſſerunt, non reperitur quòd ipſum in meritis exceſſerint, immo nec per ea quæ de ipſis ſcribuntur attigerint, & ſi fas ſit ſcribere poſt martyres, & alios quos Eccleſia veneratur & colit vt ſanctos, inter meliores ipſe vnus fuit, & eſt meritò reputandus. Qui plenus magnis meritis, poſt multáque virtuoſa ac laude digna ſpiritum reddidit Saluatori Anno Domini M.CCC.XLII. Die XXV. Menſis Aprilis, Pontificatus ſui anno VIII. fuitq; ſepultus in Eccleſia maiore Auenioni, in qua adhuc iacet in capella pro ipſo ſpecialiter fabricata, etiam miraculis coruſcando.

CLEMENS SEXTVS.

Ex eiſdem M. S.

CLemens, Papa VI. natione Aquitanicus, de loco de Malomonte, dioceſis Lemouicenſis, poſt Dominum Benedictum XII. immediatè fuit electus in Papã in Auenione, die VII. menſis Maij, anno Dñi M. CCC. XLII. & die XIX. coronatus. Hic priùs vocatus eſt, Petrus Rogerij, fuítq; habitu monaſtico indutus in Monaſterio Caſæ Dei in Aluernia dioceſis Claromontenſis Ordinis S. Benedicti, in ſuæ flore iuuentutis, vbi primò edoctus extitit in regularibus obſeruantiis, demum iuit ad ſtudia literarum, in quibus adeò profecit, quòd fuit effectus profundiſſimus, & ſolemnis magiſter in Sacra Theologia. Poſt verò primò ad monaſterium Fiſcanenſe in Normannia, & ab inde ad Eccleſiam Attrebatenſem fuit promotus, de qua demum ſucceſſiuè tranſlatus extitit, primò ad Senonenſem, ſecundò Rothomagensẽ Eccleſias, etiam per dictum Benedictum aſſumptus in

Preſbyterum Cardinalem, habuitque titulum SS. Nerei & Achilei, & tandem, vt præmittitur, electus fuit in Papam, ſeditque annis decem, menſibus ſeptem, & diebus quinque, & vacauit ſedes diebus tredecim. Hic ſummus Pontifex ſatis citò poſt creationem ſuam optans, quòd guerra iam adiu orta inter Reges Franciæ, & Angliæ ſedaretur miſit ad ipſos ſuos Nuncios legationis officio fungentes, dominos Petrum de Pratis Præneſtinum, & Ombaldum Tuſculanum Epiſcopos, Cardinales, cauſa reformandæ pacis inter eos; qui diutius circa hoc laborauerunt, & inſtiterunt, non tamen ad pacem peruenire potuerunt: ſed tamen finaliter Domino cooperante eos inclinauerunt ad treugas, quas pro tùnc inierunt ad quatuor annos poſtea ſequuturos. Eodem tempore æſtate iam inchoata, fuit maxima aquarum inundatio ferè in toto climate noſtro, à pluuiis exorta, ſic, quod etiam in montium cacumine ſcaturire videbantur, & loca inconſueta occuparunt, potenteſque turres diruerunt, & quod eſt mirum dictu, in Ciuitate Colonienſi nauibus ad muros ſcanderetur, & intra Ciuitatem Aunenio-

C R mē-ſib. VIII.

C.R Hā-baldum

C R pō-teſque

C. R. in ciuit Le-nien.

nem nauigio tranſiretur. Dictus Papa die vigeſima menſis Septembris, quæ fuit ſexta feria Quatuor temporum, anno prædicto XLII. fecit creationem decem Cardinalium, videlicet octo Preſbyterorum, & duorum Diaconorum: Preſbyteri autem fuerunt, Dominus frater Helias de Nabilano, Ordinis Minorum, diœceſis Petragoricenſis tunc Archiepiſcopus Nichoſienſis: Dominus Guido de Bolonia, Frater Comitis Bolonienſis, tunc Archiepiſcopus Lugdunenſis: Dominus Aymericus de Caſtroluti diœceſis Lemouicenſis, tunc Epiſcopus Carnotenſis: Dominus Andreas de Florentia Italicus, tunc Epiſcopus Tornacenſis, Dominus Stephanus Alberti diœceſis Lemouicenſis tunc Epiſcopus Claromontenſis, Dominus Hugo Rogerij, Monachus Ordinis ſancti Benedicti diœceſis Lemouicenſis, tunc electus Tutelenſis, frater ipſius Papæ, Dominus Ademarus Roberti, diœceſis Lemouicenſis, tunc Sedis Apoſtolicæ Notarius; & Dominus frater Geraldus de Guardia, diœceſis Lemouicenſis, tunc Generalis Miniſter Ordinis Prædicatorum, conſanguineus eiuſdem Papæ. Diaconi verò fuerunt,

C. R. de Nabunal.

C. R. de Bolonio.

C. R. de Caſtrolucerij.

Dominus Bernardus de Turre in Aluernia dioceſis Claromontenſis, tunc Subdiaconus Papæ, & Dominus Guillermus Iudicis legum doctor, dioceſis Lemouicenſis, nepos ipſius Papæ ex ſorore. Item dictus Papa audiens guerras, diſſentiones, & turbationes, quæ erant, & vigebant quaſi communiter in partibus Italiæ, ex quarum occaſione ſubuerſio earum veriſimiliter poterat euenire, & etiam ex aliis rationabilibus cauſis, ad hoc animum ſuum mouentibus, per idem tempus miſit Legatum ſuum de latere ad partes memoratas Dominum Guiller-
C. R Curti. mum Titici, titulo Sanctorum Quatuor Coronatorum Preſbyterum Cardinalem, qui aliquandiu ibidem permanſit, & in multis compleuit ſibi commiſſa, & quo ad diſſentiones, & guerras prædictas, ipſas per bonas treugas ſedauit. Eodem tempore obiit Robertus Rex Siciliæ, nullis liberis maſculis relictis, ſed regnum ſuum iure hæreditario deuenit ad Iohannam dicti Roberti neptem ex filio, adhuc in ætate pupillari conſtitutam, quam per prius nuptui tradiderat Andreæ fratri Regis Vngariæ, & quia pro tunc regimen & adminiſtratio dicti regni ad Ec-

cleſiam pertinebant, donec dicta Iohanna ad ætatem perfectam perueniſſet, pro regimine, & adminiſtratione huiuſmodi, dictus Papa miſit Legatum ſuum de latere ad regnum prædictum Dominum Aymericum de Caſtroluti titulo ſancti Martini in montibus Preſbyterum Cardinalem, qui ibi vel circumcirca permanſit per aliquod tempus, ſed circa regimen & adminiſtrationem regni memorati modicum facere potuit, per dictam Iohannam iam doli capacem impeditus. Proceſſu verò temporis dũ dictus Andreas ſe diſponeret ad Coronam regiam recipiendam, fuit nequiter, & proditionaliter interfectus, operantibus, & conſentientibus, tàm aliquibus cubicularijs, quàm alijs multis etiam domeſticis ſuis, de quibus ſpecialiter confidebat. Modus autem necis ſuæ fertur fuiſſe, quòd dum quadam nocte in Auerſana Ciuitate diſponeret ſe adeundum ad lectum cum dicta coniuge ſua, fuit fraudulenter ſubitò, & proditionaliter per ipſos vocatus ad quoddam deambulatorium, & ibidem cum fune in collo ſuo ligato ſtrangulatus, & deinde præcipitatus ad viridarium quod erat ſubtus dictum deambulato- C R Caſtrolucij

rium, quæ res fuit magni ſcandali, & iniquitatis inaūditæ, fuitque in hoc verificatum illud vulgare dictum, nulla peior peſtis, quàm familiaris hoſtis, &c. Occaſio autem huius ſceleris ſpecialiter fuiſſe dicitur, quia ipſe tanquam virtuoſus, & audax, verbo & facto monſtrabat ſe velle punire multos, quos videbat criminoſos, & male ſe habentes, quamprimum dominium dicti regni ad ipſum perueniſſet: de quo malè ſibi conſcij, & meritò formidantes cogitauerunt aduerſus eum, & modo præmiſſo ſibi ipſis præcauere. In quo diſcant noua dominia acquirentes, quod à principio non exaſperent, moleſtent, aut terreant ſubditos ſuos, etiam quantumcúmque demeritos, neque pandant interiora ſui cordis, ſed diſſimulent, & potiùs tales alliciant, eíſque blandiantur, donec habeant dominij ſui firmitatem, dederintque ordinem, per quem aduersùs eos procedere valeant, abſque ſui periculo & ſcandalo aliorum; quia ex oppoſito multi modo ſimili, aut crudeliori perijſſe, aut à dominijs ſuis deiecti fuiſſe leguntur. Fuerunt autem, qui capi & comprehendi potuerunt, neci traditi interfectorum dicti An-

dreæ, eorúmque complices, & fautores, contra alios verò poſtea dictus Papa fecit proceſſus & fulminauit ſententias, quantum dictabat ratio; & iuſtitia ſuadebat. Per idem etiam tempus iam guerra ſuſcitata inter Petrum Aragonem, & Iacobum Maioricarum & aliarum terrarum ſuarum quas dictus Rex Aragoniæ prætendebat ad ſe pertinere, alio hoc ſimpliciter denegante, pro ſedatione eiuſdem dictus Papa miſit Nunciũ ſuum legationis officio fungentem, Dominum Bernardum de Albia titulo Sancti Ciriaci Preſbyterum Cardinalem, qui quõ ad pacem nihil profecit, ſed ad certum tempus inter eos vniuit, & firmauit treugam. Item eodem tempore dictus Papa ad inſtantiam, & ſupplicationem Romanorum, qui hac de cauſa ad eum ſuos Nuncios miſerant, mutauit magnum Iubileum de 50. in 50. annos, quod iuxta ordinationem Bonifacij Papæ octaui erat de centeſimo in centeſimum, voluitque, & ordinauit, quod viſitantes limina Apoſtolorum Petri & Pauli illo anno 50. quem à cætero voluit eſſe Iubileum, habeant plenariam indulgentiam ſuorum peccatorum, cum modis, & conditioni-

bus, quæ in dicta ordinatione Bonifacij continentur. Item dictus Papa renouauit proceſſus per prius inchoatos, per Ioannem Papam XXII. contra Ludouicum Ducem Bauariæ, eóſque aggrauauit, & finaliter ipſum ab imperio reprobauit; mandauitque Electoribus Imperij, vt ad electionem alterius procederent, alioquin ſedes Apoſtolica, àquâ ius eligendi ad ipſos peruenerat, de alio Imperatore prouideret. Depoſuit etiam Henricum tunc Archiepiſcopum Ma-
C. R. & Geliacũ. guntinum, tanquam fautorem, & de-
C.R. Comitis de Naſſou. fenſorem dicti Ludouici, & Gelratum Fratrem Comitis Vaſſorum loco eius Archiepiſcopum ordinauit; non tamen hoc ſuum potuit ſortiri effectum; nam ipſe Henricus pertinax, & induratus, ſententias paruipendens, quamdiu vixit dictum Archiepiſcopatum tenuit occupatum. Item latis dictis ſententijs contra Bauarium perdictum Papam, ad mandatum
C. R. Vvaldui nus ipſius Volmarus Colonienſis, Valdinus Treuerenſis, & dictus Gelratus nouus Maguntinus Archiepiſcopus, & Dux Sa-
C. R. in villa Renſe. xoniæ, & Ioannes Rex Bohemiæ in villa Ren. diœceſis Treuerenſis congregati, Carolũ tunc Comitem de Luxembourg

dicti Regis Bohemiæ filium, in Imperatorem ſeu Regem Romanorum elegerunt aliis Electoribus abſentibus, & fortè non vocatis, tanquam adhærentibus Bauaro ſupradicto. Dictum autem Carolum ſic electum Archiepiſcopus Colonienſis memoratus in oppido ſuo Bunenſi ſupra Rhenum coronauit coronâ ferreâ, pro eo quia locus de Aquiſgrani, & villa de Frankefort, vbi conſueuerat fieri tam electio, quàm coronatio Regum Romanorum, tunc Bauaro fauebant, & & adhærebant. Per idem tempus, Dominus frater Guillermus de Lauduno dioceſis Vticenſis, Ordinis Prædicatorum, Archiepiſcopus Toloſanus, iam cæcus effectus, videns ſe non poſſe Pontificalia officia exercere, renunciauit Eccleſiæ ſuæ in manibus dicti Papæ, quæ ad ipſam promouit Dominum Raymundum de Canilhaco Præpoſitum Magalonenſem Ordinis ſancti Auguſtini: pro ſuſtentatione tamen dicti Guillermi ſibi aſſignauit certam penſionem ſuper prouentibus dictæ Eccleſię, per ipſum quamdiu viueret percipiẽdam. Qui etiam poſt vixit pluribus annis, fecitque multa opera bona ad Dei ſeruitium, præſertim or-

C R oppido ſuo Velimẽ.

C. R. de Laudino.

dini ſuo & loco vnde originẽ traxit, fecit enim clauſtrum miræ pulchritudinis, cum domibus pro recolligendis hoſpitibus, in conuentu Auenionenſi, & in dicto loco ſuæ originis Eccleſiam valde ſolemnem, etiam dato quòd exiſteret cathedralis, in qua certas capellanias fundauit, & dotauit, ad quarum ſeruitium etiam Preſbyteros certos in perpetuum deputauit. Anno Domini M. CCC. XLIV. die vigeſima ſexta menſis Februarij, in qua fuerũt Quatuor tempora, dictus Papa creauit duos nouos Cardinales, videlicet Dominum Petrum Bertrandi iuniorem de Columbariis diœceſis Viennenſis, tunc Epiſcopum Atrebatenſem, & hic fuit in Preſbyterum aſſumptus, eratque nepos alterius Domini Bertrandi ſenioris, qui adhuc in Collegio ſuper extabat: ſecundum verò fecit Diaconum, videlicet, Dominum Nicolaum de Beſſia, tunc electum Lemouicenſem, de cuius diœceſi oriundus erat, nepos ſuus ex ſorore. Eodem anno Odoardus Rex Angliæ mare tranſiens in portu applicuit Cluſæ patriæ Flandriæ; cui ibidem occurrit memoratus Philippus Rex Franciæ, cum magno exercitu bellato-

C R. ſuperes alter tabat.

C.R. Iacobũ de Beſſia.

C. R. de qua diœceſi oriundus erat, nepotem ſuum ex ſorore.

rum, fuitque maximus conflictus inter eos, & ſtrages hominum ſubſecuta eſt tanta, quòd aqua maris in dicto portu per plures dies ſanguine intincta, vel rubrata permanſit: victoriam tamen obtinuit Rex Angliæ ſupra dictus, qui ea potitus velut turbo per Picardiam more barbarico omnia cæde, & incendio vaſtans, ad poſtremum Tornarium obſedit, vbi cum nichil pro ſua voluntate proficere poſſet, ab eodem receſſit. Tandem venit Caleſium portum maris, vbi obſidionem poſuit, & tamdiu tenuit quòd finaliter ipſum obtinuit: nec in hoc ſibi reſiſtere potuerunt dicti Regis Franciæ potentia, nec illorum qui erant ab intra magnanimitas, & conſtantia, quæ fuit non mediocriter laude digna, cùm, vt fertur, longo tempore ſteterunt equis, muribus, & aliis animalibus vſui humano inſolitis, veſcendo in fame & ſiti, & aliis penuriis maximis, antequam voluerint ſe reddere, continue auxilium ab extra expectantes. Circa obuiandum autem malis quæ ex guerra regum prædictorum aſſiduè contingebant, dictus Papa quantum in ipſo erat continuè vacabat, & inſiſtebat, pacemque inter ipſos reformari procura-

bat, & ideo per idem tempus ad dictos Reges deſtinauit Nuntios ſuos legationis officio fungentes, Dominos Vnibaldum de Coquano Epiſcopum Tuſculanum, & Stephanum Alberti titulo Sanctorum Iohannis, & Pauli Preſbyterum Cardinalem, qui diu circa hoc inſtiterunt, non tamen ad pacis fœderationem dictos Reges inducere potuerunt, ſed tamen treugas ad certum tempus inter ipſos inierunt. Eodem tempore ferè Vuillermus Comes Hollandiæ, magna ſuorum multitudine amiſſa, à Friſonibus nullo hærede ſibi ſuperſtite, interficitur: propter quod Ludouicus Dux Bauariæ, qui ſe licet falsò gerebat pro Imperatore, Comitatum huiuſmodi dedit filio ſuo Vuillelmo, quem vſque ad tempora noſtra poſſedit poſteritas ſua. Paulò poſt dictus Ludouicus Dux Bauariæ adhuc pertinax, & in ſuis malitiis induratus, moritur, quo mortuo, & Carolo memorato iam in diſcordia electo, Henricus depoſitus Archiepiſcopus Maguntinus, Marchio Brandeburgenſis, & Comes Palatinus nouiter conuenientes Guncherium Comitem de Narzemburg in campis Frankfordiæ, in Regem Alamanniæ & Romanorum

C.R Hanibaldũ de Sequano.

C. R. Simiteriũ Comitẽ de Zauzien. bechin.

norum elegerunt, atque armis ne dictus Carolus, ipſum perturbaret, deffendere, quin immò ipſum Carolum, licet verum regem, vi armorum repelleret. Carolus autem ſentiens ſe pro tunc armis aduerſus eos præualere non poſſe, dicitur procuraſſe quòd dictus ſuus aduerſarius ſatis citò mortuus eſt; an autẽ toxico, ſiue alio modo varij, varia ſunt locuti, ſed qualitercumque fuit non eſt ſibi ad culpam imputandum, iuxta illud dictum vulgare, non refert an armis habeatur palma doliſque. Mortuo autem dicto Guncherio, idem Carolus per dictum Archiepiſcopum Colonienſem, fuit Aquis grani iterùm coronatus, vt aliàs erat fieri conſuetum, & demum pacificè ac cum honore tanquam verus Rex Romanorum, & Alamanniæ, à ciuitatibus Imperij receptus, cuius electio fuit per dictum Papam cum ſolemnitatibus debitis proceſſu temporis approbata. Per idem tempus Sugilbertus de Marcha Epiſcopus Leodienſis, habens in ſui adiutorium dictum Carolum Regem Romanorum, & Iohannem Regem Bohemiæ patrem ſuum, cum multis aliis principibus Alamanniæ, Leodienſibus guerram mouit,

& cum eis bello congreſſus eſt: ſed tandem Leodienſes victores fuerunt, dictuſque Carolus qui primo loco ibidem aquilam in vexillo erexerat, cum ea per fugam ſaluatus eſt, illa die. Sed eodem anno dictus Epiſcopus, cum eiſdem Leodienſibus iteratò bellauit, & extitit victor, & demum fuit inter ipſos pax reformata. Per idem tempus dictus Papa ad inſtantiam dicti regis Bohemiæ Eccleſiam Pragenſem, ſuffraganeam Eccleſiæ Maguntinenſis in Archiepiſcopalem erexit, & Abbatiam Luthomuſlenſem Ordinis Præmonſtratenſis Epiſcopalem Eccleſiam
C. R. conſtituit, quam vnà cum Olomucenſi-
vna Cle- bus Eccleſiis prius de Magdeburgenſi
micē & Prouincia, pro ſuffraganeis dictæ nouæ
Muſſinē. Metropolis Pragenſis ordinauit. Erexit etiam ad inſtantiam regis Caſtellæ villam Algeziræ nouiter acquiſitã, & de manibus infidelium ereptam, in Epiſcopalem Eccleſiam, dictam villam ciuitatem conſtituendo. Hoc etiam durante tempore Iohannes de Vicecomitibus Mediolani, tunc Archiepiſcopus Mediolanenſis tyrannicè occupauit ciuitatem Bononienſem ad ius & proprietatem Romanæ Eccleſiæ pertinentem, propter quod dictus Papa, contra eum fecit proceſſus, & ſen-

tentias fulminauit. Sed tandem ad cor rediens, fuit Eccleſiæ, & Papæ reconciliatus, fuitq; ſibi dimiſſa dicta ciuitas, ſub annuo cenſu XII. M. Florenorũ, & ſeruitio quatuor hominum armatorum, ſuis ſumptibus, quotiens Eccleſia haberet agere citra, vel vltra montes. Item per idem tempus Ludouicus Rex Vngariæ, intrauit regnum Apuliȩ, occupauitque tam ciuitatem Neapolitanam, quàm alias dicti regni, nec fuit qui auſus fuerit ſibi reſiſtere, fecitque magnas & aſperas punitiones de illis qui adhuc reſtabant culpabiles ſuper nece Andreæ regis fratris ſui, & feciſſet maiora, ſed multi, qui ſe culpabiles ſentiebant ſe abſentantes ab illa patria fugerunt à facie eius. Ad mitigandum tamen eum, & pacificandum, ac vt Iohanna dicti Andreæ relicta, ad quam dictum regnum iure hæreditario pertinebat, ipſo non priuaretur, ſed potiùs ſibi reſtitueretur, dictus Papa miſit ad dictum regem, & regnum memoratum, Legatos ſuos de latere, primò Dominum Bertrandum de Deuetio titulo ſancti Marci, & demum ſucceſſiuè Dominum Guido de Bolonia titulo ſanctæ Ceciliæ Preſbyteros Cardinales, qui poſt multos

C R. Apuliæ.

C R. de Dencio.

tractatus Deo eis fauente ſic operati ſunt, quòd dictus Ludouicus Rex Vngariæ retroceſſit, & dictum regnum in pace remanſit, per dictam Iohannam impoſterum poſſidendum, quæ venerat Auenionem ad dictum Papam, dicti regis tanquam hoſtis ſui fugiens furorem, quam dictus Papa gratè & honorificè recepit, & demum ſecum diſpenſauit, vt contraheret cum Ludouico principe Tarenti, qui ſibi ſecundo gradu conſanguinitatis iungebatur: Inter quos poſtquam matrimonium fuit contractum dictus Papa miſit Neapolim Dominum Guillermum de Guardia Archiepiſcopum Bracharenſem conſanguineum ſuum, qui de eius mandato dictum Ludouicum Regem Siciliæ, & Appuliæ coronauit, & dicti regni regimen & adminiſtrationem ſibi commiſit. Circa idem tẽpus Philippus Franciæ, & Odoardus Angliæ Reges prope locum de Creſſi inter ſe bellum habuerunt, in quo victoria Anglicis credente Iohannes Rex Bohemiæ, qui iam cæcus effectus, ibidem bellaturus aduenerat, & plures alij nobiles & magni viri, interempti ſunt. Anno Domini M. CCC. XLVII. die vigeſima ſexta Maij, dictus Clemens Papa canonizauit & Sanctorum Confeſſorum cata-

C R. iũgebatur fili' enim erat Philipi Principis Tarenti defũcti, fratris dicti Roberti Regis aui dictæ Ioannæ.

C.R. die XXVII.

logo annotauit ſanctum Iuonem Hallo-ry Preſbyterum de Britannia oriundum, dudum aduocatum pauperum, & tam in vita, quàm in morte, multis magnis miraculis coruſcantem. Eodem tempore fuit in regno Franciæ, & præſertim in lingua Occitania cariſtia validiſſima, & cum hoc fames peſtifera, adeo quod quandoque, quod eſt horrendum auditu, præ nimia fame repertum eſt quòd matres ſuos morſibus natos lacerabant, & comedebant (vt de herbis crudis, & immundis, & animalibus comedi inſolitis taceamus cùm talium vſus eo tunc eis pro gratia ſpeciali haberetur) & hoc fuit initium mortalitatis quę citò eſt ſubſecuta. Anno Domini M. CCC. XLVIII. incepit tanta mortalitas ferè generaliter in vniuerſo orbe, quòd vix eſt aliàs ſimilis audita, viui enim ad mortuos ſepeliendos vix ſufficere poterant, aut ad hoc intendere abhorrebant, tantus enim timor ferè omnes inuaſerat, quòd ſtatim dū vlcus ſeu boſſa, qui, vel quæ vt in pluribus in inguine aut ſub axella apparebat cuiuſque, dimittebatur ab aſſiſtentibus, & quamtumcúmque propinquis, pater enim filium, & filius patrem in grabato relinquebat, nec C.R Haclon.

mirum, nam cùm in domo aliqua perſona tali infirmitate detinebatur, & demum moriebatur, ſæpiſſime repertum eſt, quòd alij omnes inficiebantur, & pari modo ſubitò moriebantur, immo quod eſt terribile audire, etiam canes, cati, galli, & gallinæ cum cæteris animalibus ibidem morantibus quibuſcumque, propter quod qui ſani erant timore perterriti fugiebant, & ſic multi propter iniuriam moriebantur, qui aliàs forſitan euaſiſſent, multi etiam qui arrepti hac infirmitate, indubiè credebantur ſtatim perituri, non habita diſcretione ad foueam pro ſepultura portabãntur, & ſic quamplures ſepeliebantur viui. Et huic malo ſuperadditum eſt aliud, nam inſurrexit, quædam vox quòd erant aliqui malefici, & ſpecialiter Iudæi, qui in aquis & fontibus potiones mittebant, cuius occaſione peſtis prædicta ſic incraſſabatur; propter quod multi tam Chriſtiani quàm Iudæi, innocentes & inculpabiles fuerunt cremati, trucidati, & aliàs in primis male tractati, cum reuera hoc non eſſet, niſi ratione conſtellationis, aut diuinæ vltionis, & hæc peſtis durauit vltra annum prædictum, immo & per duos ſubſequen-

tes, in diuerſis partibus, vbi non fuerat ſe dilatando. Et hac durante tempeſtate dictus Papa in Auenione rem fecit maximæ caritatis, nam pro pauperibus viſitandis certos ordinauit medicos, & alios qui eis in ſuis neceſſitatibus ſubuenirent in vita, & cùm decedebant etiam neceſſaria ad ſepulturam miniſtrabant: ad mortuorum corpora capienda emit vnum magnum campum in quo cimiterium fecit conſecrari, vbi generaliter omnes poſſent ſepeliri, in quo infinitæ perſonæ ex tunc ſepultæ fuerunt; fuitque ei nomen impoſitum, quod vſque in diem hodiernum durat, campus floridus. Anno prædicto quadrageſimo octauo menſe Maij extra quatuor tempora dictus Papa aſſumpſit in Diaconum Cardinalem Dominum Petrum Rogerij nepotem ſuum ex fratre, ſedis Apoſtolicæ tunc Notarium, qui tunc erat valdè iuuenis, & teneræ ætatis, cum iudicio communi nondum annum octodecimum compleuiſſet, erat tamen totus humilis, & benignus, bonæq; indolis, aptus, ingenioſus, & ſubtilis, ac ad ſtudium litteratum multùm intentus, etiam in iure ciuili ſecundùm tempus quo circa ipſum verſatus fuerat

bene ſapiebat. Eodem ferè tempore durante, populares Romani quemdam Nicolaum Laurentij Notarium vrbis elegerunt, & aſſumpſerunt in Tribunum, ſpreto regimine nobilium, & aliorum, quorum conſilio, & auctoritate per prius regebantur: hic autem Nicolaus aſſumpto huiuſmodi officio coadunatis ſibi aliis quamplurimis, hoſtiliter perſecutus eſt, & nobiles vrbis, & præſertim Columpnenſes, de quibus vnâ die multos interfecit: quo facto, die ſancto Pentecoſtes inchoato ſtatim manā locus & miles factus talem ſibi titulum aſſumpſit, ſeu vſurpauit, Candidatus aquâ ſpiritus ſancti Nicolaus miles Seuerus, & Clemens, Liberator vrbis, Zelator Italiæ, Amator vrbis & Tribunus Auguſtus. Hic Carolum Regem Romanorum & ſuos electores, coram ſe citari fecit, tandem poſt multa fatua quæ geſſit, alienum habitum induens dicti Regis curiam adiit, ipſius ſtatum, & animum ſcrutaturus, ſed cognitus, captus eſt, atque eidem regi præſentatus, qui demum ad Auenionem eum Papæ tranſmiſit, vbi diutius incarceratus permanſit. ſed tandem comperto quod contra Eccleſiam nihil ſpeciali-

> C R ſtatimaria locius.

ter attentaſſet, relaxatus extitit, vel alios carceres fregit, & Romam rediens paulopoſt à populo tumultuosè occiſus fuit. Per idem tempus obiit Iohanna Regina Franciæ dicti Philippi coniux, quæ Ducis Burgundiæ fuerat filia, poſt cuius obitum & non multo tempore lapſo, dictus Philippus recepit in vxorem Blancam filiam Regis Nauarræ, cum qua modico tempore manſit, nam infra annum à tempore contractus, videlicet anno M. CCC. L. mortuus eſt, dicta Blancha grauida remanente, cui ſucceſſit in regno Iohannes dux Normanniæ ſuus filius primogenitus, qui demum, prout moris eſt, confeſtim fuit Remis coronatus, & vnctus, & in ſui regiminis principio, fecit caput truncari Comiti Angliæ Conneſtabulario regni ſui, pro eo quod de proditione fuerat culpabilis, & reus inuentus. Eodem anno, qui iam erat per dictum Papam iubileus ordinatus, fuit maximus concurſus populorum peregre Romam proficiſcentium cauſa lucrandi plenariam indulgentiam, pro qua erat peregrinatio huiuſmodi generaliter conſtituta; fuerunt tamen quamplurimi, per prædones, latrones, & piratas, in itine-

C.R Philippi Regis.

C R Capite trũcari Radulphum de Fulcardi Mõte Comitem Augi Cõneſtabilem.

re, tam terræ, quàm maris bonis ſuis ſpoliati, etiam aliis multis modis damnificati, propter quod multi ab his præcauere volentes in habitu diſſimulato dictam peregrinationem arripuere, etiam per Dei gratiam proſpere compleuerunt, praticantes illud metrificum, Tutius vt peterent Laici ſub imagine Romam, fas fuit, vt ſinerent luxuriare comam. Eodem anno obiit Dominus Anibaldus de Ceccano Epiſcopus Tuſculanus Cardinalis, qui Romam per prius miſſus fuerat per dictum Papam Legatus, & Vicarius, vt ibi loco, & vice ſui, pro illo tempore præſideret, & ſi hac vbi expediret, peregrini ad ipſum pro ſuis neceſſitatibus recurſum haberent; dicitur autem quod toxico interemptus eſt. Ipſe Dominus ædificauerat locum de Gentiliaco iuxta pontem Sorgiæ, & prope Auenionem, in quo conſtituerat, & fundauerat cœnobium fratrum Cęleſtinorum pro quorum ſuſtentatione condecenti, tam in vineis, pratis, molendinis, domibus, & cenſibus circumquaque, & etiam Auenioni exiſtentibus multa acquiſiuerat, & ipſorum vſui perpetuo deputauerat, de bonis à Deo datis ſibi pro ſuorum remiſſione

C.R iuxta fortem

peccatorum. Eodem etiam anno memoratus Iacobus Rex Maioricarum per Petrum Regem Aragonum nominatum, tam à regno ſuo, quàm comitatu Roſſilionis priùs totaliter expulſus, Auenioni exiſtens, & per dictum Papam aliquamdiu ſola humanitate ſuſtentatus, vendidit locum & Baroniam Montiſpeſſulani Regi Franciæ, à quo etiam per ipſum in feudum tenebatur, & de pretio inde habito aggregauit gentes armigeras in numero ſatis magno, cum quibus intrauit terras, à quibus fuerat expulſus, eas vi recuperare intendens, cui occurrit dictus Arragonum Rex, belloque ſecum congreſſus eſt, in quo dictus Iacobus victus extitit, & interemptus, ſuuſque filius captus, & demum diu in carceribus detentus, & ſic qui iniuriam quam ſibi prætendebat illatam vindicare tentauit, eam ſupra, & contra ſe duplicauit, dum poſt terras, & bona perdidit, & perſonam. Hoc etiam durante tempore Turci cum magno exercitu appropinquabant partes Romaniæ, & circumuicinas, in tantum, quod veriſimiliter timebatur, quod vlterius progrederentur,& ibi tranſirent, & demum tam illas, quam partes

Neapolitanas inuaderent & vaſtarent, & pro eis obuiando fuerat prius per dictum Papam miſſus cum magno exercitu Patriarcha Conſtantinopolitanus. Sed Domino ſic diſponente negotio imperfecto mortuus erat. Idem Papa deliberauit fore expediens, immò & neceſſarium, vt alius cum magna potentia illuc eadem cauſa mitteretur, fuitque ad hæc per eum deputatus & ordinatus Imbertus Delphinus Viennenſis, hoc iam à diu cum inſtantia poſtulans, & requirens, qui negotium huiuſmodi cum magno apparatu nauigiorum & armatorum exercitu aggreſſus eſt, direxitque vias ſuas contra Turcos memoratos, ſed Deo ſic permittente nihil proficere potuit, ſed vacuus rediens liberauit mundum relinquere & ſtatum mutare, elegitque in habitu regulari Domino deſeruire. Priùs tamen diſpoſuit, & ordinauit de ſuo Delphinatu modo ſubſequenti: videlicet, quòd eo ipſum relinquente ſibi in eo ſuccederet Rex Franciæ, & ſui perpetuo in regno ſucceſſores, hâc adiecta etiam conditione, quòd ſemper remaneret in manibus, & regimine Regis vel filij ſui primogeniti, qui erit vel ſperabitur eſſe in regno ſuc-

ceſſurus. Facta autem huiuſmodi ordinatione, religioſus effectus eſt, & habitum Prædicatorum aſſumpſit; dictus verò Papa demum ipſo inſtante & procurante Iohanne Rege Franciæ memorato, iam ſuo ſucceſſore effecto, fecit Patriarcham Alexandrinum, & Eccleſiam Remenſem ſibi perpetuò commendauit, & cauſa ipſum magis honorandi, ne forte à præmiſſis impoſterum poſſit reſilire in propria nocte natalis Domini ipſum ad omnes ſacros ordines vno contextu ordinauit. Dicto anno ſcil. quinquageſimo præfatus Papa fecit creationem duodecim Cardinalium, videlicet decē Preſbyterorum, & duorum Diaconorum, & hoc die decimâ ſeptimâ menſis Decembris, quæ fuit feria ſexta Quatuor tēporum. Preſbyteri autem fuerunt iſti, Dominus Egidius Aluari Hiſpanus, tunc Archiepiſcopus Toletanus; Dominus frater Paſtor de Sareſtudio diœceſis Viuarienſis, Ordinis Minorum, tunc Archiepiſcopus Ebredunenſis: Dominus Raymundus de Canilhaco diœceſis Mimatenſis, Canonicus regularis Ordinis ſancti Auguſtini, tunc Arciepiſcopus Toloſanus; Dominus Pictauinus de Monteſquiuo Vaſco,

hoc anno currebat littera dominicalis C.

C.R Renald' de Can.

C. R. Portauin' de Mōteſiuino.

tunc Epiſcopus Albienſis: Dominus Nicolaus de Capocia Romanus, tunc Epiſcopus Vrgellenſis: Dominus Petrus de Croſſo diœceſis Lemouicenſis, tunc Epiſcopus Antiſſiodorenſis: Dominus Poncius de Villamuro Vaſco, Canonicus Ordinis ſancti Auguſtini, tunc Epiſcopus Appamiarum: Dominus Guillermus de Agrifolio monachus ſancti Benedicti, tunc electus Cæſarauguſtanus, conſanguineus, & cubicularius ipſius Papæ: Dominus Egidius Rigaudi, tunc Abbas ſancti Dionyſij propè Pariſius, Ordinis ſancti Benedicti: & Dominus frater Iohannes de Molendino, diœceſis Lemouicenſis tunc Generalis Magiſter Ordinis Prædicatorum. Diaconi verò fuerunt Dominus Raynaldus de Vrſinis Romanus, tūc ſedis Apoſtolicæ Notarius, & Dominus Iohannes filius Vicecomitis de Caramanno nepos Iohannis Papæ vigeſimi ſecundi, tunc ſedis Apoſtolicæ Notarius.

[illegible] C R pro nepos Ioan.

Iſto durante tempore inſurrexit quædam ſecta peſſima cruce flagellatorum, qui ſub ſpecie pœnitentiæ & boni, multa mala occultè perpetrabant, quam dictus Papa interdixit & contra ipſam ſequentes excommunicationis tulit ſententiam, &

alias pœnas promulgauit, & ſic ſatis citò ſecta huiuſmodi totaliter extincta euanuit. Fuit inſuper eodem tempore durante, quidam Ruſticus Baratator in Marchia Brandeburgenſi qui aliquamdiu ſe aſſeruit & ſimulauit Valdemarum Marchionem dictæ Marchiæ, qui diu ante mortuus fuerat, dicens quòd non fuerat mortuus, ſed in remotis tanto tempore extiterat, cauſa pœnitentiæ peragendæ, & quia fortaſſis aliquibus videbatur, quòd dicto Valdemaro in effigie aut ſtatura, vel aliis aſſimilabatur, Otto Archiepiſcopus Magdeburgẽſis, & multi nobiles ſibi adhærere cœperũt, ſed tandẽ publicè comperto quod erat falſum & confictum ipſum turpiter ignominioſe repulerunt. Dicto etiam tempore currente frater Hugo Fabri origine Tutellenſis Abbas tunc Cumathenſis, liberè ſuo monaſterio renunciauit, & ad ſeruiendum Deo liberiùs Ordinem Carthuſienſem eſt ingreſſus, in quo poſt conuerſationem laudabilem proceſſu temporis vitam finiuit: & Dominus frater Androinus, frater Comitis de Rocha Comitatus Burgundiæ, per dictum Papam fuit ſibi in dicto monaſterio immediatè ſub-

C.R. Varacatos.

1351 —

C. R. Cluniacenſi.

obijt 31 iul 1365.

angulis, ipſe tamen ipſum perficiendo fecit quadrangulare, totam plateam muris altis, & turribus aliis primis æqualibus claudendo, & circuiendo. In hac autem parte licet omnia ædificata ſint ſeu conſtituta admodum ſolemnia, & aſpectui valde decora, tria ſunt tamen, quæ reliqua valde ſpecialiter excedunt: videlicet Capella maior, Audientia, & terraciæ ſuperiores, cùm quoad id pro quo conſtitutæ & ordinatæ ſunt, fortè non eſt in mundo Palatium in quo non dicam ſolemniores, immò nec pares exiſtant, attenta tamen eorum contiguitate, cùm de vna ad aliam ſine medio aſcenſus, vel tranſitus facilis exiſtat. Conſiſtorium inſuper in alia parte, per dictum prædeceſſorem ſuum multum ſolemniter ædificatum, quia remanſerat quaſi tabula raſa, in qua nihil depictum erat, miris picturis decorauit, & ſcripturis mirabilioribus adornauit, in quo conſiderationem habendo quòd locus ille ſolùm ad iuſtitiam poſcendam, & reddendam deditus, & ordinatus extitit, in pingendo per pictorem hunc ordinem voluit, & in propria deſcripſit obſeruari. Videlicet quod diuina maieſtate in ſupremo throno de-

picta circumquaque lateraliter effigies ſanctorum, & ſanctarum, ac aliorum, qui in veteri Teſtamento aliqua notabiliter in iudicio iure, iuſtitia, & æquitate, aut veritate ſcripſiſſe, vel dixiſſe leguntur, pingerentur, & ſub cuiuſlibet effigie ſeu figura, aut in rotulis quos ſuis geſtare videtur in manibus, ſua dicta, ſeu ſcripta ſuper pręmiſſis aut altero eorumdem literis groſſis & legibilibus ſcriberentur. Libros & capitula in quibus continentur rubeis literis deſignando, quæ omnia videntibus, & legentibus non modicum proficere, eóſque allicere debent, vt ab ipſis non deuient, ſed potiùs ad eorum obſeruationem intendant. Ipſe præterea Monaſterium Caſæ Dei, in quo à principio profeſſus extiterat, multis & magnis dotauit honoribus, & priuilegiis decorauit, ac prouentibus ampliauit, eiúſque Eccleſiam quia vetuſtate conſumptam ac ſatis ruinæ proximam, à ſolo ædificauit, tamen in multo ſolemniori ſtatu quàm priùs. Ciuitatem etiam Auenionenſem cum ſuo territorio, à Iohanna Regina Siciliæ, ad quam per prius ſpectabat, tenebaturque in feudum ab Imperio, Romanæ Eccleſiæ dato magno pretio emit,

conſenſu tamen & voluntate memorati Caroli Regis Romanorum in Imperatorem electi, qui etiam auctorizando, approbando, & confirmando emptionem huiuſmodi, voluit & conceſsit: quòd in perpetuum pertineret ad ius, & proprietatem dictæ Eccleſiæ præfati Papæ ſuorumque ſucceſſorum canonicè intrantium, quódque per eos liberè teneantur & poſsideantur in Franco allodio, nec pro ipſis homagium ſeu fidelitatem, ſeruitium, ſeu recognitionem cuiquam facere impoſterum teneantur, & in ſignum adeptæ poſſeſsionis, & tranſlationis dominij eorumdem, de domo communi ſita iuxta Eccleſiam S. Petri Auenionenſis, arma dictæ Reginę in ea affixa amota fuerunt, & in ipſorum loco, arma ipſius Papæ appoſita, & affixa, quod quantum eidem Romanæ Eccleſiæ, vtile & fructuoſum extiterit inæſtimabile eſt, cùm hodie non habeat locum alium in toto orbe in quo liberius & ſecurius dominetur, vt de ipſius ſolemnitate, ac ſitus commoditate taceatur. Hic Summus Pontifex toto tempore ſuo valde fuit intentus ad procurandum ſtatum pacificum, & tranquillum ſuorum omnium ſubdi-

C R in ſi. mo allodio.

torum & præſertim Regum, & Principum, & aliorum Potentium, ex quorum diſcordiis inferiores habent commoueri, & turbari, quod ſatis demonſtrauit in quaſi aſſidua miſſione Legatorum, & Nunciorum ſuorum, de qua ſupra fecimus mentionem, nec curauit ſe cum aliis in guerris inuoluere, aut aliter diſſenſionibus intricare, niſi in quantum conſeruatio iuris, & honoris Eccleſiæ ſibi commiſſæ ipſum præcisè arctarunt quandocumque ad propoſitum, & adhuc tunc per viam iuſtitiæ proceſſit, factum poſſe tenus euitando, propter quod ſatis quietè, & pacificè vixit cum omnibus, conſiderata tunc temporis vrgenti qualitate, & ob hoc liberius vacauit, & perfectius intendit ad actus Papales exercendos. In his enim multum ſolemniter ſe habuit, vtpote Conſiſtoria, & Concilia debitis temporibus, inde faciliter tenendo, diuina officia celebrando, ſermones, & collationes excellentiſsimè etiam ſæpe faciendo, in quibus etiam ſi retroactis temporibus forte quandoque habuerit ſibi parès, excedentes verò raro, prout talium tenor adhuc penes plures permanens indicat manifeſtè. Fuit inſu-

C R. indefectibiliter.

per ſicut nomine, ita & re Clemens, miſericors, & benignus, non enim inuenitur contra aliquem pro intereſſe proprio, quantumcumque ſibi inimicus aut contrarius extiterit, aliquam vltionem exercuiſſe, aut expetiſſe vindictam. In cuius rei exemplum eſt hîc nobiliter inſerendum, quòd vnus qui per prius eo in minoribus exiſtenti ſibi aliquas iniurias irrogauerat etiam perſonales, qui æſtimans ipſum aliis variis magnis occupatum de ipſo aut iniuriis non recordari, ſibi quadam die ſupplicationem vnam porrexit, in qua petiit aliqua pro ſeipſo. Qui licèt ſupplicationẽ huiuſmodi benignè in propria recepit, tamen in ſuo ſecreto exiſtens dum eam perlegiſſet ſuper vindicta de ipſo aſſumenda per petitionis denegationem, aut aliàs quodammodo tentatus, ipſam proiecit ad terram pedibuſque conculcauit, quam demũ iam ſumit, & ſero primo ſimillimè fecit, & ea poſtremo reaſſumpta ſibi ipſi loquendo audientibus tamen aliquibus ſuis cubiculariis ibi aſtantibus dixit, Vade diabole quod hodie facere non poteris, quod me vindicem de quocumque, & hoc dicto ſupplicationem prædictam illico vt pete-

torva publico

batur ſignauit, nec aliam vnquam moleſtiam intulit ipſam offerēti. Habuit prætereea hanc humanitatem, pietatem ſeu benignitatem ac liberalitatem generaliter ad omnes ad ipſum recurrentes, ſeu ſuum præſidium, ſeu iuuamen implorantes, quod numquam vel rarò aliquem à ſe emiſerit ſine conſolatione reali, aut verbali, ſæpius tamen ad rem, quàm ad verba intendens, pauperum & egenorum, præſertim illorum, qui aliàs abundauerant, & mendicare erubeſcebant, neceſſitatibus largifluè ſubuenit, conſiderans in iis omnibus quod beati mites, & beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequuntur, quàm piè ſperandum eſt ipſum iam conſecutum, vel conſecuturum in futurum, ſi humana fragilitate, ipſum adhuc impellente, in eo aliquid culpabile extiterit ratione eorum, quæ ſequuntur. Suos enim fratres, nepotes, conſanguineos, propinquos, compatriotas, & ſeruitores valde dilexit, plurimos namque ex eis qui tempore ſuæ promotionis erant in ſtatu Eccleſiaſtico, aut demum eſſe voluerunt in altis, & magnis prælaturis, & dignitatibus ſublimauit, multos verò inferioribus bene-

ficiis, ferè vbique terrarum exiſtentibus collocauit, & quamquam inter eos fuerunt multi, idonei, & ſufficientes, quod tamen quandocumque ipſos prætulit, cæteris magis, aut æquè ſufficientibus, alios verò ſic paſſim & indiſtinctè, & quia vbique collocauit, fortaſſis aliquid vltra debitum caro, & ſanguis ſibi reuelaſſe cenſentur. De Laicis, & præſertim de domo ſua paterna prodeuntibus quid dicendum? ſuo enim tempore ſuóque fauore, ac propter eum multas diuitias, magnos reditus, plurima dominia, honores, & ſtatus ſublimes ſunt multis modis conſecuti, fueruntque per affinitates confœderati cum multis, ſicque generaliter actum eſt, quod in vtroque ſtatu poſt eum altero ex modis prædictis ipſum contingentium remanſerunt pauciſſimi, qui ſuam munificentiam non conceſſerint, ſibi & ſuis & in poſteris etiam fuiſſe, & eſſe vtilem & fructuoſam. Ipſe tamen finaliter infirmitate grauatus humiliter pœnitens de commiſſis, deuotéque receptis Eccleſiaſticis Sacramentis, in veritate, & ſinceritate fidei, ac vnitate ſanctæ Matris Eccleſiæ, ſeipſum Domino commendauit, anno Domini M.CCC.LII.

die ſextâ menſis Decembris Pontificatus ſui anno vndecimo, fuitque ſepultus in Eccleſia maiori Auenionis, & demum transferendus ad dictum Monaſterium Caſæ Dei, in quo viuens ſuam perpetuam elegerat ſepulturam, vacauitque ſedes diebus duodecim.

INNOCENTIVS VI.

Ex eiſdem. M.S.

INNOCENTIVS Papa VI. natione Aquitanicus, de loco de Monte diœceſis Lemouicẽſis, poſt dictum Clementem VI. immediatè Auenione fuit electus in Papam, XVIII. die menſis Decembris, anno Domini M.CCC.LII. &
C R. xxiii. dicti mẽſis. die XXIII. fuit coronatus. Hic priùs vocatus eſt Stephanus Alberti, Doctor legum exiſtens, Iudex Maior Seneſcalliæ Toloſanæ, abinde verò promotus ad Ec-
C R Nouiomenſem. cleſiam Nemauſenſem, & de ea tranſlatus ad Eccleſiam Claromontenſem, demum per dictum Clementem Papam VI. aſſumptus in Preſbyterum Cardinalem, habuitque titulum SS. Ioannis & Pauli:

poſtea autem fuit factus Epiſcopus Oſtienſis, & Velletrenſis, & Pœnitentiarius Maior. Poſtremò verò, vt præmittitur, electus in Papam, ſeditque annis IX. menſibus VIII. & diebus XXV. Hic factus Papa, die XV. menſis Februarij, quæ fuit feria VI. Quatuor temporum anni LIII. iam inchoati, fecit Preſbyterum Cardinalem Dominum Andoinum Alberti diocesis Lemouicenſis, nepotem ſuum ex fratre, tunc Epiſcopum Magalonenſem, cui aſſignauit titulum SS. Ioannis & Pauli, quem priùs habuerat ipſe. Hoc eodem anno tempore Paſchali fuit tranſlatum corpus Clementis Papæ VI. de Eccleſia maiori Auenionenſi, in qua commendatum fuerat, ad Monaſterium Caſæ Dei in Aluernia Diocesis Claromontenſis, quod etiam concomitati ſunt vſque ad Sepulturæ ſuæ perfectionem quinque Cardinales; videlicet, frater, tres nepotes, & vnus conſanguineus ſui, quos ipſe conſortio & Collegio Cardinaliũ aggregauerat dum viuebat. Eodem etiam tempore fuit magnus concurſus populorum peregrè venientium ad Monaſterium ſancti Petri Montiſmaioris diocesis Arelatenſis, vbi eſſe dicebatur

Indulgentia magna, immo ſecundùm aliquos, plenaria, eſt autem talis Indulgentia: Anno illo quo feſtum ſanctæ
1359. Crucis occurrit feria vi. quemadmodum fuit anno prædicto. Et ipſo tempore fuit aquarum inundatio maxima, circum circa Auenionem, & abinde vſque ad Arelatem, in tantum quòd tam in Rhodano, quàm aliis aquis adiacentibus multi ex dictis peregrinis perierunt, & ſubmerſi fuerunt. Tunc temporis ferè omnes ciuitates cum caſtris, & locis, quæ ſpectabant ad ius & proprietatem Romanæ Eccleſiæ in partibus Italiæ erant extra manus ſuas; tenebanturque, ſeu veriùs, detinebantur & occupabantur per Tyrannos, in dictæ Eccleſiæ præiudicium, detrimentum, & iacturam. Circa quod volens dictus Innocentius Papa prouidere, daréque ordinem vt ad dictam Eccleſiam reduceretur: in ſui regiminis principio miſit ad partes illas Legatum ſuum de latere Ægidium Aluari Hiſpanum titulo ſancti Clementis Preſbyterum Cardinalem, vt circa reductionem, & recuperationem prædictorum intenderet, & vacaret. Qui cùm ad partes prædictas perueniſſet, non inuenerat in omnibus

terris, & dominiis dictæ Eccleſiæ loca ſub regimine eius conſiſtentia, in quibus caput ſuum poſſet tutè reclinare, niſi in Patrimonij Prouincia, locum & Caſtrum Montisflaſconis, & in Ducatu Spoletano, locum de Monte falco. Sed ab inde per Dei gratiam ſucceſſiuis temporibus ſatis dilatauit fimbrias ſuas prout ex ſequentibus apparebit. Dicto Anno, ſcilicet LIII. Carolus Rex Romanorum, & Alamanniæ Metis exiſtens cum Curia ſua, Comitatum Luceburgenſem, quem Vencezlao fratri ſuo dederat, conſtituit, & ordinauit in poſterum eſſe Ducatum. Eo etiam tempore duos Fratres Minores, pro eo quia malè ſentiebant in fide, & præſertim ſuper articulo altæ paupertatis, Auenione combuſti ſunt. Anno verò eodem, ſcilicet XVII. die menſis Decembris, fuit Eclipſis Solis, & durauit quaſi per duas horas, quam demum ſequuta eſt tanta hiemis aſperitas, vt fluuij magni per plures dies ſteterunt congelati, & ſucceſſiuè tanta aquarum inundatio, quòd pontes imo & turres, quamplures ſubuertit. Præterea dictus Papa deſiderans pacis reformationem inter Reges Franciæ & Angliæ, circa ipſam

tractandam & perſequendam intendere voluit, in propria credens plus proficere, quàm ſi per alios fieret; etiam ob hoc operatus eſt, quòd dicti Reges tunc ad ipſum hac de cauſa miſerunt, Duces Borbonij, & Lenclaſtriæ, qui aliquandiu ſuper hoc ſecum fuerunt: ſed poſt multa nihil factum eſt quoad effectum de quo agebatur, & querebatur. Dicto etiam durante tempore Rex Caſtellæ Blancam filiam Ducis Borbonij duxit vxorem, quam à principio tenerrimè dilexit, & meritò, cùm eſſet pulcherrima corporis & moribus adornata admodum. Sed demum ſatis citò Dæmone operante ipſam mirabiliter habuit ingratam, & exoſam: & hoc procurante, vt dicitur, quadam muliere, quam per prius dictus Rex amauerat, quæ videns per dictum Regem propter ipſam haberi contemptui, imo & totaliter derelictã, machinata eſt odium ſupradictum; & hoc per medium, ſeu myſterium vnius Iudæi, qui etiam aduerſùs dictam Reginam ſpecialiter conſpirauerat: pro eo quia ipſa videns, quòd tam ipſe, quàm plures alij ſuæ legis, nimiùm frequentabant dictum Regem, habebantque multos fauores & honores in

Curia ſua, iam tractabat, & diſponebat, quòd ab his retraherentur, imo & quòd à Regno totaliter expellerentur. In quo eadem Regina minùs ſe cautè habuit, cùm talia à principio debuerit, aut ad tempus diſſimulare, aut ſic cautè, & occultè tractare, quòd omnino laterent eos qui tangebantur, ne ſequerentur quæ ſunt poſtea ſubſecuta. Modus autem apertionis & inchoationis odij & ingratitudinis huiuſmodi fuit, vt dicitur, quòd dicta Regina dederat eidem Regi vnam zonam auream pulcherrimam, quam ipſe admodum gratam habens ſæpius pro ſui ornatu deferebat: dicta autem mulier ipſius Reginæ æmula callida operata eſt, quòd tam ipſa, quàm dictus Iudæus zonam ipſam habuerunt, & arte ſua magica ſe fecerunt, quòd vna die feſtiua & ſolemni, dum Rex ipſa zona præcinctus eſſet, quaſi tota ſua præſente curia viſus eſt tam ab ipſo quàm ab omnibus loco zonæ vno ſerpente magno & terribili præcinctus, & circumdatus: qui hoc aſpiciens, nec immeritò, fuit admodum territus, & conturbatus: dúmque quæreret quid hoc erat, fuit reſponſum per circumſtantes, inter quos erant forſitan aliqui con-

C. R. aperitionis machinationis odij.

C. R. & arte magna.

ſentientes in præmiſſis, quòd hoc erat zona ſibi pro munere iocali data per Reginam coniugem ſuam. Propter quod ipſam ab illa hora in ante ſic exoſam habuit, quòd noluit eam vlteriùs videre, aut ſecum conuerſari: præſertim quia illi qui præmiſſa tractauerant Regi peramplius confœderati ſibi continuè aſſiſtebant, & ipſum aduersùs eam continuè fortiùs inflammabant. De quo nimiùm turbati fuerunt Magnates & Proceres Regni vtriúſque ſtatus, Eccleſiaſtici ſcilicèt & ſecularis, honorem & ſtatum dictæ Reginæ, quam ſciebant fore innocentem, aduersùs prædictos æmulos & alios quoſcumque defendere, & manutenere etiam manu armata contendunt. Quocirca Rex exarſit in iram nimiam, cœpitque tales in manu perſequi, & de facto multos ex eis trucidauit, aliquos etiam Prælatos de ſuo regno fugere, & exire coëgit, sícque totum ſuum regnum terribiliter conturbauit. Quibus ad notitiam dicti Papæ deductis, ipſe, prout ad ſuum ſpectabat officium, circa eorum ſedationem decreuit interponere partes ſuas, deſtinauítque ad dictum Regem legatum ſuum de latere, Dominum Guil-

C.R. immaniter.

lelmum Iudicis, S. Mariæ in Coſmedin Diaconum Cardinalem, ad hoc vt dictum Regem cum dicta Regina coniuge ſua pacificaret, Regnicolas in regno pacifico retineret; qui ipſum Regem pertinacem reperiit, & ferocem, ac in nullo flexibilem ad alterum præmiſſorum: Reginam enim nec reconciliare voluit, nec admittere ſuas excuſationes; quæ etiam non multo poſt lapſo tempore dolore, & triſtitia obiit, vel ſecundùm aliquos dolosè extitit interempta. Fautores verò ſui, inter quos erant tres naturales fratres dicti Regis, cum aliis multis qui à facie eius fugerant, pro tunc exules remanſerunt: & quia priùs eis in Regno manentibus Rex occaſionem aſſumpſerat, ipſos, & alios, immo & totum Regnum conturbandi, ipſorum viſa abſentia, præſertim dicto Legato adhuc cooperante, ſatis pro tunc pacificatus extitit, & quietus; quibus expeditis dictus Legatus proceſſu temporis rediit ad Papam prædictum. Eodem tempore etiam currente, fuit incendium terribile in ciuitate Bituricenſi, in tantum quòd vix remanſit in ea domus integra, vltra Eccleſiam maiorem; quo durante fuit res

mirabilis, quòd quantus ventus mutatus eſt, flatus ſuos validiſsimos dirigens versùs partem vbi fortiùs ignis erat accenſus, & tòtaliter conſumpta mutabatur ad aliam, ac ſi humano opere mutaretur. In loco etiam Montiſpeſſulani fuit tempeſtas validiſsima grandinis, & lapidum groſſorum ad modum vnius magni oui, fuerúntque fructus qui exiſtebant conſumpti, arbores euulſæ, & tecta domorum plurimarum totaliter deſtructa, præſertim quæ tegulis cooperiebantur. Anno autem LV. Odoardus Princeps Valliæ, primogenitus Regis Angliæ, mari tranſito venit Burdigalam, ab inde cum magno exercitu bellatorum per Guaſconiam tranſitum faciens, venit ad partes Toloſanas, & vlteriùs vſque ad Capiſtagnum, amplius etiam progredi diſponens donec fuiſſet in capite Pontis Aucnionenſis; quod, vt creditur, feciſſet: Sed exercitus gentium Regni Franciæ ipſum circum circa ſequebantur, ſic quòd non poterat ſe iuxta ſuum velle ſecurè dilatare; cæde autem & igne tranſeundo omnia vaſtabat, præſertim in regreſſu, quo aliquibus diebus cum ſuis gentibus in Burgo Carcaſſonæ, & Ciuitatem obſeſſam

C. R. LV menſe Octobri.

ſam tenuit ſatis ſtrictè, in tantum quòd ſi diutius ſtetiſſet, fuiſſet magnũ periculũ de captione dictæ Ciuitatis, quæ tamen eſt fortiſsima, & inexpugnabilis communiter æſtimata: hoc tamen erat propter carẽtiam aquæ, putei enim ab intra propter multitudinem occupantium, & habitantium in ea, erant quaſi iam areſacti, & ab extra non erat qui auderet egredi ad hauriendum aquas de fontibus, aut fluuio, qui etiam propter temporis ſiccitatem pro tunc ſatis modicum in aqua abundabant. Quæ ipſe non aduertens, aut ignorans, æſtimánſque ſe nihil ibi poſſe proficere, ſua caſtra abinde mouit, dictum burgum incendio totaliter conſumendo; & idem fecit ferè de omnibus aliis locis ad quæ declinauit, quæ pro tunc in via ſua erant, quaſi aperta, & ſine clauſura, licèt ex tunc vt plurimum multum ſolemniter reædificata, & ſic prædictus Odoardus dictis, & aliis damnis quamplurimis illatis abſque alio prælíali congreſſu regreſſus eſt Burdegalam, vbi & in circum adiacentibus locis manſit per illam hyemem, & vſque ad tempus veris. Eodem Anno Petrus Rex Arragonum venit Auenionem ad dictum Pa-

pam,fuitque ſecum in feſto Natalis Domini, in cuius nocte in matutinis certos nobiles ſuos qui ſecum venerunt, in præſentia dicti Papæ militauit; fecit inſuper homagium eidem & in forma debita, de Regno Sardiniæ, quod in feudum tenet à Romana Eccleſia. Eodem etiam tempore Carolus Rex Romanorum in Imperatorem electus, de voluntate, & conſenſu dicti Papæ intrauit Italiam, Romam proficiſcens, Coronam Imperialem ibidem recepturus, pro qua ſibi imponenda fuit miſſus per eumdem Papam, Petrus Bertrandi iunior Epiſcopus Oſtienſis Cardinalis, qui cum ſolemnitatibus debitis, & conſuetis ipſum coronauit. Quo facto Dominus Imperator in Alamanniam rediit; ſed tranſitum faciens per Piſas, habuit rumorem cum ciuibus, qui contra ipſum & gentes ſuas hoſtiliter inſurrexerunt, ſed per Dei gratiam dato per ipſum bono ordine, licèt ſtrages hinc & inde fuerint ſubſecutæ, tamen cum ſuis gentibus remanſit ipſe victor, fecitque iuſtitiam de illis qui in cauſa, & culpa fuerant prædictorum.

C R in Norembech. Dum autem ad Alamanniam perueniſſet, vocatis Principibus in Varemberch,

multas leges edidit, & Conſtitutiones fecit, ſtatum & vtilitatem Imperij concernentes, accedentes ad pacem & concordiam inter ipſum & Eccleſiam cõſeruandas; procurauitque quòd ad ipſius inſtantiam dictus Innocentius feſtum ſolemne ordinauit, de Lancea, de Clauis Chriſti, in Alamannia, & Bohemia obſeruandum & colendum temporibus ſucceſſiuis. Ipſe enim Imperator multùm fuit curioſus, & ſollicitus in reliquiis vndecumque congregandis, quas demum in magna veneratione habuit, & eas magnificè adornando in Eccleſiis & Monaſteriis Ciuitatis Pragenſis honorificè collocauit. Eodem inſuper tempore obiit Ioannes Dux Brabantiæ, cuius filiam cum Ducatu recepit in coniugem Vencezlaus Dux Luceburgenſis Frater dicti Imperatoris, licèt ſatis ſenem, & in ætate prouectam. Pro tunc etiam fuit Pariſius neci crudeli traditus Carolus de Hiſpania Coneſtabularius Regni Franciæ, procurante, & ordinante, prout dicebatur, Carolo Rege Nauarræ, ac conſentiente Comite de Arctixa; cuius occaſione Ioannes Rex Franciæ contra eos fuit plurimum indigna- C.R.Comite de Haricuria.

CR cœpit & decapitauit eodē etiā anno.

tus, & commotus, ipſoſque ambos cœpit, & captiuauit: ſed tandem primum relaxauit, terris tamen ſuis quas habebat in Normannia, in arreſto ſub manu Regia manentibus: & ſecundum capite truncauit. Eodem Anno qui pro tunc erat LVI. memoratus Edoardus Princeps Valliæ, tempore vernali de Burdegala recedens Ducatum Aurelianenſem inuadit, ac cæde & igne omnia conſumens. ibidem infinita intulit damna. Ad cui obuiandum & reſiſtendum dictus Ioannes Rex Franciæ ſe mirabiliter diſpoſuit, & cum magno, & cum notabili exercitu ſibi paulatim occurrit, cum intentione & propoſito ipſum debellandi. Quod cùm ad notitiam Domini Innocentij Papæ perueniſſet, miſit ad eos nuntios ſuos legationis officio fungentes, Dominos, Taylarandum de Petragoriis Epiſcopum Albanenſem, & Nicolaum de Capucia Titulo ſancti Vitalis Preſbyterum Cardinalem, ad hoc vt ſi & in quantum poſſent eos pacificarent, vel ſaltem impedirent, quod bellum non committeretur inter eos. Qui ad ipſos peruenientes tractauerunt, & fecerunt quicquid potuerunt ſuper ipſorum pa-

cificatione : ſed tandem nihil proficere potuerunt, nec etiam bellum impedire, adeo enim dicto Regi aſſiſtentes pacificationem diſſuadebant, & belli congreſſum conſulebant, quod in oppoſito verbum audire renuebat : imo per aliquos ex dictis aſtantibus, tam dictis Cardinalibus, quàm aliis ad pacificationem tendentibus, notam falſitatis & proditionis impingere non verebantur ; non enim conſiderantes quòd euentus belli dubius eſt, in belli congreſſu aſſertiuè ſe tenebant, debere eſſe victores, pro eo maximè quia erant in numero multò plures, erantque quaſi in medio dicti Regni, & ſic ſi & vbi expediret, aduentus maiorum ſucceſſurus erat ipſis opportunus, & facilis, ſuo verò aduerſario quodammodo impoſſibile videbatur. Qui etiam hæc perpendens bene & conſiderans, ad bonam pacem, & concordiam flectebatur, offerebat & ſe velle recipere, & facere multa, & magna, quæ etiam iuſta & rationabilia tractatoribus videbantur. Sed eis repulſis, Domino ſic permittente, die XVIII. menſis Septembris anni prædicti iuxta Ciuitatem Pictauenſem bellum inter eos commiſſum eſt : ceſſit victoria di-

cto Odoardo Principi, dicto Rege & ſuis ferè omnibus captiuatis, cæſis, aut in fugam conuerſis quod fuit admodum mirabile & ſtupendum, attento maximè quod pro vno ex victoribus, victi erant decem & vltra, eorum etiam apparatus tam in armis quàm equis, & aliis ad bellum neceſſariis, & opportunis erat multò ſolemnior, & validior, & ad vincendum alios magis diſpoſitus in cunctis: ſed talis fuit voluntas Dei, ſeu ordinatio, cui reſiſtere nemo poteſt. Hoc autem expedito, dictus Rex captiuus ductus ad Burdegalam cum ſua nobili Comitiua, & ab

C.R. cardinales. inde tranſuecturi in Angliam; Dicti verò multo tempore, magnóque labore intenderunt circa dicti Regis liberationem, & cum ſuis aduerſariis pacificationem, tam citra Angliam quàm intra, qui ipſam hac de cauſa demum intrauerunt, dictum Regem proceſſu temporis ſubſequenti: ſed tandem in nullo effectualiter proficere potuerunt. Eodem Anno in feſto Beati Lucæ Euangeliſtæ, fuit magnus terræmotus in Ciuitate & territorio Baſilienſi: vnde ciuitas ipſa penè tota corruit, & ferè LXXX. caſtra & turres circumcirca dictam Ciuitatem ex hoc ad

terram ſunt proſtrata; durauitque quaſi per totum illum annum licèt non continuè, ſed per dilucida interualla, circa Argentinam, Spiram, & Treuerim, ac alias Ciuitates propè Rhenum deſcendendo; fuitque terra in pleriſque locis aperta, ex qua alba aqua feruens, & ſulphurea abũdanter emanauit, quæ etiam loca admodum fortia ad terram proſtrauit, aliarum C R. & ex hoc ſoble-quuta eſt aliarum.
aquarum abundantia maxima turres & muros diruens; & deinde fames valida, & peſtilentia magna, ex quibus Alamannia paſſa eſt damna infinita præter ea. Eodem Anno die XXIII. menſis Decembris dictus Innocentius Papa VI. creauit ſex nouos preſbyteros Cardinales: videlicet, Dominos Petrum de Foreſta, Gallicum, tunc Archiepiſcopum Rothomagenſem, & Cancellarium Regis Franciæ: Heliam de ſancto Ærelio, dio- C.R. Aredio.
ceſis Lemouicenſis, Monachum Ordinis ſancti Benedicti, tunc Epiſcopum Vticenſem; Franciſcum de Cuderto, C R. de Tuderis.
Italicum, tunc Epiſcopum Florentinum: Petrum de Monturuco, Dioceſis C. R. de Montyraco.
Lemouicenſis, nepotem ſuum ex ſorore, tum electum Pampilonenſem: Fratrem Guilelmum Farinerij, de Gordonio dio-

ceſis Caturcenſis tunc Generalem Miniſtrum Ordinis Fratrum Minorum: & Fratrem Nicolaum Roſſelli Catalanum, tunc Inquiſitorem hæreticæ prauitatis Prouinciæ Atagonum. Circa idem tempus inſurrexit quidam frater Ordinis Minorum de Conuentu Aureliaci dioceſis ſancti Flori, dicens ſe habere ſpiritum Prophetiæ, qui de futuris dicebat, & in ſcriptis redigebat multa, vocatus Frater Ioannes de Rupeciſſa, qui quia potiùs vaticinator, quàm propheta meritò erat cenſendus; ad dictum Innocentium Papam fuit adductus, per quem fuit carceribus mancipatus, in quibus manſit per totum tempus ipſius. Et licèt in dictis, & ſcriptis ſuis recepta fuerint multa quæ proceſſu temporis contigerunt, propterea que plures ſibi fidem dabant, tamen etiam multa defuerunt, & ſic apparebat quia non erat verus propheta, quia in illis, ſi talis fuiſſet, nullus fuiſſet defectus. Circa idem etiam tempus multæ contigerunt turbationes, ac commotiones inſurrexerunt inter diuerſos, ac in terris & regionibus multis; & inter cæteras mota fuit diſſenſio inter multos Fratres Ordinis Prædicatorum, & Fratrem Simo-

nem de Lingonis, tunc Generalem Magiſtrum dicti ordinis, ipſúmque in quodam Capitulo Generali, à dicto Magiſterio de facto abſoluerunt, illi qui dicto Capitulo tunc præſidebant. Sed demum quia viſum eſt dicto Papæ Innocentio, quòd iniuſtè, & indebitè, ac mala intentione proceſſerant, ipſum ad dictum Magiſterium reponi ordinauit. Inter Ducem Brabantiæ, & Comitem Flandriæ orta fuit guerra occaſione infeudationis villæ Macliniæ factæ per Capitulum Leodienſe dicto Duci, fuitque bellum inter ipſos conſertum, in quo victor extitit dictus Comes, cuius occaſione Bruxella ſe reddidit, eidem, & ferè tota Brabantia idem fecit: ſed tandem paulò pòſt dictus Dux dictum locum cum tota terra ſua etiam ſine gladio recuperauit. Toloſæ etiam inſurrexerunt populares contra Magnates, & præſertim in Officiarios Regios, inter quos erat Ioannes Armaniaci Locumtenens Regius in lingua Occitana, quem occaſione Cabatgij nouiter per ipſum impoſiti, dicti populares hoſtiliter inſecuti ſunt, ipſum cum aliis Officiariis trucidare quærentes, ſic quòd de facto feciſſent, niſi ſe ſu-

C. R. de Hugonis.

C. R. Cappatigi.

bito in Caſtro Regio Toloſæ, Narboneñ vulgariter vocato, pro ſui tuitione recluſiſſet, in quo etiam ipſos per vnam diem tenuerunt obſeſſos, igne vrgenti ſuppoſito loco ad quem ſe reduxerant pro maiori ſui ſecuritate; nec fuiſſet remedium quin in eorum manibus incidiſſent, niſi nox quæ ipſos retraxerat ſuperueniſſet, ipſa tamen adueniente, & ipſi ſe reduxerunt ad propria, & prædictum caſtrum & villam confeſtim exiuerunt; durauit tamen dictus rumor in craſtinum, & per plures dies poſt, in quo & multi innocentes mortui ſunt, & domus quam plurimæ diruptæ, facta tamen demum debita vltione, de his quæ talia perpetrarunt, fueruntque cauſa commotionis prædictæ, ipſa ceſſauit, & dicta ciuitas pacificata remanſit. Eodem etiam tempore quaſi contextu contra Carolum Ducem Normaniæ, & Delphinum Viennenſem, primogenitum Regis Franciæ, qui dicto patre ſuo in captiuitate detento Regimen Regni tenebat, inſurrexerunt ciues & populares Pariſius, adhærentibus ſibi & conſentientibus ferè omnibus aliis eiuſdem ſtatus linguæ Gallicanæ, & facto ſibi Capitaneo dicto *Iaque bon-home*, ipſum

ac ſibi aſſiſtentes deliberauerunt interficere; & hac de cauſa vna die iuerunt ad Palatium Regale vbi ipſe tutus eſſe credebat, pluréſque ex ipſis ſibi aſſiſtentibus in ſui præſentia interfecerunt: idemque de ipſo, vt creditur, feciſſent, ſed pro ſui ſecuritate dato ſibi vnius ex eis capucio ſubitò, & occultè eorum manus euaſit, & exiuit ciuitatem, quæ per aliquos dies ſequentes in magna turbatione permanſit, & tunc memoratus Rex Nauarræ ipſius dominium ſibi conatus eſt vſurpare, ſed nequaquam ijdem populares ſibi obtemperare voluerunt, ſed in ſuo furore perſiſtentes, tam ibi, quàm ferè per totam illam patriam cædes quamplurimas magnatum & nobilium fecerunt, & eodem modo caſtra, & fortalicia innumera totaliter diruerunt, durauitque iſta maledictio per aliqua tempora. Sed tandem Domino diſponente dictus Delphinus agregatis ſibi gentibus armigeris, dictam Ciuitatem ad ſui obedientiam redegit, & præfatos inſolentes viriliter compeſcuit, pluribus ipſorum interemptis; inter quos fuit eorum dictus Capitaneus, qui quia per prius ſe Regem Iaquecorum nominabat, fuit cum vno tri-

pode ferreo candenti, ſeu ignito coronatus, & demum prout demeruerat occiſus. Et ſic ceſſauit huiuſmodi tempeſtas. Qua etiam durante prouinciam inuaſerunt quidam ſociales nullum titulum habentes ad debellandum & damnificandum, niſi tanquam prædones publici, & agrorum depopulatores, quorum ductor fuit & Capitaneus quidam Vaſco, dictus Arnaldus de Seruola, vulgariter Archipreſbyter de Verniis nominatus, fueruntque quamplurimi nationum, & regionum diuerſarum, & complentes illa pro quibus venerant, fecerũt ibi damna, infinita caſtra, fortalicia, loca, & villas occupando, perſonas captiuando, mutilando, verberando, & interficiendo, ſegetes, vineas, & alia fructifera demoliendo. Et cùm aliquamdiu talia perpetrando ibi ſtetiſſent nec protunc ibi eſſet qui bene eis reſiſtere poſſet, tandem gentes illius patriæ ſe vnanimiter congregantes deliberauerunt inter ſe ſuper modum quem tenerent, vt ſociales præfati abinde expellerentur: & quia per vim armorum viſum fuit ipſis hoc nõ fore poſſibile, alium modum conceperunt, videlicet ipſa victualia, & alia eis neceſſaria ſic ſubtrahe-

rentur, & vexarentur, quòd neceſſitate arctati abinde exire cogerentur, feceruntque Edictum generale, ſub formidalibus pœnis, quod bene & diligenter omnes cuſtodirent munitiones ſuas, victualia quæcumque etiam & pecora in eis introducerent, quæ verò cuſtodiri, ſeruari, aut introduci non poſſent, diruerentur, cremarentur, aut aliàs conſumerentur, ſic & taliter quòd prædicti ſe de aut cum ipſis aliqualiter iuuare non poſſent. Eoque pro redemptione captiuorum, & ſi iuxta qualitatem ipſorum pecuniæ eis darentur, victualia tamen aut quodcumque genus armorum, aut veſtium, equitatum euectionis, ſeu claui, aut alia inſtrumenta ſeu munimenta, apta ſeu diſpoſita ad aliorum offenſionem, ſiue eorum tuitionem, ſeu conſeruationem, nullatenus traderentur, etiam ſi talia eis miniſtrando, & non aliter captiui huiuſmodi ſperarentur liberari. Equidem Edictum tali modo ſeruarunt, quod non multis lapſis temporibus fame, & inedia, ac multis aliis miſeriis laceſſiti poſt præditionem equorum nimiam, ac interitum plurimorum ex ſe ipſis dictã patriam deſerere & exire ſunt

coacti, intraueruntque regnum Franciæ, vnde prius exiuerant, & ab iſtis primo ſumpſit originem nomen Socialium, quod ſaltim ſatis citra montes perprius ignorabatur; habueruntque ex tunc ſatellites,& ſequaces, qui in plerìſque partibus dicti regni per plures annos poſt euagantes in eis damna infinita intulerunt tam in perſonarum captiuatione. His etiam pendentibus,ad obedientiam dicti Innocentij Papæ, & Romanæ Eccleſiæ, reducta eſt ciuitas Bononienſis cum aliis pluribus, tam locis,caſtris, ac eorum detentoribus,inter quos fuit Malateſta de Malateſtis, qui illis, quæ per prius de pertinentibus ad dictam Eccleſiam occupabat eius voluntati ſubmiſſis, venit Auenionem ad prædictum Innocentium,cum quo fuit plenarie reconciliatus, & hæc facta ſunt per miniſterium memorati Domini Ægidij Aluari Cardinalis Legati in illis partibus exiſtentis, qui tam per vim armorum, quàm aliàs ſuâ virtute ad dictam obedientiam præfatos reduxit. Præterea Petrus Rex Caſtellæ guerram mouit, & ſuſcitauit aduerſus Petrum Regem Aragonũ, ſuumque regnum hoſtiliter intrauit cum

magno exercitu, igne & gladio cuncta conſumens, captaque ciuitate Traſconenſi multiſque ex eis ciuibus trucidatis aut membris inhumaniter truncatis, obſedit ciuitatem Valentinam, euulſiſque vineis, ac arboribus fructiferis demolitiſque ſegetibus, ac viridariis, & maneriis circumcirca ipſam exiſtentibus, quæ admodum grata & delectabilia exiſtebant, totaliter deſtruit, adeò etiam artauit, quod fuit in procinctu ipſam totaliter capiendi, & de facto vt dicitur ſic contigiſſet, niſi Deus quodam modo miraculoſè obſeſſis de ſuccurſu etiam inopinato prouidiſſet, in ipſius tamen aduentu obſidionem leuauit, & ad alia loca ſe conuertit. Ad horum autem malorum ſedationem procurandam præfatus Papa Innocentius deſtinauit ad partes illas Legatum ſuum de latere Dominum Guidonem de Bolonia Epiſcopum Portuenſem Cardinalem, qui diu circa hoc laborauit, & inſtitit, & tandem poſt multa ipſos Reges ad pacem & concordiam reduxit, & ſic dictis malis protunc fuit impoſitus finis. Memorati etiam Sociales ſeu alij eorum vitam ſectantes, locum de Sancto Spiritu occupauerunt, impedire

CR. Tiraſonenſi.

& turbare intendentes per terram & aquam, quod prouiſiones neceſſariæ pro ciuitate Auenionenſi, & Curia ibidem exiſtente, quæ vt plurimum per dictum locum aut eius diſtrictum habent tranſitum facere, ad eam nullatenus deuenirent; de quo dictus Innocentius Papa cum tota ſua Curia, nec immeritò fuerũt plurimum conturbati, & ob hoc ad obuiandum eorum malitiæ per ipſum Papam tanquam contra hoſtes Dei, fidei, & Eccleſiæ ſuæ fuerunt facti proceſſus, & data Cruciata, conceſſaque Indulgentia plenaria, omnibuſque expugnantibus, & perſequentibus ipſos, quibus per varias partes diuulgatis venerunt quamplurimi crucis ſignaculo inſigniti, aduerſus eos dimicare & certare diſponentes, quibus idem Innocẽtius conſtituit Capitaneum, & ductorem Dominum Petrum Cardinalem Oſtienſem ſuperius nominatum. Sicque per Dei gratiam actum eſt, quòd dicti malefici locum prædictum ſatis citò poſt dimiſerunt. Eadem inſuper tempeſtate durante contra Ioannem Comitem Pictauenſem filium Regis Franciæ deputatũ per eum pro regimine patriæ linguæ Occitanæ, tunc in partibus Tholoſanis exiſtentem,

exiſtentem, inſurrexit hoſtiliter Gaſto Comes Fuxi, ipſum, ſuoſque ſequaces, & adiutores expugnando, & perſequendo, inter quos fuere ſpecialiter ciues Tholoſani, quorum quamplurimi vna die incautè contra ſuum exercitum irruentes, fuerunt tamen deuicti, multis ex ipſis inhumaniter trucidatis, reliquis captiuitatis, aut fugæ remedio liberatis, ſed tandem multis damnis, & iniuriis hinc inde illatis, licet non æqualiter, cùm dictus Gaſto continuè fortior extiterit, ad inuicem pacificati fuerunt. Per idem tempus venit Auenionem Archiepiſcopus Armacanus in Hybernia ſæcularis habitus, magnus, & profundus magiſter in Theologia, mouitque quæſtionem, & litem generaliter contra omnes ordines Mendicantium, & eorum ſtatum, tendens finaliter ad ipſorum extirpationem aut eorum in multis damnationem, pro eo quia ſecundum eum in multis extendebant falcem ſuam in meſſem alienam, hoc eſt pluſquam à iure eis permittitur, ſeu conceditur de pertinentibus ad Eccleſias Parrochiales earumque rectores, vſurpando ſibi, durauitque quæſtio huiuſmodi per aliquod tempus, ſed tandem C. R. Ricardus Arch.

indeciſa remanſit propter obitum ſuum qui ſuperuenit, de quo dicti fratres potius de gaudeamus quàm de requiem cantauerunt. Pro tunc inſuper rex Angliæ cum magno exercitu regnum Franciæ multis modis deuaſtabat, nec erat qui ſuæ poſſet reſiſtere poteſtati, & licet per prius ſuper pace & cõcordia inienda inter regem Franciæ & ipſum ſe interpoſuerit Carolus memoratus Imperator, & Metis exiſtens ibi ſuas tenens curias certos pro parte cuiuſlibet ad ſui præſentiam euocauerit, tractaueritque inter eos per aliquot dies ac fecerit quidquid potuerit circa ipſorum pacificationem, tamen quia nihil proficere valuit, habuit hoc relinquere imperfectum, ſicque dormiuit ſeu ceſſauit labor circa tractatum huiuſmodi inſiſtere ſilentium per aliqua tempora, quibus durantibus, non mediocriter creſcebant mala, & damna memorata. Ad quæ nonnulli aſpectum habentes, & ſpecialiter Dominus Androinus de Roca tunc Abbas Cluniacenſis ad id intendere, & vacare decreuit, & tandem Dominó ſibi aſſiſtente poſt multos, & varios labores in tantum operatus eſt, quod dictos reges ad hanc concordiam incli-

nauit, & induxit. Videlicet quod terris tunc tentis, & poſſeſſis, vbique citra mare per Regem Angliæ penes eum remanentibus, iure ſuperioris dominij Ducatu Aquitaniæ ſaluo remanente penes Regem Franciæ, ſic & in quantum ſibi perpriùs competebat, Ducatus ipſe limitatus, ſub modo, & forma infra deſcriptis, à cætero ad dictum Regem Angliæ pertineret, ipſumque poſſideret & teneret in perpetuum hæreditario iure, quodque pro executione huiuſmodi concordiæ, illa quæ in dicto Ducatu pro tunc per dictum Regem Franciæ tenebantur, & poſſidebantur, liberè traderentur in manibus dicti Regis Angliæ, ſeu deputandi per eum. Item quod dictus Ioannes Rex Franciæ, qui pro tunc in Anglia captiuus exiſtebat, liberaretur pro certa ſumma pecuniæ in certis terminis exſoluenda, quibus concordatis, & appunctuatis, & per partem & alios, quorum intererat approbatis, ad eorum executionem iſto modo fuit proceſſum. Videlicet quòd dictus Rex ante omnia tradidit pro redemptione ſua magnam ſummam pecuniæ dicto Regi Angliæ, quam quia pro tunc non habebat bene in prom-

ptu, recipere habuit nomine mutui ſiue doni à Galeazio de Vicecomitibus Mediolani, cuius occaſione fuit data filio ſuo in coniugem filia dicti Regis cum Comitatu Virtutum ſibi cõſtituto, & ordinato pro dote, pro reſiduo vero dictæ ſummæ ac complemento & aliorum prædictorum dati ſunt per eũdem regem obſides omnes filij ſui, primogenito excepto, & quamplures alij principes, & magnates regni ſui, ac alij nobiles ſtatuum diuerſorum. Et his expeditis idem Rex fuit liberatus, venitque in Franciam, ac dedit ordinem circa traditionem, & liberationem Ducatus ſupradicti, ad quod faciendum fuerunt deputati per eum, & per Regem Angliæ, alij qui de mandato ſuo haberent eius poſſeſſionem recipere, vice, & nomine Odoardi ſui primogeniti, cui ipſum dederat, ac per eum volebat teneri & gubernari. Commiſſarij autem Regis vtriuſque proceſſerunt ad integram & realem executionem præmiſſorum, fuitque poſitus per miniſterium prædictorum dictus Odoardus pro tunc Princeps Valliæ in poſſeſſionem ciuitatum, & diœceſis Agennenſis, Condomenſis, Vaſatenſis, Pictauenſis, Mallea-

cenſis, Lucionenſis, Engoliſmenſis, Petragoricenſis, Sarlatenſis, Lemouicenſis, Tutellenſis, Ruthenenſis, Vabrenſis, ac Caturcenſis, cum Ciuitate Montiſalbani, & parte diœceſis eiuſdem, quæ per flumen Tarni diuiditur, à comitatu Toloſano. Quibus expeditis dictus Odoardus Princeps venit in propria ad Ducatum memoratum, in quo mutato nomine Ducis, Princeps Aquitaniæ voluit nominari, dominatuſque eſt cum maximo potentatu, cunctaque diſpoſuit pro ſuæ libito voluntatis, nec fuit qui aduerſus eum ceruicem erexerit, quantumcumque magnus ex omnibus ſuis ſubditis, quos tamen in pace & quiete, ac tranquillitate tenuit, per ſeptem vel octo annos, quibus principatus eſt inter eos. Circa idem tempus verò, quo currebat annus M. CCC. LX. Engelberthus de Marcha Epiſcopus Leodienſis cepit caſtrum Stotheyni Comitatus Loſſenſis aliàs de Loue, cum quo etiam totus Comitatus prædictus ad Eccleſiam Leodienſem peruenit Theodorico Comite dicti Comitatus, ſine hærede defuncto. Raynaldus etiam Dux Gueldriæ commiſſo prælio cum Odoardo Fratre ſuo iuniore capitur, &

C.R. Angelbert⁹. C R. Stateyn. Comit Loſonen. alias de Louen.

ipſo in carcere detẽto, Ducatus eius per capientẽ obtinetur. Fratres inſuper Ordinis S. Mariæ Theutonicorum in Pruſſia Caiſtor Regẽ Lituanorũ in bello capiũt, ſed tamen captum detinere, ſeu cuſtodire neſciuerunt, nam de carcere eorum euadens multa ipſis damna poſt intulit, & iniurias irrogauit. Anno ſequenti, qui fuit LXI. fuit mortalitas magna quaſi vniuerſaliter, ſed præcipue in regno Franciæ, mortuæque ſunt perſonæ quam plurimæ de boſſis, antracis, & carbunculis, & ſimilibus vlcerationibus, & inflaturis; regnauitque huiuſmodi peſtis per maximè, in locis & regionibus montanoſis, in quibus naturaliter conſueuit eſſe purus aër, quæ vt plurimum non inuaſerat peſtis alia quæ regnauit anno quadrageſimo octauo. In hac dicuntur eſſe mortuæ plures perſonæ notabiles, & magni ſtatus quàm in alia, durationis ipſius tempore compenſato, non enim vltra ſex vel ſeptem menſes durauit hæc, alia verò per annum & vltra. Iſto etiam eodem anno,
C R. die XVI. die decima ſeptima menſis Septembris, quæ fuit feria ſexta Quatuor temporum, præfatus Innocentius Papa fecit ordinationem octo Cardinalium, quinque Pre-

ſbyterorum & trium Diaconorum. Pre-
ſbyteri autem fuerunt, Dominus Frater
Fortaminis Vaſſalli dioceſis Caturcenſis C.R for-
Ordinis Fratrum Minorum, tunc Patriar- tanerius.
cha Gradenſis, Dominus Petrus Iterij C R Pe-
dioceſis Petragoricenſis, tunc Epiſco- trus Idu-
pus Aquenſis, Dominus Ioannes de Blã- tien.
diacho dioceſis Vticenſis, tunc Epiſco-
pus Nemauſenſis, Dominus Egidius Ay- C R Aſ-
ſellini de Monteacuto Aruernigena tũc ſelini.
Epiſcopus Morinenſis, & Cancellarius
Regis Franciæ, & Dominus Androinus
de Roca natione Burgundus, tunc Abbas
Cluniacenſis. Diaconi verò fuerunt, Do-
minus Stephanus Alberti dioceſis Le-
mouicenſis, tunc Electus Carcaſſonenſis C. R.
nepos Papæ, Dominus Guillermus Bia- prone-
golæ dioceſis Mimatenſis, tunc Electus pos. C R.
Vabrenſis, & Dominus Hugo de ſancto Biãgoſe.
Martiali dioceſis Tutellenſis legum Do-
ctor, præpoſitus Doacenſis. Tempore
huius ſummi Pontificis, duo magni ſum-
mi, & illuſtres principes, mundum &
eius pompam ſeu vanitates reliquerunt,
videlicet Dominus Petrus Infans Ara-
gonum, Patrinus Regis Aragoni, Comes C R. de
de Patris, qui Ordinem Fratrum Mino- Pratis.
rum ingreſſus eſt : & Dominus Carolus

Comes Alenconij conſanguineus germanus Ioannis Franciæ, qui habitum ſuſcepit Ordinis Fratrum Prædicatorum. Dictus etiam Papa ſuo tempore fecit claudi, & circuiri totam ciuitatem Auenionem muris, & turribus altis & fortiſſimis, ac vallibus ſeu foſſatis ab extra, ex quibus dicta ciuitas, quæ per prius erat omnino aperta, effecta eſt fortiſſima, & ad reſiſtendum quibuſcumque eam expugnare volentibus multùm bene diſpoſita, & parata, voluitque quòd clauſura huiuſmodi haberet magnum ambitum ad hoc vt proceſſu temporis infra ipſam poſſint fieri noua ædificia, ex quibus dicta ciuitas ampliaretur, includerentur etiam infrà eam multa viridaria, & loca amœna, circa ipſam tunc exiſtentia, ac etiam hoſpitale miræ pulchritudinis, pro tunc nouiter ibidem ædificatum & dotatum per Bernardum Raſcaſij, legum doctorem ciuem Auenionenſem. Ædificauit inſuper idem Pontifex, & dotauit in Villanoua prope Auenionem domum Cartuſienſem, Vallis benedictionis nominatam, conſtituens in ea certum numerum fratrum ſeu Monachorum eiuſdem Ordinis, pro quorum ſuſtentatione

C R. Doctorem Curiæ Auen.

ſufficienti multa bona deputauit. In Tholoſa verò vbi à principio ſtuduerat, fundauit nobile Collegium pauperum ſcholarium, quod ſancti Martialis voluit appellari, pro cuius dotatione multa bona expoſuit à Deo ſibi data. Ipſe fuit valde ſollicitus & curioſus circa recuperationem terrarum Eccleſiæ, in partibus Italiæ exiſtentium, pro qua expendit & expoſuit pecunias infinitas, & per Dei gratiam non in vanum: nam vt ſupra tangitur pro maiori parte ſuo tempore recuperatæ fuerunt, & in ipſis pro earum tuitione, multa caſtra ſeu fortalicia nouiter inſtructa, & antiqua reparata. Circa etiã bonam & debitam expeditionem & proſecutionem aliorum omnium ſibi incumbentium, ac pertinentium ad officium ſibi creditum, cum magna diligentia vacauit, & intendit, proceſſitque in omnibus cum deliberatione, & conſilio tam Cardinalium, quàm aliorum peritorum, nihilque de contingentibus obmiſit quamdiu potuit laborare, fuit tamen multum oppreſſus, & grauatus guta & podagra, propter quod multoties fuit impeditus in prædictis, & præſertim in ſuis vltimis diebus, in quibus fuit admodum debili-

tatus, & valetudinarius, cùm eſſet ſatis annoſus, immò & ſenio confractus, ſemper tamen habuit bonam intentionem in ſuis omnibus agendis: dilexit etiam pauperes, & eis libenter ſubuenit, viros inſuper literatos fouit, eiſque benefecit, & multos promouit. Iuſtitiam manu tenuit, & conſeruauit, & in curia ſpecialiter voluit, & ordinauit malos, & inſolentes puniri. Suo enim tempore inſurrexit in Auenione quædam ſocietas, quæ Damperica vocabatur, cúius ſectatores de nocte incedentes, furta, ſtupra, & maleficia multa committebant, de quibus idem Papa iuſtitiam ſatis rigidam fieri mandauit, ſic quòd multi ex eîs, etiam qui ſe nobiles æſtimabant, erantque apparenter ſatis magni ſtatus, ſubmerſi fuerunt, aut aliàs trucidati, quorum exemplo alij perterriti, aut fugerunt, aut de prædictis deſtiterunt; & ſic dicta ſocietas euanuit ſatis citò. Plures ex ſuis tam nepotibus, quàm conſanguineis in Eccleſia promouit & exaltauit, ad quod faciendum caro ipſum aliqualiter traxit & inclinauit, tamen vt plurimum boni, & ſufficientes fuerunt, & in ſtatu eis dato benè & laudabiliter ſe habuerunt: pau-

cos habuit in ſtatu Laicali ſibi multum propinquos, illis tamen ſic benefecit, quod poſt ipſum benè & honorificè cum eorum potentiis, viuere & ſtare potuerunt; non tamen alias ipſos magnis dignitatibus, aut honoribus ſublimauit. Tandem verò poſt labores multos, & anxietates innumeras, quas habuit tam in corpore, quàm in mente, propter varias, & plurimas infirmitates, & turbationes, quæ ſuo tempore tam ſibi quàm toti mundo, vt præmittitur, contigerunt, in pace quieuit, anno Domini M. CCC. LXII. die XII. menſis Septembris, Pontificatus ſui anno decimo, fuitque ſepultus in Eccleſia maiori Auenionis, demum transferendus ad dictam domum Cartuſienſem Villæ nouæ, in qua viuens ſuam perpetuam elegerat ſepulturam, vacauitque ſedes diebus quadraginta quinque, & circa id tempus paulò ante obierat Ludouicus Rex Siciliæ, Ioanna Regina, & coniuge eius remanente ſine quacumque prole.

VRBANVS QVINTVS.

Ex eiſdem. M. S.

C.R. Gabalitan'. VRBANVS Papa quintus natione Gallicanus de loco de Griſaco dioceſi Mimatenſis poſt dictum Innocentium VI. Auenioni fuit electus in Papam, die XXVIII. menſis Octobris, anno Domini M. CCC. LXII. & die VI. menſis Nouembris immediate ſequentis, conſecratus, & coronatus. Hic priùs vocatus eſt Guillermus Grimoardi, cuius pater fuit, Grimoardus miles, & in adoleſcentia ſua ſub habitu Monaſtico Domino voluit famulari, fuitque receptus in Monachum in Prioratu de Chiriaco dictæ dioceſis à Monaſterio ſancti Victoris Maſſilienſi dependente; vbi poſtquam fuit inſtructus, in regularibus obſeruantiis, ſe tranſtulit ad ſtudia literarum, in quibus adeò diligenter inſtitit, & inſudauit, quòd demum fuit effectus ſolemnis Doctor decretorum, legitque ex tunc multis annis tam in Montepeſſulano, quàm in Auenione. Tandem verò ſuis ſuffragan-

tibus meritis, primò ad Monaſterium ſancti Germani Antiſſiodorenſis, poſtea verò ad Monaſterium prædictum ſancti Victoris Maſſilienſis, ſub quo primitus Ordinem ſancti Benedicti profeſſus extiterat, promotus fuit, & ab inde aſſumptus in Papam, ſeditque annis octo, menſe vno, & diebus nouemdecim. Modus autem ſuæ aſſumptionis, ſeu electionis, magis à Deo quàm ab homine videtur proceſſiſſe; attento præſertim quod dicta ſede Apoſtolica tunc vacante, erant in Collegio Cardinalium multi valentes, & ſufficientes viri, qui tamen vt creditur Deo ſic diſponente concordare nequiuerunt, vt ipſorum aliquis eligeretur. Sed poſt ſatis diuturnam vacationem habentes aſpectum ad merita, virtutes, & ſufficientiam, de quibus magnam experientiam habuerant, cum inter ipſos in pleriſque officiis deputatus longis temporibus fuiſſet conuerſatus, in eum pro tunc abſentem, & in partibus Neapolitanis pro negotiis Eccleſiæ Romanæ exiſtentem, ſua vota direxerunt, non tamen ea publicauerunt donec, & quo vſque ipſe perſonaliter ad ipſos venit, hæſitantes an electioni ſuæ huiuſmodi ſuum vellet

C.R. diebus XXII.

præbere conſenſum, qui licèt cum tremore & timore præſtitit, nolens diuinæ, & eorum contraire voluntati: fuitque per eos inthronizatus, debitis & ſolitis ſolemnitatibus obſeruatis. In hac autem electione fuit præſens, & tanquam in ipſa vocem habens, admiſſus eſt in conclaui, cum aliis Cardinalibus introductus, Dominus Androinus de Rocha priùs Abbas Cluniacenſis, qui per dictum Innocentium Papam VI. factus fuerat Preſbyter Cardinalis, tamen cum nondum haberet titulum, nec viuente dicto Innocentio in conſiſtorio fuerat inſtallatus, intrauit enim primo Curiam dum dictus Innocentius laborabat in extremis, immò & quaſi hora qua moriebatur: quod ideo hîc notanter inſerendum duxi, vt appareat quòd ſola aſſumptio, ſeu promotio ad Cardinalatum dat vocem in electione Papæ, & non tituli aſſignatio, & hoc expreſſè denotat regularis, ſeu communis obſeruantia, quæ habet quod nouiter promoto ad dictum ſtatum per Papam clauditur os antequam ſibi titulus aſſignetur, ſicque manet ore clauſo, & vocem in nullo habens, donec demum ſibi aperiatur, & tunc ſibi titulus aſſigna-

tur, & vt impoſterum loquatur, vocemque liberam habeat, tam in dicta electione quàm aliis actibus ad ſtatum huiuſmodi pertinentibus, tribuitur, & conceditur facultas, quæ per dictam oris clauſuram ſuſpenſa fuerat, & effectualiter interdicta: hoc etiam denotat verbum claudere, quod non poteſt locum habére niſi in re iam aperta, & ita pro vero & indubitato, & de iure tunc tentũ habitum & determinatum extitit concorditer per Dominos Cardinales. Dictus autem Vrbanus Papa modo præmiſſo electus, cõſecratus & coronatus, ſatis citò Dominum Guillermum Bragoſc ſancti Gregorij ad velum aureum Diaconum Cardinalem, ac maiorem Pœnitentiarium, virum vtique ſatis grandæuum, qui per prius in ſtudio Tholoſano Doctor ſolemnis decretorum exiſtens annis pluribus cathedram doctoralem ad perutilem inſtructionem, ſeu informationem plurimorum rexerat, in Preſbyterum Cardinalem ordinauit, ſibique titulum Preſbyteralem aſſignauit, videlicet ſancti Laurentij in Lucina: ad quod faciendum præcipue motus extitit Romano officio Pœnitentiariæ, quod Preſbytero, magis

quàm Diacono conuenire iudicauit. Ad Eccleſiam inſuper Auenionenſem, quæ diu paſtore caruerat, cùm per duos prædeceſſores ſuos pro ſuis, & Eccleſiæ neceſſitatibus vacans continuè retenta fuiſſet, promouit Dominum Anglicum Grimoardi Priorem Dignenſem fratrem ſuum, de quo quaſi comuniter dicebatur, quòd in omni probitate, honeſtate, religionis obſeruantia ac diſcretione, ſeu circumſpectione naturali, cum literatura conuenienti ordo ſuus, ſcilicet Canonicorum Regularium, & ſi ſibi pares haberet, paucos tamen, excedentes verò nullos. Qui etiam ſuo tempore, & ſucceſſiuè, vltra bona multa quæ fecit in Eccleſia memorata in Auenione à ſolo ædificauit Monaſterium cum officinis, & habitationibus neceſſariis pro Monialibus de Furnis Ordinis ſancti Benedicti, quæ prius erant ab extra collocatæ in loco campeſtri, & aperto, deditque eis multa bona, & reliquias aliquorum ſanctorum ſpecialiter ſanctæ Luciæ munitum & incaſſatum in argento. In Aptenſi etiam ciuitate à ſolo ædificauit, & dotauit Monaſterium Monialium Ordinis Ciſtercienſis, & in Montepeſſulano Monaſterium

naſteriumCanonicorumRegularium ſub nomine S. Ruphi,in quo conſtituit certũ numerũCanonicorum quiDeo ibi ſeruirent, & nihilominus intenderent circa ſtudia literarum, dotauitque Collegium huiuſmodi de reditibus, & prouentibus ſatis ſufficientibus ad ſuſtentationem dictorumCanonicorum,quibus etiam prouidit de pluribus bonis, libris, ac aliis ornamentis, pro diuino ſeruitio, & ſui continuatione ſtudij neceſſariis, & opportunis. Et eodem currente tempore fuit prælium inter Gaſtonem Comitem Fuxi, & Ioannem Comitem Armaniaci, in quo idem Gaſto extitit victor,habuitque captiuos, tam dictum Ioannem quàm fere omnes maiores, & notabiliores bellatores ſuos;fuerũt etiam multi ex vtraque parte interempti. Poſt dictam etiam promotionem Vrbani Papæ ad ipſum ſatis citò venerunt Ioannes Francorum, Petrus Cypri, & Daciæ Reges cauſa ipſum viſitandi, ſibique reuerentiam exhibendi, qui demum cum ſuis voluntate, & deliberatione, & conſilio ad faciendum generale paſſagium vltra marinum, & ſpecialiter contra Turcos ſe mutuo aſtringunt, fueruntque cum multis aliis ma-

gnis & notabilibus viris cruce ſignati per dictum Papam, qui etiam pro tunc crucem contra Turcos prædicauit, ordinans dictum generale paſſagium, cuius Capitaneum conſtituit præfatum Ioannem Francorum Regem, perſonaliter onus huiuſmodi in ſe ſuſcipientem, cui etiam adiunxit Dominum Thelayrandum de Petragoriis Epiſcopum Albanenſem Cardinalem, quem Legatum de latere ordinauit ſecum profecturum. Pro paſſagij huiuſmodi proſecutione fuit pro tunc de conſenſu vnanimi prædictorum miſſus dictus Petrus Rex Cypri ad partes Occidentales, cauſa exhortandi, & inducendi earum Principes, vt vellent ſe aſtringere ac diſponere ad paſſagium memoratum. Circa idem verò tempus Ioanna Regina Siciliæ nupſit cum Iacobo Rege Maioricarum, verbo tenus, cùm regnum ſuum totaliter teneretur per Regem Aragonum. Eodem tempore dictus Vrbanus proceſſus ſuos fecit contra Barnabonem & Galleacium de Vicecomitibus Mediolani, qui pro tunc occupabant aliquas terras ad ius, & dominium ſeu proprietatem Romanæ Eccleſiæ pertinentes, ſed demum interponentibus ſe

aliquibus, actum eſt de concordia inter eos. Pro cuius tractatu, & etiam regimine dictarum & aliquarum aliarum terrarum miſſus eſt ad partes Italiæ Legatus de latere præfatus Dominus Androinus de Rocha, titulo ſancti Marcelli Preſbyter Cardinalis, per cuius miniſterium facta fuit pro tunc dicta concordia inter dictum Papam, & dictos Mediolanenſes, fuerúntque ſibi ipſi & Eccleſiæ reconciliati. Pro tunc etiam fuit quidam nobilis, Alcouianus dictus Adulphus de Marcha, qui mirabiliter, & inauditè Romanam Eccleſiam decepit, eique illuſit; fuerat enim per eam primò ad Monaſtérienſem, & demum ac ſucceſſiuè ad Colonienſem promotus Eccleſias, quibus cùm aliquamdiu præfuiſſet, licet nondum in ſacris conſtitutus, ſed ad Laicalia vota transferens, præfatæ Colonienſi Eccleſiæ qui vltimò præſidebat, renunciauit liberè, matrimonium contrahendo, cui per dictum Vrbanum datus fuit in ſucceſſorem Engilbertus Leodienſis. Anno M. CCC. LXIV. in menſibus Ianuarij, Februarij, & Martij fuerunt quaſi generaliter frigora intentiſſima, gelúque fortiſſimum, quo adeo tam Rho- CR. Alemanus.

danus, quam alia flumina conſtricta fuere, quod ſuper eis equites, & quadrigæ, & multum oneratæ tranſitum haberent ſolidum, & ſecurum, durauitque in tantum quod eius nimia rigiditate, ſeu fortitudine vites, ac arbores fructiferæ, & præſertim amigdali, & oliuæ quamplurimæ fuerunt perditæ, & totaliter mortificatæ, ſeu deſiccatæ, immo & multæ per medium ſciſſæ, & cõfractæ. Eodem tempore ſociales quamplurimi totum fere regnum Franciæ, & præſertim in lingua Occitana occupabant, diſcurrebant, cùm in ipſo detinerent loca multa, immò & de die in diem alia nouiter capiebant, pro ſuæ libito voluntatis, à quibus nec expelli poterant, nec etiam erat, qui eorum poſſet reſiſtere poteſtati, fiebantque per ipſos mala & damna infinita in perſonis, locis, & rebus, tam Eccleſiaſticis quàm mundanis. De quibus dictus Vrbanus Papa ad ſui notitiam, & auditus perductis, valde doluit, ac regno, locis, & perſonis ex his afflictis & tribulatis pro affectu cõpatiens eis poſſe tenus, quantum ad ſuum ſpectabat officium, obuiare, & occurrere decreuit, fecitque proceſſus, ac fulminauit ſententias contra ipſos eorumque

ſautores & receptatores, ac eis qualitercumque, verbo aut facto participantes, ſiue dantes conſilium, vel iuuamen, miniſtranteſque ipſis quęcumque victualia, aut neceſſaria, quocumque titulo ſiue cauſa, hortatuſque, & induxit omnes fideles vt aduerſus eos inſurgerent, tanquam contra hoſtes Chriſti, & fidei, immò & totius generis humani, certas etiam indulgentias ſpirituales eos perſequentibus concedendo. Quibus vbique diuulgatis, ipſis per prius fauentes, vt plurimum ſe ab ipſis retraxerunt, ac omnes per eos oppreſſi, & conturbati, aduerſus eos adeò animati ſunt, quod alter alterum non expectando in eos, & loca quæ occupabant vnanimiter ac ſic viriliter & ſubitò irruerunt, quòd plura loca, ad quæ ſe reduxerant, quamquam vt plurimum fortia, immò & aliqua inexpugnabilia ſatis faciliter & cum modicis inſultibus per eos capta ſunt, & demolita, ac demum in eis incluſi trucidati: alij verò per longam obſidionem fame, & ſiti in eis exiſtentes macerati exire, & deſerere ſunt coacti. Sic quod per Dei gratiam, & vt creditur ob merita dicti ſummi Pontificis, actum eſt, quod in ſatis breui tempore ſociales hu-

iuſmodi terras, & loca quæ ſic per eos opprimebantur cum maximo diſcrimine dimittere, & ſe ad alia diuertere ſunt cōpulſi: non tamen omnes, cùm eorum quāplurimi gladio, fame, igne, ac inedia fuerunt interempti, prout etiam eorum demerita exigebant, & ſic regio prædicta ſatis vel ſaltim plus ſolito, tunc in pace quieuit. Anno eodē, die decima ſeptima Ianuarij, obiit Ioannes Rex Frācorum in Anglia, ad qùam redierat, poſtquam ſemel fuerat liberatus, & Regi Angliæ ſuo aduerſario pacificatus, cauſa perficiendi & totaliter exequendi eam quæ inter ipſos pax ſiue concordia facta fuit, ſucceſſitque ſibi in regno Carolus ſuus filius primogenitus, tunc Dux Normanniæ, & Delphinus Viennenſis, qui eodem anno die decima nona Maij, qua fuit ſolemnitas Trinitatis, Remis extitit coronatus. Eodem fere tempore Nuncij Romanorum venerunt Auenionem ad prædictum Vrbanum Papam, petierúntque inter alia vt Romam cum ſua curia ſe transferret, qui eorum petitionem benigniter audiuit, dixitque eis circa eam totaliter Deo Duce ſe facturum, quod ipſi deberent merito conten-

tari, pro tunc tamen circa illud eis aliquid aliud non ſpecificauit. Anno ſequenti, qui fuit LXV. menſe Maij, Carolus Romanorum Imperator venit in Auenionem ad dictum Vrbanum Papam cum magna comitiua Principum, & nobilium Alamannorum, & ornatus inſigniis Imperialibus; per ipſum Papam & Cardinales, fuit valde & honorificè receptus, & die ſancto Pentecoſtes tunc occurrente, dicto Papa ſolemniter celebrante, aſtitit in habitu Imperiali diademate coronatus, in manu dextra ſceptrũ geſtans, *** tandem verò habitis multis colloquiis inter Papam & ipſum, tam ſuper factis Eccleſiæ, quam Imperij, rediit ad propria cum bonis, pace, amore & & fauore Vrbani Papæ prædicti. Paulò poſt receſſum verò dicti Imperatoris, Arnaldus de Seruola vulgariter Archipreſbyter de Verniis nominatus, natione Vaſco adunatis ſibi aliis quam plurimis, tam propriæ, quàm aliarum diuerſarum nationum, tanquam Sociales, Alcouriam partem Alamanniæ intrauerunt perſonas captiuando, igne & gladio omnia conſumendo, ex quo inter principes, & incolas Alamanniæ commotio ſeu tur-

***

CR Alſatiam.

batio fuit non modica exorta : præſertim aliqui ſuſpicati ſunt quod hæc faciebant de conſenſu, ſeu conuenientia dicti Imperatoris, aggregatique fuerunt ſe ad inuicem viriliter reſiſtendum ac impediendum, ne vlterius progrediendo flumen Rheni poſſent tranſire. Quod prædicti audientes, ſcienteſque aduerſus eos ſe præualere non poſſe, retroceſſerunt, multis tamen damnis illatis & etiam receptis, & ad partem Galliæ redierunt, vbi ſatis citò poſt per aliquos ex ſuis crudeliter interfectus eſt Archipreſbyter memoratus, prout etiam eius demerita bene exigebant : Et hîc notanter inſerendum eſt, quòd Capitanei talium ſocietatum, vt plurimum morte ſimili aut crudeliori, tam per prius quàm ex poſt mortui fuiſſe referuntur, in quo Deus ſignanter oſtendit, quod malam vitam ſectantes ſeu ducentes ad eam ſimiliter finiendam diſponuntur, iuxta illud Euangelicum, qui gladio feriet, gladio peribit, &c. Eodem etiam tempore cùm Leopoldus Dux Auſtriæ tertio genitus inter ſuos fratres, filiam Barnabonis de Vicecomitibus Mediolani deſponſaſſet vxorem, Radulphus eius frater primogenitus

C. R ſecundo genitus.

Mediolani exiſtens de fluxu ventris ſatis inopinatè mortuus eſt, an autem naturaliter vel dolosè multi varij varia ſunt locuti, hoc tamen Dei iudicio relinquatur. Pro tunc etiam Petrus Rex Cypri videns quod paſſagium vltra marinum per prius ordinatum cum Ioanne Rege Franciæ, & aliis ſupra nominatis, progreſſum ſeu effectum habere non poterat, propter dicti Ioannis Regis etiam Cardinalis Legati ad hoc ordinati, obitus, qui paulo ante ſuperuenerant, coadunatis ſibi quam plurimis notabilibus perſonis ad arma doctiſſimis, aggreſſus eſt Alexandrinam ciuitatem, eamque vi armorum cepit, die vndecima menſis Octobris anni prædicti LXV. conſiderans tamen, quòd ipſam diutiùs tenere non poterat, cum ſuus exercitus eſſet ſatis modicus, & impotens ad reſiſtendum infidelibus, qui in manu forti & innumera multitudine aduerſus eum ſe diſponebant, ipſam dimittere decreuit, & priùs bonis ipſius datis in prædam ſuis cõmilitonibus, eam pro maiori parte incendio concremauit, & ſic retroceſſit ad propria. Per idem tempus Philippus iunior inter filios præfati Ioannis Francorum Regis, Margaritam filiam

Ludouici Comitis Flandriæ relictamque Philippi Ducis Burgundiæ duxit vxorem, qui etiam iuris ſui partagij à dicto tempore ſuo in donum habuerat Ducatum Burgundiæ, qui ad ipſum patrem ratione propinquitatis, & ſucceſſionis deuenerat per obitum dicti Philippi vltimi Ducis, qui obierat nulla ex ſe ſobole relicta: ſuam autem dictam vxorem reſpiciebat vniuerſalis ſucceſſio paterna, & auitina, in qua veniebant Comitatus Flandrenſis, Burgundiæ, Arteſij, Niuernenſis, & Reſtellenſis, ac Baronia de Salinis, & idem erat de materna, in qua veniebat Ducatus Brabanciæ poſt deceſſum amitæ ſuæ Duciſſæ, de cuius poſteritate ſpes nulla erat. In iſtorum autem matrimoniali copulatione neceſſaria fuit Apoſtolica diſpenſatio propter conſanguinitatem qua ſatis de proximo iungebantur, quam memoratus Vrbanus Papa gratioſè conceſſit, licet eam per prius Regi Angliæ in perſona vnius ex ſuis filiis denegaſſet; in quo nullam ſibi fecit iniuriam, cum hoc non à iuſtitia, ſed à ſui maxima gratia dependeret, & ſic ſibi licuit, prout ſibi placuit alteri concedere, & ſibi denegare: & quod ſic factum fuerit à

C R deeſt Arteſij.

Deo creditur ordinatum. Si enim domus Angliæ ad ſucceſſiones veniſſet memoratas, quæ admodum potentes ſunt adeoque latæ quod maiorem partem regni circumeunt, aut contingunt, aut domus Franciæ ſtatim ex toto abſorpta fuiſſet, aut in tribulationibus, guerris, & diſſenſionibus domus vtraque perpetuò remanſiſſet, ex quibus quot mala ſecuta fuiſſent indicant illa, quæ huc vſque ſecuta ſunt occaſione Ducatus Aquitaniæ, ſuper quo tamdiu ad inuicem diſceptatunt. Quibus ſi modo præmiſſo dictus Vrbanus Papa occurrere & obuiare decreüit, quod debuit fecit, primo obuiando deſtructioni regni Franciæ cuius Reges hactenus continuè fuere Romanæ Eccleſiæ manutentores, & ſpeciales deffenſores: ſecundo occurrendo turbationibus, guerris, & diſſenſionibus iam prætactis, cùm ad ſuum ſpectaret officium talibus viam percludere, & eam nullatenus aperire. Per idem ferè tempus fuit prælium inter Carolum de Bleſis, & Ioannem Comitem de Monteforti ſuper Ducatu Britanniæ contendentes, in quo dictus Ioannes victor extitit, & præfatus Carolus occiſus, de cuius canonizatione

demum inſtantiſſimè actum eſt ad Regis Franciæ procuratione, cùm fuerit homo multũ virtuoſus, honeſtę conuerſationis, & laudabilis vitę, ferebatúrq; tam viuens, quàm mortuus multis miraculis coruſcare. Ducatum tamen prædictum per ipſum tunc vſque pro maiori parte poſſeſſum ab inde obtinuit, Ioannes memoratus per Regem Angliæ ſubfultus & adiutus. Dicto etiam tẽpore currente Amedeus Comes Sabaudiæ Galliopolim ipſam eripiens de manibus Turcorum, quam demum tradidit Imperatori Græcorum conſanguineo ſuo. Per idem etiam tempus præfatus Vrbanus Papa publicauit ſeu manifeſtauit ſuam intentionem ſuper acceſſu ſuo & tranſlatione Curiæ verſus Romam, deſtinauitque certos Nuncios, tam Viterbium vbi primo declinare, & aliquamdiu morari intendebat, quàm Romam, cauſa diſponendi, & ordinandi neceſſaria, reparandique ſua Palatia, & libratas pro Dominis Cardinalibus diuidendi: & ad hæc aſsignauit, ſeu ordinauit terminum tempus Paſchale immediatè poſt ſecuturum. Eodem anno, qui pro tunc currebat M.CCC.LXVI. dictus Vrbanus Papa die XVIII. men-

ſis Septembris, quæ fuit feria ſexta Quatuor Temporum, tres creauit nouos Preſbyteros Cardinales, videlicet Dominos fratrem Guillermum Sudoris dioceſis Tutellenſis, Ordinis Prædicatorum, tunc Epiſcopum Maſsilienſem, Angelicum Grimoardi fratrem ſuum tunc Epiſcopum Auenionēſem ſupra nominatum, & fratrem Marcum de Viterbio Italicum, tunc Generalem Magiſtrum Ordinis Minorum. Poſtea verò circa principium anni LXVII. iuit ad Montēpeſſulanum cauſa videndi & viſitandi Monaſterium quod in honorem ſanctorum Benedicti & Germani à ſolo ſuis magnis ſumptibus ædificauerat, & ſolemniter dotauerat pro ſuſtentatione certi numeri Monachorum, iam per eum ibidem inſtituti, & ordinati, partim vt diuinis inſiſtant officiis, & partim in litterarum ſtudiis vacent pariter & intendant, ipſe enim pro tunc in propria altare maius Eccleſiæ huiuſmodi Monaſterio conſecrauit, magnis priuilegiis decorauit, & multis reliquiis, ornamentis, & iocalibus pretioſis adornauit. Per eadem tempora cùm Petrus Rex Caſtellæ in ſuos inhumaniter deſæuiret, nunc vnum iugulando, & quem-

que ſuis bonis ſpoliando, & aliàs generaliter eos perſequendo, eiuſque furore perterriti quamplurimi à ſuo regno exularent, eſſetque odium innatum, immò irradicatum inter eos, ſaltim pro maiori parte, fuit tractatus habitus vt expelleretur à regno ſuo. In quo conſentientibus multis tam nobilibus quàm Eccleſiaſticis, & particularibus, fuit vocatus, introductus & admiſſus in Regem Henricus Comes de Traſtamara ſuus frater naturalis, qui pro tunc à facie eius fugiens tanquam profugus hinc inde vagabatur, qui ſatis citò ſequaces multos habuit, & quaſi ex toto obtinuit dictum regnum, & cùm dictum Petrum Regem perſequeretur, & ille pro tunc non haberet ad quæ confugeret, cùm per prius fere omnibus fuiſſet pluſquam hoſtis, & capitalis inimicus, clam habuit regnum ipſum deſerere, venitque ad Regem Angliæ, & Odoardum Principem Valliæ ac Aquitaniæ primogenitum ſuum, theſauros innumerabiles ſecum ferens, petens eorum conſilium & iuuamen. Qui mediantibus theſauris prædictis ſecum confœderati ſunt, ſibique fauoribus & auxiliis oppertunis aſſiſtere promiſerunt, pro

quorum maiore firmitate dedit duas filias ſuas, quas ſecum duxerat, in coniuges duobus filiis Regis Angliæ memorati, ordinauitque earum primogenitam, quam recepit Ioannes Dux Lencaſtriæ ſibi debere ſuccedere in ſuo regno, vbi ipſum decedere contingeret ſine maſculo legitimo & naturali. Quibus peractis Odoardus Princeps prædictus cum magno exercitu armatorum ipſum ſecum ducens dictum regnum intrauit, dictoque Henrico victo in prælio, fugæ tamen præſidio liberato, vi armorum intra paucos dies ipſum ad ſtatum ſuum dictique regni ſui regimen reſtaurauit, & ſic ipſo ibidem relicto triumphator glorioſus ad propria remeauit. Circa idem tempus vacauit Eccleſia Caſſinenſis, quam dictus Vrbanus Papa ad Abbatiam reduxit, prout antiquitus fuerat vſque ad tempus Papæ Ioannis XXII. qui eam in ſedem Epiſcopalem erexit, ad quod faciendum dictus Vrbanus motus fuiſſe dicitur vt religio Monachorum, quæ ibidem exordium habuit, ibi melius ſeruaretur, æſtimauit poſſe fieri ſub Abbatis regimine, quàm Epiſcopi conueniēti modo. Eodem, anno ſcilicet LXVII.

die vltima menſis Aprilis præfatus Papa receſſit de Auenione greſſus ſuos dirigens verſus Romam. Et cum applicuiſſet Maſſiliam, declinauit ad Monaſterium ſancti Victoris, cui dudum præfuerat, quod cum prius eſſet vetuſtate conſumptum minareturque ruinam in multis, à quo ad Papatum aſſumptus fuerat, multimodis fecerat renouari & reparari, muriſque ac turribus altis claudi, circui & fortificari, magnis etiam priuilegiis decorauerat, & multis adornaũerat reliquiis, iocalibus & ornamentis pretioſis. Ibidem inſuper exiſtens, die videlicet duodecima menſis Maij anni prædicti, aſſumpſit in Preſbyterum Cardinalem Guillermum de Agrifollio decretorum Doctorem, tunc ſedis Apoſtolicæ Notarium, iam ſacerdotem: de quo non modicum quamplurimi fuerunt admirati, cùm eſſet ſatis iuuenis nondum attingẽs annum XXVIII. ætatis ſuæ, & de eius promotione, ſaltim ad illum ſtatum pro tunc nullatenus ſperaretur; ſed ad hoc faciendum motus fuiſſe dicitur conſideratione Domini Guillermi de Agrifolio ſenioris, titulo ſanctæ Mariæ in tranſtyberim Preſbyteri Cardinalis, cuius ipſe Papa

Papa ſocius & familiaris fuerat cum in minoribus exiſtebat, & qui poſt Deum ſuæ dictæ aſſumptionis dicebatur fuiſſe præcipuus promotor, & auctor, cuius dictus Dominus Guillermus nepos exiſtebat, qui etiam in ſtudio, in quo à ſua adoleſcentia vſque tunc verſatus fuerat bonæ famæ, vitæ laudabilis, & conuerſationis honeſtæ, & inter alios ſuos coætaneos ſatis eſſe ſufficiens cõmuniter ferebatur, eratque ſpecioſus forma, ſtatura decorus, & aliàs bene diſpoſitus ad omne bonum. Die verò vigeſima dicti menſis idem Vrbanus Papa de Maſſilia exiens intrauit mare cum mirabili apparatu galearum, & aliorum nauigiorũ, de quibus honorificè valde ſibi prouiderat Ioanna Regina Siciliç, Veneti, Ianuenſes, & Piſani, iterque ſuum perſequens, die quarta ſequenti proſperè applicuit Ianuæ, vbi fuit tam in portu, quàm ciuitate, per Ducem & ciues ſolemniter receptus, & debitè honoratus. Et quia pro tunc erant dies Rogationum inſtabatq; dies Aſcenſionis Domini, ibidem per illos remanere decreuit, & interim equitando per dictam Ciuitatem, Eccleſiam maiorem viſitauit, & demum pro ſua manſione deſ-

cendit ad domum S. Ioannis Hieroſoly-mitani, in cuius Eccleſia in dicta die Aſcenſionis Domini ſolemniter celebrauit. Et in craſtinum iter ſuum continuando abinde diſceſſit, relicto ibidem Domino Fratre Marco de Viterbio titulo ſanctæ Praxedis Preſbytero Cardinali pro ſedādis guerris & diſſenſionibus, quæ pro tunc vigebant inter dictam Ciuitatem, & Bernabonem de Vicecomitibus Mediolani, & diuino ſibi aſſiſtente præſidio peruenit fœliciter ad portum ſeu plagam Corneti die quarta menſis Iunij ſubſequentis circa ortū ſolis. Vbi mari exiens ſibi obuiam habuit Dominum Egidium Aluari Hiſpanum, Epiſcopum Sabinenſem Cardinalem, tunc ſedis Apoſtolicæ Legatum in Prouinciis illis, comitatum fere omnibus nobilibus & magnatibus terrarum Eccleſiæ, ac Prælatis, & aliis quamplurimis armatis, aut inermibus, prout eorum cuiuſlibet conditio ſeu qualitas exigebat. In litore autem parata fuerunt tentoria, tam de pannis ſericeis, quàm frondibus ſeu ramis arborum virentium magna amœnitatis decora, quæ cùm dictus Pontifex fuiſſet ingreſſus, ac in ipſis aliqualiter conueniſſet, parato ibi-

C. R ſeu flagium corti.

dem Altari Miſſam cum nota ſolemniter fecit coram ſe decātari, qua finita equum aſcendit, venitq; Cornetū hora prandij ad domum Minorū declinando, vbi manſit vſque in craſtinum diei inſtantis Pentecoſtes, in qua ipſe ibidem ſolemniter celebrauit, veneruntque ad eum ſolemnes Nuncij Romanorum pro eorum parte ſibi plenum dominium vrbis offerentes, ac claues ſancti Angeli per ipſos prius detenti ſecum deferentes. Ab inde autem recedens die nonâ dicti menſis intrauit Viterbium, vbi fuit cum magno gaudio & ſolemnitate receptus: venerunt ad eum ibidem paulopoſt tam Domini Cardinales, qui poſt eum per terram iter ſuum proſecuti fuerant, quàm vniuerſaliter nobiles, & magnates, Prælati, & cōmunitates partium Italiæ de ſuo aduentu gaudentes. Die autem XXIIII. menſis Auguſti immediatè ſuum dictum aduentum ſubſequenter obiit in Viterbio, præfatus Dominus Egidius Aluari Epiſcopus Sabinenſis Cardinalis, vir vtique memoriæ laudabilis, immò etiam indelebilis in æternum: fuit namque Legatus in dictis partibus continuè ferè per quatuordecim annos: & licet à principio

reperierit ciuitates, loca, caſtra, & terras, quæ ad dominium, ius, & proprietatem Romanæ Eccleſiæ ſpectabant, ſub manibus conſiſtere: Montisflaſconis & de Montefalco dumtaxat exceptis, tamen diuino fretus auxilio ſic operatus eſt nunc per tractatus amicabiles, nunc verò per inſultus hoſtiles, quòd fere omnia ad obedientiam dictæ Eccleſiæ ſuo tempore ſuoque miniſterio reducta: in quibus etiam caſtra, rochas & alias munitiones, vt plurimum aut nouiter fecit ædificari, aut quæ hactenus impoſterum in deffenſionem fidelibus, rebellibus verò ad offenſionem & terrorem. Fuit inſuper homo admodum virtuoſus, literarum ſcientia prǽditus, in agibilibus multùm circumſpectus, corde magnanimus, corpore laborioſus, ac in factis armorum non obmiſſa Pontificali decentia, valde edoctus, & expertus, ſciuitque in omnibus ſic, & taliter ſe gerere, quod in tota Italia viuens amabatur, aut ſaltim timebatur. Ipſe de bonis à Deo ſibi datis, conſtituit, dotauit, & fundauit Bononiæ vnum ſolemne Collegium pro pauperibus ſcholaribus regionis ſuæ: plura alia bona fecit pro ſalute animæ ſuæ: eius

obitus fuit multum toti Eccleſiæ damnoſus, & præfato Vrbano Papæ diſplicibilis, & doloroſus, præſertim in ſui dicti aduentus principio, cùm ſperaret in ſuis agendis per eum in plurimum dirigi & iuuari. Poſt verò paucis elapſis diebus fuit rumor in Viterbio, inſurrexerunt enim ciues contra curiales, domuſque aliquorum Cardinalium hoſtiliter inuaſerunt, propter quod, tam illi quàm fere alij omnes Italicis exceptis pro ſui ſecuritate ſe reduxerunt in Palatio cum Papa, vbi manſerunt per tres dies quibus durauit dictus rumor. Tandem verò dicti ciues ſe malè egiſſe cognoſcentes, ac miſericordiæ, & voluntati Papæ ſe ſubmittentes, in ſignum emendæ, & culpæ recognitionis, omnia arma dictæ ciuitatis cum catenis quibus carceriæ claudebantur ad dictum Palatium portauerunt, erectiſque patibulis in locis in quibus huiuſmodi rumor ortum habuerat, aut magis inualuerat, in eis culpabiliores ſuſpenderunt, & ſic Papa cum ipſis nunc agens eis pepercit, rumorque ceſſauit, nec ex tunc aliquid mali contra dictos curiales egerunt. Dicto etiam tempore currente Dominus Suggerius Gomerij

Archiepiſcopus Compoſtellanus, concertatus cum Vaſſallis ſuper iuribus Eccleſiæ ſuæ fuit per eos crudeliter interfectus, cum aliquibus officiariis ſuis. Dicto Vrbano adhuc Viterbij exiſtente, venerunt ad ipſum memoratus Amedeus Comes Sabaudiæ Patriarcha Conſtantinopolitanus, & aliqui alij viri notabiles miſſi pro parte Imperatoris Conſtantinopolitani pro ſui parte eidem Papæ promittentis ipſum rediturum ad Romanæ Eccleſiæ vnitatem, & ſuper hoc breuiter perſonaliter venturum ad ipſum Papam. Qui Papa de Viterbio recedens die decima ſexta menſis Octobris Romam intrauit, occurrēte ſibi Clero & populo Romanis, ipſumq; ſolemniter recipientibus cum magno gaudio, ac demum laudantibus de iucundo aduentu ſuo: poſtquam verò in Eccleſia beati Petri ſuam fecit orationem, in Cathedra Papali fuit more ſolito collocatus, declinauitque ad Palatium ſuum dictæ Eccleſiæ contiguum, quod prius vetuſtate ac in habitatione, quaſi conſumptum, & diruptum, ſaltim quoad tecta opere mirabili fecerat renouari. Die verò vltima dicti menſis, quæ fuit dies Dominica in Vigi-

lia Omnium Sanctorum, primum in Altari beati Petri ſolemniter celebrauit, & ibidem conſecrauit in Epiſcopum Sabinenſem prænominatum Dominum Guillermum de Agrifolio, qui longis temporibus ante non conſecratus titulo ſanctæ Mariæ in tranſtyberim Preſbyter extiterat Cardinalis. In dicto autem Altari à tempore Bonifacij Papæ VIII. non fuerat celebratum, propter ſummorum Pontificum, qui in ipſo tamen ſunt ſoliti celebrare, abſentiam diutinam. Satis citò poſt introitum ſuum in Roma præfatus Vrbanus Papa conſtituit Vicarium Generalem pro regimine terrarum Eccleſiæ, præfatum Dominum Anglicum Grimoardi iam per eum factum Epiſcopum Albanenſem fratrem ſuum, quem hac de cauſa deſtinauit Bononiam, voluitque quod ibi ſuam continuam faceret manſionem: deſtinauit inſuper dictum Dominum Guillermum Sabinenſem Epiſcopum Cardinalem ad partes Neapolitanas cauſa ſedandi diſcordias, & guerras pro tunc vrgentes inter Principem Tarentinum & Ducem Andriæ, ex quibus fere tota illa regio mirabiliter turbabatur. Anno Domini M.

CCC. LXVIII. iam inchoata, die prima menſis Martij, dictus Vrbanus Papa venit ad Eccleſiam Lateranenſem, vbi cùm in craſtinum in ſancta ſanctorum Miſſam celebraſſet, capita ſanctorum Petri & Pauli quæ annis multis fuerant recondita, & ſub Altari in quo Miſsã celebrauerat clauſa, ſeruata, aſcendens amphitheatrum dictæ Eccleſiæ ad communem plateam aſpectum habens, toti Romano populo ſibi aſtanti exhibuit & oſtendit, & cum thecæ ſeu capſæ in quibus pro tunc erant repoſita, eſſent ſatis modicæ, & parui valoris, ex tunc alias nouas ordinauit fieri pretioſiores. Ab inde verò ad Palatium remeauit pacificè, & quietè per vrbem equitando, rectamque viam tenendo, nec obliquauit hĩc & inde, etiam occaſione illius fatuæ mulieris, quæ aliquamdiu Papatũ dicitur occupaſſe, & in eadem via abortum faciendo peperiſſe refertur, quemadmodum aliàs nonnulli ex ſuis prædeceſſoribus feciſſe leguntur. Præterea eodem menſe ad ipſum Romam venerunt Ioanna Regina Siciliæ, & Petrus Rex Cypri ſuperiùs nominati, & cum tũc occurrerit Dominica Lætare Ieruſalem, in qua conſueuit dari per Papam

roſa aurea viro nobili tunc in Curia exiſtenti, dictam roſam memoratæ Ioannæ, tanquam nobiliori, maiori, & excellentiori, licet vir non exiſteret, dedit, Regi prædicto ipſam in hoc præferendo, quæ more ſolito demum cum Cardinalibus, & aliis nobilibus per vrbem equitauit. Eodem anno tempore æſtiuo inſtante, idem Vrbanus deliberauit ſe transferre ad Montemflaſconis, vbi aër purus eſt, & ſanus, fecitque eius Palatium vtique ſatis pro tunc ruinoſum, collapſum, & deforme, reparari, renouari, & mirabiliter adaptari, ac nouis officinis decorari: & cùm locus ipſe non haberet aquas potabiles niſi ciſternales ab intra, in medio villæ puteum magnum & altum fodi & fieri fecit aquam abundantem proferentem. Cúmque ad dictum locum perueniſſet, adeo in proprio delectatus eſt, quòd moram ſuã in ſe velle facere, etiam in æſtatibus futuris ordinauit, audientes tamen cauſarum in Viterbio reſidentes, cùm locus ipſe pro tota Curia non exiſteret bene capax. Volens inſuper locum ipſum per amplius honorare, ſedem Epiſcopalem in ipſo conſtituit, Eccleſiam Collegiatam in honorem beatæ Mar-

garitæ dedicatam, eiuſdem loci matricem in Cathedralem erexit, ác iuriſdictione & ſubiectione Epiſcopi Balneo Regenſis, de cuius dioceſi per prius erat, ipſum eximēdo ſubtraxit, eidem nouum Epiſcopum præficiendo. Eodem anno die xxvi. menſis Iulij obiit in dicto loco Dominus Nicolaus de Capocia Epiſcopus Tuſculanus Cardinalis Romanus, vir vtique magnæ literaturæ, zelator, maximus Iuſtitiæ, & pauperum continuus ſuſtentator, diebus enim ſingulis per Hoſpitalia panem, vinum, & alia cibaria in domo ſua præparata abundanter faciebat diſtribui, & pauperibus miniſtrari, vltraq; de ipſo duo laudabilia notanter referuntur. Primò quod in conſiſtoriis & conciliis ſic liberè & intrepidè locutus eſt, quod propter neminem ſiue præſentē ſiue abſentē obmiſit dicere illud, quod ſua conſcientia ſibi dictabat. Secundò cùm eſſet valde praticus in deciſione, & proſecutione cauſarum amore Dei, & pietatis intuitu pauperibus litigātibus, quos ſciebat iuſtas fouere cauſas, conſilia dabat, eorum proceſſus videbat, poſitiones & articulos ac alia eis ad hoc opportuna, dictabat, formabat, & ordinabat, ſalaria

etiam Notariorum, Procuratorum, Aduocatorum de proprio miniſtrabat, & etiam quæcumque victui neceſſaria, ſecundùm quod eorum inopiæ exigebant. De bonis etiam à Deo ſibi datis, in ſtudio Pariſienſi fundauit, & dotauit notabile Collegium pauperum ſcholarium, quod ſanctæ Sophoniæ voluit nominari fecitque etiam multa bona Eccleſiæ ſanctæ Mariæ Maioris de vrbe, vbi iacet miraculis coruſcando. Eodem anno ex ordinatione Apoſtolica, & voluntate dicti Vrbani Papæ, corpus ſancti Thomæ de Aquino, quod à tempore obitus ſui tumulatum remanſerat in Monaſterio Foſſæ nouæ Ordinis Ciſtercienſis, vbi deceſſit, tranſlatum fuit ad conuentum Prædicatorum Tholoſæ, vbi per miniſterium Heliæ Raymundi tunc Generalis Magiſtri dicti Ordinis, qui idem corpus in Præfato Monaſterio, licet cum Mauchla, prius erexerat, fuit ſibi ſepulchrum miræ pulchritudinis præparatum, habetur ibi vſque in præſens tempus in magnis deuotione, & veneratione. Eodem etiam anno in die Natiuitatis B. Ioannis Baptiſtæ, dictus Vrbanus Papa de cõſilio Cardinaliũ Fratrũ ſuorũ ordinauit, quod

C. R. S. Sophiæ.

C. R. à præf. m. licèt cum inani gloria prius extraxerunt.

in Miſſa dictæ Feſtiuitatis, & per Octauas eiuſdem diceretur in antea Credo in Deum, quod per prius non fiebat ſecundùm antiquas regulas: licet enim non fuerit de numero Apoſtolorum, non tamen reputandum eſt ipſis fuiſſe minor, & ſic eius feſtiuitas in hoc non debet minus
C. R. die XII. honorari. Eodem anno die XXII. menſis Septembris, quæ fuit feria ſexta Quatuor Temporum, præfatus Vrbanus Papa in Monteflaſconis Dominos Guillermum Iudicis ſanctæ Mariæ in Coſmedin, & Stephanum Alberti ſanctæ Mariæ in Aquiro antiquos Diaconos Cardinales, in Preſbyteros ordinauit; & etiam
C. R. & etiam ſex alios. die ſeptima alios in Preſbyteros Cardinales nouiter aſſumpſit, videlicet Dominum Philippum Cabacolæ, Auenionenſem, tunc Patriarcham Hieroſolymitanenſem, Simonem de Langari Anglicum, tunc Archiepiſcopum Cantuarienſem, Monachum Ordinis ſancti Benedicti, Bernardum de Boſqueto Caturcenſem, tunc Archiepiſcopum Neapolitanum,
C. R. Caballolbe.
C. R. de Dormanis. Ioannem de Normannis Gallicum, tunc Epiſcopum Beluacenſem & Cancellarium Regis Franciæ, Stephanum de Pariſius Gallicum, tunc Epiſcopum Pari-

ſienſem, Petrum de Banhaco diœceſis Lemouicenſis, Abbatem Montiſmaioris, & Franciſcum de Cabaldeſis Romanum, tunc Priorem Baſilicæ ſancti Petri de Vrbe. Eodem anno Leonellus filius ſecundogenitus Regis Angliæ Dux Clarenciæ duxit in vxorem filiam Galiacij de Vicecomitibus Mediolani, venitque ad Ciuitatem Papienſem in qua modico tempore poſt ſuperuixit. Eodem anno de menſe Octobri Carolus Romanorum Imperator venit Viterbium ad dictum Vrbanum Papã, ad cuius requeſtam cum magno exercitu intrauerat Italiam, inuaſores & occupatores terrarum Eccleſiæ, & Imperij, oppreſſurus, venienſque Veronam cum nobilibus de Schala pecuniis, & pactis interuenientibus deliberauit, deinde contra Mediolanenſes acies ſuas direxit, ſed tandem nihil profecit. Propter quod iter ſuum continuare habuit verſus dictum Papam, quem cùm Viterbij vt præmittitur adiiſſet, ex ordinatione mutua verſus Romam eum præceſſit, ipſumque poſt ſequentem expectauit in introitu vrbis, ibi ſcilicet in porta quæ eſt iuxta caſtrum ſancti Angeli, de ſuo equo deſcendens ſtratoris vi-

C. R. de Banihaco.

C. R. Carolus filius.

C. R. & oppreſſores debellaturus.

C. R cõcordauit.

cem geſſit, ac vſque ad Baſilicam beati Petri pedeſter equi Papæ frænum tenens ipſum deſtrauit, ac demum vſque ad Altare maius deduxit, manſitq; in Roma ſpectando aduentum Imperatricis, quam demum die omnium Sanctorum in Altari beati Petri dictus Vrbanus Papa per prius inunctam per Epiſcopum Oſtienſem Cardinalem, prout moris, coronauit. Quo facto dictus Imperator ſatis citò poſt receſſit de Vrbe verſus Boniam dirigens greſſus ſuos, ſecumque duxit ex ordinatione Papæ Dominum Guidonem de Bolonia Epiſcopum Portuenſem Cardinalem, quem deſcendendo de Italia ſuum Vicarium conſtituit, & in Lucha ſuam manſionem ordinauit. Dicto etiam anno die tertia menſis Decembris, quæ fuit prima Dominica Aduentus Domini, natus eſt Carolus Regis Francorum filius cui nomen impoſitum eſt, fuitque de eius natiuitate magnum gaudium toti regno ſuo, cùm pro tunc nulla ſpes eſſet, quod ipſe vlterius prolem eſſet habiturus. Anno M. CCC. LXIX. die XV. menſis Aprilis Romæ dictus Vrbanus Papa canonizauit, & Sanctorum Confeſſorum catalogo annotauit, ſan-

C R. Imperatoris, quē.

C R inunctum.

C. R. Boemiã.

C R. Lacha.

C R cui nomen ſ. Carolus ſuum impoſitum.

ctum Alziarium quondam Comitem Anciani natione Prouincialem, multis & magnis miraculis coruſcantem, in cuius commemorationem fecit ſermonem valde ſolemnem, & audientibus multum vtilem, & ædificatiuum. Eodem currente tempore contigerunt magnalia, immò & terribilia fere in toto mundo, nam Ludouicus Dux Andegauenſis tunc locum tenens Regis Franciæ in partibus Occitanis, conatus eſt vſurpare Prouinciæ Comitatũ, hoſtiliter inuaſit, ac per Rhodanum obſedit, & demum cepit locum de Taraſco, ab inde vlterius progredi, & procedere intendens in vſurpatione memorata, ſed per meditationem dicti Vrbani Papæ, qui per Nuncios ſuos circa hæc ſe interpoſuit, à ſuo huiuſmodi propoſito totaliter deſtitit, & locum prædictum dereliquit. Henricus etiam Comes de Traſtamara frater naturalis Petri Regis Caſtellæ, qui, vt ſupra ſcriptum, bello victus in fugamque conuerſus Regnum Caſtellæ, quod ſemel vſurpauit, fuerat compulſus exire, viribus reſumptis, coadunatis ſibi aliis quam plurimis ad bella doctiſſimis, præſertim illis, quos dictus Rex Francorum ſub ducatu

C. R. Aziani.

C R. Carolus.

C. R. de Clachin. militis incliti Bertrandi de Clayo Coneſtabularij ſui, in eius ſubſidium & adiutorium ordinauit, regnum prædictum reintrauit, dictumque Petrum Regem propter ſui tyrannidem ac atrocitatem innumeras quas inhumaniter in ſuos diutius exercuerat, paucos ſibi fideles habebat, adeò viriliter & intrepidè perſecutus eſt, quod ſatis citò ipſum cepit, & manibus propriis interfecit, & ab inde regnum ipſum obtinuit, & poſſedit, nomen regni ſui aſſumendo, nec fuit in his, qui non ſibi tunc applauſerit, vel ſaltim attentauerit ſuæ reſiſtere poteſtati, & ſic hæreditas Iſaac ad Iſmaëlem eſt perducta, quod ad iuſtè, vel iniuſtè eſt diſcernere, cuius iudicia ſunt abyſſus multa. Petrus inſuper Rex Cypri ſupra ſæpius nominatus, qui vltra omnes Reges & Principes ſuos contemporaneos ad recuperationem & acquiſitionem Terræ Sanctæ aſpirauerat, & ad hoc alios multos incitauerat, & induxerat pro viribus ſuis, quam infideles multis modis expugnauerant, totus etiam bonus, virtuoſus, & animoſus, velut alter & iuſtus Abel, vel Ioſeph innocens per operationem, & machinationem fratrum ſuorum, fuit malitioſè,

litioſè, & crudeliter interemptus. Fuit præterea denuò ſuſcitata guerra inter Reges Franciæ, & Angliæ, occaſione reſorti ſeu ſuperioritatis Ducatus Aquitaniæ, in quo abſque huiuſmodi recognitione pro tunc dominabatur Edoardus Princeps Valliæ, qui in ſignum denegationis ſuperioritatis huiuſmodi etiam ſe Principem Aquitaniæ faciebat nominare, cúmque etiam per ipſum, aut officiarios ſuos in dicto Ducatu grauamina inferrentur, non erat qui pro timore præſumeret, aut quomodolibet appellare. Si quis enim hoc attentaret grauiſſimè puniebatur perſonaliter, vel in bonis, ex quo Prælati, magnates, nobiles, communitates, & generaliter omnes dicti Ducatus ſe meritò grauari æſtimantes, & amplius impoſterum grauari formidantes, quaſi communicato conſilio pro maiori parte deliberauerunt præmiſſis poſſetenus obuiare; habueruntque receſſum ad Regem Franciæ, petenteſque, vt pro ſui & eorum conſeruatione ipſorum appellationes vellet admittere, eoſque appellantes protegere, & defendere loco & tempore opportunis, qui eorum votis annuens, eorum appellationes ad-

mittere eoſque protegere, & tueri promiſit. Quibus ad ſui notitiam perductis, dictus Edoardus fuit turbatus vehementer, indignatuſque grauiter contra ſuos ſubditos memoratos, quos occaſione huiuſmodi incepit multis modis proſequi & hoſtiliter impugnare, qui ſibi reſiſtere non valentes, aduersùs eum, conſilium & auxilium expetierunt dicti Regis, volentes etiam ſub dominio ipſius remanere, ne forte impoſterum eis deteriora contingerent, ſe ex toto ſibi ſubmiſerunt, reddiderunt, & tradiderunt, quos ipſe gratiosè recepit, & ad eorum deffenſionem ſe diſpoſuit, & parauit per miniſterium Ludouici Regis Andegauenſis, fratris ſui ſupranominati; fueruntque occaſione huiuſmodi in dicto Ducatu hinc inde inſultus varij, locorum captiones, cædes hominum, & alia mala, & diſcrimina infinita. Anno etiam prænominato, ſcilicet LXIX. ad dictum Vrbanum Papam Romæ exiſtentem, acceſſit Ioannes Palæologus Imperator Græcorum, fuitque receptus honorificè, ac tractatus per dictum Papam & Cardinales, paulominus quemadmodum ſi fuiſſet Imperator Romanorum, qui demum fuit

reductus ad Romanæ Eccleſiæ vnitatem, iurauitque eidem perpetuò obedire, ac fidem ipſius ſeruare in futurum: ſuper quo certam Græcè & Latinè conſcripſit, & ſua bulla aurea ſigillauit, quam in Archiuis Eccleſiæ conſeruandam dicto Papæ aſſignauit; quo expedito paulò poſt ad propria remeauit, de dicto Papa, à quo gratias, & fauores multos reportauerat, valde bene conſolatus, & contentus. Per idem tempus præfatus Vrbanus Papa tam ſpiritualiter proceſſus, & ſententias fulminando, quàm temporaliter ipſos manu armata expugnando, proceſſit contra Peruſinos, eorúmque territorium, pro eo quòd ſibi & Romanæ Eccleſiæ obedientiam denegando, ſe ab eius dominio ad quod pertinent, malitioſè ſubtrahebant, cuius occaſione & ipſi multa mala paſſi ſunt, & etiam certas turres, & loca dictæ Eccleſiæ eius conuicinis intulerunt, & præſertim cùm per ſatellites ſuos diſcurrerunt ante Viterbium, dicto Vrbano ibidem exiſtente; in cuius opprobrium multa ignominioſa, & aliàs ferè inaudita perpetrarunt, Deus tamen eorum demum iuſtus vindex extitit, nam ipſorum patratores tandem mala morte

perierunt. Memoratus etiam Vrbanus Papa anno ſeptuageſimo currente volẽs quòd in Monaſterio Caſſinenſi, in quo, vt ſupra memoratum, religio Monachorum nigrorum ex inſtitutione, & ordinatione beati Benedicti ſuum quaſi ſumpſit exordium, vigeret præcipuè, eſſentque religioſi in ipſo vitam exemplarem ducentes, quemadmodum aliàs extiterat, poſtquam de Epiſcopali dignitate, ipſum ad Abbatialem reduxit, tria fecit. Primò quia erat quaſi collapſum in ædificiis, quæ propter terræ motum erant pro maiori parte dirupta, ipſum fecit reparari, & reædificari, & in hoc voluit exponi prouentus ipſius, quamdiu vacauit. Secundò aduocauit Monachos, & collegit religioſos & deuotos de diuerſis aliis monaſteriis, in quibus ſciebat vitam Monaſticam meliùs, & ſtrictiùs obſeruari, quos ibidem inſtituit, & ordinauit perpetuò reſidere, amotis abinde pluribus vagabundis, & inſolentibus, qui vitam ſecularem potius, quàm regularem erant ibi ſoliti obſeruare. Tertiò deliberauit eidem in Abbatem præficere aliquem, qui iuxta Regulam beati Benedicti viuens ad ſic viuendum præfatos Monachos ſuo

exemplo alliceret, & etiam compelleret, vbi ad contrarium eos inclinatos inueniret; & cum licet diutius perquiſitum talem iuxta ſuum votum in Cœnobiis Monachorum nigrorum non inueniret, ne in ſuo huiuſmodi ſancto deſiderio fruſtraretur, ad habendum fratrem Camaldulenſium ſub Regula eadem Domino famulantium aſpectum habuit, in quo quod optabat adinuenit, virũ videlicet qui totus erat deuotus, orationi & lectioni aſſiduæ deditus, & aliàs Dei ſeruitio ſemper intentus, beneque morigeratus, & in agendis circumſpectus, qui etiam omni tempore, ab eſcis carnium abſtinebat, alias inſuper abſtinentias ordinationeſque Monaſticas iuxta præcepta, & inſtituta dictæ Regulæ indefectibiliter obſeruabat, de quibus ipſe plenè informatus, eum ad ſe vocauit, & licèt ſatis inuitum & renitentem, eidem Monaſterio præfecit in Abbatem, & ad perſeuerantiam in bonis operibus, ac cum timore Domini officium ſibi creditum ſollicitè, & debitè exerceret, ipſum charitatiue, & dulciter admonuit: qui tam onus ſibi impoſitum quàm monita huiuſmodi humiliter ſuſcipiens, Monachos

C. R. ad heremũ.

ſibi ſubditos ad ſimiliter viuendum induxit, & in debitis, religione, & obedientia tenuit, Monaſterium ipſum pro tunc ſatis in ſpiritualibus, & temporalibus reformatum in ſtatu debito conſeruauit, deditque formam, & aperuit viam ſuis ſucceſſoribus, & poſteris, vt ſimilia facerent in futurum. Eodem anno cùm dictus Vrbanus Papa iam feciſſet fieri ſeu fabricari imagines ſeu ſtatuas pro conſeruandis capitibus beatorum Apoſtolorum Petri, & Pauli, quæ erant de auro, & argento mirabiliter operatæ, ornatæque multis gemmis, & lapidibus pretioſis, valorque earum communi æſtimatione eſſet ad XXX. M. florenorum & vltra, deuotè & ſolemniter aſtantibus multis perſonis, magnis, & notabilibus, capita dictorum ſanctorum reponi & includi fecit infra ipſas, quæ etiam demum fuerunt proceſſionaliter & publicè vniuerſis clero & populo Romanis ad hoc conuocatis, præſentibus etiam aliquibus dominis Cardinalibus & Prælatis per vrbem deportatæ, & demum collocatæ ſupra Altare Lateranenſe in loco ſeu alto & eminenti ciborio ſuper quatuor columnas marmoreas, ad hæc ſpecialiter

G. R. eminenti altaris ſuper.

mirè opere præparato magniſque & fortibus ianuis ferreis circumdato. Adueniente inſuper tempore æſtiuo anno prædicto, idem Vrbanus recedens de vrbe, vadenſque ad Montemflaſconis, declinauit Viterbium, vbi primum palam publicè manifeſtauit ſe velle redire de proximo ad ciuitatem Aucnionenſem, & vt omnes curiales ad hoc ſe diſponerent ferias indixit à principio menſis Iunij, tunc inſtantis, vſque ad principium menſis Octobris poſtea ſecuturi, & ad hoc faciendum dixit ſe eſſe motum, inclinatum præcipuè, & inductum, pro eo quod ex vna parte videbat regionem illam pro tunc eſſe ſatis in pacifico, & tranquillo ſtatu, & ſi quid fortaſſis eſſet diſſenſionis, illud ſperabat breuiter, & ante diſceſſum ſuum pertractatum, aut aliàs debitè terminari: ab alia verò audiebat mala quæ continuè fiebant, & maiora fieri ſperabantur, occaſione guerræ nouiter ſuſcitatæ, & exortæ inter Reges Franciæ, & Angliæ memoratos, quibus vt obiuiare poſſet, multum inerat menti ſuæ, eratque intentionis ſibi Domino fauente, circa huiuſmodi guerræ ſedationem totis viribus laborare, & inten-

dere etiam in propria ad dictos reges accedendo hac de cauſa, vbi aliàs ſuper hoc ſe non poſſe proficere reperiret. Eodem anno die ſexta menſis Iunij, quæ fuit feria ſexta Quatuor Temporum poſt Pentecoſten, in Monteflaſconis idem Vrbanus creauit duos nouos Cardinales, videlicet Dominos Petrum de Scanno dioceſis Ruthenenſis, Monachum Ordinis ſancti Benedicti tunc Archiepiſcopum Bituricenſem, & Petrum de Cortinis Florentinum tunc Epiſcopum Florentinum. Dicto autem Domino Petro de Scanno, cui iam titulum ſanctæ Mariæ in tranſtyberim aſſignauerat Vicario in patrimonio & aliquibus circum adiacentibus Prouinciis ordinato, idem Vrbanus iter ſuum arripiens mare intrauit in Corneto die quinta Septembris, vbi inuenit galeas, & nauigia ad excellentiam, de quibus cum magna excellentia & apparatu ſibi prouiderant Reges Franciæ, & Aragonum, Regina Siciliæ, Ciuitas Auenionenſis, & Prouinciales, ſicque diuino ſibi aſſiſtente præſidio iter ſuum continuando Maſſiliæ fœliciter applicuit, & XXIIII. Auenioni, vbi cum gaudio, & exultatione maxima receptus eſt.

C.R. de Stagno.

C.R. ad ſufficientiam.

C.R. die 16 dicti menſis & 24.

Eodem tempore ciuitas Lemouicenſis, quæ nouiter ſubtrahendo ſe ab obedientia & dominio Edoardi Principis Valliæ, & Aquitaniæ, dominio Regis Franciæ ſe ſubmiſerat, ſecundùm quod fecerant fere omnes ciuitates aliæ, & loca notabilia dicti Ducatus, obſeſſa fuit per dictum Principem, & tamdiu viriliter expugnata, quòd tandem vi, & potentia armorum per eum capta fuit, cum omnibus in ea exiſtentibus, tam incolis quàm aliis, qui pro ſui tuitione ad eam confugerant, ac multis notabilibus hominibus qui pro eius ſuccurſu & adiutorio, illuc aduenerant, fuitque demum totaliter demolita, & deſtructa, ac ædificia eius ad terram proſtrata, & exinde effecta inhabitabilis & deſerta, ſola Eccleſia Cathedrali dumtaxat remanente. Dictus Vrbanus Papa, quaſi à principio ſui Pontificatus in pleriſque locis continuè ædificauit, & primo in Palatio Auenionenſi, quod in magnam partem ampliauit, in illa quæ hodie videlicet vulgariter Roma appellatur, in qua ſunt tam habitationes, deambulatoria & viridarium miræ pulchritudinis, & amenitatis, habent etiam in ſe maiorem dele-

ctationem, quam etiam quæcumque aliæ in toto Palatio exiſtentes. In loco etiam
C R. de Bedcaſco. de Bodoſtro diœceſis Mimatenſis, vbi erat Eccleſia Baptiſmalis, & Parrochialis loci ſuæ originis, ſpectabatque ad domum ſuam paternam, à ſolo ædificauit pulchram & ſatis nobilem Eccleſiam, quam muris altis, & turribus ad modum caſtri circumdedit, in qua conſtituit Collegium certorum Canonicorum ſecularium, & Decani; qui ibidem haberent Deo perpetuo deſeruire, in memoriam ſui & parentum ſuorum, quorum ſepultura eſt, & erat ibi ab antiquo, dotauitque dictum Collegium tam de bonis paternis, quàm aliis bene, & ſufficienter. In Eccleſia etiam de Queſato dictæ diœceſis, vbi eſt oratorium ſpirituale, & deuotum beatæ Mariæ Virginis, Collegium nouum inſtituit certorum Canonicorum ſecularium, & qui ipſis præſideret Decanus, pro quorum ſuſtentatione ſufficienti, reditus, & prouentus multos acquiſiuit, & ordinauit fecitque muris & turribus dictam Eccleſiam altis circumdari, idemque fecit in plurimis aliis locis, & Eccleſiis Dei ſeruitio deputatis in dicta diœceſi conſtitutis, de quibus dubitauit

quod tempore guerræ faciliter poſſent capi, aut hoſtiliter impugnari. In Roma etiam exiſtens Eccleſias Lateranenſem & ſancti Pauli, quarum tecta erant totaliter demolita, fecit mirabiliter; & ſumptuoſè reparari: idem fecit de Eccleſia ſancti Petri in ea parte in qua reparatione indigebat, ibidem etiam iuxta Palatium ſuum fodi, & aptari fecit vnam vineam maximi ambitus, de qua cõmuniter ſi bene, & debitè colatur, & operetur annuatim colligentur ccc. dolia vini, C. R. cccc. in qua etiam nouiter plantari fecit multas vites, & arbores fructiferas, quas de diuerſis, & longinquis terris, & partibus fecit aſportari; Ipſe inſuper tam in vrbe, quàm in aliis Eccleſiis, locis religioſis, & Eccleſiaſticis, prout eorum neceſſitas exigebat, veſtes ſacras, calices, ornamenta Eccleſiaſtica, & libros ad officium diuinum opportunos innumerabiliter diſtribuit, atque dedit, reliquiaſque multorum Sanctorum auro & argento, gemmis ac lapidibus pretioſis adornatas repoſuit in eiſdem. Ipſe præterea fuit multum diligens, ac in tenendis conſiſtoriis, & conſiliis, diebus & horis ad ea debitis, & ordinatis, vacauitque cum

omni ſollicitudine circa debitam & celerem expeditionem negotiorum Eccleſiæ, & aliorum ſibi incumbentium, & præſertim illorum, quæ pauperes concernebant, quæ etiam ſæpiùs aliis prætermiſſis expediuit. Iuſtitiam permaxime fouit & dilexit, deditque ordinem, quo mediante ſuo tempore in curia mirabiliter fuit obſeruata, & hoc ſpecialiter ne fierent brigæ, diſſenſiones, aut inſultus prout aliàs, fieri ſolebant per familiares Cardinalium, & alios curialos, de quibus cùm talia attentarunt per ſuos officiarios ordinauit ſic fieri iuſtitiæ complementum, quod cæteri eorum exemplo perterriti à ſimilibus ſe multimodis detraxerunt. Abuſus etiam, ſeu obſeruantiam, ſeu veriùs corruptelas Aduocatorum,& Procuratorum curiæ, ex quibus cauſæ ibidem vertentes plurimùm protrahebantur, & ne ad expeditionem venirent impedimenta præſtabant, vnà cum exactionibus indebitis, quæ in magnum grauamen, & præiudicium litigantium anteà per ipſos fiebant, caſſauit, annullauit, & interdixit, & ne à cætero ſeruarentur & fierēt, prohibuit: certas ordinationes etiam pœnales ſuper his

ſpecialiter faciendo. Concubinarios, & alios vitam inhoneſtam publicè ducentes, quàm maximè Eccleſiaſticos rigidè compeſcuit, & ad correctionē, & emendationem venire coegit: vſurarios admodum perſecutus eſt, adeóque iuſtitia mediante ſuo tempore de malè ablatis in curia occaſione huiuſmodi reſtituta dicuntur vltra ducenta millia florenorum. Simoniacos execratus eſt, ementes autem, & vendentes beneficia ſiue ſpeciales gratias, aut ſuper eis mercimonia illicita facientes, tractantes aut procurantes, aut etiam occaſione talium exactiones indebitè facientes, puniri multimodis ordinauit, immò & eorum quamplurimos curiam exire coegit. Beneficiorum multiplicationem, præſertim incompatibilium in eandem perſonam cōcurrentium inuitiſſimè tolerauit, immò multos ex illis, qui plurima obtinebant priuauit, relictis eis tantummodo illis, quæ ſuo ſtatui & ſufficientiæ congruè conuenire iudicauit, ſuper quo etiam conſtitutionem edidit quæ incipit, *Horribilis*: in qua quod ſuo tempore licere ſibi non paſſus eſt ſuis ſucceſſoribus illudicauit. Viros literatos valde dilexit, mul-

toſque ex ipſis promouit & exaltauit, & vt daret cæteris ad diſcendum materiam & opportunitatem, quamdiu vixit in Papatu, ſuis expenſis tenuit mille ſtudentes in diuerſis ſtudiis, ex quibus cùm aliqui erant prouecti, aut aliàs deficiebant, illorum loco alios continuè ſubrogauit, libros neceſſarios, tam eis quàm aliis pluribus quos ſciuit ſtudio eſſe intentos, ipſiſque indigere, etiam miniſtrauit. In Montepeſſulano, vbi ſpecialiter ſolet vigere ſcientia Medicinæ, inſtituit Collegium vnum duodecim ſcholarium, qui ſtudentes in dicta facultate in ipſo haberent reſidere, pro quorum ſufficienti ſuſtentatione reditus certos acquiſiuit, & ordinauit. Libertates & iura Eccleſiarum poſſe tenus manu tenuit, & conſeruauit, & ſi qui eſſent eis derogantes, vbi poſt admonitiones & exhortationes debitas ſe non proficere vidit, contra ipſos proceſſus, & ſententias faciēndo viriliter, & rigidè inſurrexit, cordatum, conſtantem, & animoſum cum qualiſcumque accuſatus exiſteret in hoc ſe mirabiliter demonſtrando, ſic, & taliter quod ſuo tempore Eccleſiæ ſatis, vbique in quiete & libertate permanſerunt. De

pauperibus, & egenis aliiſque miſerabilibus perſonis, ſemper ſibi ſingulariter cura fuit, adeò quod vbi ipſos eſſe cognouit ipſorum inopiæ liberaliter, & generosè ſubuenit; præſertim illorum, qui aliàs abundantes extiterant, & demum ad paupertatem deducti erubeſcebant mendicare; ſciens plures de clero multimodis fore vexatos propter guerras, talliaſque & onera, quæ hactenus earum occaſione eis impoſita extiterant, ipſiſque pro affectu compatiens in diuerſis prouinciis tam regni Franciæ, quàm aliorum, eorum decimam ad mediam reduxit, & ſi imposterum eam ipſis indici contigerit ex eius ſolutione minus grauarentur: non etiam noua ſubſidia impoſuit, nec aliàs impoſitis vſus eſt, niſi in quantum neceſſitas Eccleſiæ ad hæc ipſum hortauit; non enim curauit conſeruare pecunias, & ſi quas aliquando habuit, ipſas fœliciter aut in Eccleſiæ negotiis expoſuit, aut in piis operibus irrogauit. Ad beneficiorum collationes, prouiſioneſque Eccleſiarum, & Monaſteriorum habens procedere, magnam inquiſitionem ſolertemque examinationem fieri ſemper fecit ſuper meritis, &

ſufficientia illorum, de quorum prouiſione, aut promotione actum fuit, per quas cùm bene meriti, & ſufficientes inuenti ſunt, ipſos liberaliter, & gratioſè promouit etiam quandoque inſcios, & non procurantes: vbi verò inuentum eſt oppoſitum, præſertim ſi fuerunt in vita vel conuerſatione maculati, aut ſcientia vel ætate notabiliter defectuoſi, etiam quarumcumque precum ſeu interceſſionum obtentu eos nullatenus ſaltim ſciẽter admiſit. Toto tempore ſuo diligentiam maximam adhibuit inquirendo mores,& vitam generaliter omnium ſuorum ſubditorum, & præſertim Eccleſiaſticorum, ſuper quo modum tenuit valde notabilem & honeſtum, ſecretiſſimè namque fere de omnibus nationibus aduocauit ad ſe aliquas perſonas deuotas, diſcretas, Deum & ſuam conſcientiam pertimeſcentes, quas ſuper inquiſitione huiuſmodi, per earum quaſlibet in ſuis locis, ſeu regionibus occultè fienda & demum ſibi referenda ſpecialiter onerauit: ſicque actum eſt quod ſaltim notabilium fere omnium morum, & vitæ ſatis notitiam habuit, qua habita, bonos in bono confirmauit, malos verò à malo cohibuit,

hibuit, aut corrigi & emendari procurauit per viſitatores aut reformatores, quos ad hoc demum ſpecialiter deputauit; volenſque Curiales Eccleſiaſticos ſic honeſtè viuere quòd eſſent cæteris in exemplum, à principio ſuæ creationis pœnaliter ordinauit, quod omnes generaliter, & indiſtinctè in Aduentu Domini, & duabus diebus quartam feriam Cinerum immediatè præcedentibus ab eſu carniũ abſtinerent, & in dictis diebus ſeculares & laicos in Curia exiſtentes etiam voluit comprehendi. Affectum carnalem nequaquam ad ſuos ſe habere demonſtrauit, nullum ex eis ad quamcumque prælaturam promouit, niſi duos duntaxat, videlicet memoratum fratrem ſuum, & nepotem ex conſanguineo germano Doctorem decretorum, aliáſque bonum & ſufficientem, quem Eccleſiæ ſancti Pauli in Epiſcopum præfecit, alios autem quamquam eſſent boni &idonei, aut beneficiis ſatis ſimplicibus, aut officiis Curiæ voluit remanere contentos. De Laicis etiam nullum exaltauit, immò nec per alios exaltari permiſit, in cuius euidentia expreſsè recuſari ordinauit per patrem ſuum D. C. libras renduales quas C. R reddituales.

Rex Franciæ ſibi dederat ob ſui fauorem: nepotem etiam ſuum vnicum,&ad quem paterna hæreditas pertinere debebat, nō cum altiori, immò nec ęquali ſibi in genere voluit matrimonialiter copulari, ſuſcepit namque ſibi in vxorem filiā cuiuſdam mercatoris Montiſpeſſulani ſatis ſimplicis ſui generis reſpectu, quā tamen vt creditur ipſo adhuc in minoribus exiſtente, dictus nepos minimè recepiſſet. Ipſe etiā paternaliter, & charitatiuè omnes dilexit, in his tamen quæ pertinent ad Deum neminem timuit, niſi eum cuius gratia ſuffultus ſit, & taliter rexit quod vniuerſaliter amabatur à malis, fuit enim ſanctæ & iuſtæ intentionis faciendi in omnibus quæ Deo credebat fore placitura, & contraria euitandi, habuitque in mente conſtantiam, veritatem in ore, & efficaciam ſeu virtuoſitatem in operatione. Poſtquam rediit de partibus Italiæ, totaliter mente diſpoſuit in propria laborare circa pacificationem dictorum Regum Francorū & Angliæ, ad quod etiam circa præparatiua ordinauit, ſed ſatis cito magna infirmitas ipſum arripuit, ex qua ſentiens grauari, mortemque ſibi propinquam æſtimans, ad ea vacare deſtitit, ſed ad illa quæ animæ ſuæ ſalutem

concernere poterant totaliter ſe conuertit, humilitérque & deuotè, ſæpius confeſſus eſt, & cætera Eccleſiaſtica Sacramenta ſuſcepit, præſentibus etiam Camerario Confeſſore, pluribuſque aliis familiaribus ſuis, ac aliis multis notabilibus perſonis dixit, & aſſeruit ſe tenere & credere firmiter, ſicque confeſſus eſt ſimpliciter, quidquid ſancta Catholica, & Apoſtolica tenet, docet, & prædicat Eccleſia. Et ſi per prius docendo, legendo, prædicando, aut diſputando, vel aliàs aliud quouis modo prædicauerat, vel dixerat, totum id reuocauit, voluítque haberi pro non dicto, ſubmittens ſe, & dicta ſua huiuſmodi correctioni, & determinationi dictæ ſanctæ Matris Eccleſiæ, à qua aſſeruit nunquam ſe deuiaſſe ſcienter. Tandem verò poſt multa bona, & virtuoſa opera in Domino requieuit die XIX. menſis Decembris anno Domini M. CCC. LXX. Pontificatus ſui anno nono, fuitque ſepultus in Eccleſia maiori Auenionenſi, demum transferendus ad Monaſterium ſancti Victoris Maſſiliēſis, vbi viuens ſuam perpetuã elegerat ſepulturam, magnis & ſtupendis miraculis coruſcando, vacauitque ſedes XI. diebus.

GREGORIVS XI.

Ex eiſdem M. S.

GREGORIVS Papa XI. natione Aquitanicus de loco de Malamonte dioceſis Lemouicenſis oriundus, poſt dictum Vrbanum quintum, fuit Auenioni electus in Papam die penultima menſis Decembris anno Domini milleſimo treceteſimo ſeptuageſimo primo, die quarta menſis Ianuarij ſubſequentis preſbyter ordinatus, in craſtinum verò cõſecratus, & coronatus. Hic priùs vocatus erat Petrus Rogerij, cuius pater erat Guillermus Comes Bellifortis, & in adoleſcentia ſua fuit, & demum ſanctæ Mariæ nouæ Diaconus Cardinalis factus per Clementem Papam ſextum, cuius erat nepos ex fratre. Hic quamquam eſſet ſatis iuuenis, quando fuit factus Cardinalis, cùm nondum attingeret octodecim annos ſuæ ætatis; tamen erat totus ingenioſus, & aptus, ac ſtudio literarum valde intentus, volenſque in eis proficere amplius, poſt promotionem ſuam ad ſtatum huiuſmo-

C. R. fuit primo Notari' ſedis Apoſtolicæ.

di, accerſitis ſibi notabilibus Eccleſiaſticis, quos ſecum continuè habuit, audiendo & legendo circa legalem ſcientiam diutius inſudauit, & adeo in ipſa profecit, quod vnus de profundioribus & ſufficientibus totius orbis in ea fuit effectus: demum ſe cõuertit ad Canones, Theologiamque, ac Philoſophiam naturalem, in quibus ſe adeò notabiliter profundauit, quòd in collationibus & Conciliis ac aliis actibus ſuo ſtatui congruentibus, in quibus de pertinentibus ad huiuſmodi facultates actum fuit, ſufficientiſſimè perorauit; tum circa deciſionem etiam cauſarum diligenter inſtitit, habuítque in iſta tàm iuris, quàm facti experientiam tantam, quantam quicumque alius ſtatus ſui: in expeditione verò negotiorum ſibi commiſſorum, aut aliorum quæ ſecum aut per eum tradenda occurrerunt, admodum peritum, gratum, benignum, & manſuetum habuit, quod de ipſo vniuerſaliter omnes ſecum agere habẽtes multum remanſerunt contenti; & cùm eſſet humilis, modeſtus, circumſpectus, & liberalis, ac aliis multis virtutibus dotatus, omnes tam ſeculares principes, quàm Prælati, & vt plurimum quicumque ad

ipſum recurſum habentes, eum potiſſimè dilexerunt. habuit etiam magnā gratiam in collegio Cardinalium, adeò quòd demum ſuis ſuffragantibus meritis per debitam concordiam, fuit, vt præmittitur, ab ipſis electus in Papam die ſupra dicta de mane, quam ſola vox præceſſerat, ab introitu cōclauis eorundem: fuit tamen ipſe in conſentiendo multum retinens & contradicens, immò difficillimè ad hoc per eos potuit inclinari: ſed tandem cum omni humilitate, diuinæ & ipſorum ſe ſubiecit voluntati. Eodē anno quaſi toto tempore vernali fuit terræmotus in Auenione, & locis circumuicinis, & in partibus Toloſanis per maximus, ex quo perierunt loca multa, & habitationes corruerunt. Dictus Gregorius Papa ſatis citò poſt aſſumptionem ſuam ordinauit Nuntios ſuos legationis officio fungentes, dominos Simonem de Langanari: titulo ſancti Sixti, & Ioannem de Normaniis, titulo ſanctorum quatuor Coronatorum presbyteros Cardinales, quos deſtinauit ad reges Franciæ & Angliæ, cauſa tractandi pacem & concordiam inter ipſos, ſed tandem licet diutius circa hoc laborioſè & diligenter inſtiterint, nihil profi-

C. R. de Langari.
C. R. de Dormānis.

cere potuerunt, tum quia inimicitiæ erãt inter ipſos reges nimium induratæ, tum etiam quia ipſi Cardinales videbantur partiales potius exiſtere, quàm tractatores, & meritò: cùm primus Angliæ, & ſecundus Franciæ Regum prædictorum Cancellarij & familiares perprius extitiſſent: hoc etiam non obſtante dictus Gregorius Papa ſucceſſiuè ſimili de cauſa ad dictos reges plures alios Nuntios ſuos, alterius tamen ſtatus & conditionis miſit, immò & quamdiu Eccleſiæ præfuit, continuè aliquos notabiles inter eos habuit, circa tractatum huiuſmodi laborantes. Eodem anno ciuitas Peruſina cum ſuo territorio, fuit reducta ad obedientiam, & dominium dicti Gregorij Papæ, & Romanæ Eccleſiæ, cùm longo tempore priùs inobediens extiterat, & rebellis, & intrauit ipſam Dominus Petrus de Stanno, titulo ſanctæ Mariæ in tranſtyberim Preſbyter Cardinalis, Vicarius pro dicta Eccleſia in Prouincia illa, fuitque receptus multùm honorificeè & ſolemniter in eadem, cuius etiam regimen & gubernationem ab inde ſuſcepit, & tenuit, donec de alio per dictum Papam fuit ordinatum. Die autem ſex-

C R. Stagno.

C R Dicto etiam anno die ſexta mẽſis Iunij, quæ fuit.

ta dicti anni, quæ fuit feria ſexta Quatuor Temporum poſt Pentecoſten, dictus Gregorius Papa fecit ordinationem duodecim nouorum Cardinalium, videlicet octo Preſbyterorum, & quatuor Diaconorum. Preſbyteri autem fuerunt Dominus Petrus Gomecij Hiſpanus, tunc Epiſcopus Hiſpalenſis, Dominus Ioannes de Croſſo diocesis Lemouicenſis, conſanguineus ipſius Papæ, in tertio gradu, Dominus Bertrandus de Coſnaco diocesis Lemouicenſis, Canonicus Regularis Ordinis ſancti Auguſtini, tunc Epiſcopus Conuenarum: Dominus frater Bertrandus Latigri Aluernigena, Ordinis Minorum, tunc Epiſcopus Glandatenſis, Dominus Robertus de Gebennis frater Comitis Gebennenſis, tunc Epiſcopus Cameracenſis, Dominus Guillermus de Canhaco, diocesis Lemouicenſis Monachus Ordinis ſancti Benedicti tunc Epiſcopus Mimatenſis: Dominus Ioannes Fabri, Dioceſis Lemouicenſis tunc Epiſcopus Tutellenſis, conſanguineus germanus ipſius Papæ, & Dominus Ioannes de Turre in Aluernia tunc Abbas Monaſterij ſancti Benedicti Floriacenſis. Diaconi verò fuerunt, Dominus Iacobus de Vrſinis Roma-

C. R. de Croſco.

C. R. Largij.

C R de Clauco.

nus, tunc ſedis Apóſtolicæ Notarius, Dominus Petrus Flandrini diocefis Viuarienſis, tunc Decanus Baiocenſis, Dominus Guillermus Noelleti, diocefis Engoliſmenſis, tunc Archidiaconus Carnotenſis, & Dominus Petrus de Vernhio diocefis Tutellenſis Archidiaconus Rothomagēſis, & iſti tres vltimi erant etiam auditores ſacri Palatij, & dicti Gregorij Papæ Referendarij. Eodem inſuper anno dictus Gregorius Papa deſtinauit ad partes Italiæ pro regimine terrarum Romanæ Eccleſiæ Dominum Philippum Caballole Sabinenſem Epiſcopum Cardinalem. Eodem etiam tempore currente fuit pacificatus, & reconciliatus Carolo Regi Franciæ, Carolus Rex Nauarræ, cui in recompenſam certarum terrarum, quas per prius habere conſueuerat in Ducatu Normanniæ, fuit datus locus Montiſpeſſulani cum pertinentiis, qui etiam pro tunc venit ad dictum Gregorium Papam cauſa ipſum viſitandi, & de ſua promotione ſibi congaudendi. Per idem tempus cùm Ducatus Aquitaniæ iam pro maiori parte rebellaſſet Regi Angliæ, & dominio, ac regimini Edcuardi Principi Valliæ ſui primogeniti, ad hoc per ipſum conſtituti, qui pro tunc ſatis

grauiter infirmabatur, & ad hoc perſonaliter incedere non poterat, dictus Rex deputauit Ioannem Ducem Lancaſtriæ filium ſuum ſecundogenitum, qui vice ſua dictum Ducatum adiret, eumque ad ipſum ſi poſſet reduceret, aut aliàs hoſtiliter impugnaret, qui accerſitis ſecum quamplurimis bellatorum ipſum intrauit, diſcurrit, vaſtauit & damnificauit vbi & quantum potuit: ſed quia eius aduentus ſatis anteà præſcitus fuerat, optatis potiri non potuit vt volebat, loca namque fortia vt plurimum gentibus, victualibus munita fuerunt, adeò quòd ipſe intrare non potuit, ſed in campis aut locis apertis ſeu debilibus ipſum oportuit permanere, victualia inſuper in locis clauſis inuenit recondita, aut ab extra totaliter deuaſtata, & ſic cum magno diſcrimine ſtetit diebus quampluribus per dictum Ducatum equitando, licet enim continuè peteret, aut appeteret inire prælium cum ſuis aduerſariis, non tamen fuit qui reciperet, vt ſic ipſe cum ſuo exercitu marceſcerent & deficerent, & in ſe ipſis interirent, qui aut ſaltim abſque enſe vel gladio, ſed fame, & inedia vincerentur; quemadmodum ipſis de-

mum contigit, cùm plures ex eis modo præmiſſo in via defecerint, equis eorum & euectionibus pro maiori parte mortuis, aut conſumptis: qua de re coacti ſunt ne dum cum damnis innumeris, ſed etiam cum vituperio ad propria remeare. Eodem anno M. CCC. LXXII. qui fuit Pontificatus ſecundus dicti Gregorij Papæ de mẽſe Maij per ipſum miſſus eſt Legatus ad Regnum Hiſpaniæ, Dominus Guido de Bolonia Epiſcopus Portuenſis Cardinalis, cauſa ſedandi diſcordias, & diſſenſiones, quæ iam oriebantur inter Henricum Caſtellæ, Petrum Aragonum, & Carolum Nauarræ Reges, qui per Dei gratiam, poſt multos labores ſic operatus eſt, quòd ipſos ad bonam concordiam inclinauit, fuerúntque confœderati ad inuicem per parentelas inter eos contractas: nam Ioannes primogenitus dicti Henrici Regis Caſtellæ, filiam Petri Regis Aragonum, & Carolus primogenitus Regis Nauarræ filiam dicti Henrici receperunt in vxores. Eodem etiam tempore tranſlatum fuit de Auenione corpus Vrbani Papæ V. ad Monaſterium ſancti Victoris Maſſilienſis, in quo viuens ſuam elegerat ſepulturam, concomitan-

tibus ipſum, ſex Cardinalibus per ipſum ordinatis, fecitque Deus multa ac ſtupenda miracula ſuorum meritorum obtentu, prout etiam per prius fecerat continuè à die obitus ipſius, & demum continuauit in præſenti. Eodem etiam tempore currente cum Barnabas & Galeas de Vicecomitibus Mediolani inuaderent & occuparent aliquas terras ad Romanam Eccleſiam pertinentes, dictus Gregorius Papa contra ipſos proceſſus fecit iuridicos, & contra talia attentantes, in dictæ Eccleſiæ præiudicium aliàs fieri conſuetos. Et inter alia volens quòd nouos fauores aut amicitias cum aliis magnatibus & Principibus non acquirerent per parentelas inter ipſos contrahendas prohibuit, & interdixit ne aliquis cum ipſis aut eorum filiis & filiabus matrimonialiter coniungeretur, decernens irritum & inane quidquid in contrarium attentaretur, quod aliàs vix aut rarò legitur fuiſſe factum, eiuſque occaſione plures ab eorum confœderationibus ſe pro tunc retraxerunt, qui aliàs libenter ad eas proceſſiſſent. Cúmque proceſſus huiuſmodi ipſos non plenè à ſuis malitiis cohiberent, idem Gregorius

Papa totus bene cordatus manu armata contra ipſos procedere decreuit, aggregauitque aduersùs eos magnum exercitum armatorum tam de terris & colligatis ſuis, quàm regno Franciæ & confinibus eius, cuius Generalem Capitaneum ordinauit Amedeum Comitem Sabaudiæ, qui onere huiuſmodi in ſe aſſumpto viriliter aggreſſus eſt terras, & dominia ipſorum, & per cædes, incendia, & alia in guerra fieri ſolita eis intulit multa damna, loca etiam quamplurima acquiſiuit: ſed quia nec ſic ex toto domari potuerunt, locis iam captis penes ipſum, aut Eccleſiam remanentibus, fuit facta quædam ſufferentia ſeu treuga inter dictum Papam & ipſos, quæ licet à principio reputata fuerit vtilis, & expediens pro Eccleſia, tamen effectus ſubſequens ipſam multimodis demonſtrauit eſſe damnoſam; nam ipſa durante prædicti ſe colligauerunt cum Florentinis, & aliis ciuitatibus Tuſciæ, ſicque eorum pars fuit reddita fortior & difficilior ad vincendum. Prædictis peractis memoratus Gregorius Papa ordinauit, & deſtinauit Vicarium ſuum Generalem pro regimine ciuitatis Bononienſis & aliarum terra-

rum adiacentium Dominum Guillermum Noelleti ſancti Angeli Diaconum Cardinalem, gubernationem verò ciuitatis Peruſinæ patrimonij beati Petri & certarum aliarum prouinciarum commiſit Domino Geraldo de Podio tunc Abbati maioris Monaſterij Turonenſis, volens quod etiam nomine & officio Vicariatus fungeretur. Eodem etiam tempore dictus Gregorius Papa reconciliauit ſibi & Eccleſiæ Romanæ inſulam Siciliæ, quæ eidem ferè ſexaginta annis inobediens fuerat & rebellis, fueratque per idem tempus Eccleſiaſtico ſubiecta interdicto, & hoc idem, quod cùm eſſet de feudo Eccleſiæ ac pars potiſſima regni Siciliæ ſe ſubtraxerat à dominio & ſubiectione Regis Siciliæ, & Ieruſalem, vaſalli ſpecialis Eccleſiæ, & in ipſa tyrannicè Fredericum de Aragonia dominari permiſerat, in ipſius Eccleſiæ & dicti regis præiudicium, vituperium, & iacturam. Fuitque pax reformata inter Ioannam Reginam Siciliæ, & Ieruſalem, & dictum Fredericum dictam inſulam detinentem, pro cuius confirmatione fuit in dicta inſula per dictum Papam régnum nouiter erectum, quod Tri-

C. R. Guillermũ Mozelli.

nacriæ nuncupatur, cui nouiter dictus Fredericus fuit confirmatus & ſublimatus in regem ſub pacto expreſſo, quod impoſterum ipſe & ſucceſſores ſui regnum huiuſmodi tenerent in feudum immediatè à dicta Regina & ſucceſſoribus ſuis, quódque darent ſibi in tributum ſiue cenſum annuatim ſummam quindecim ducatorum: pro reconciliatione autem huiuſmodi modo debito fienda amotione dicti interdicti, dicti regis noui coronatione, paciſque prædictæ confirmatione, ac expeditione aliorum quæ circa hæc agenda videbantur per dictum Papam, miſſus fuit ad dictam inſulam Dominus Ioannes de Reuellone Epiſcopus Sarlatenſis, qui omnia iuxta ſibi impoſita fœliciter conſumauit. Anno LXXIV. fuit magna peſtis mortalitatis, tam in Auenione, quàm partibus circumuicinis, ob cuius timorem dictus Papa fugit, & iuit ad alia loca circumadiacentia, quæ dicta peſte non erant infecta. Eodem etiam anno fuit in eiſdem partibus magna bladi cariſtia, & permaxima in partibus Toloſanis, adeo quod ibi vendebatur quarta frumenti pretio ſexaginta florenorum, & quandoque pro illo,

immo nec etiam pro maiori pretio repe-
riebantur venditores: propter quod mul-
ti etiam diuites & pecunijs abundantes
fame perierunt. Sed mirum de Dei mi-
ſericordia & pietate, quæ ſic diſpoſuit, &
ordinauit, quòd eodem anno in dictis
partibus ante nouorum fructuum recol-
lectionem, fuit frumenti tanta ſufficien-
tia, quòd quarta habebatur pro decem
florenis, immò & pretio minori. Eodem
anno Iacobus nomine Rex Maioricarum
accerſitis ſibi pluribus armigeris intrauit
regnum Aragonum cauſa recuperandi
regnum & terras, quæ aliàs fuerant pa-
tris ſui, & quæ iure hæreditàrio ad ſe per-
tinere prætendebat. Sed nequaquam
præualere potuit, immò ipſo ibidem abſ-
C.R ſcil. anno M. CCC. LXXV. que prole vita functo ſui commilitones
ſatis inanes, & vacui, ad propria retroce-
dere ſunt compulſi. Paulò pòſt verò Io-
anna Regina Siciliæ eius coniux, recepit
ſibi in virum Othonem de Brunſuich,
etiam ſolo nomine Ducem, cùm nec ter-
ras haberet, nec etiam dominia, erat ta-
men miles valde generoſus oriundus de
Alamannia, pulcher, & admodum ſtre-
nuus in armis. Anno LXXV. die vigeſima
menſis Decembris, quæ fuit Iouis feria
ſexta

ſexta Quatuor Temporum dictus Gregorius Papa XI. creauit nouos Cardinales, videlicet octo Preſbyteros, & vnum Diaconum: Preſbyteri verò fuerunt Dominus Petrus Iudicis dioceſis Lemouicenſis, Monachus Ordinis ſancti Benedicti, tunc Archiepiſcopus Rothomagenſis, conſanguineus germanus ipſius Papæ, Dominus Simon de Brouſano Italicus, tunc Archiepiſcopus Mediolanus, Referendarius ipſius Papæ, Dominus Hugo de Monari legum Britto, tunc Epiſcopus Briocenſis, Dominus Guido de Maleſico dioceſis Tutellenſis, tunc Epiſcopus Pictauenſis, conſanguineus, & Referendarius ipſius Papæ, Dominus Ioannes de Grangia dioceſis Lugdunenſis, Monachus Ordinis ſancti Benedicti, tunc Epiſcopus Ambianenſis, Dominus Petrus de Sortenaco Caturcenſis, tunc Epiſcopus Viuarienſis, Dominus Geraldus de Podio, tunc Abbas Maioris Monaſterij, conſanguineus ipſius Papæ, & Vicarius ſuus in Peruſio, & Dominus Ioannes de Buxeria Burgundus, tunc Abbas Ciſtercienſis. Diaconus verò fuit Dominus Petrus de Luna Aragonus decretorum Doctor, Præpoſitus

C. R. de Maleſicro.

C R. de Vnxeria.

Valentin. & hîc attendendum quod iſta creatio non fuit facta die veneris, ſecundùm quod fieri aliàs conſuetum, & hoc ideò quia illa die fuit feſtum beati Thomæ Apoſtoli, qua die non fuit tenendum Conſiſtorium: fuit etiam protelata dictæ creationis publicatio vſque ad diem ſabbati ſubſequentem propter dictum feſtum, cùm tamen aliàs in craſtinum ipſius fieri debuiſſet. Eodem tēpore Communitas Florentina contra dictum Gregorium Papam & Romanam Eccleſiam inſurrexit, doloſéque, & malitiosè operata eſt, quod fere omnes ciuitates, & loca alia quæ ad dictam Eccleſiam in Italia pertinebant ei ſe confœderauerunt, & alligauerunt, in vnumque conuenerunt, vt à modò excuſſo à ſe, quocumque alio ſuperiori, vel Domino in ſua libertate viuerent & permanerent, factoque vexillo, in quo ſolum magnis literis erat deſcripta Libertas, ordinauerūt magnam gentem armigerorum qui cum vexillo huiuſmodi dictæ ligæ adhærere vellent confoueret; reſiſtentes verò vi & potentia ad eam ſectandam comprimeret, & arctaret: ſicque factum eſt, quod quaſi vno contextu ſiue impetu omnes ciuitates,

locáque & caſtra dictæ Romanæ Eccleſiæ, aduerſùs eam ſpem rebellionis aſſumpſerunt, officialibus ipſius aut interfectis, aut turpiter eiectis, rochæ, caſtraque, & munitiones, quæ in ipſis erant, aut ad terram funditus proſtrata ſunt, aut per alios tyrannicè occupata. His autem dedit initium ciuitas Bononienſis, cuius incolæ præfatum Dominum Guillermum Noelleti ſancti Angeli Diaconum Cardinalem Vicarium Generalem ibidem commorantem primò captiuarunt, demum bonis ſuis ſpoliatum admodum ignominiosè abinde exire coegerunt, & idem fere per omnia paulò poſt fecerunt ciues Peruſini de Domino Geraldo de Podio, qui etiam Vicarius ibidem permanens paulò antè fuerat factus Preſbyter Cardinalis. His verò ad notitiam dicti Gregorij Papæ deductis ipſe vehementer turbatus eſt, & triſtis effectus, prouidítque circa ea quantum ſibi poſſibile fuit, & primò fecit proceſſus ſuos contra dictos Florentinos, qui eiſdem, prout præmiſſum eſt, cauſam & occaſionem præſtiterant, quos etiam aggrauauit, & reaggrauauit, & poſtquam eos finaliter pronunciauit hoſtes ſuos, & Ec-

cleſiæ ſub pœnis, & ſententiis, mandauit ne aliquis eis.nec eorũ alicui participare, loquendo,comedendo,bibendo,emẽdo, vendendo, aut aliàs quouis modo darent conſilium, auxilium vel fauorem,directè vel indirectè : in eorum etiam maiorem deteſtationem pari modo mãdauit,quòd ipſa aut aliæ merces quæcumque per eos aut eorum territorio factæ , ſiue titulo emptionis,ſiue donationis,aut aliàs qualitercumque ad vſum aliorum nullatenus cederent , aut reciperentur , niſi inquantum hoc ad eorum damnum, ſeu iacturam cedere poſſet : confiſcauit nihilominus omnia eorum bona tam mobilia, quàm immobilia vbicúmque conſiſterent,perſonas inſuper eorum capientium ſuas fieri ordinauit , quorum occaſione multi tam in Auenione,quàm aliis partibus collocati cum damnis , detrimentis innumeris ad propria redire ſunt compulſi, ex quibus eorum cõmunitas ad cor minime reuerſa eſt , immò fortior in ſua malitia extitit, indurata continue,peiora prioribus contra dictam Eccleſiam procurando, & machinando , libellos etiam diffamatorios,falſa tamen&erronea continentes,contra ſtatum ipſius Eccleſiæ,&c.

perſonam dicti Papę vbique tranſmittendo. Fecit præterea dictus Gregorius Papa ſuos proceſſus contra alios, qui ſibi & Eccleſiæ rebellauerant, & talia commiſerant ſuperiùs enarrata, prout eorum cuiuſlibet demerita exigebant, & quia nec ſic ad emendationem ſeu reductionem inclinabantur, decreuit ad fortia apponere manum, miſit enim ad partes Italiæ Legatum ſuum de latere, Dominum Robertum de Gebennis Baſilicæ duodecim Apoſtolorum Preſbyterum Cardinalem, cum ingenti exercitu armatorum, cauſa fouendi illos, qui in fidelitate præſtiterant, infideles verò & rebelles compeſcendo, aut alios ad ſui obedientiam reducendo, nec in his maiora obſtacula occurrerent dedit in mandatis, vt tranſeundo per terras Mediolanenſes, inter ipſum & eos pacẽ & concordiã iniret, ſi & prout ſibi expediens videretur, ipſe verò cùm terras prædictas intrauit conſideratâ negotiorum ſibi impoſitorum qualitate iudicauit eſſe pro meliori, vt ad dictam pacem firmandam procederet, prout & fecit; oportuit tamen, quòd pro ipſius ſolidatione ad prædictorum dominium loca per priùs poſſeſſa, ſeu detenta, per ipſos,

& quæ demum, guerrâ durante, per gentes Eccleſiæ erepta ab ipſis fuerant, reducerentur, quod non modicum fuit lamentabile aliquibus, præſertim illis, qui ſe ſponte reddiderant, cùm viderent reductos ad manus illorum, quos ſciebant ſe in præmiſſis offendiſſe. Ab inde verò procedens venit ad Prouincias Eccleſiæ ſuo regimini decretas, in quibus viriliter operatus eſt quidquid boni potuit, quo ad conſeruationem illorum, qui in bona fidelitate rebellauerant, nihil effectualiter profecit duritia cordis eorum malitiaque, & aſtutia tum Florentinorum, quàm aliorum, cum quibus erant colligati, ſibi obſiſtentibus ex aduerſo. Dictorum autem rebellioni, & reuolutioni occaſionem dediſſe dicuntur tria: primò naturalis inconſtantia, quæ patriam illam & eius incolas in eodem ſtatu permanere diutius non ſinere conſueuit. Secundò appetitus, ſeu ambitus dominandi, qui ſic innatus eſt in corde cuiuſlibet eorum, quod inuitiſſimè vident alium, quàm ſe dominari. Tertiò gabellarum, daciarum & ſimilium impoſitio, ex quolibet ipſorum iudicio, magna pars ſuæ ſubſtantiæ eis ſubtraheba-

C. R fidelitate præſtiterãt, quo ad reductionem illorum qui.

tur per illos, ſub quorum regimine per prius conſiſtebant, & ſi hoc vltimum non extitiſſet, aut ſaltim magis mitigatum fuiſſet, forſitan hoc, & eis ſimilia, tunc, & aliàs retroactis temporibus non contigiſſent. Sed quia qui nimis emungit, ſanguinem elicit, & qui noſtra tollit, inimicus eſt, ideo non mirum &c. Prædicta autem durante tempeſtate fuit per Nuntios, & literas pluries inſinuatum dicto Gregorio Papæ, quod ſi ipſe perſonaliter veniret ad partes Italiæ, confeſtim prædicta omnia recuperaret, & alia quæcumque præmiſiſſet ad ſtatum debitum reducerentur, ceſſaréntque machinata, procurata, & tractata, vltra ea, tam contra ſtatum ſuum quàm Eccleſiæ memoratæ, quæ ſecundùm relationes, & conſiderationes plurium maiora, ac peiora prioribus exiſtebant. Ipſe verò volens circa ea prouidere, & ipſis poſſe tenus obuiare, deliberauit ſe transferre ad partes memoratas, ſuoſque greſſus dirigere verſus Romam, cum etiam Romani ſui optantes præſentiam cauſa ipſum ad hoc alliciendi, multa & magnalia promittentes ſe facturos in ſui fauorem & honorem, quam primum ad ipſos de-

clinarent, qui ſic diſpoſuit facere, & ordinauit quamuis contra conſilium & deliberationem totius Collegij omniumque amicorum ſuorum, & in die decima tertia menſis Septembris anni LXXVI. de Auenione receſſit iter ſuum arripiendo verſus partes memoratas cum dominis Cardinalibus, ſex dumtaxat exceptis, qui Auenioni remanſerunt, intrauitque mare in Maſſilia, vbi inuenit galeas & nauigia ad ſufficientiam pro ſe & concomitantibus eum, & ab inde progreſſus eſt dictum ſuum iter perſequendo, in quo multas turbationes habuit, ac pericula plurima incurrit, propter mare, & temporis indiſpoſitionem quæ quaſi continuè durauit, donec applicuit in Corneto, vbi tenuit feſtum Natiuitatis Domini, & ſubſequentia feſta. Deinde ab inde diſcedens nauigando intrauit fauces Tiberis, & die decima ſeptima menſis Ianuarij anni LXXVII. ingreſſus eſt Romam equitando de ſancto Paulo, vbi ad terram de nauigio deſcenderat, vſque ad ſanctum Petrum, fuitque ibidem receptus cum magna ſolemnitate, & honore. Sciendum tamen quod Romani de illis quæ ſibi per prius promiſerant, pau-

ciſſima attenderunt, præſertim circa illa, quæ concernebant regimen vrbis, nam licèt in ſuo aduentu Bandarenſes & duodecim capita regionum per quos regimen huiuſmodi per prius fuerat occupatum, depoſuerunt, tamen illicò eos repoſuerunt, ac vt regerent ſecundùm quod prius voluerunt, nec potuit dictus Papa ſine ſcandalo in hoc eorum reſiſtere voluntati, de quo nec immeritò fuit ipſe territus & turbatus, videns ſe fuiſſe deceptum & illuſum tam per eos, quàm alios, qui ſibi ſuggeſſerant, quòd in eius aduentu, tam prædicta quàm alia, quæ in ſui & dictæ Eccleſiæ præiudicium & iacturam prius attentata fuerant in partibus illis, vel ad ſtatum debitum reducerentur, vel ad nutũ ſuum diſponerentur, cum tamen de reductione aliquali nihil pro tunc actum fuerit, ſed potius de noua rebellione locorum, quæ vſque tunc in obedientia, & ſubiectione ſuis ſe perſiſtere demonſtrabant; quorum aliqua in patrimonio in dicto aduentus ſui procinctu realiter rebellarunt, operante Franciſco de Victo præfecto vrbis, qui Viterbium & alia loca plura ad dictam Eccleſiam pertinentia tunc detinens, tanquam

C. R. Bandarenſes.

C. R. de Vico.

eius hoſtis, contra ipſum guerram publicè facere non expauit. Et idem fere fecerunt alij nobiles, & tyranni Eccleſiæ ſubditi, & etiam contra ipſam cum memoratis Florentinis confœderati, & colligati, aduersùs quos oportuit dictum Papam pro ſui, & terrarum ſuarum defenſione, etiam validiorem quàm prius guerram ſub intrare, non ſine magnis ſumptibus, periculis, & detrimentis. Per idem tempus Carolus Romanorum Imperator qui aliquamdiu ante Venceslaum Regem Boemiæ filium ſuum primogenitum per Electores Imperij in Regem Romanorum eligi procurauerat, miſit ad dictum Papam ſuos Nuntios ſolemnes pro ſui parte poſtulantes, & requirentes dictum electum, electionem per ipſum in forma conſueta approbari, & confirmari. Qui hoc facere licet per priùs requiſitus, vſque tunc diſtulerat, principaliter propter teneritudinem ętatis dicti regis, qui tempore ſuæ dictæ electionis vix XVII. annum attingere dicebatur, tamen quia ex tunc effluerant tres anni, & amplius, & ſic pro tunc erat maioris ętatis, ad hoc procedere deliberauit: ordinauit tamen quod præpararentur, &

diſponerentur illa, quæ in ſimili facto erant aliàs fieri conſueta, quæ adeò magni ponderis erant, quod bene non poterant perfici de toto anno ſubſequenti; quo currente obitus dicti Papæ interuenit, prout infra ſequitur. Eodem anno adueniente tempore æſtiuo dictus Gregorius Papa propter calores Romæ vigentes ab inde exiuit, venitque ad Anagniam, vbi moram traxit per totam æſtatem, cùm ſit ibi bonus & purus aër. Et eodem tempore obijt Odouardus Rex Angliæ, cui ſucceſſit in regno Ricardus filius vnicus Odouardi, Principis Valliæ, primogeniti ſui, qui paulo ante præmortuus erat, fuerúntque in ſucceſſione huiuſmodi poſteriorati alij tres filij Regis memorati vigore conſuetudinis Anglicanæ, quæ habet filium debere ſuccedere in omnibus, in quibus pater ſi viueret, ſucceſſiſſet. Eodem anno dictus Gregorius Papa in principio menſis Septembris, ob deuotionem quam ſingulariter habebat ad paſſionem Chriſti, & beatam Mariam Virginem, ordinauit quæ ſequuntur. Primò quod impoſterum fieret Officium integrum, quod ſuper hoc fecit ſolemniter ordinari de Inuentione, & Exalta-

tione ſanctæ Crucis, diebus, quibus occurreret, cùm per priùs in Matutinis non dicerentur pro earum qualibet dumtaxat niſi tres vltimæ lectiones, & aliæ ſex de certis Sanctis, quorum feſtiuitates dictis occurrerent diebus. Secundò quòd Natiuitas beatæ Mariæ Virginis haberet Vigiliam cum ieiunio, pro qua etiã Officium proprium Miſſæ ordinauit, cum tamen per prius nec eſſet de illa ieiunium, nec Miſſa de Vigilia huiuſmodi cantaretur. In menſe verò Nouembri poſt ſequente dictus Gregorius Romam rediit, & paulò poſt memoratus Franciſcus de

R. C. de Vico. Victo Præfectus vrbis fuit ſibi reconciliatus, & pacificatus, in cuius ſignum idem Papa in propria baptizauit quamdam filiam ſuam, quæ hac de cauſa de Viterbio venerat, & Romam fuit aſportata. Interuenientibus autem & tractantibus aliquibus, fuit tunc actum de concordia & pace iniendis inter dictum Gregorium Papam & Florentinos, cum eorum colligatis, qui erant, vt ſuperius eſt expreſſum, fere omnes vaſalli, & ſubditi terrarum Romanæ Eccleſiæ in partibus Italiæ conſiſtentium, Comitatu Campaniæ dumtaxat excepto: fuitque pro appun-

ctuatione, & perfectione tractatus huiuſmodi de communi partium conſenſu Ciuitas Lucana ordinata, ad quam venerunt certi, pro parte partium huiuſmodi, deputati, & inter cæteros pro parte dicti Papæ Dominus Ioannes de Grangia titulo ſancti Marcelli Preſbyter Cardinalis illuc fuit deſtinatus, qui iter ſuum proſequendo tranſitum fecit per Ciuitatem Viterbienſem nouîter Eccleſiæ reconciliatam, vbi fuit receptus cum debita ſolennitate & honore. Prædictis autem pendentibus memoratus Gregorius Papa à diu ante ſatis debilis, & valetudinarius, ac graui infirmitate detentus, deuotè receptis Eccleſiaſticis ſacramentis cum magna cordis contritione, prout Domino placuit die XXVII. menſis Martij anni prædicti LXXVIII. in pace quieuit, fuitque primò corpus eius delatum ad Eccleſiam beati Petri, & ibi pro eo ſolennibus obſequiis celebratis in craſtinum tranſlatum & ſepultum in Eccleſia beatæ Mariæ Nouæ, in qua prius Cardinalis exiſtens fuerat intitulatus. Eius autem obitus fuit occaſio, ne dictus tractatus perfectionem habuerit, aperuitque viam multis malis & ſcandalis, quæ

poſteà ſunt ſubſecuta, ipſe enim multum dilexit ſuos, præſertim patrem, fratres, & nepotes, & alios de domo & genere ſuis prodeuntibus, quos licèt denuo non exaltauerit, cùm per prius per patruum ſuum Clementem Papam ſextum, ſublimati fuiſſent, tamen ipſos in ſuo ſtatu huiuſmodi conſeruauit, ſecumque tenuit, ac eorum conſilio & inſtigatione multa fecit, præſertim in promotionibus nonnullorum, quibus ſufficientiores in moribus & ſcientia forſitan reperiri potuiſſent; fuit tamen aliàs multùm virtuoſus, Deo & beatæ Mariæ Virgini ſingulariter deuotus, quibus preces aſſiduas omni die cum magnis feruore & intentione effundebat, fuit inſuper pauperum & afflictorum pius ſuſtentator, conſolator, & largiflue benefactor, dilexit etiam ſingulariter viros literatos, multoſque ex ipſis ſuo tēpore promouit & exaltauit, quamdiu Eccleſiæ præfuit, quaſi continuè mentales anxietates habuit, propter turbationes, quæ eidem Eccleſiæ ſuo tempore contigerunt, quibus quantum potuit cum omni diligentia obuiauit. Sed plenè non valens occurrere etiam non minus afflictus eſt in perſona, quam gra-

uella adeò grauauit, quòd dies ſuos in magna parte minorauit, nondum enim annum LXVII. ætatis ſuæ attigerat, quãdo eius ſpiritus, vt piè creditur, ad ſuperos euolauit: vacauitque ab inde ſedes de iure carenſque paſtore vero & legitimo menſibus quinque, diebus XXIII. Porro vt etiam clareant & videantur illa quæ dicto currente tempore Romæ contigerunt, eſt hîc inſerendum, quod Romani, ſeu eorum officiales, & rectores ſuo vocabulo Bandarenſes, & duodecim capita regionum nuncupati, coadunatis ſibi aliis quampluribus, tam in ciuibus quàm foraneis natione Italicis, adhuc viuente dicto Gregorio, tamen infirmante deliberauerunt, ſuccedente obitu ipſius omnino ſic operari & facere, quod à cætero in Roma, vel ſaltem in partibus Italiæ Curia reſideret, & remaneret; quod ſe non poſſe obtinere æſtimantes niſi per electionem in Papam alicuius Romani, vel Italici, continuatis & iteratis vicibus ſua fecerunt concilia in quibus firmiter decreuerunt Cardinales efficaciter requirere, & hortari, requiſitoſque, & hortatos fortè ſuis votis non acquieſcentes, viis & modis omnibus eis poſſibilibus

compellere & arctare, vt eligerent in Papam aliquem, qui eſſet Romanus vel Italicus natione, prout ipſorum quàm plurimi nonnullis ex dictis Cardinalibus retulerunt, ac etiam quod in conciliis huiuſmodi interuenerant Prælati notabiliores nationis eiuſdem, tunc Romæ exiſtentes, per eos ſpecialiter ad hoc vocati. Quorum etiam aliqui ipſos adhuc incitabant, & inflammabant, immò & eis donaria magna promittebant ſi ipſos eligi procurabant: adueniente igitur obitu dicti Gregorij, prædicta ad effectum deducere volentes, fecerunt ſequentia, de malo in peius continuè procedēdo. Nam primò Cardinales quandoque ſimul congregatos, quandoque ſingulos, ab inuicem ſæpè & ſæpiùs requiſierunt, & hortati ſunt vt eligerent in Papam aliquē qui eſſet Romanus, vel ſaltim Italicus natione, continuè ſubdentes, ita fieri expedire pro conſolatione totius Italiæ, & præſertim Romani populi, qui ad hoc in tantum afficiebatur, quòd ſi contrarium fieret contra eos grauiter turbaretur, ex quo timendum erat, ac veriſimile, quod inſurgeret contra ipſos, cùm ciuium corda ſcirent ſubleuata, & ad hoc fortiter inclinata.

inclinata. Petierunt etiam inſuper, vt dicti Cardinales de intentione eorum ſuper hoc ipſos certificarent, antequam conclaue ingrederentur, qui eis reſponderunt quòd de talibus tractari non debebat, donec eſſent in conclaui, ſed eo tunc ſuper hoc cum Dei adiutorio maturè, & debitè deliberare intendebant, & facere illud quod videretur eis eſſe melius pro bono regimine Eccleſiæ & totius populi Chriſtiani; rogaueruntque, & requiſiuerunt ipſos vt ceſſarent à requeſtis, & verbis huiuſmodi, quæ minas expreſſè ſapiebant, & ex quibus impreſſionem ipſis per eos fiendam ſupplicabantur vehementer, quam ſi facerent eos ex tunc auiſauerunt, & incantauerũt, quod ſi eius occaſione aliquem eligerent, ille non eſſet Papa, ſed intruſus. Sed ipſi de iſtis non curantes, à requeſtis, & verbis ſuis huiuſmodi deſiſtere noluerunt, primò in ipſis continuè perſtiterunt, ſecundò ne Cardinales poſſent Romam egredi, aliumque locum adire, vbi eis faciendum fore videretur, pro electione futura liberiùs facienda, Romani prædicti claues & cuſtodiam portarum & pontium vrbis priùs exiſtentes in manibus officia-

lium Eccleſiæ ſibi vſurpauerunt, paſſus etiam & portus, ſui diſtrictus per terram, & aquam adeò claudi & cuſtodiri ordinarunt, quòd ſine illorum ſcitu, licentia, & voluntate ab inde nullus egredi poterat ſeu exire, nec etiam eſſent aliqui, qui eorum malitiæ obuiare poſſent, quique ne in dictos Cardinales inſurgerent, prouiderent de remediis opportunis, nobiles, & Principes Romanos ad hæc ſufficientes, & optimos facto edicto publico cum pœnarum magnarum additione de Roma expulerunt, locoque ipſorum ruſticos, homines effrænatos, vtique beſtiales, ac ratione carentes, eorum vocabulo *Montanarios* appellatos, ad dictorum Cardinalium terrorem in multitudine innumerabiliter Romam intromiſerunt; qui die nocteque armati intendentes ipſos, eorumque familiares verbis opprobrioſis, & comminatoriis continuè flagitabant. Cõtra ipſorum etiam voluntatem de facto ordinarunt cuſtodes conclauis, qui per ipſos eligi conſueuerunt, eſſeque viri probati, in talibus experti ipſiſque confidati, homines ſatis eis extraneos in talibus omnino inexpertos, de quorum etiam fidelitate multi timere, &

ſuſpicari poterant, & debebant cùm eſſent Romani, qui in cibariis miniſtrandis, & aliis contra ipſos multa mala poterant machinari & operari : erant etiam ſimplicis conditionis, & infimi generis, ſic quod non potuiſſent aliis in aliqua re, volentes reſiſtere quoquomodo. Ex eorum inſuper ordinatione, hora, qua Cardinales intrare debuerunt conclaue, ne dum dicti Montanarij, & ruſtici, ſed etiam cæteri populares Romani vt plurimũ armati, congregati extiterunt in platea ſancti Petri de directo ſita ante portam Palatij, vbi dictum erat conclaue paratum, qui omnes vna voce tumultuoſa & horribili clamarunt, & vociferarunt aliqui diſpoſitiuè, Romanum vel Italicum volumus, vel habebimus, aliqui præceptiuè, Romanum vel Italicum habeamus, alioquin: ſicque clamantes, & vociferantes vnà cum dictis Cardinalibus conclaue ſunt egreſſi, propter quorum preſſuram nimiam vix; & cum magnâ difficultate Cardinales conclaue intrauerunt. Poſt quorum ingreſſum prædictorum quamplurimi intra Palatium remanſerunt, immò ipſum quaſi totum occuparunt, ſe ipſos recludentes in cameris, & locis, qui-

bus dictum conclaue circumdabatur, & præſertim illis, qui de directo erant ſubtus ipſum, in quibus fractis portis, & muro violenter ſubintrauerunt: alij verò ab extra circum circa dictum Palatium, remanentes, ſic & taliter ipſum circumdederunt, quod illud vel exire nullus poterat niſi incideret in manus ipſorũ. Dictis etiam Cardinalibus intra conclaue exiſtentibus, ac in propriis logiis ſeu cameris iam reductis, cuſtodibuſque conclauis ipſum claudentibus contra morem ſolitum, qui eſt, quod nullus debet, ad ipſos in conclaui incluſos ingredi, niſi poſt electionis Papæ celebrationem & publicationem, de hoc certificati, ipſum intrauerunt duodecim capita regionum, cũ aliis pluribus ipſos concomitantibus, petentes quod ſtatim ſimul omnes in alio loco congregarentur, quia ipſi eis loqui volebant in communi, de quo ipſi valde turbati fuerunt, dubitantes tamen eorum indignationem ipſoſque contra eos amplius irritari, ſi in hoc non facerent quod petebant, licèt admodum diſplicentes omnes in capella conuenerunt, vbi ipſi affuerunt, dicentes, Domini, pro parte Romani populi aliàs vos ſæpe re-

quiſiuimus vt velitis eligere in Papam aliquem, qui ſit Romanus vel ad minus Italicus, & quia vſque nunc quid ſuper hoc facere intenditis nihil nobis clarè reſpondiſtis, ideò iteratò vos de hoc nunc requirimus, volumuſque vt modò expreſſè nobis dicatis voluntatem veſtram, vt ipſam dicto populo nos mittenti referre valeamus; quibus dicti Cardinales dixerunt, ſecundùm quod aliàs in ſimilibus requeſtis per eos ipſis factis fecerant, quod non erat de hoc tunc hora faciendi mentionem, tamen auxiliante Domino in hoc facere proponebant, illud quod videretur eis eſſe vtilius pro bono regimine Eccleſiæ, ex quo vt ſperabant, totus mundus, & ipſi deberent meritò contentari. Qui hoc audientes, vt male contenti quia non clariùs exprimebant eis mentem ſuam, ipſis dixerunt, & nos clarè dicimus vobis, quod ſi non faciatis illis quod petimus, dictus populus de vobis male contentabitur, & vt tenemus cõtra vos cõmouebitur, ex quo ſequentur ſcandala & pericula maxima, quibus de difficili poterit obuiari, & ita prædicimus vobis, vt bene deliberantes in agendis prouideatis circa ſecuritatem perſonarum ve-

ſtrarum. Ad quæ dicti Cardinales reſponderunt prout etiam aliàs in verbis ſimilibus reſponderant effectualiter proteſtando, iſta verba manifeſtè ſonant minas, & clarè indicant, quod impreſſio, & violentia per vos, & illos, pro quorum parte ea dicitis, contra nos procurantur, & machinantur: Et ideò expreſſè nos dicimus vobis, quod ſi per vos aut ipſos aliqua contra nos attententur, prout ſonãt verba veſtra, & contingat vos talium occaſione aut timore aliquem credetis habere Papam & non habebitis, quia non erit, & ſic ipſi conclaue exiuerunt. Regens verò officium Camerarij qui pro tunc territus iuſto timore ipſorum, qui eum capere vel interficere fuerant machinati, in caſtro ſancti Angeli recluſus ad hoc vacare non audebat prout moris eſt, ordinauit quod partes conclauis & cæteræ partes palatij fortiter clauderentur, ne aliqui ad loquendum cum ipſis Cardinalibus contra iuris diſpoſitionem, aut pro ipſorum inuaſione ad eos de facili pertingere poſſent. Sed deputati ad cuſtodiam palatij, qui erant de officialibus eorumdem hæc fieri minimè permiſerunt, immò ex ipſorum ordinatione, aliæ

partes omnes ab illa hora in antea ex toto apertę remanſerunt, illam autem conclauis portam vix & cum magna difficultate claudi permiſerunt & hoc etiam tarda hora & inordinata, cùm iam ferè omnes Cardinales lectos intrauiſſent. Prædicti inſuper palatium occupantes, & ab omni parte circumdantes tota illa nocte non ceſſarunt clamare, & vociferare vocibus altis, & terribilibus, aliqui Romanum vel ad minus Italicum volumus, habeamus vel habebimus, aliqui verò moriantur, moriantur, illi verò qui de directo erant ſubtus conclaue, cum gladiis, & lanceis, ipſius ſolarium fortiter concutiebant ad eoſdem Cardinales per amplius terrendum & moleſtandum: aggregarunt etiam arundines, ſiue cannas ſiccas, & ſarmenta in grandi quantitate ad ſupponendum ignem ſolario antedicto. Propter quod dicti Cardinales nec immerito turbatiſſimi fere totam noctem illam duxerũt inſomnem, qui dum de mane eſſent congregati in capella, ſuáſque audirent Miſſas, Romàni prædicti, ipſi in loco capellæ contiguo, ſolóque tantum pariete ab ipſis diſtante, adunati, voces ſuas terribiliores ac altiores quàm

priùs exaltare cœperunt in tantum, quod vix audiri, aut intelligi poterant Miſſas ipſas celebrãtes. Campanas inſuper groſſas campanilis Ecclesiæ ſancti Petri Palatio contigui, ac etiam illam Capitolij ad Martellum ſeu modum quo pulſari, ſeu percuti ſolent, cum adunatur populus ad rumorem ſeu hoſtium inuaſionem, indeſinenter vno impetu eodem contextu pulſauerunt, ad quarum ſonitum populares alij velut furibundi cucurrerunt ad Palatium, vt plurimum armati ipſum intrantes, quotquot intra recipi potuerunt, aliis ab extra manentibus ipſum vndique circumdantibus, qui omnes vna voce tumultuoſe, & horribiliter clamarunt & vociferarunt, ſe omnino habere velle Papam Romanum vel ad minus Italicum, venientibuſque ad portam conclauis, ictibus, & percuſſionibus validiſſimis ipſam percutere cœperunt, alta voce ab extra petentes, vt ipſius feneſtræ per Cardinales à parte interiori confeſtim aperirentur. Quo facto petierunt vt ipſorum aliqui ad eos ibi venirent locuturi, ad quos de aliorum mandato iuerũt tres Priores cuiuſlibet Ordinis, qui ibidem viderunt,

& inuenerunt multitudinẽ innumerabilem armatorum paratorum vt euidentiſſime demonſtrabant ſtatim in eos irruere, ipſoſque interficere; clareque & intelligibiliter eis dixerunt, quod ſtatim & ſine vlteriori mora eligerent in Papam aliquem Romanum, vel ad minus Italicum, haberentque pro firmo, quod niſi ita facerent, confeſtim, & indilatè, ac abſque quocumque remedio omnes inciderentur per petias ſiue fruſtrà, & hoc idem eis dixerunt & ſuper eo aduiſarunt ipſos aliqui Ciſmontani, qui eos diligebant, ibi tunc exiſtentes de eorum intentione iam certificati. Dicti autem tres Cardinales conati ſunt ipſos cum bonis, & blandis verbis retrahere, ſed tunc vnanimiter fortiùs infremuerunt, & voces ſuas exaltarunt, quæ cùm per ipſos aliis Cardinalibus reuelata fuiſſent, omnes nec immerito attoniti & ſtupefacti cogitare cœperunt, & inter ſe mutuo loqui quid facturi eſſent. Sed cùm clamor & tumultus prædictorum augerentur, & de ſubito inſultu timuerunt, fuitque de voluntate aliorum, quod dicti tres Cardinales, qui prius eis locuti fuerant, ad dictam feneſtram redirent, cauſa ipſos

C. R. & eorũ verba clarè indicabant.

retrahendi ſi poſſent, quod ſi non poſſent aliter eis dicerent, & promitterent pro parte omni, quod haberent Papam Romanum vel Italicum prout petebant, infra horam tertiarum diei ſubſequentis, ſperantes quod ſub huius promiſſionis prætextu à ſuo dicto furore retraherentur: quod & dicti tres fecerunt, ſed nec ſic alij ſe retrahere voluerunt, immò nec ceſſare ab incœptis: tunc iidem tres ad alios redeuntes, & eos de præmiſſis informantes, ad inuicem conferre cœperunt, quid Eccleſiæ & eis foret expedientius, in prædictorum manus incidere, aut contra conceptum, ſeu velle proprium, aliquem ipſorum eligendo inordinatæ condeſcendere voluntati. Sed propter augmentum dictorum clamorum, & fortificationem percuſſionis ad portam æſtimauerunt ipſius ſubitam fracturam, & ſic mortem iam propinquam ipſis imminere, cuius timor adeò corda eorum conturbauit, quod citra vlteriorem deliberationem inſiſtere nequiuerunt, ſed ſolum ad hæc declinauerunt, vt omnino ad mortis euitationem, totis viribus, & viis omnibus intenderent, & vacarent. Et quia viſum hoc fuit eis non

eſſe tunc poſſibile, niſi iuxta prædicto-
rum petitionem, & voluntatem eligerent Romanum, vel Italicum ad ſic faciendum deſcenderunt & vt inſtans periculum euitarent, aliàs tamen minimè facturi, ſi tunc ibi, vel alibi, in ſuis debitis libertate & ſecuritate fuiſſent, ſecundùm quod aliqui eorum prius ſecretè in præſentia teſtium & notarij fuerant proteſtati, & fere omnes ſaltim Ciſmontani duas partes facientes effectualiter dixerunt in communi. Qui demum ſunt angariati, anguſtiati, & moleſtati circa qualitates, & merita perſonæ eligendæ debitè deliberare non valentes, tandem aſpectum habuerunt ad Bartholomæum de Pemhano, tunc Archiepiſcopum Barenſem natione Italicum, vt pote de Neapoli oriundum, ipſumque ſubito & ex abrupto elegerunt, credẽtes firmiter quod ſtatum huiuſmodi, & ſi forte pro eorum in demnitate ad tempus acceptaret, ipſum tamen citò priùs dimitteret, cùm de voluntate eorum, quæ ad hæc libera non fuerat exiſteret informatus, præſens enim fuerat in conſiliis dictorum Romanorum, in quibus violentiæ prætactæ, ordinatæ ex-

C. R. de Prinhano.

titerant, & cum illatæ fuerunt, occulata fide proſpexit. Et cum inter alios prælatos tunc curiam ſequentes æſtimaretur bonæ conſcientiæ ac timens Dominum, eſſetque etiam informatus in iure, cùm doctor in iure canonico exiſteret, ac ſtilo curiæ, cuius Cancellariam tunc regebat, & ſic ſibi clarè conſtare poterat, talem electionem, factam per tam notoriam impreſſionem ſubſiſtere non debere: erat veriſimiliter ſperandum, quod ſtatum prædictum, cum ſua, & aliorum damnatione, nullatenus retineret. Et ita expreſſè eo tunc dictum fuit inter dictos Cardinales, qui demum dictis Romanis præſentibus, ſicque cum inſtantia fieri poſcentibus, ipſum intronizauerunt qui ab inde nomine proprio derelicto, Vrbanus ſextus voluit nominari, nec fuit fas aut ſecurum remedium dictis Cardinalibus Romæ exiſtentibus, quominus paulopoſt coronauerunt, ipſumque in cæteris actibus tanquam Papam tractauerunt, attento quod Romani in ſuo priori peruerſo propoſito perſiſtebant. Circa hæc etiam multa mala interuenerunt, quæ temeritatem & violentiam ac impreſſionem Romanorum exaggerant, aggra-

uant, & clarè demonſtrant quæ recitare omitto gratia breuitatis,&quia ad eorum onerationem ſatis credo ſufficere, quæ iam ſcripſi. Et etiam quæ extra conclaue attentata ſunt, ego ipſe tunc Romæ exiſtens, vt plurima vidi;ſuper his verò,quæ intra conclaue geſta vel dicta ſunt,me liquidè informarunt dicti Cardinales, cum quorum pluribus ſuper his ſæpius ſum locutus, & prout ea ab eis didici in his ſcriptis redegi,vt ea neſcientibus nota fiant, veniantque in memoriam aliorum qui de ipſis mentionem iam fieri audiuerunt, vel audient in futurum.

CLEMENS VII.

Ex eodem M. S. Regiæ Bibliothecæ.

CLEMENS Papa VII. frater Comitis Gebennenſis prius Robertus nominatus, fuit electus modo ſequenti. Poſt mortem enim Gregorij Papæ XI. Bandarenſes & duodecim capita Regionum, cum cæteris Officiariis qui pro tunc Romam, & Romanum populum regebant, manu armatorum,& cum po-

puli multitudine copioſa cõgregati coegerunt, compulerunt, & arctauerunt Cardinales tunc Romæ exiſtentes, & ad quos pro tunc Romani Pontificis electio pertinebat in Conclaui iam recluſos, & adunatos pro electione huiuſmodi celebranda, ad eligendum quemdam Bartholomæum de Prinhano Italicum & Neapolitanum, tunc Archiepiſcopum Barenſem, qui licèt falſò Vrbanum VI. ſe fecit nominari, mortem enim ipſis confeſtim attentare volebant, niſi ita feciſſent, qui tali metu ducti, aliàs non facturi, ipſum in ſede Apoſtolica inthronizauerunt, ſeu veriùs intruſerunt, & demum coronauerunt, vt in hiſtoria dicti Gregorij latius eſt deſcriptum. Volẽs autem dictus B. intruſus, factum ſuũ huiuſmodi, ſeu faſtum, per vim & violentiã extortũ, per fas ſiue nefas indebitè & ſcienter Dei timore poſtpoſito, ſuæque conſcientiæ periculo procul pulſo retinere, ac ipſum poſſe tenus ſtabilire ſtatim diſpoſuit ad ſui-fauorem & obedientiam, attrahere, & allicere, quoſcúmque tam Eccleſiaſticos quàm ſæculares, per Nuntios & litteras ſuas ipſis offerendo, quæcumque eis ſciret placibilia, etiam non-

dum petita. Quod videntes dicti Cardinales, conſiderantéſque, quòd illa quæ in ſui perſona fecerant, nullius erant efficaciæ, & valoris: quanto citius commodè & tutè potuerunt, ſe ab ipſo totaliter ſegregauerunt. Ipſúmque per medium certarum nobilium perſonarum, de ſuæ prætenſæ electionis vitio, quaque intentione ſeu voluntate proceſſerant ad eandem penitus informarunt. Ac vt ab incœptis deſiſteret, ſtatumque prædictum valdè indebitè aſſumptum dimitteret, caritatiuè & ſæpius monuerunt: at dominandi libidine cœcatus, non audiuit, & acquieſcere recuſauit: & ideo poſt maturam deliberationem, facta per duas partes ipſorum in Anagnia Ciuitate, ad quam ſe retraxerant declaratione ſolemni, qua illa quæ in ſui perſona fecerant propter vim dictorum Romanorum, ac timore mortis quam viderant ſibi per eos intentari niſi feciſſent quod petebant, facta fuerant, quæque talia ex tunc minimè ratificauerant, approbauerant, aut confirmauerant, per quæcumque dicta, facta, aut ſcripta, per eos à tempore ereptionis ipſorum à periculis memoratis cauſa faciendi electionem aliam mo-

do debito & iuridicè, cum præmiſſis obſtantibus eam Romæ facere non valerēt, ad Ciuitatem Fundanam ſe tranſtulerūt, vbi ſecuros ſe quoad hoc æſtimarunt, præſertim propter Honoratum eiuſdem Comitem & Dominum, qui de dicta intruſione plene certificatus, tanquam zelator feruidus fidei & Eccleſiæ, eis continuè auxiliis & fauoribus aſſiſtebat. Cúmque ad Ciuitatem huiuſmodi omnes qui in dicta intruſione interfuerant, vno excepto qui deceſſerat paulo ante, perueniſſent, conſiliis & deliberationibus præhabitis, prout tanti negotij qualitas exigebat, die vigeſima menſis Septembris, Anno Domini M. CCC. LXXVIII. in Palatio dicti Comitis congregati paternè, liberè, debitè, & canonicè elegerunt in Papam Clementem ſupra dictum, tunc Baſilicæ duodecim Apoſtolorum Preſbyterum Cardinalem, qui pro tunc erat ſatis iuuenis ætatis, ſcilicet, XXXVI. annorum, aliàs tamen magnis virtutibus adornatus, fueratque priùs ſedis Apoſtolicæ Notarius, poſt verò Morinenſis, & ſucceſſiuè Cameracenſis Eccleſiarum Epiſcopus, & ab inde per dictum Gregorium Romanæ Eccle-

cleſiæ

cleſiæ Preſbyter ordinatus. Qui demum fuit per eos in Papam inthronizatus, & coronatus. Ad ipſius autem perſonam aſpectum habuiſſe dicuntur vltra merita ſua, ſpecialiter propter duo. Primò quia erat admodum bene paratus, totúſque agilis & diſpoſitus ad laborandum, & ſic tenebant eum eſſe cordatum, & animoſum, & voluntarium ad exponendum etiam propriam perſonam, vbi neceſſe exiſteret, pro liberatione & ereptione Romanæ Eccleſiæ, à manibus dicti B. intruſi in ea medio præmiſſo, ac ipſam occupare præſumentes, præſertim cùm in talibus, pro negotiis Eccleſiæ memoratæ aliàs exercitium & experientiam habuiſſet. Secundò, quia erat valde generoſus in gradu conſanguinitatis vel affinitatis, ſed magis & minus attingeret fere omnes maiores Principes Chriſtianos, propter quod ſperauerunt, quòd tam conſideratione Eccleſiæ, quàm contemplatione ſuæ perſonæ ſibi vellent obedire, ac viriliter aſſiſtere, & fauere. Sed Domino permittente, non ſic ſe res habuit, fuit enim ortum ſchiſma peſtiferum in Eccleſia, adeoque horrendum, & deteſtabile, quòd vix aliàs legitur gra-

uius extitiſſe. Totus namque mundus diuiſus fuit; ſed proh dolor! multò maior pars obediuit & adhæſit memorato Bartholomæo intruſo, immo pro tunc quaſi totus, & hoc propter ignorantiam veritatis eorum quæ contigerant in intruſione memorata, quæ licèt notoria extitiſſet, tamen propter malitiam Romanorum & intruſi, fuerunt multimodè palliata, occultata, & aliter quàm extitiſſent recitata, & diuulgata, nec in hoc fuit bonum remedium etiam inter illos qui dicto Clementi carnaliter per prius magis fauere credebantur. In hoc autem multimodè dicto B. intruſo coopcrati ſunt Anticardinales, quos paulò ante creationem dicti Clementis creauerat, modo & numero inordinatis, & aliàs inauditis. Solus enim & abſque quocumque Cardinali, licèt tamen vt ſupra factum eſt, iam omnes ab ipſo eſſent ſeparati, vno contextu, ad ſtatum, ſed veriùs faſtum huiuſmodi, quantum in eo fuit, nominauit, & aſſumpſit viginti nouem ferè de regionibus vniuerſis, de quibus fuerunt aliqui pauci, qui ipſum Papam non reputantes, ſtatum ſuum ab eo accipere renuerunt: aliqui verò proceſſu

temporis ipſum ſtatum acceptum dimiſerunt : alios verò licèt inter eos eſſent nonnulli per prius ſatis notabiles viri reputati, ipſum acceptando excæcauit ambitio ſeu præſidendi libido. Fuerunt inſuper per eum tunc Bartholomæum tunc vel temporibus ſucceſſiuis quamplurimi alij multimodè in Eccleſia Dei licèt falsò promoti, præmiati, & exaltati, quorum & dictorum Anticardinalium miniſterio, & fauore, fereque per orbem vniuerſum, ſtatus ſuus licèt falſus fuit adeò ſolidatus & firmatus, quòd nihil ſapiens oppoſitum aliquis ex tunc niſi cum ſui corporis periculo loqui vel facere præſumeret, aut aliàs attentaret. Cui multùm ſuffragata eſt mora diutina, quæ fuit inter ſui intruſionem & dicti Clementis electionem, inter quas ferè quinque mẽſes effluxerunt, licèt illis pendentibus non aliud dicti Cardinales facere potuerunt, continuè inſiſtentes circa ſecuritatem propriam taliter procurandam, quòd in manus ſuas vel Romanorum qui eis aſſiduè inſidiabantur, incidere non poſſent. Quamquam cum tali & tanta maturitate ac ſana conſilij deliberatione ad dictam electionem procederent, quòd ni-

hil de contingentibus omittendo, non eſſet in poſterum quod eorum culpæ vel negligentiæ deberent imputari. Dictus autem Clemens ſatis citò poſt aſſumptionem ſuam, volens, quantum in eo erat, circa præmiſſa prouidere de remediis opportunis, pro iuſtitiæ ſuæ, & nequitiæ ſui aduerſarij demonſtratione, ad Reges & Regna ſuos Legatos & Nuntios deſtinare decreuit, & præſertim ad illos qui inter eos principaliores reputantur. Ad Regem namq; & Regnum Franciæ Dominum Ioannem de Croſo Epiſcopum Præneſtinum. Ad Imperatorem Romanorum & Regna Alamanniæ & Boemiæ, ac alias terras Imperij eis adiacentes, Dominum Guillelmum de Agrifolio titulo ſancti Stephani in Cœlio monte Preſbyterum Cardinalem. Ad Regem & Regnum Angliæ, Duces & Ducatus Brabantiæ, & Guelriæ Comites, & Comitatus Flandriæ & Haynoniæ, patriamque Leodienſem, Dominum Guidonem de Maloſico, titulo ſanctæ Crucis in Ieruſalem Preſbyterum Cardinalem, & ad Reges, & Regna Hiſpaniæ, Caſtellæ videlicet, Arragonum, Nauarræ, & Portugalliæ, Dominum Petrum de Luna

Sanctæ Mariæ in Coſmedin Diaconum Cardinalem acceſſuros. Ordinauit demum vt in ipſorum abſentia, eorumque loco haberet alios ſibi aſſiſtentes. Die XVIII. menſis Decembris anni prædicti M.CCC.LXXVIII. quæ fuit feria VI. Quatuor Temporum, ſex nouos creauit Cardinales: videlicet Dominum Iacobum de Itro Campanum tunc Patriarcham Conſtantinopolitanum, Dominum Petrum Amelij Aruernigenam Monachum Ordinis ſancti Benedicti, tunc Archiepiſcopum Ebrodunenſem, Dominum Nicolaum de Branchaciis Neapolitanum, tunc Archiepiſcopum Cuſentinum, Dominum Petrum de Barreria Diocceſis Rutenenſis, tunc Epiſcopum Eduenſem, Dominum fratrem Nicolaum de ſancto Saturnino Aruernigenam, Ordinis fratrum Prædicatorum, tunc Lectorem Palatij in ſacra pagina Magiſtrum. Circa quod eſt ſciendum, quòd duo penultimi erant prius nominati & aſſumpti ad dictum ſtatum, licèt falsò, & inaniter per dictum Bartholomæum intruſum, ſed tamen certificati de ſua intruſione, ipſum acceptare ab eo recuſarunt. Eodem tempore obiit Carolus Romanorum Impera-

tor, qui paulò ante illectus & circumuentus per dictum B. intruſum pro eo quod omiſſis ſolemnitatibus in talibus obſeruari conſuetis, electionem per prius ad eius procurationem factam tempore Gregorij Papæ XI. per Electores Imperij de Venceſlao Rege Boemiæ filio ſuo in Regem Romanorum, approbauerat, & confirmauerat, etiam non petitus aut requiſitus per eum, ſibi obedire, ac adhærere decreuerat, ac ipſum pro vero Papa tenere & habere diſpoſuerat, & declarauerat. Sicque ſeruari & obſeruari voluerat, & mandauerat per præfatum Regem filium ſuum, qui etiam in hoc inhærens paternis veſtigiis ſic fieri voluit, ſeruauit, mandauit, & ordinauit in Regno Boemiæ, & generaliter in omnibus terris & dominiis ſuis, ſibíque & Imperio ſubiectis. Nec fuit qui huiuſmodi ordinationem voluerit, aut auſus fuerit contraire. Comitibus Sabaudiæ conſanguineo & Gebennenſi fratre dicti Clementis, Ducibúſque Lotharingiæ, & Barrenſi, ac aliquibus aliis Comitibus & dominis temporalibus, Ciuitatibus & locis, eorúmque territoriis, & dominiis circumadiacentibus dumtaxat exceptis.

Propter quod memoratus Dominus Guillelmus de Agrifolio Preſbyter Cardinalis ad partes illas per dictum Clementem Legatus, & deſtinatus, circa ipſorum reductionem nihil proficere potuit, niſi dumtaxat quòd Duces prænominatos cum ſubſequentibus de iuſtitia dicti Clementis informauit, & ad ipſum deduxit, & in bono propoſito confirmauit, licèt tandem continuè petens ſibi dari audientiam fuit diutius in Alamannia, terris videlicet Leopoldi Ducis Auſtriæ, iunioris, qui in propria dicto Clementi fauit, & adhæſit, & faueri voluit in terris ſuis & locis, non tamen omnibus, ne ſe cum aliis parti aduerſæ fauentibus inbricauit. Carolus inſuper Rex Franciæ poſtquam per dictum Dominum Ioannem Epiſcopum Præneſtinum Cardinalem ad eum deſtinatum per præfatum Clementem & alios de dictis intruſione, & electione plene informatus extitit, cum toto Regno & ſubditis ſuis eidem Clementi adhærere & obedire cum magna ſolemnitate decreuit. Non tamen ſibi in hoc paruit Ludouicus Comes Flandriæ, licèt ſubditus & vaſſallus ſuus ac dicto Clementi gradu conſanguinitatis

proximè alligatus, & aliàs per prius inter omnes homines mundi ſibi ſpecialius amoris vinculo confœderatus, & coniunctus, qui neſcitur quo ductus ſpiritu pertinaciter adhærere voluit intruſo memorato, admittereque ac adire recuſauit in dominiis ſuis præfatum Dominum Guidonem de Maloſico Preſbyterum Cardinalem, qui partim ad ipſum per dictum Clemetem fuerat deſtinatus. Qui etiam pari modo malitiosè extitit impeditus, quominus regnum Angliæ intrauit, ac in eo, & cæteris regionibus, & prouinciis ad quas fuerat deſtinatus ad effectum deduxit illa, quæ in prædictis ſibi commiſſa fuerant per Clementem memoratum. Eodem currente tempore obiit Henricus Rex Caſtellæ, cui in regno ſuo ſucceſſit Ioannes filius eius, ad quem paulò poſt venire diſpoſuit præfatus Dominus Petrus de Luna Diaconus Cardinalis, prout ſibi commiſſum extiterat per Clementem prædictum. Sed quia præfatus Henricus pater ſuus non informatus de iuſtitia dicti Clementis moriens adhærebat & obediebat B. intruſo, quem ſibi abſque alia pleniore informatione ipſum pro tunc admittere recuſauit: & quia

idem effectualiter fecerunt omnes Reges Hiſpaniarum cum regnis ſuis pro tunc fauentibus & adhærentibus B. intruſo, habuit Cardinalis prædictus inter eos manere tanquam regnicola, potiùs quàm vt Cardinalis vel Legatus per aliquos annos, quibus currentibus dicti Reges ſic ſuper præmiſſis informati fuere, quòd per Dei gratiam ipſe finaliter ſuæ Legationis effectùm laudabilem aſſecutus, prout infra loco ſuo pleniùs deſcribetur. Porro dictus Clemens iſtis contingentibus in regionibus memoratis, de Fundis mutauit Curiam ad locum de Splonata dioceſis Caietanæ, & abinde paulò poſt cum paucis Cardinalibus per mare venit Neapolim ad Ioannam Reginam Siciliæ, ipſum honorificè & ſolemniter ſuſcipientem. Quæ ſatis citò informata de intruſione dicti B. cui quantum in ſe erat mentaliter non obedire decreuerat, ſed quam primum per Collegium Cardinalium alium eligi contingeret, ſub debita forma ipſi obedire. Auditáque electione dicti Clementis, ſibi confeſtim obediuit, & adhæſit, ſibique obedientiam fieri mandauit per omnes ſubditos ſuos, ac in omnibus terris, & dominiis ſuis vbili-

bet conſtitutis : non obſtante quod dictus intruſus naturaliter eſſet ſubditus ſuus,& vt præmiſſum eſt,de Neapoli traxiſſet originem. Cui ac etiam ſuis hoc valde moleſtum extitit, & ingratum,qui etiam cum eorum fautoribus numero non paucis, ſic & taliter tractauerunt , & operati ſunt, quòd dicto Clementi Neapoli exiſtenti , ac cum Regina tractanti quomodo aduerſus ipſum præualere poſſet,rumor concitatus eſt contra eos adeò fortis,& magnus,quòd ne vtrique maius immineret periculum , ipſum Clementem ſubitò vnde venerat oportuit remeare: vbi cùm perueniſſet ſatis à certo comperuit,quòd dictus intruſus continuè inſidiabatur, moliebaturque eum comprehendere , aut aliàs in perſona damnificare ſi poſſet , in quo quaſi totam Italiam tam in terra quàm in mari ſibi adhærentem, & colligatam habebat. Conſiderato igitur quod ſibi pro tunc non aderat ſuffragium ſeu auxilium ſufficiens, quo mediante contra dictum intruſum præualere poſſet, ac vbi erat diutius ſecurè manere , tam pro ſecuritate ſua , quàm Eccleſiæ, & cauſæ ſuæ proſecutione deliberauit partes adire Ciſmontanas , vt

abinde Regis Franciæ, & aliorum ſibi fauentium fretus auxilio, meliùs, liberiùs, & ſecuriùs, in agendo intendere poſſet, & fructuoſiùs operari, occurrentibuſque ſibi caſualiter, immo, vt creditur diuina gratia diſponente, certis galeis & nauigiis, Anno Domini M.CCC.LXXIX, menſe Maij mare intrauit cum Cardinalibus ſuis, exceptis duobus, videlicet Domino Iacobo de Itro titulo ſanctæ Praxedis, & Domino fratre Leonardo titulo ſancti Sixti Preſbyteris Cardinalibus, qui pro ſuorum vel Eccleſiæ negotiorum proſecutione, fauentiúmque ſibi conſolatione in partibus illis tunc remanſerunt. Et licèt non ſine magno periculo, diuino ſibi aſſiſtente præſidio, ſaluus & incolumis Maſſiliam applicuit x. die Iunij ſubſequentis. Ab inde iter ſuum verò continuando Auenionem peruenit, vbi fuit receptus cum magna ſolemnitate, & gaudio generaliter ab omnibus, & præſertim à Cardinalibus quinque, ſexto iam defuncto, quos ibi dimiſerat Papa Gregorius ſupradictus. Qui habita informatione de intruſione memorata, & ſui electione canonica, per prius ſibi adhærere & obedire decreuerant tam-

quam 'vero Papæ: Poſtquam verò dictus Clemens fuit in Auenione, quantum fuit ſibi poſſibile, auxilium præbuit & ſuccurſum tam dictæ Reginæ Siciliæ, quàm aliis fautoribus valitoribus & bellatoribus ſuis in partibus Italiæ derelictis, quibus mediantibus erant ſecuri aduersùs dictum intruſum, ac ipſum etiam haberent poſſe tenus impugnare, & his & aliis ſibi pro tunc imminentibus aſtitit præfatus Rex Francorum Carolus auxiliis, conſiliis, & fauoribus opportunis. Qui etiam vt per agnitionem veritatis & iuſtitiæ dicti Clementis, demonſtrationemque nequitiæ intruſionis aduerſarij ſui, ſchiſma ſedari poſſet, & extingui, quamplures Ambaxiatores fere ad omnes Principes, & Regiones vniuerſas ſæpius deſtinauit, ipſos exhortans, & requirens, vt ſi non ſic faciliter vellent ad obedientiam dicti Clementis inclinari, ſaltem patienter audirent pro ſui parte proponenda, quemadmodum audiuerant propoſita per partem aduerſam. Sed heu! tanta fuit ferè vbique obſtinatio, quòd nedum huiuſmodi audientia denegata extitit, ſed etiam quorumcumque miſſorum per dictum Clementem à di-

cto B. impedita fuit. Quibus vt quantum poſſet obuiaret conuenienter,&prouideret dictus Clemens deliberauit ad fortiora apponere manus: & primò fortificatis dictis ſuis valitoribus, & fautoribus quos in Italia habebat,tam gentibus, quàm pecuniis, prout ſibi poſſibile fuit, ipſiſque animatis, & inductis, vt ad dicti intruſi, Romanorumque ipſum fauentium perſecutionem totis viribus intenderent, ad arma ſpiritualia ſe conuertit, fecitque proceſſus contra prædictos eorúmque fautores, prout ius, ratio, & æquitas dictauerunt. Sed proh dolor! non ex eo præualuit, nam etſi quandóque victores extiterunt, ſæpe & ipſi fuerunt victi: ſed multo minùs ex ſecundo, nedum enim proceſſus ſui dicto intruſo fuere contemptui, ſed etiam ipſe ſimiles contra eum,ſuóſque de facto fulminare præſumpſit, ſicque tunc incaluit, inualuit, efferbuit, ſchiſma prædictum, quòd toto tempore quo ipſi cucurrerunt, eorum occaſione tota Chriſtianitas in maxima turbatione,&inaudita diuiſione permanſit. Qui enim per priùs veri Prælati, aut aliorum beneficiorum miniſtri extiterãt, adhærendo vni ipſorum per alium de ſe-

dibus aut beneficiis ſuis expulſi ſunt, & alij noui eorum loco ſubrogati. Quod permaxime contigit de adhærentibus dicto Clementi, qui per antea promoti aut beneficiati erant in partibus fauentibus & obedientibus dicto B. qui eos in perſonis & bonis eſt adeò immaniter proſecutus, quòd oportuit ipſos ad dictum Clementem recurrere, & vt ipſorum inopiæ ſubueniret ab ipſo humiliter poſtulare: quod ſibi non fuit vſquequaque poſſibile, propter ſuæ obedientiæ paruitatem, cùm etiam quoad hoc & alia plurima inconuenientia ei non ſuppetebant facultates, propter quod prædictorum quamplurimi, qui per prius abundauerant, erantque viri notabiles, in paupertate & miſeria viuere & mori habuerunt, quorum exemplo multi alij non ſic mente conſtantes perterriti prælegerunt in ſuo ſtatu primæuo, quamquam ſub ſchiſmatico præſidente permanere, quàm tali miſeriæ ſubiacere. Fuere etiam quamplures alij quos adeo excæcauit ambitio, quòd licet dictum Clementem mentaliter crederent eſſe Papam, à dicto tamen B. inſtantibus bonis ſublimari & promoueri voluerunt, nec curarunt ſi ex tali-

bus mundi lucrandis, ſuæ animæ paterenrur detrimentum. Fuerunt præterea nonnuli qui in dictis Prælaturis aut beneficiis ab vtroque ſibi taliter procurandis, illi demum adhæſerunt, ſub cuius fauore prædictis ſe magis gaudere viderunt ad qualitatem, ſeu poteſtatem conferentis nullum aſpectum habendo. De illis autem qui ſe vænales conſtituendo, pretio appretiato veritati ſuam fidelitatem, ſeu potiùs infidelitatem demonſtrarunt, vtpote promotiones pro ſe & ſuis inuerecundè poſtulādo, immò quod auditu nefandum extitit, pecuniam & alia bona tam Eccleſiaſtica quàm temporalia, in Eccleſiarum, & perſonarum particularium ad quas ſpectare decebat præiudicium & iacturam, improbè expetendo. Non eſt per ſingulos diſcurrendum, cùm etſi bene conſiderentur, innumerabiles fuerunt in vtroque ſtatu, Eccleſiaſtico videlicet & mundano, qui potius aliena quàm ſua, & non Ieſu Chriſti expetierunt. Et vt in paucis multa comprehendam, hoc tempore maligno, dictique peſtiferi ſchiſmatis occaſione, innumerabilia mala, & pericula tam animarum quàm corporum prouenerunt,

videlicet corruptiones morum, ſtrages plurimorum, depreſſiones bonorum & humilium, exaltationes reproborum, & vilium iuuenum, & indignorum promotiones: Eccleſiarumque & cæterorum ſpiritualium & Eccleſiaſticorum aperta venditio; hæreſum & errorum publicatio; virtutum & bonorum operum ceſſatio: criminum & peccatorum multiplicatio, guerrarum & præliorum commotio; omneque bonum obedientiæ, in contumaciam & contemptum conuerſum eſt, & religio in Apoſtaſiam eſt redacta. Et quia iſta partim audiui, partim vidi practicari, ideo licèt flens & eiulans recenſco, partem vtramque tunc temporis ex ipſis fuiſſe læſam, vt aduerſæ culpam recitando, meam excuſare non videar, cùm ſatis hoc vulgus nouerit, & officij per me aſſumpti debitum exiſtat, vt nulli deferendo, ſicut meritorum, ſic & vitiorum veritas conſcribatur; & ſicut de aduerſario, ſic de proprio veritas in omnibus referatur. Nunc autem ad alia quæ dicta durante tempeſtate contigerunt, habeo vertere folium meum. Et primò pro anno M.CCC.LXXX. familiares multi Ludouici Ducis Andegauenſis,

ſis, fratris & tunc locum tenentis Regis Franciæ in partibus Occitanis, per eum miſſi ad Montempeſſulanum cauſa exigendi certum ſubſidium, ab incolis eiuſdem loci; per eos ſe reputantibus ſuper inde grauari; nocte tamen nequiter interfecti; & trucidati fuere vnâ cùm aliis pluribus, qui in hoſpitiis publicis in quibus prædicti locabantur, inuenti ſunt: licèt eis eſſent extranei; & aliàs præmiſſorum inculpabiles, & ignari. De quibus dictus Dux furore repletus, vehementer indignatus eſt, & ad vltionem debitam recipiendam, viriliter & magnificè ſe diſpoſuit, & accinxit; volenſque ſi & in quantum eſſet ſibi poſſibile dictum locum funditus diruere, & eius incolas neci tradere vniuerſos. Sicque vt creditur, etſi non in toto, ſaltem pro maiori parte ad effectum deduxiſſet, niſi fuiſſet dictus Clemens qui ſic ſe interpoſuit, quòd dictus Dux recepta ſatisfactione condigna placatus extitit, & dictus locus cum ſuis incolis reſpectu perpetrati ſceleris, ſatis illæſus & indemnis remanſit. Eodem etiam anno M. CCC. LXXX. die XVI. menſis Septembris, obijt Carolus Rex Franciæ, cui ſucceſſit in re-

videlicet corruptiones morum, ſtrages plurimorum, depreſſiones bonorum & humilium, exaltationes reproborum, & vilium iuuenum, & indignorum promotiones: Eccleſiarumque & cæterorum ſpiritualium & Eccleſiaſticorum aperta venditio; hæreſum & errorum publicatio; virtutum & bonorum operum ceſſatio: criminum & peccatorum multiplicatio, guerrarum & præliorum commotio; omneque bonum obedientiæ, in contumaciam & contemptum conuerſum eſt, & religio in Apoſtaſiam eſt redacta. Et quia iſta partim audiui, partim vidi practicari, ideo licèt flens & eiulans recenſco, partem vtramque tunc temporis ex ipſis fuiſſe læſam, vt aduerſæ culpam recitando, meam excuſare non videar, cùm ſatis hoc vulgus nouerit, & officij per me aſſumpti debitum exiſtat, vt nulli deferendo, ſicut meritorum, ſic & vitiorum veritas conſcribatur; & ſicut de aduerſario, ſic de proprio veritas in omnibus referatur. Nunc autem ad alia quæ dicta durante tempeſtate contigerunt, habeo vertere folium meum. Et primò pro anno M.CCC.LXXX. familiares multi Ludouici Ducis Andegauenſis,

ſis, fratris & tunc locum tenentis Regis Franciæ in partibus Occitanis, per eum miſſi ad Montempeſſulanum cauſa exigendi certum ſubſidium, ab incolis eiuſdem loci, per eos ſe reputantibus ſuper inde grauari, nocte tamen nequiter interfecti, & trucidati fuere vnâ cùm aliis pluribus, qui in hoſpitiis publicis in quibus prædicti locabantur, inuenti ſunt: licèt eis eſſent extranei, & aliàs præmiſſorum inculpabiles, & ignari. De quibus dictus Dux furore repletus, vehementer indignatus eſt, & ad vltionem debitam recipiendam, viriliter & magnificè ſe diſpoſuit, & accinxit; volenſque ſi & in quantum eſſet ſibi poſſibile dictum locum funditus diruere, & eius incolas neci tradere vniuerſos. Sicque vt creditur, etſi non in toto, ſaltem pro maiori parte ad effectum deduxiſſet, niſi fuiſſet dictus Clemens qui ſic ſe interpoſuit, quòd dictus Dux recepta ſatisfactione condigna placatus extitit, & dictus locus cum ſuis incolis reſpectu perpetrati ſceleris, ſatis illæſus & indemnis remanſit. Eodem etiam anno M. CCC. LXXX. die XVI. menſis Septembris, obijt Carolus Rex Franciæ, cui ſucceſſit in re-

gno Carolus Delphinus VII. Viennenſis ſuus filius primogenitus. Qui eodem anno XVI. menſis Septembris fuit coronatus Remis in Regem, vt moris eſt adhuc duodennis exiſtens: Cuius regni regimen pro tunc aſſumpſit dictus Ludouicus Andegauenſis ſuus patruus prior natu, perſonæ tamē curam habuit Philippus Dux Burgundiæ ſuus etiam patruus, licèt poſterior natu, & hoc ex ordinatione certa ſuper hoc facta per dictum Carolum patrem ſuum. Cuius obitus fuit admodum damnoſus Eccleſiæ, cùm ipſe circa ſedationem ſchiſmatis in ea tūc vigentis totis viribus inſiſteret, & vacaret, & doceret per operam efficacem vt cæteri Reges & Principes facerent illud idem. Eodem fere tempore currente, Flandrenſes rebellarunt ſe ipſorum Comiti, ipſúmque patria ſua expulerūt, multíſque officiariis eius interfectis, locum ſuum amœniſſimum mirabiliter ædificatum *De ondenarde* diruerunt, & ad terram funditus proſtrauerunt. Sed demum per medium & operationem Philippi Ducis Burgundiæ dicti Comitis generi, de ipſis fuit incœpta vindicta: nam congregato magno exercitu armatorum, præfatus Carolus no-

uus Rex Francorum, in ſuccurſum & adiutorium dicti Comitis vaſſalli ſui, dicto Duce, & aliis magnatibus regni ſui concomitantibus ingreſſus eſt Flandriam, ipſámque vndique vaſtans, ignéque & gladio omnia conſumens, & ibi prædictis Flandrenſibus in multitudine innumerabili occurrentibus, ſibíque poſſe tenus viriliter reſiſtẽtibus, dedit afflictum, in quo infiniti ex ipſis corruerunt, immò vix vnus ex eis viuus dicitur remanſiſſe, loca etiam omnia plana, aperta & non fortificata dictæ patriæ, nedum in bonis, ſed etiam in perſonis fuerunt expoſita prędæ, quæ quantíque valoris fuerit inæſtimabile dictum fuit. Non tamen propter hoc rebelles adeò domati sũt, quàm hi qui ſuper extiterunt, adhuc quamplurimi numero potentes, in armis & diuitiis abundantes in ſua rebellione perſtiterunt dicto Comiti alij fieri ſubditi recuſantes, licèt ſucceſſiuis temporibus ad hoc inducti fuerunt, non tamen dicto Comite ſuper exſtãte cùm ſatis citò poſt præmiſſa de medio ſublatus extiterit, nec ſine magnis laboribus, & expenſis Ducis Burgundiæ memorati, ad quem ratione vxoris ſuæ filiæ vnicæ dicti Comitis pa-

trimonium huiuſmodi debuit pertinere, qui tam vi armorũ quàm aliàs circa eorũ donationẽ, reconciliationem, & pacificationem ſic operatus eſt, quòd paulatim qui ſocero ſuo rebellauerant, ſuo ſe dominio ſubdiderunt. Per idem etiam tempus ciues Londonienſes adunatis ſibi aliis concomitantibus Angliæ, contra officiarios Regis eorum inſurrexerant, multóſque ex ipſis interemerunt, inter quos Dominus Simon de Suberia Archiepiſcopus Cantuarienſis dicti Regis Conſiliarius, qui prouidens mortem ſibi imminere, crucem geſtans, Pontificalibúſque indutus populo furenti ſe exhibuit, putans quòd ſaltem ob reuerentiam Pontificalis dignitatis ab eius inuaſione deſiſterent. Sed ad hoc nullo habito reſpectu in eum inſiluerunt, capútque ipſius & brachium dexterum truncauerunt, & ea per dies aliquos ad ſpectaculum in valuis ſeu muris dictæ ciuitatis appenſa ſeu affixa tenuerunt, de quo vltio aliqua non tamen condigna dicitur fuiſſe facta; tum quia aliqui ex regalibus præfatis fauere & aſſiſtere dicebantur; tum etiam quia Rex tunc iuuenis erat, & timuit quod deteriùs ſibi contingeret, ſi ad

grauiora procedere voluiſſet. Eodem præterea tempore Bartholomæus intruſus volens Ioannam Reginam Siciliæ memoratam adhærentem præfato Clementi amplius moleſtare, ipſam finaliter licèt de facto priuauit regno ſuo, & conſtituit nouum aduerſarium & inimicum videlicet Carolum de Duracio, aliàs dictum de Pace, quem in Regem Siciliæ & Ieruſalem in propria coronauit, & vt aduersùs dictam Reginam viriliter procederet incitauit, dans ei in hoc poſſe tenus fauorem, conſilium, & iuuamen. Quo audito per dictam Reginam de voluntate & conſenſu dicti Clementis, cùm ipſa liberos non haberet, ſibi adoptauit in filium præfatum Ludouicum Ducem Andegauenſem, volens & ordinās, quòd poſt eius diſceſſum ipſe in dicto Regno ſibi ſuccederet, & iterum ſibi dedit Ducatum Calabriæ per primogenitos Regni teneri conſuetum. Quæ omnia dictus Clemens tanquam Dominus directus & ſuperior eiuſdem Regni confirmauit, & approbauit, ac voluit in poſterum habere firmitatem. Popoſcit inſuper dicta Regina, ac cum inſtantia poſtulauit à dicto Duce, vt confeſtim & ſine

mora ad eam venire diſponeret, ſibique viriliter ſuccurrere procuraret: & ne dictus aduerſarius ſuus, ipſam & regnum ſuum inuaderet, ac aliàs aduersùs eam præualeret, de gentibus, armigeris, ac aliis ad dictum negotium opportunis, ſibi illico ſufficienter prouideret. Iſtis autem pendentibus, dictus Carolus de Pace, fretus auxilio, & fauore prædictis, Neapolim intrauit, ac dictam Reginam cum omnibus fere ſuis captiuauit; occupatáque huiuſmodi Ciuitate cum caſtris eiuſdem, etiam maiorem partem dicti Regni occupauit, ac ſibi obedientem & fauentem inuenit. Eodem etiam tempore erãt Neapoli duo Preſbyteri Cardinales ſupra nominati, videlicet, Dominus Iacobus de Itro, & frater Leonardus de Griffono, cum multis Archiepiſcopis, Epiſcopis, & Abbatibus & aliis viris Eccleſiaſticis, qui dicto Clementi obediebant, & fauebant, qui vnâ cum dicta Regina captiuati fuerunt, & demum diutiùs detenti ac duris carceribus mancipati, in quibus, adminiſtrationibus cæteriſque bonis ſuis perditis, in egeſtate, pœnis, & miſeria aliqui ſuam vitam duxerunt, aliqui verò finiuerunt, inter quos fuit dictus Cardi-

is memoratus, qui totus cordatus, & intrepidus, fidem ſuam illæſam ſeruans, ibi tandem poſt multas afflictiones vitam velut martyr conſumauit. Iſtis in dictis regionibus ſe habentibus Ioannes Rex Caſtellæ habita plena informatione ſuper intruſione dicti Bartholomæi, ac ſubſequuta electione canonica Clementis memorati, cum ſolemnitate, & maturitate debitis pro parte dicti Clementis ſe & regna ſua declarauit, volens ab inde ſibi tanquam Romano Pontifici obedire, ſicque fieri mandauit in regnis ſuis & dominiis per omnes ſubditos ſuos. Ad hoc autem proceſſit cum conſilio & conſenſu vnanimi Prælatorum, Collegiorum, Conuentuum, Ordinum, Magiſtrorum, Doctorum, Magiſtratuum, Nobilium, Ciuitatum, Comunitatum, Procerum, & aliarum perſonarum notabilium dictorum Regnorum ſuorum. Quibus expeditis Dominus Gauterus Gomecij per prius Epiſcopus Palentinus, qui per præfatum intruſum B. ad ſtatum, ſeu veriùs faſtum Anticardinalatus aſſumptus extiterat, ipſúmque acceptauerat, ac pro tali, & etiam Legato eius in dictis regnis diu ſe geſſerat; de præmiſſis

etiam informatus ad cor rediens, dictum Bartholomæum abiurauit, & ad dictum Clementem ſe conuertit, ipſum verum Papam profitens, B. abnegans, ſtatum præfatum ab ipſo receptum totaliter derelinquendo,& idem per omnia fecerunt multi alij, qui tam ad Epiſcopatus quàm ad alias varias dignitates, & plurima beneficia per dictum B. intruſum promoti extiterant in eiſdem regnis: hæc autem omnia facta ſunt ſibi cooperante diuina gratia, per miniſterium, ſollicitudinem, & prouidentiam memorati Domini Petri de Luna Diaconi Cardinalis, qui vt ſupra tactum eſt, illuc per dictum Clementem Legatus fuerat deſtinatus, & ad hoc continuè vacauerat, quaſi à principio Pontificatus ſui,de cuius mandato demum præfatum Dominum Gauterum in verum Preſbyterum Cardinalem aſſumpſit, precibus & inſtantia dicti Regis, multos etiam ex aliis promotos per dictum B. intruſum in ſtatu indebito per ipſum eis commiſſo ſeu collato, dimiſit, verum titulum auctoritate dicti Clementis eis conferendo. Qui etiam dicto durante tempore ſic operatus eſt, quòd licèt in aliis regnis Hiſpaniæ ad quę

etiam pro tunc fuerat deſtinatus dictus Clemens non habuerit obedientiam plenam, ipſa tamen à dicto B. qui ſolus eam obtinebat, totaliter ſubtracta, nulli eorum adhærendo, ad quamdam indifferentiam, ſeu neutralitatem comuniter ſunt redacta, quamquam inter ipſos plures extiterint publicè aut occultè memorato Clementi adhærentes, ac ſuas gratiàs recipientes, & petentes, de quorum omnium pura, & manifeſta declaratione tandem ſubſecuta fiet mentio inferiùs ſuo loco. Anno Domini M. CCC. LXXXIII. Menſe Maij Auenione conuenerant Ludouicus Dux Andegauenſis, & Amedeus Comes Sabaudiæ ſuperiùs nominati, cum exercitu magno, ac manu notabili armatorum, progredi cupientes verſus partes Italiæ, tam pro impugnatione B. intruſi, & ſibi fauentium, quàm liberatione Ioannæ Reginæ Siciliæ memoratæ, per præfatum Carolum de Duracio iam detentæ, ac recuperatione regni ſui pro maiore parte occupati per eumdem, fuítque conſtitutus & ordinatus Generalis Capitaneus dicti exercitus memoratus Dux Andegauenſis per dictum Clementem Papam, ſibíque datum

in mandatis, vt nedum nomine proprio, ſed etiam Eccleſiæ & ſuo ad negotia procederet ſupradicta. Qui etiam volens ipſum & dictum Comitem per amplius honorare, ad eorum inſtantiam & ſupplicationem die xxx. dicti menſis in Preſbyterum Cardinalem aſſumpſit, Dominum fratrem Thomam de Caſſato Ordinis Prædicatorum priùs Inquiſitorem hæreticæ prauitatis, Prouinciæ Lombardiæ, de Pedemontium oriundum, virum vtique grandęuum, manſuetum, virtuoſum, bene litteratum, licèt non in Theologia Magiſtrum. Arripuit ergo iter ſuum cum dicto exercitu, ipſum per planam Lombardiæ, & terras Eccleſiæ proſequendo, quod vtique licèt non ſine magnis laboribus, & expenſis, aliàs tamen ſatis fœliciter & pacificè conſummauit. Declinauitque primò in Ciuitate Aquilanenſi ſub fauore & obedientia dictæ Reginæ perſiſtente, quæ quaſi ſub introitu dicti Regni ſituata exiſtit, quam nauigia multa victualibus, & aliis ſibi neceſſariis onerata ſunt illico ſubſecuta: veniendo tamen obliquauit viam quæ directè Romam tendebat, quæ etiam rectior, & melior exiſtebat, quam ſi tenuiſſet, & ali-

qualem moleſtiam Romanis, ſeu eorum territorio intuliſſet, creditur indubiè quòd dicti Romani B. intruſum ibi tunc exiſtentem cum ſuis Anticardinalibus ſibi tradidiſſent, & ita inter ſe facere deliberauerant audientes eius potentiam, cui ſe non poſſe diutius reſiſtere exiſtimabant, nolebantque perire, aut damnificari propter ipſos. Quod ſi factum fuiſſet, ſchiſma in Eccleſia ortum ſatis citò finem habuiſſet: ſed hoc obmiſſo, & quodammodo contempto aſpectum habuit ad propria, ad conqueſtam videlicet dicti Regni potius quàm pacificationem Eccleſiæ anhelando, quod ante gratum Deo extiterat, licèt de his quæ ab eius ſecreta diſpoſitione procedunt, non ſit meum aut alterius iudicare, tamen per ea quæ videmus exterius, magis eius diſplicentiam poſſumus denotare; cùm ex tunc quaſi continuè aduerſa ſibi contigerunt, ſed proſpera raró: aduentus enim eius iam diu præſcitus per ſuos aduerſarios extiterat, qui ſic diſpoſuerant, quòd Ciuitates, loca & caſtra inuenit vt plurimum fortificata, munitaque victualibus, armis & gentibus, ad ſibi reſiſtendum viriliter diſpoſitis, & ap-

paratis; fueruntque blada, vina, pecora, equorum pabula, aut in eis recondita, exteriùs vel conſumpta, ſicque pro tunc non fuit locus aliquis contra ſuos inimicos faciendi: & quia loca ſibi fauentia, quæ ſatis pauca erant, bene diſpoſita non erant ad ipſam cum ſuo capiendum, victualia etiam eorum non adeo abundabant, quod ſine propria penuria ſibi ſufficerent: oportuit ipſum ſeu ſaltim maiorem partem exercitus per aliquod tempus in locis paruis, & miſeris, & campeſtribus permanere: hiems etiam ſuperuenit, niues, pluuiæ & aquæ inundauerunt, gelu, venti, & frigora ſuum tempus debitum reddiderunt. Inimici inſuper ſui ſibi inſidiantes, vbi, & quomodo potuerunt, ſuas gentes expugnauerunt, quibus omnibus cauſantibus, eique obſtantibus ſibi aut dicto exercitui ſuo nõ licuit victualia hinc inde perquirere prout eorum neceſſitas exigebat, & ſic his quæ per prius habuerant conſumptis multas egeſtates & miſerias ſunt perpeſſi. Dicto etiam durante tempore præfata Ioanna Regina immaniter fertur interempta fuiſſe per miniſtros dicti Caroli, & ſic fieri ordinante. Modus autem interem-

ptionis ſuæ variè extitit narratus : nam aliqui dixerunt ipſam ſtrangulatam, aliqui ſub vna culcitra ſuppoſitam, ligatiſque manibus & pedibus ſuffocatam : & quia tam in dicto Regno quàm alibi, fauore & amore ſui multi Duci memorato adhærebant aliàs non facturi, audito eius obitu, ſic dorſa verterunt ſe ad hoſtem ſuum conuertentes, de quibus fuere primi dictorum nauigiorum conductores, & patroni, qui ſtatim cum eis retroceſſerunt ad partes Prouinciæ vnde venerant, qui etiam illico ſuum dominium abhorrentes ſibi apertè rebellarunt; hoſti prædicto adhærentes, Dominis de Saltu & cæteris aliis nobilibus, qui cum ipſis ierant, Maſſilienſibus & Arelatenſibus Ciuibus, & aliquibus aliis, licèt paucis, dumtaxat exceptis : ſicque quoad ipſe vixit, continuè permanſerunt, licèt tamen maximis turbationibus & incommodis, quæ occaſione huiuſmodi eis prouenerunt, propter guerras ipſis motas, & admodum rigidè continuatas pro parte ipſius Ducis toto tempore ſupradicto. His verò tunc ſic ſe habentibus in partibus illis, Regnum Franciæ nouitates quamplurimæ non modicum turbaue-

runt, in Seneſcalliis namque Bellicadri, Carcaſſonæ, & Toloſæ, populares, quos vulgariter nominabant Coquinos, contra maiores & præcipue nobiles, & officiis regiis implicatos inſurrexerunt, ipſos immaniter perſequentes: quos enim ex ipſis capere poterant abſque miſericordia trucidabant, eorum bona rapiebant, loca, caſtra, & domus totaliter diruebant abſque iudicio, nullo reſpectu habito, nullâque ratione ſeruata ad talia procedentes, & in hac maledictione continuantes aſſentiebant incolæ fere omnium nobilium locorum partium prædictarum. Quibus hoc attentandi præbuit occaſionem, & audaciam, continuata & immoderata indictio talliarum, & impoſitionum diuerſarum, ex quibus grauabantur nimium, immo & eorum quamplurimi perducti ad egeſtatem mendicare cogebantur. Iſtis autem reſiſtere, eoſque opprimere viriliter & potenter conatus eſt Ioannes Dux Bituricenſis, tunc Locum tenens Regis, ac regimen habens partium earumdem. Sed licèt cum eis diu concertauerat, tamen aduersùs eos præualere non potuit de tempore magno, præſertim in partibus

Toloſanis, in quibus eorum fautorem præcipuè reperit Gaſtonem Comitem Fuxi, qui eis cum manu potenti, & brachio extento contra ipſum continuè aſſiſtebat. Demum tamen diuina operante gratia, demeritis grauiter punitis perſonaliter vel in bonis prædicta ceſſauerunt, & ad ſtatum pacificum ſunt deducta. Eodem etiam fere contextu quo & præmiſſa inualuerunt eis ſimilia ciues Pariſienſes machinati ſunt attentare, quorum directores, & promotores eſſe decreuerāt illos qui Malleatores, ſeu Malleti vulgariter nominantur, ſed eis deductis ad notitiam Regis, & aſſiſtentibus ſibi, quotquot ex eis culpabiles inuenti ſunt, morte damnati, aut bonis ſpoliati, aut in exilio damnati fuerunt. Arma inſuper omnia ciuium prædictorum ad palatium regium delata fuerunt, & vltra pœnas tam pecuniarum, quàm alias eis impoſitas ad ædificandum, ſuis ſumptibus & expenſis caſtrum ſancti Antonij miræ fortitudinis prorſus iuxta portam ſancti Antonij habens introitum, & exitum liberum intus & extra mœnia ciuitatis condemnati extiterunt, ad aliorum terrorem, memoriamque deteſtabilem machina-

mum, & libentiùs contra ipſas patrocinium aſſumebat, qui ſi ſui occaſione quãdóque grauatæ fuerunt, Deum in hoc vltorem præſumitur habuiſſe, qui facta ſuis, ſibi facta reputans, tales conſueuit deprimere, aut vltione ſimili radicitus extirpare, ſicut è contra ſuorum fautores æternaliter perimat, & hic ſæpius erigit & exaltat. Quemadmodum de Magiſtro Iacobo de Fitiniaco notabili aduocato, dictique Ioannis contemporaneo in Parlamento, qui Eccleſiarum zelator feruidus, ſuorum iurium defenſator præcipuus ac aſſiduus ſemper fuit, tunc dicitur contigiſſe, ipſum enim exaltauit Altiſſimus, deditque ei gloriam non modicam in hoc mundo, cùm ipſum de ſtatu tam infimo Aduocati ſcilicet & Archidiaconi in Eccleſia Carnotenſi, ad ſtatum Cardinalatus ordinauit promoueri per Clementem Papam prædictum, qui aliquibus ex aliis Cardinalibus defunctis, videlicet Anno Domini M.CCC.LXXXIII. die XXIII. menſis Decembris ſeptem Preſbyteros Cardinales creando, qui fuere, Dominus Petrus de Croſo Ordinis ſancti Benedicti Monachus Diœceſis Lemouicenſis tunc Archiepiſcopus Arela-

tenſis,& Camerarius ſuus, Dominus Faidictus de Agrifolio Diœceſis Lemouicenſis tunc Epiſcopus Auenionenſis, Dominus Petrus Ayſſelini de Monteacuto Ordinis ſancti Benedicti diœceſis Claromontenſis tunc Epiſcopus Laudunenſis, Dominus Vvalterus de Vvardelanſocins tunc Epiſcopus Glaſtuenſis : Dominus Aymericus de Maſuus tunc Epiſcopus Tutellenſis, Dominus Iacobus de Mentonay diœceſis Gebennenſis tunc Archidiaconus in Eccleſia Remenſi & Cubicularius ſuus. Duos etiam Diaconos ordinauit, videlicet Dominos Amedeum de Saluciis Pedemontanum, tunc electum Valentinum nepotem vel conſanguineum ſuum præpoſitũ, & prædictum Magiſtrum de Fitiniaco licèt grandęuum totum, tamen aliàs virtuoſum. Cuius promotio ſicut Deo & Eccleſiæ ſeruire & fauere volentibus fuit placabilis, & ad idem allectiua : ſic præfati Ioannis de Mareſiis punitio contrariis imitantibus eiuſque memoriam habentibus eſſe debuit, & debet terribilis, & ab eiſdem repreſſiua. Inſuper adueniente tempore Paſchali inſtantia Regis Franciæ, & Ducis Bituricenſis prænomina-

tus præfatus Clemens Papa, promouit Diaconum Cardinalem Dominum Petrum de Lucenborch fratrem Comitis ſancti Pauli, tunc Electum Metenſem, ætate quidem iuuenem, ſed magnis meritis & virtutibus adornatum, prout infra cùm eius obitus narrabitur, pleniùs deſcribetur. Eodem etiam Anno ſcilicet, M. CCC. LXXXIIII. die XX. menſis Septembris memoratus Dux Andegauenſis Ludouicus Regio nomine iam aſſumpto, qui hactenus diues & abundans plurimùm extitit, ſatis pauper, & indigens, Amedæo Comite Sabaudiæ prælibato multiſque ex ſuis commilitonibus & armigeris tam inedia quàm gladio iam defunctis, prout Domino placuit, infirmitate prægrauatus diem clauſit extremum in Ciuitate Barenſi ſuæ tunc ſubdita ditioni, quod quàm lamentabile, quámque damnoſum extiterit ſibi adhærentibus quos iam multos vltra ſecum ductos in dicto Regno hærebat tam amore quàm vi ſibi confœderatos, & attractos, iudicet, qui cogitat, percuſſo capite cætera membra pati. Succeſſit autem ſibi tam nomine quàm ea parte quam in dicto Regno obtinebat Ludouicus filius

ſuus primogenitus vix ſeptennis qui ſub regimine matris ſuæ habuit diutius permanere ſaltim donec & quouſque ad annos attingeret pubertatis. Interim verò per dictæ matris prouidentiam cum aſſiſtentia & iuuamine dicti Clementis Papæ patriam Prouinciæ, quæ patri rebellis & inobediens extiterat, ad ipſius dominium eſt reducta, ea etiam quæ per dictum patrem ſuum in dicto Regno tenebantur, non minùs, immò & ampliùs in aliqua parte proſperata ſunt quàm ipſo viuente. Quo etiam adhuc exiſtente in eo Regno contigit vnum mirabile & ſtupendum, Dei tamen iudicio, vt opinor ordinatum, videlicet, quod dicto B. intruſo Neapolim accedente, orta fuit diſcordia inter eum & præfatum Carolum, iam vt ſupra tactum eſt, per eum de facto in Regem ſublimatum. Cúmq; nondum acceſſa Ciuitate ad inuicem conuenerunt, inter eos adeò creuit diſcordia, quòd idem Carolus ipſum ibidem arreſtauit, aut veriùs captiuauit, & ne vlteriùs procederet impediuit. Sed aliquibus ſe interponentibus, dictóque B. offenſam ſuam ad tempus aliquod diſſimulando, pertranſeundo liberatus fuit, &

demum intrauit. Sed ibidem eo exiſtente cogitauit hoc ſibi non fore tutum, & idcirco poſt moram ibi aliquanto tempore factam, ab inde exiens venit Nuceriam, vbi quæ conciperet deducere diſpoſuit ad effectum. Sed hoc ad notitiam dicti Caroli perducto, ad eius obſidionẽ viriliter ſe accinxit, locúmque prædictum fortiter & diutius expugnauit. Sed tandem per duos nobiles Dominos de ſancto Seuerino, & nonnullos alios tunc fautores dicti B. in manu potenti ad ſui auxilium, & iuuamen ſuperuenientes, dicta obſidio leuata extitit, & ipſe liberatus. Qui demum ab inde recedens quoſdam de ſuis Anticardinalibus, quos de præmiſſis contra ipſum attentatis conſcios, & culpabiles æſtimauit, priùs depoſitos, vinculatos enormiter ſecum duxit, de quibus quid egerit, & in quem locum ipſe ab inde declinauerit, infra ſuo loco deſcribetur. Anno autem Domini M. CCC. LXXXV. circà vernale tempus Carolus Rex Franciæ recepit in coniugem Iſabellam filiam Stephani Ducis Bauariæ. Eodem etiam tempore obiit Ludouicus Rex Hungariæ duabus filiabus ſuperſtitibus, quarum primogenita ſibi

in Regno Hungariæ ſuccedens, nupſit Sigiſmundo Marchioni Brandeburgenſi fratri Regis Boemiæ: ſecunda quæ in Regnis Poloniæ, & Cracouiæ ſibi ſuccedebat, eo iam viuente contraxerat cum Guillelmo primogenito Leopoldi Ducis Auſtriæ, & ſecum, vt dicebatur, nubilis exiſtens cohabitauerat per aliquod tempus. Poſt verò eiuſdem Regis obitum ipſam de facto recepit Ladiſlaus Dux Lotobbiæ adhuc paganus exiſtens, licèt ſe demum conuerterit ad fidem Chriſtianam. Anno prædicto M. CCC. LXXXV. die XII. menſis Iulij, aliquibus Cardinalibus nouiter defunctis præfatus Clemens nouam fecit creationem, videlicet ſeptem Cardinalium Preſbyterorum qui fuerunt, Dominus Bertrandus de Canhaco dioceſis Lemouicenſis tunc Patriarcha Hieroſolymitanus, Dominus Thomas de Amantis Italicus, tunc Archiepiſcopus Neapolitanus, & Referendarius Papæ, Dominus Ioannes de Placentinis Lombardus, tunc Epiſcopus Caſtellanenſis aliàs Verietanus, Dominus Amelius de Laicerlees. Canonicus Regularis Ordinis ſancti Auguſtini, de Albigeſio, tunc Epiſcopus Conuena-

rum, & etiam Papæ Referendarius, Dominus Ioannes de Muntellio Diœceſis Claromontenſis tunc Epiſcopus Gebennenſis, familiaris Papæ, Dominus Petrus de Tureyo Burgundus, tunc Epiſcopus Malleacenſis, & Dominus Ioannes Banihiaco diœceſis Gebennenſis, tunc Epiſcopus Viuarienſis, & Cubicularius ipſius Papæ. Per idem tempus occupabat Regnum Portugalliæ quidam Ioannes Magiſter Militiæ dicti Dauidi aſſerens ſe fuiſſe fratrem Regis vltimi mortui, cuius filiam, ad quam Regnum huiuſmodi pertinere dicebatur, habebat in coniugem Ioannes Rex Caſtellæ memoratus. Cuius occaſione guerra fuit mota, ortáque diſcordia inter prædictos Regem, & Magiſtrum, & menſe Auguſti anni prædicti, die videlicet XIV. prælium cõſertum eſt, in quo, prout Domino, placuit idem Rex extitit victus; fuerúntque mortui quamplures milites armigeri, tam de ſibi ſubditis, quàm illis qui in ſui ſuccurſum aduenerant de partibus Gallicanis. Anno Domini M.CCC.LXXXVI. die prima Ianuarij Sol circa horam tertiam, licèt per prius ab aurora diei & poſt eius ortum aër ſatis claruiſſet, & ipſe more ſolito ſplen-

duiſſet, eclipſatus eſt, & in tantum aër obfuſcatus&obtenebratus,ſicut in noctis crepuſculo comuniter eſſe conſueuit, & adeò quòd in carreriis aut aliàs ſub diuo exiſtentes legere,aut diuerſitatē perſonarũ,vel monetarũ diſcernere difficiliter potuiſſent. Eodem occurrente tēpore B. intruſus recedēs de Apulia nauigando peruenit Ianuam, cum pluribus ex Anticardinalibus ſuis, ex quorũ ſex de illis quos vt ſupra tactum eſt, tanquam conſcios & culpabiles ſuper attentatis contra ipſum per Carolum de Duratio memoratum, vinculauerat, vt aliqui dixerunt, in mari ſubmergendo, alij quòd in terra viuos ſepeliendo, & aliqui quòd plantatos in terra vſque ad mentonem capite truncatos fecit immaniter trucidari, eis reddens pro ſuis obſequiis, ſcilicet, quòd Diabolus,cuius miniſtri erant, ſuis ſeruitoribus reddere conſueuit. Per idem etiam tempus præfatus Carolus adiit Regnũ Hungariæ,ſperans ibi fautores, & amicos habere, per quorum miniſterium & iuuamen, Regnum ipſum tanquam propinquior Regi mortuo per lineam maſculinam ius ſe prætendebat habere, acquirere poſſet, & illud Siciliæ,cuius nomen licèt falsò geſtabat,cum eius pertinentiis

defenſare. Sed ſuis fraudatis deſideriis non amicos, ſed inimicos ibi reperit, per quos extitit crudeliter interemptus iuſto Dei iudicio, pœnam cōdignam recipiens pro commiſſo ſcelere, & nece Ioannæ Reginæ memoratæ, quæ domina ſua naturalis erat, fuerátque ſibi continuè pluſquam mater, ipſum à cunabulis in propria nutriendo, fouendo, & exaltando, à morte, cui aliquando adiudicatus extiterat, præſeruando, quorum omnium nō recordatus, eius vitam odiuit, ſtatum concupiuit, & mortem ordinauit, cuius ſanguis de terra clamauit ad Dominum, donec prędictam perpeſſus eſt vltionem. Fuit etiam tempore prædicto ſuſcitata guerra, & mota diſcordia inter memoratum Leopoldum Ducem Auſtriæ, & populares & incolas locorum Imperialium adiacentium terris ſuis, quæ adeo incaluit, quòd ipſe de viribus ſuis nimiùm confidens, eoſque ſpernens, & non cogitans dubium belli euentum, in propria ipſos diſpoſuit debellare. Ipſi verò ſibi viriliter occurrentes, cùm eſſent numero plures, & armis fortiores, ipſum interfecerunt, cum maiori parte ſuorum Lotharingiæ & Barrenſi, ac aliquibus

aliis Comitibus dominiſque temporalibus, Ciuitatibus, & locis, eorumdémque territoriis, ac dominiis, circumadiacentibus dumtaxat exceptis, propter quod memoratus Dominus Guillelmus de Agrifolio Preſbyter Cardinalis, ad partes illas per dictum Clementem Legatus deſtinatus circa ipſorum reductionem nihil proficere potuit, niſi dumtaxat quòd duces prænominatos cum ſubſequentibus de iuſtitia Clementis informauit, & ad ipſum deduxit, & in bono propoſito confirmauit, licèt tandem continuè petens ſibi dari audientiam fuit diutius in Alamanniæ terris, videlicet Leopoldi Ducis Auſtriæ iunioris, qui in propria dicto Clementi fauit, & adhæſit, & faueri voluit, in locis, & in terris ſuis, non tamen omnibus, nec ſe cum aliis parti aduerſæ fauentibus imbricauit. Carolus inſuper Rex Francorum, &c. Iſtis etiam pendentibus Galeacius de Vicecomitibus Mediolani Comes Virtutum captiuauit Barnabonem patruum improuiſum nec de hoc cogitantem, ipſumque carceribus mancipauit, in quibus demum ſatis citò mortuus eſt. Cuius filiis omnibus aut ſtrictè detentis, aut exilio damnatis in

Hæc ſupra eiſdem verbis dicitur.

egeſtate, & miſeria per mundum hinc inde vagantes, loca, ciuitates, & dominia vnà cum cæteris bonis omnibus, quæ ad ipſum dum liber erat & viueret, pertinebant, idem Comes occupauit, nec fuit qui in his quoquo modo ſuæ reſiſteret voluntati. In quo quantum in poteſtate & diuitijs confidendum exiſtat, notent, & conſiderent ipſi principaliter abundantes, cùm ipſe inter cæteros huius mundi in his vnus foret de maioribus, & tamen prædictus omnia perdidit vna die. Prædictis autem peractis dictus Comes ſuis certis tractantibus amicis, datiſque magnis pecuniis, & aliquibus locis & dominiis aſſignatis filiam ſuam quam habebat, in coniugem tradidit Ludouico Duci Turonenſi, poſtea Duci Aurelianenſi, fratri germano Regis Franciæ memorati, cui erat ſecundo gradu conſanguinitatis coniuncta, cùm eius mater ſoror fuerit patris ſui, fuítque pro hoc diſpenſatum per Clementem Papam memoratum, ſed vtrum etiam per B. intruſum dubito, cùm ipſe Comes ad partem ſuam ſatis patenter tunc exiſteret inclinatus. Quo etiam tempore ipſo B. intruſo adhuc Ianuæ permanente, duo ex ſuis An-

ticardinalibus Italicis nationę ab ipſo diuertentes,ſe ad dictum Clementem conuerterunt, videlicet, Pilleus de Prato, qui longo tempore ante dictum ſchiſma Archiepiſcopus Rauennatenſis extiterat,& Dominus Galeotus de Petramala, quorum primum dictus Clemens in preſbyterum, ſecundum verò in Diaconum Cardinales aſſumpſit, eis nouiter dans verum ſtatum, quem ante vſurpatiuè tenuerat cum dicto intruſo perſiſtētes, miſitque eis Capellos rubeos, quos ipſe vice ſua tradi mandauit per Dominum Petrum Girardi Epiſcopum Anicienſem Nuntium ſuum in terris & locis ad quæ confugerat, à dicto intruſo recedentes. Verumtamen de primi reductione non eſt mentio facienda, cùm illuſoria fuerit atque ficta, prout infra demonſtrabitur ſuo loco: alius autem manſit & vixit laudabiliter firmus & ſtabilis in fide aſſumpta permanendo. Anno Domini M.CCC. LXXXVII. die quinta menſis Iulij obiit memoratus Dominus Petrus de Lucemburch ſancti Gregorij ad velum aureum Diaconus Cardinalis, ſuæ ætatis XVIII. annis nondum completis, qui ab infantia continuè dilexit & timuit Deum, & ad

eum & proximum charitatem habuit, iuſtitiam & æquitatem tenuit, virginitatem & munditiam ſeruauit, in humilitate permanſit, in omni morum honeſtate perſeueranter vixit, & tandem ſanctiſſimè terminauit. Eius autem vita licèt fuerit admodum laudabilis, immo & mors ſubſequuta eius ingentia merita per amplius demonſtrauit. A die enim qua corpus ſuum ſepultum fuit in cœmiterio comuni pauperum, in quo præ nimia humilitate viuens ſuam elegerat ſepulturam, magnis & ſtupendis miraculis clareſcere cœpit. Eius namque tumulum viſitantes aut pro ſuis langoribus, & neceſſitatibus ſuis patrocinium implorantes, confeſtim remedia inuenerunt opportuna, & experti ſunt, nedum liberati à febribus, & ab aliis infirmitatibus quæ comuniter accidere ſolẽt, ſed etiam, quod maius eſt, plurimi mortui ad vitam ſunt reſtituti: quæ adeo continuata referuntur, quòd fere vbique infra paucum tempus diuulgata fuere; propter quod etiam de diuerſis longinquis, ſeu remotis partibus venerunt quamplurimi ad ſuum dictum tumulum, qui per priùs magnis grauati langoribus, eius meritis & inter-

ceſſionibus ſani & incolumes ad propria redierunt, prout hi omnes qui eius ope adiuti ſeu ſani facti ſunt, quiue priùs languidos aut malè ſe habentes ac demum conualuiſſe viderant, atteſtati ſunt, & vota innumerabilia ſuper eis reddita indicant manifeſtè. Inter quos etiam extiterunt non pauci qui quamquam forent ſchiſmatici, ac dicto B. intruſo adhærentes, videntes tot prodigia, & ſigna, quæ Deus eum inuocantibus ſuis interceſſionibus continuè faciebat, eius compulſi ſunt confiteri ſanctitatem, nec vlteriùs ſuum ſtatum ſeu titulum, quem ſciebant ipſum à dicto Clemente recepiſſe tamquam inhibitum auſi ſunt quomodolibet impugnare. Fuitque prætereа ſtatus dicti Clementis iuſtior & ſolidior multimodè reputatus, per quem plures æſtimantes, & à certo tenentes, quòd ipſe qui iam ſpiritu Dei plenus fuiſſe ſecretorum cœleſtium in quantum in eis ſalus ſua tangebatur notitiam ſufficientem habuiſſe creditur, ſibi non adhæſiſſet, nec promotiones ſuas ab ipſo recepiſſet, niſi ipſum ſciuiſſet iuſtum habere titulum in Papatu. Qui demum tam pro parte Regis Franciæ quàm plurium Præ-

latorum crebris & multiplicatis ſupplicationibus propulſatus, & requiſitus extitit, vt ad eius canonizationem procedere dignaretur, cùm merita ſua hoc expoſcerent, dictis miraculis & prodigiis id ipſum indicantibus manifeſtè. Ipſe autem in his maturè procedere volens commiſit ſuper præmiſſis inquiri diligenter, & informationem recipi tam per Prælatos quàm certos Cardinales ad hoc per ipſum deputatos, prout eſt in talibus fieri conſuetum. Interim circa tumulũ ſuum fuit inſtitutum vnum cœnobium fratrum Celeſtinorum qui habent ibi in eius commemorationem, & honorem Deo ſeruire, ordinatis pro ipſis ibidem officiis eis neceſſariis ad tempus competentibus, & tandem ſolemniter ædificandis, qui etiam de oblationibus & votis ſui cõſideratione obuenientibus pro maiori parte poſſunt ſuſtentari. Per idem tempus Petrus Rex Arragonum volens ſuper veritate tam electionis dicti Clementis, quàm intruſionis dicti B. pleniùs informari, & præſertim cum Cardinalibus qui talium ſuper omnes mortales notitiam certiorem habebant, miſit Auenionem certos Nuntios & Ambaxiatores

ſuos, vtique viros litteratos, prouidos, & diſcretos tam ad dictum Clementem quàm Cardinales memoratos, qui vice ſua ſuper præmiſſis cum eis haberent inquirere diligentius, quemadmodum per priùs Romam miſerat ſimili de cauſa. Dicti autem Nuntij ſingulariter, & ſingillatim dictos Cardinales etiam iuratos interrogauerunt ſuper certis articulis factum intruſionis, & alia continentibus, prout à dicto Rege habuerant in mandatis: & id per omnia fecerunt, de multis aliis viris notabilibus in Curia exiſtentibus qui præſentes extiterant in locis in quibus facta fuere, fuerúntque dicta omnia redacta in ſcriptis etiam ſub manu publica & authentica forma, & ſic per dictos Nuntios ad propria redeuntes dicto Regi reportata. Qui eis receptis, viſis, & diligenter examinatis habitáque multimoda deliberatione cum Regnicolis ſuis tam Eccleſiaſticis quàm mundanis, tandem deliberauit ſe cum eis pro parte dicti Clementis publicè declarare, ſibique obedire, adhærere, & fauere, tanquã vero Papæ; ſícque, vt firmiter creditur, ſatis citò poſt deduxiſſet ad effectum, ſed morte præuentus hoc adimplere nequiuit.

Obiit

Obiit enim die ...... menſis .... anni; cui ſucceſſit in Regno Ioannes Dux Gerundenſis ſuus filius primogenitus, qui de paterna intentione plenè certificatus, præmiſſiſque informationibus pleniùs recenſitis, ac habita deliberatione matura cum ſuis regnicolis, de eorúmque conſilio & aſſenſu ad dictam declarationem faciendam proceſſit, ſibi aſſiſtente, ſicque fieri ſollicitè procurante præfato Domino Petro de Luna Diacono Cardinali, qui etiam diutiùs inſtiterat, ſed hoc penes patrem ſuum memoratum, cuius indignationem propter hoc metuens incurrere Dominus Iacobus de Arragonia tunc Epiſcopus Valentinus ſuus conſanguineus germanus, ſtatum Cardinalatus ſibi à diu iam ante datum per dictum Clementem Papam ſuo tempore recipere retardauit; quem tamen poſt eius obitum, factáque dicta declaratione per Ioannem filium ſuum acceptauit, fuitque ſibi ad inſtantiam dicti noui Regis miſſus Capellus rubeus, & per memoratum Petrum Cardinalem de mandato eiuſdem Clementis Papæ traditus, & aſſignatus. Obiit etiam ſatis citò Carolus Rex Nauarræ, cui ſucceſſit in Regno Carolus ſuus filius

primogenitus. Qui etiam proceſſu temporis opportunitate captata, ſuam ſolemniter declarationem fecit pro dicto Clemente Papa, quam pater, licèt ex certis cauſis diſtuliſſet, facere diſpoſuerat, ſed morte præuentus non potuit, eam ad dictum filium ſuum per eum fiendam tranſmittens, in qua etiam ſibi aſtitit, & efficaciter operatus eſt memoratus Dominus Petrus de Luna Diaconus Cardinalis. Per idem etiam tempus Ioannes Dux Lenclaſtriæ intrauit, & inuaſit Regnum Caſtellæ cum magna multitudine armatorum, prætendens Regnum huiuſmodi ſibi deberi ratione coniugis ſuæ, quæ filia fuerat Petri quondam Regis eiuſdem Regni, qui ſine liberis maſculinis deceſſerat, regnumque ipſius ſecundùm eum indebitè occupatum fuerat per Henricum fratrem ſuum naturalem, & ſic adhuc occupabatur per Ioannem filium ſuum in dictæ coniugis præiudicium atque damnum. Et licèt idem Dux in dicto Regno quamplurima damna intulerit, tamen non minora ipſe perpeſſus eſt in gentibus ſuis, ex quibus multi periere magis inedia ob victualium defectum, quàm propter bellicos inſultus. Tandem

verò interponentibus ſe aliquibus vtriuſque partis amicis, fuit inter ipſos pax reformata. In qua principaliter ordinata fuere, primò filia dicti Ducis ex dicta ſua coniuge data fuit in vxorem Henrico Infanti & primogenito dicti Ioannis Regis: ſecundò data fuit Duci præfató vna ſumma magnæ pecuniæ, ac in promptu ſoluta pro expenſis per ipſum factis ratione præmiſſorum: tertiò quòd quandiu viueret vxor ſua annuatim reciperet in dicto Regno quadraginta millia duplarum ſeu Francorum: quartò, quòd ex tunc dictus Dux, qui per prius ſe Regem Caſtellæ nominabat nomen huiuſmodi dimitteret, cederetque iuri ſibi aut vxori ſuæ in dicto Regno competenti. Quibus firmatis & perfectis, idem Dux ad propria remeauit dicto regno in pace & quiete dimiſſo. Ipſe etiam adhuc in eo exiſtens, ſeu ante dictam pacem dedit aliam filiam ſuam primogenitam quam habebat ex ſua prima coniuge, prænominato Ioanni Militiæ qui ſe pro Rege Portugalliæ gerebat, & nominabat, cum quo per priùs confœderatus & colligatus extiterat contra Ioannem Regem Caſtellæ memoratum; ſed dicta pace inter-

ueniente, fuit etiam facta treuga ad magnum tempus inter eoſdem Caſtellæ & Portugalliæ Reges, ne occaſione diſcordiæ ipſorum, dicta pax poſſet quoquomodo violari, ſeu infringi. Dictis inſuper fractis diſcordiis, noua fuit exorta diſcordia inter Carolum Regem Franciæ, & Ducem Guelriæ, cuius occaſione idem Rex cum magno exercitu armatorum ad inuadendum terras dicti Ducis ſe accinxit, & è contrario idem Dux ad ſibi reſiſtendum ſe diſpoſuit, & parauit, habuítque multos ſibi confœderatos, tam de Leodienſibus, quàm de Alamannis, per quorum diſtrictum dictus Rex habebat tranſitum facere, qui iter ſuum facienti exercitui ſuo damna quamplurima intulerunt: antequam tamen hinc vlterius ad grauiora procederent, pro parte dicti Ducis eidem Regi talia & tanta oblata fuere & præſentata, quòd ipſe placatus extitit, & de eo contentus ad propria remeauit. Cùm verò peruenit ad Ciuitatem Remenſem, ipſe qui vſque tunc ſub tutoribus & actoribus, hoc eſt, tutela & gubernatione patruorum ſuorum permanſerat, ſubitò & abſque præmeditatione eorumdem, immo & aliorum pauco-

rum ſui Regni regimen aſſumpſit, volens eos ex tunc tanquam Conſiliarios ſibi aſſiſtere, non autem velut Gubernatores habere, de quibus ipſi & alij quamplures eis aſſiſtentes non bene contenti remanſere, præſertim quòd in officiis & aliis adminiſtrationibus, ex quibus ea gentibus emolumenta quamplurima proueniebant, multa immutata & innouata fuere. Per idem tempus inimico hominum ſatoreque zizaniæ diabolo procurante, orta fuit diſcordia inter Vniuerſitatem Pariſienſem & Ordinem Prædicatorum, cui & eius Suppoſitis multa impoſita ſunt, & tam per ipſam Vniuerſitatem, quàm plures alios ipſis æmulantes. Quorum occaſione in toto fere Regno Franciæ & præſertim in lingua Gallicana, quamplurimi contra ipſos inſurrexerunt, multos ex ipſis captiuando, oblationes & eleemoſynas eis denegando, prædicationes verbi Dei, propoſitiones & confeſſionum auditiones eis inhibendo. Dicta etiam Vniuerſitas à ſe eos totaliter ſegregauit, ad actus ſcholaſticos nullibi faciendos, aut honores & gradus recipiendos, nedum non admiſit, ſed etiam impediuit, in quibus omnibus fautores pau-

ciſſimos, perſecutores plurimos habuerunt, fuerúntque paſſi damna infinita, nedum in perſonis, ſed etiam in bonis: ac vt de iniuriis, opprobriis, & contumeliis, irriſionibus & detractionibus taceamus, pro tunc facti fuerunt tanquam opprobrium hominum & abiectio plebis: durauitque tempeſtas huiuſmodi per plures annos, nec fuit qui eos adiuuaret, & hoc maximè quia qui eos perſequebantur, ſe Beatæ Virgini exiſtimabant ſacrificare, cui dictum Ordinem & eius ſuppoſita multimodè iniuriari & detrahere aſſerebant; in eo quod quaſi omnes ipſam aſſerunt & opinantur in peccato originali conceptam fuiſſe, quod vtique fore erroneum & damnatum tales aſtruebant, non obſtantibus opinionibus multorum ſanctorum, & Doctorum approbatorum contrarium opinantium. Eorum dicta quia quidam Ioannes de Monteſono de eodem Ordine nouiter in dicta Vniuerſitate recitauit, & vera eſſe aſſeruit, requiſitúſque pro parte dictæ Vniuerſitatis, vt dicta ſua huiuſmodi tanquam falſa & erronea reuocaret, ſciant cuncti quòd reuocare recuſauit, ideo per ipſam Vniuerſitatem contra ipſum fuit

multimodè proceſſum. *Additio eſt quæ ſequitur*, dubitans ne auctor huius Chronicæ fuerit de dicto Ordine Prædicatorum, in cuius Ordinis fauorem non plene cauſam dictæ diſcordiæ expreſſit. Sciant cuncti quòd veritas ſic ſe habuit, quòd dictus de Monteſono ex quadam arrogantia, & ex quadam concluſione facta cum pluribus Magiſtris, & aliis de dicto Ordine, plures concluſiones tangentes materiam Conceptionis Beatæ Mariæ male ſonantes & pias aures offendentes, ponere in ſcholis,& aſſerere non formidauit, pluresque de dicto Ordine in diuerſis Ciuitatibus Regni Franciæ, in ſuis ſermonibus & aliis actibus illa tũc plura nefanda, turpia & inhoneſta de dicta beata Virgine, & eius Conceptione, quæ etiam de aliis mulieribus tanquam abominabilia tacenda forent, ad ſui oſtentationem ſeu potius perniciem aſtruere non erubuerunt : propter quæ dicta Vniuerſitas cauſam Beatæ Mariæ & veritatem ſupra defendens, contra tales, & dictum Ordinem qui eos ſuſtinebat, viriliter & debitè proceſſit, &c. Hoc autem poſui quia eo tunc Pariſius præſens eram ; & ea in propria cognoui : &

quia dictus Ordo in hoc ſibi fauere dicebatur, inde fuit ſuſcitata turbatio ſupradicta; nec fuit remedium circa ſedationem eiuſdem, niſi in dictis partibus per dictum Ordinem fieret feſtum ſolemniter de dicta Conceptione, tanquam à cætero in ſermonibus, collationibus, & diſputationibus, inter ſuppoſita eiuſdem, de materia huiuſmodi taceretur, aut ad partem affirmatiuam nullo modo deſcenderetur. Quibus obſeruatis & in facto deductis ceſſauit dicta ſeditio, & dictus Ordo quoad perſecutiones perſonales ſatis in pace remanſit, non tamen ad actus ſcholaſticos, & alios conſuetos per dictam Vniuerſitatem de longo tempore poſt reſtitutus. O vtinam materia huiuſmodi nuſquam perueniſſet in concertationem, ſeu diſputationem virorum litteratorum, nec aliorum, aut de ipſa in ſermonibus per eos mentio facta fuiſſet, cùm potius huc vſque multi ſuper ea curioſè ac ad ſui oſtentationem fuerint loquuti, quàm ad ſalutem ſeu profectum animarum. Exinde namque iſtud & alia ſcandala quamplurima hactenus orta fuerunt, quæ ex taciturnitate minimè proueniſſent, nec eo minus ſalus ad hoc

non intendentium contigiſſet, cùm non ſit de articulis fidei, vt præfati concertantes, dubia elicientes, vbi non erant, pluſq; ſapere quàm expediret, in talibus ſeipſos & ſimplicium animos multipliciter inuoluerunt, & ſic crederem fore tutius, & ad alia neceſſaria & vtilia intenderent, & hæc & ſimilia euitarent. Anno Domini M. CCC. LXXXIX. memoratus Rex Franciæ venit Auenionem ad dictum Clementem penultima die menſis Octobris, fuitque receptus multùm ſolemniter, prout decebat, tam per Papam prædictum, quàm totam Curiam ſuam; venit etiam cum ipſo Ludouicus Dux Turonenſis frater ſuus, vnà cum aliis quampluribus notabilibus & magnis viris. Die autem feſti Omnium Sanctorum quod illo anno occurrit feria ſecunda, dictus Clemens coronauit in Regem Siciliæ Ludouicum iuniorem filium alterius Ludouici, qui, vt ſupra recitatum eſt, per antea in Apulia expirauerat, præfato Carolo Rege Francorum aſſiſtente, qui etiam cum humilitate debita pro tũc fudit aquam manibus Papæ prædicti Miſſarum ſolemnia celebrantis. Ob cuius honorem & reuerentiam, ſuiſque preci-

bus inclinatus dictus Clemens Papa die tertia eiuſdem, aſſumpſit in Preſbyterum Cardinalem Dominum Ioannem de Talarij tunc Archiepiſcopum Lugdunenſem nationis eiuſdem, virum vtique licèt grandæuum, tamen admodum virtuoſum & litteratum, qui etiam pro iuribus Eccleſiæ ſuæ quamdiu eidem præfuit, multa & magna fuerat operatus. Poſt hæc dictus Carolus Rex de Auenione recedendo iuit ad partes Toloſanas, in quibus, & circumquaque manſit vſque ad menſem Ianuarij ſubſequentis, qui autem redeundo ad partes Franciæ, tranſitum fecit per Auenionem factáque ibi mora ſatis modica iter ſuum continuando ab inde diſceſſit. Dum præmiſſa in partibus Ciſmontanis agerentur, de menſe videlicet Octobris, denotatus B. intruſus qui per prius de Ianua recedendo tam in Luca quàm Peruſio moram aliquanto tempore fecerat, multa pernicioſa & ſcandaloſa operando, tandemque Romam redierat, totus pertinax, & impœnitens ibi ſpiritum exhalauit. Cui per ſuos Anticardinales in ſuo ſtatu nefario fuit ſubſtitutus vnus ex eis, dictus Perinus de Tomaſſellis de Neapoli

oriundus, iuuenis quidem tam ætate quàm moribus, ſatis illiteratus, & ad inſequenda veſtigia dicti B. totus diſpoſitus & paratus, qui licèt falsò Bonifacium IX. ſe fecit nominari. Audita autem intruſione ſua per ſupra nominatum Pileum de Prata qui dicto Clementi Papæ de grege dicti B. ad gremium ſanctæ Matris Eccleſiæ, & ſuum ſe venire & redire finxerat, in Preſbyterum aſſumptus Cardinalem, quique demum in Auenione ſecum manſerat per aliquod tempus; poſt verò ſuffictis & exquiſitis coloribus, & fraudulenter procurauerat, ſe ad partes Italiæ deſtinari, vbi in terris & locis Eccleſiæ eidem Clementi adhærentibus ſimulatè recedit, vſque ad tempus intruſionis memoratæ, ſtatim ad ipſum nouum venit intruſum, & tanquam canis ad vomitum rediens, reiecto ſtatu à dicto Clemente recepto, ſe fecit per ipſum nouiter pileari, demonſtrans qua intentione, quóue ſpiritu à dicto B. recedere & venire ſe finxerat ad dictum Clementem. Sed Deus ſibi ſatis reddidit condigna pro meritis: cùm etenim in parte ad quã ſic vltimò improbè declinauit, ab illa hora homo inconſtans & variabilis, & per-

fidus fuit comuniter æſtimatus, vulgariterque dictus ſeu nominatus Cardinalis de Tricapelli, hoc eſt trium capellorum .i. à tribus capellanis videlicet adhuc extant ſic à quarto, ſic tamen quòd capellus ſibi tradendus de chalibe, ære vel ferre candenti, vt ſic extinguatur eius ambitio, & proteruitas confundatur. Poſtquam verò ad dicti Clementis peruenit notitiam intruſio de dicto Perino modo præmiſſo facta nouiter, ipſe contra eum ſuos inchoauit proceſſus iuridicos, tanquam ſedis Apoſtolicæ inuaſorem ac damnatæ memoriæ dicti Bartholomæi ſcientem, & voluntarium in vitio & crimine ſucceſſorem. Sed quod dolendum extitit, nedum vt alius ipſos contemptui habuit, quinimmo in perfidia & obſtinatione ſibi totaliter pacificari voluit, & æquari ſimilia contra dictum Clementem in omnibus attendendo. Præterea de menſe Iunij, Anno Domini M. CCC. XC. Ludouicus iunior Rex Siciliæ nouiter coronatus iter ſuum arripuit versùs Neapolim nauigando, gentibus armigeris notabiliter comitatus, ac victualibus ſufficienter munitus. Cui vt ſibi circa regimen regni ſui aſſiſteret & in agendis

conſuleret, præfatus Clemens Papa tradidit Dominum Petrum de Tureyo, titulo ſanctæ Suſannæ Preſbyterum Cardinalem, quem etiam conſtituit Legatum ſuum de latere in partibus illis, vt in eis circa reductionem rebellium & infidelium inſiſteret, & ad ipſum fideles ſui recurſum haberent. Eodem tempore Carolus iunior Rex Nauarræ, poſtquam in Regno ſuo ſublimatus extitit, & coronatus, miſit ad dictum Clemẽtem Papam ſuos notabiles Nuntios, qui interea ab ſui parte poſtularunt, petierũt, inſtanterque ſupplicarunt, vt Dominum Martinum de Silua ſuum Cancellarium, & Regnicolam, tunc Epiſcopum Pampilonenſem, aſſumeret in Preſbyterum Cardinalem, qui ſupplicationibus huiuſmodi, velut rationabilibus, & condignis, acquieſcens, de vnanimi Cardinalium conſenſu ipſum ad hoc promouit, & aſſumpſit die xi. menſis Iulij eiuſdem anni, qui etiam hoc idem aliàs facere diſpoſuerat viuente Carolo patre dicti Regis, cùm vnus de notabilioribus Prælatis totius Eccleſiæ, ac inter cæteros Doctores Iuris Canonici vniuerſi orbis de maioribus æſtimaretur, eſſétque in vita moribus, & pruden-

tia, ac aliis virtutibus notabiliter commendatus, ſi ipſe tunc in hoc aſſentire voluiſſet, ſed pro tunc aſſentire noluit, non alia de cauſa, niſi quòd continuè inſiſtens circa dictum Regem, vt ſe pro parte dicti Clementis præcisè & publicè declararet, & hoc ſe poſſe plus perficere in ſtatu primo, quàm prædicto veriſimiliter æſtimabat. Sed demum poſtquam idem Rex hoc non facto, licèt diſpoſito obiit, & filius eius hoc fecit, ipſe promotioni huiuſmodi humiliter acquieuit. Eodem etiam tẽpore inualuit peſtis & mortalitas in Auenione, & locis circumuicinis, propter quod Clemẽs dictus ab inde diſceſſit, venitq; Bellicadrum diœceſis Arelatenſis Caſtrũ Regis Franciæ pro tunc à dicta peſte ſatis mundum, vbi manendo vocatis ad ſe aliquibus Cardinalibus tam in Auenione quàm circum circa morantibus, cùm nonnulli ex aliis nouiter obiiſſent, die XVII. menſis Octobris nouos fecit Preſbyteros Cardinales, videlicet, Dominum Ioannem Flandrini diœceſis Viuarienſis tunc Archiepiſcopum Auxitanenſem, & Dominum Petrum Gerandi de Foreſio diœceſis Lugdunenſis, tunc Epiſcopum Anicienſem, Cubicularium

ſuum. Obiit etiam eodem menſe Ioannes Rex Caſtellæ ſatis ſubitò, & inopinatè, equitando enim & currendo per vnum campum ad quem cauſa ſpatij iuerat, equus quo habebatur ceſpitans cecidit, & ipſe pariter cum eo, ruptóque collo ibidem expirauit. Cui ſucceſſit in Regno Ioannes ſuus filius primogenitus vix decennis, fuit tamen inter proceres Regni tam Eccleſiaſticos, quàm ſæculares, & preſertim Archiepiſcopos Toletanum & Compoſtellanum altercatio magna, ad quem vel quos eius & regni ſui gubernacula pertinerent, cuius occaſione ſecuta ſunt ſcandala multa, & ſpecialiter dicti Archiepiſcopi Toletani detentio, ſeu veriùs captiuatio, quam procurarunt æmuli ſui, volentes ipſum in regimine huiuſmodi ſupplantare. Sed tandem per moderationem certorum Nuntiorum quos dictus Clemens Papa hac de cauſa illuc deſtinauit, fuit liberatus, & in regimine prædicto aliis quibuſdam de hoc etiam concertantibus aggregatis, quo facto ceſſauit altercatio huiuſmodi, manſitque dictus Rex ſub eorum regimine, vſque ad tempora pubertatis ſuæ à patre ſuo præfato præfinito. Præterea cùm

priùs orta fuiſſet diſcordia inter Philippum Ducem & Comitem Burgundiæ, & Dominum Guillelmum de Vergeyo Archiepiſcopum Biſuntinum, tam ſuper certis iuribus Eccleſiæ Biſuntinenſis, quàm aliquibus aliis, duraſſetque diu, nec bono modo poſſet ſedari, dicto Domino Guillelmo eidem Eccleſiæ præſidente, cùm memoratus Dux ipſum quodam odio perſonali proſequi videretur, ad eius Ducis inſtātiam, quam etiam pro bono pacis, & quod etiā hoc ipſe bene merebatur, cùm eſſet bonus, & valēs Prælatus & magnus pugil, & defenſor notabilis iurium Eccleſiæ ſuæ reputatus, præfatus Clemens Anno XCI. ipſum aſſumpſit in Presbyterum Cardinalem. Eodem etiam anno prima menſis Auguſti, obiit Gaſto Comes Fuxi admodum ſubito, & inopinatè, credens enim eſſe ſanus & incolumis, diſponens ſe ire ad cœnam pro cœnando, cùm aqua eius funderetur manibus ſtatim mortuus cecidit proſtratus, quod fuit ad magnum ſtuporem terrorémque ſibi aſtantium, ſed non omnium, cùm eorum aliqui, & ſibi magis propinqui, potius intenderunt ad recipiendum bona ſua, quàm ad corpus ſuum condendum,

dendum, in quo diſcant, & aduertant potentes huius ſæculi, quantum in præeminentiis & potentiis, & diuitiis confidendum, & ſperandum exiſtat: hic enim licèt inter alios huius mūdi paucos etiam maioris dignitatis aut ſtatus in eis ipſum excedentes haberet, ipſéque in eis in tantum confiſus eſt, quòd etſi Deum hominem tamen reuereretur quaſi nullum, & tamen omnibus in puncto ſibi deficientibus ſicut nudus egreſſus eſt de vtero matris ſuæ, ita nudus ad tumulum eſt tranſlatus: notanter dico, nudus quia vt habet relatio publica, poſtquam compertus eſt mortuus per ſuos veſtibus propriis exutus, vno pallio ſolo ſatis vili coopertus in lecto ſtraminum fuit reclinatus vbi manſit vſque ad noctis tenebras, quibus imminentibus repoſitus ſuper bigam ſeu rhedam quæ pari boum trahebatur, paucis ipſum concomitantibus, ſoliſque duobus luminaribus cereis ipſum præeuntibus ad locum Orteſij extitit deportatus. O quàm ſubita & admiranda mutatio, qui enim mane ſurgens lecto ſolemni, cameris amplis dormierat, veſpere iacet mortuus in lectulo palearum, quique aulis Regiis ſtipatus, plurimiſque ferculis

ac poculis epulatus extiterat in cœna carens ſolúſque reconditur in lectulo beſtiarum, & cui priùs affluebant diuitiæ, & delitiæ non deerant, ipſum premunt miſeriæ, dum mortis anguſtiæ ſubito tumulatur. In Comitatu, autem terris, & dominiis ſuis, cùm ipſe nullos liberos legitimos haberet, ſibi ſucceſſit Mathæus Vicecomes Caſtriboni nepos ſuus, ex conſanguineo tamen germano. In pecuniis tamen, quas innumeras dicebatur habere, ſucceſſores varios habuit, fertur enim quod de ipſis qui potuit capere cœpit, vt quemadmodum de diuerſis locis congregatæ extiterant, ſic inter diuerſos diſperſæ fuerunt. Eodem fere tempore obiit Amedeus iunior Comes Sabaudiæ, etiam ſatis inopinatè, toxico ſibi vt dicitur propinato, filio ſuo æquinomo nondum ſeptenni ſibi ſuccedente, cuius & terrarum ſuarum regimen & adminiſtrationem iuxta dicti Comitis ordinationem accepit Bona de Borbonio defuncti Comitis mater, quæ demum per aliquos ad hoc anhelantes, vt dicitur, falsè & malitiosè incriminata, & accuſata extitit, quòd machinata fuerat, opemque dederat in dicti filij mortem. Cuius oc-

caſione in Comitatu huiuſmodi fuerunt diſſidia multa, & interfectis aliquibus, qui etiam dicti occaſus rei, & cōnſcij fuiſſe dicebantur, ad arma deuenerūt quaſi omnes maiores Comitatus eiuſdem, aliquibus dictam Comitiſſam accuſantibus, & de facto detinentibus; aliis verò eam excuſantibus, magiſque dominis vtriuſque partis amicis, diſcordia huiuſmodi hoc modo dicitur ſopita fuiſſe. Videlicet quod Regimen prædictum ad nullum ſuper eo contendentium, ſed ad certos dicti Comitis conſiliarios pertineret: Dicta verò Comitiſſa tanquam immunis & innocens, & de qua horrendum & nefas erat cogitare, quòd tanti facinoris rea, aut culpabilis extitiſſet, liberaretur à detentione prædictorum, viueretque in pace & quiete ſuis, ad prædictam aut aliam adminiſtrationem præter propriam vlterius non vacatura. Quibus ex tempore deductis, dictus Comes & Comitatus in tranquillitate remanſerunt. Paulò poſt etiam obiit Petrus Comes Gebennenſis frater vnicus dicti Clementis Papæ, qui Papa tam ratione propinquitatis, quàm ex ſubſtitutione paterna, ſibi in Comitatu ſucceſſit cùm nul-

lam prolem haberet, tenuitque dictum Comitatum idem Clemẽs ab inde quandiu vixit, nomineque ſuo fecit ipſum gubernari. Quo demum decedente ceſſauit ex toto in domo antiquiſſima Gebennenſi poſteritas maſculina, cùm nullus ex tunc remanſerit maſculus ex ea procedens per lineam maſculinam, quod aliàs nullo vmquam tempore legitur, aut reperitur contigiſſe, cùm ſemper in ea ſucceſſerint maſculi ex eis directè deſcendentes, ſed quia nihil ſemper ſtabile aut durabile permanet, in hoc eis tunc deficientibus oportuit vt ipſis ſuccederet Imbertus de Villariis nepos ex ſorore dictorum Comitis & Glemẽtis. Eodem etiam Anno M. CCC. XCII. orta fuit diſcordia inter Carolum Regem Francorum & Ioannem Ducem Britanniæ, diſpoſuitque dictus Rex ſatis præſumens de ſuis fortitudine & potentia, ac in ipſis quodammodo glorians, & ſpem ponens, cum magno armatorum exercitu inuadere & intrare terras Ducis memorati. Cúmque in procinctu intrãdi exiſteret, in die quadam cum ſuis commilitonibus equitaret, ſubitò ipſum inuaſit terribilis & vehemens infirmitas quæ eius ſenſum mu-

tauit, & mentem adeò alienauit, adeóque ipſum oppreſſit, & grauauit, quòd ipſum oportuit reduci ſuper vehiculum ad Ciuitatem Cenomanenſem à qua diſceſſerat paulò ante, fuitque ab inde portatus Pariſius, vbi diutius morbo huiuſmodi ægrotauit; ſed tandem diuina operante gratia bene conualuit, ſed non adeo plenè quin aliquibus annis ſubſequentibus per lucida interualla, etiam pluries eodem anno aliquid ſenſerit, de præmiſſis, quæ ſibi contigiſſe ab aliquibus referuntur ex faſcinationibus, aut maleficiis ſibi propinatis vel procuratis per aliquos ſibi domeſticos iniquitatis filios, & malignitatis alumnos. Cui cùm coëtaneos Regni ſui in corporeis viribus, membrorum agilitate, actuumque omnium ad ipſum ſpectantium ſtrenuitate præcelleret, foretque aliàs ad omne bonum, nedum corpore, ſed etiam mente diſpoſitus, ſuis huiuſmodi actibus, proſperiſque ſucceſſibus inuidentes, ipſum ſic malignè & iniquè machinati ſunt impedire. In quo diſcant cæteri Reges, Principes, & Præſides, quòd ſibi aſſiſtentes non habeant, qui ſuis actibus, ſuóque ſtatui æmulentur, aut inuideant quouis

modo cùm in talium conſortio periculoſius ſit, quàm inter ſcorpiones, ſerpentes, vel aſpides habitare: ſunt enim aduersùs hos remedia quamplurima, ſed contra alios quaſi nulla, iuxta illud vulgare dictum, nulla peior peſtis quàm familiaris inimicus. Alij verò dixerunt quòd huiuſmodi infirmitas naturaliter cauſari potuerat, attentis ætate, complexione, calore temporis, & imaginationibus, & laboribus diuerſis, ſibi quotidie per Curiales etiam valde domeſticos propinatis. Aduertant inſuper iidem Reges & Principes, quòd non in propriis viribus, aut potentiis ſpem ponant, præſumant, aut glorientur, ſed in Deo, qui aliter facientes huius & aliorum exemplo quandoque deprimere, & humiliare viſus eſt, in ipſo verò tantùm ſperantes multimodè erigere & exaltare conſueuit. Poſtquam autem dictus Rex conualuit anno Domini M.CCC.XCIII. iam inchoato, ipſe profectus eſt ad Ciuitatem Ambianenſem; in qua cum ipſo ſuiſque Regalibus conuenerunt Ioannes Lencaſtriæ, & Thomas Cloceſtriæ Duces de pace & concordia inter eum & Richardum Regem Angliæ eorum nepo-

tem ſecum tractaturi, & quia per firmam pacem, vel longam treugam de dictorum Regum concordia tunc firma ſpes dabatur, ſperabatur etiam quòd per eius medium dictus Rex Angliæ facilius ſolito inclinaretur ad partem dicti Clementis Papæ, aut ſaltem promitteret quod iuſtitiæ eius, in ſuique præſentia, in ſuoque regno diuulgarentur & monſtrarentur. Ad hoc tractandum & operandum per dictum Clementem fuit miſſus ad partes Franciæ, & loca conuentionis prædictorum, Dominus Petrus de Luna Cardinalis ſupra ſæpiùs nominatus. Qui licèt circa hoc diligenter & ſollicitè inſtiterit penes Duces Lenclaſtriæ & Cloceſtriæ ſupradictos, alioſque quos in his circa dictum Regem poſſe proficere ſperabatur, tamen in finalibus nihil effectuale valuit obtinere, non obſtante quòd treuga ſatis longa, ſub ſpe longioris, aut bonæ pacis pro tunc firmata extiterit inter Reges prælibatos. Eodem tempore pro ſedatione ſchiſmatis Clemens Papa & vnione Eccleſiæ obtinendâ ordinauit, quòd vbique proceſſiones fierent, orationes ad Deum & ſanctos eius deuotè funderentur, & Miſſæ celebrarentur continuè, &

ſpecialiter illa cuius officium incipit, Saluos fac nos Domine & aggrega nos de nationibus &c. quæ cum aliis ad eam pertinentibus fuit per ipſum tunc propter hoc ordinata. Dedit etiam multas Indulgentias præmiſſa facientibus, vſque ad effectum petitionis huiuſmodi duraturas. Anno inſuper xciv. die xx. menſis Ianuarij ad inſtantiam & requiſitionem Henrici noui Regis Caſtellæ aſſumpſit in PreſbyterumCardinalem Dominum Petrum Ferdinandi de Metina Hiſpanum, tunc Epiſcopum Exonienſem, Domino Guinterio ſuperius nominato iam defuncto. Eodem etiam tempore dictusClemens Papa inchoauit proceſſus, quos etiam ſucceſſiuè continuando multimodè aggrauauit, & reagrauauit, contra quemdam Raimundum Rogerij de Turenia militẽ, nepotem quondam ex fratre Gregorij Papæ XI. prædeceſſoris ſui, & complices ſuos, qui tyrannicè tenens Caſtrum de Baucio prope Auenionem ab inde guerram apertam ſibi & terris ſuis, ac Eccleſiæ faciens, Romanam Curiam, totam patriam Prouinciæ, Comitatum Venayſſini cùm Auenionenſi & circumadiacentibus territo-

riis hoſtiliter moleſtabat, inuadebat, & deſtruebat, loca occupando, perſonas captiuando, & occidendo, bona victus deprædando & conſumendo, aliáque mala quamplurima committendo, nec ab his coërceri aut retrahi poterat, licèt diutius expectatus, & etiam ſæpius amicabiliter admonitus & requiſitus. Et quamquam dictũ Clementẽ cui in gradu ſecundo affinitatis iunctus erat, verum eſſe Papã ſciret, & talem eum nominabat, & verbo profiteretur, nihilominus contra eum & Romanam Eccleſiam inſurgere, & attentare non expauit, datus in ſenſum reprobum, & non recordatus quòd ei dicta Eccleſia fecerat bona meritò ei ipſo & ſuis conquerendo poterat dicere id propheticum, Filios enutriui, & exaltaui, ipſi autem ſpreuerunt me: fuerat namque nutritus & exaltatus per Eccleſiam cum per miniſterium Clementis Papæ ſexti cuius ipſe pronepos extiterat, domus eius paterna, quæ in eius promotionis principio in terra, hoc eſt in ſimplicitate & paupertate iacens ab inde erecta extitit, & plurimùm eleuata, magnificata, & exaltata, tam in diuitiis, & redditibus quàm honoribus & dignitatibus, ac etiam

confœderationibus magnatum, & aliorum nobilium plurimorum, ad quas ſi ipſe ex ea prodiens ipſaque ſciens debitum habuiſſet aſpectum, non ita inſanire præſumpſiſſet. Sed ipſe tanquam ingratus filius beneficij accepti immemor, partuſque viperarum matrem naſcendo morſibus lacerantium imitatus ſæuitiam, eandem Eccleſiam ſuam vtique pluſquàm matrem tam crudeliter, tamque terribiliter in ſui perſonam poſcidit auſu temerario non eſt veritus impugnare, quem etſi pro intereſſe proprio, vt falsò contingebat, fortaſſe haberet exoſum, tamen ob dictæ matris reuerentiam à talibus abſtinere debuit, præſertim cùm eam ſic anguſtiatã & afflictam occaſione ſchiſmatis memorati tunc videret. Opinor tamen quòd hoc Deus ſic fieri & eſſe permiſit, vt cunctis euidenter demonſtraret, ſibi non eſſe gratum, quòd viri Eccleſiaſtici, & præſertim Summi Pontifices qui debent eſſe cæteris in exemplum, de bonis Eccleſiæ ditent, & magnificent ſuos conſanguineos, & parentes, quamquam enim exemplo beati Auguſtini ipſis indigentibus ſic ſubueniendum ſit, quòd nimis non egeant, non ta-

men quod ex talibus abundent, aut denuo exaltentur, cùm in hoc neceſſitas attendenda ſit, non voluptas. Experientia etiam ſæpe nos docuit, quòd hoc modo ſublimati non diutius ſubſiſtere ſolent, ſiue quòd ad inſtar iſtius malis actibus ſe implicantes, taliter acquiſitis debitè vti, & viuere neſciunt; ſiue quia iuſto Dei iudicio ſoboles eis deficiunt, aut debitis vel aliis omnibus eos opprimentibus ea coguntur alienare, vel vendere, vt ſic vno modo, vel alio ad manus deueniant alienas, ipſis quandoque nudatis, manentibus etiam illis quæ antiquitus eorum obtinuere parentes: ad quæ vtinam bene aduerterent ſuos propinquos plus debito diligentes, in eorúmque fauorem talia operantes, qui ſi oculos linceos haberent, ſatis perſpicere poſſent, quòd ea quæ ante eos in talibus acta ſunt, nihil vel modicum valuerũt, ac ſicut ſubitò venerũt ſic ſubito abierũt. Sed ſunt eorũ quã-plurimi qui oculos luteos habentes, dum per eorũ promotiones vident ſibi arridere fortunam, mentaliter ſic excœcantur, quòd credunt ſibi licere, quæ aliis non licuerunt, ac durare quæ aliis defecerunt, ad inſtar enim illorum qui turrem Baby-

lonicam cuius ſummitas cœlum attingeret, ædificare tentauerunt, ſuas hæreditates & patrimonia acquirere meditantur, quorum celſitudo, & proſperitas aut cœlos attingat, aut ipſorum durationem excedat. Sed ſicut hi perfecto opere confuſi remanſerunt, ita & ipſi in ſuis huiuſmodi voluptatibus continuè deficiunt & quos ſic erigunt ad inſtar priſtinorum, ad nihilum in momento rediguntur. Occaſione autem turbationum huiuſmodi præfatus Clemens pro maiori parte temporis quo Eccleſiæ præfuit extitit impeditus, ſic quòd prouidere non potuit ad ea quæ pertinebant ad ſedationem dicti Schiſmatis, prout expediebat, & volebat, quòd fere omnia quæ vndecumque & quocumque congregare poterat pro defenſione ſua aduersùs dictum Tyrannum conſumebat; ſicque demum vltra ſuſtentationem ſuam non reſtabant ſibi, quæ ſufficerent ad præmiſſa. His præterea ſic ſe habentibus ſchiſma prædictum ex ſua antiquatione indurabatur, quod in diſplicentiam & turbationem non modicam veniebat omnium populorum, præſertim quod vt communiter apparebat, circa eius extirpationem con-

ueniebat, non conuenienter intendebat. Propter quod moti præſidentes ſtudij Vniuerſitatis Pariſienſis deliberatione inter ſe præhabita, per ſuas litteras præfatum Clementem incitantes reuerenter tamen eum requiſierunt, vt ad hoc fortius & feruentius ſolito, vacare, & intendere vellet. Aperueruntque vias quæ ad hoc eis videbantur accommodæ, & opportunæ, eum exhortantes vt ipſarum alteram quæ ſibi videretur vtilior eligere vellet, eamque ſic & taliter perſequi, quòd per ipſam dicti ſchiſmatis terminatio breuiter ſequeretur. Huiuſmodi autem incitationi, & exhortationi fauebant & cooperabantur Rex Francorum cum ſuis Regalibus, & multi Prælati Regni ſui, qui votis ſuis ſibi ad inuicem comunicatis ſatis recordabantur, quòd inter vias prædictas motas, & tactas, erat illa breuior & conuenientior toti mundo, quod tam dictus Clemens, quàm ſecum ſuper Papatu contendens, pariter cederent iuri, quod ipſorum quilibet in eo prætendebat habere, & eis vnus tertius ſubrogaretur in eodem. Ad quam amplexandam & recipiendam, vbi aliæ non proficerent, aut locum habere

poſſent, vt inclinarent dictum Clementem, dictarum litterarum ſeries eas ſcribentium ipſiſque aſſiſtentium affectus humiliter inducebant, ratiocinantes multimodè quòd pro tot & tantis bonis quot & quanta ex vnione Eccleſiæ & ſimilibus malis quæ ex eius diuiſione ſequebantur, & erant veriſimiliter ſequutura, aliis tamen remediis deficientibus, etiam ſi ipſe aliàs pacificè in ſede Apoſtolica præſideret, hoc facere debebat, & tenebatur. Et hæc eadem cenſuerunt eſſe perſuadenda aduerſario ſuo per ſibi obedientes, & fauentes. Verumtamen quia hæc erant magni ponderis, egebantque matura & longa deliberatione, pro tunc abſque alia præciſa determinatione, ſeu concluſione in ſtatu primæuo remanſerunt, Papam tamen in magna meditatione conſtituerunt. Cuius obitus ſatis citò poſt fuit ſubſequutus. Tempore huius ſummi Pontificis fuit nouiter dedicatum, & fundatum Cœnobium Monachorum ſancti Martialis Auenionenſis, pro quorum ſuſtentatione ipſe multos redditus ſpectantes ad Ordinem Cluniacenſem, ſub quo ipſos militare voluit, deputauit, & vt ad eorum regimen

intenderetur per Abbatem Cluniacenſem ſeu deputandum per eum, abſque eo quòd ibidem alius Abbas vel Prior profiteretur, ordinauit. Ipſe à Deo multa habere meruit, tam naturalia, quàm gratuita dona: fuit enim ſtatura magnus, decorus facie, & ſonorus in voce: ſcripſit mirabiliter, dictauit notabiliter, & cantauit, ſeu celebrauit diuina officia multùm eleganter: fuit inſuper prouidus in conſiliis, ſapiens in dubiis, & patiens in aduerſis; non elatus in proſperis, nec iratus in iniuriis, aut commotus conuitiis; tam in conuiuiis quàm aliis locis cùm eſſet affabilis, gratus ſolatiis cunctis loquebatur: egenis, orphanis, & viduis libenter ſubuenit, & dedicatis ſtudiis prouidit frequenter: tamen contra ritum & conſuetudinem ſuorum prædeceſſorum, conſiſtoria & concilia tenuit ſatis rarò, & hora tardiori: fuit etiam valde moroſus, & longus in negotiis ſuis in conuentibus expediendis. Multis etiam ſæcularibus tam Principibus quàm aliis fuit admodum familiaris & gratus, eorúmque contemplatione & amoré plures Epiſcopauit, & alios promouit, eis aliquando ſufficientiores, & idoneiores, ætate

moribus,& ſcientia póſt ponendo. Cúmque vt eorum beneuolentiam & fauorem, ſibi & Eccleſiæ acquireret, quandóque vt ipſorum odium & indignationem euitaret : in quibus ſe profuiſſe reperiit, & ſæpius defeciſſe; cùm ex eis plurimi inuenti fuerint, qui de ipſo, aut factis ſuis, modicum curauerunt, poſtquam illa quæ voluerant fuerant aſſecuti. Tandem verò prout Domino placuit poſt ſatis breuem infirmitatem die XVI. menſis Septembris Anno Domini M.CCC.XCIV. Pontificatus ſui XVI. diem clauſit extremum in Auenione : cui ſucceſſit in Papatu Petrus de Luna Cardinalis, qui Benedictus XIII. fuit vocatus. Fuitque in Eccleſia maiori ſepultus, & vacauit ſedes XII. diebus, Eccleſia adhuc in ſchiſmate remanente.

FINIS.

FRANCISCI BOSQVETI NARBONENSIS IVRISCONSVLTI

Ad Hiſtoriam Romanorum Pontificum qui in Gallia ſederunt.

NOTÆ HISTORICÆ.

Ad Clementis V. Vitam.

Pagina 9. Clementi Patrem alij dant Beraldum, alij Bertrandum,alterum ipſius, alterum fratris nomen,malè ipſe à *Ioann. Villan. lib.* 8. *cap.* 81. Raymundus dicitur, rectè Bertrandus de Goth, filius Berardi de Goth, in Vico de Villandrau, non, Mihandrau, diœceſis Burdegalenſis cuius in conſpectu trans fluuium Cyrionem eſt in diœceſi Vaſatenſi Vſeſta, in cuius Eccleſia ipſe ſepultus, vnde à depopularibus vulgò Papa Vſeſtæ vocatur.

Ibid. Quercet. habet MS. decretum electionis Clement. V. cui inſcriptum eſt nomen omnium

Cardinalium & ſubſcriptum aliquorū ſuffragium. Actum Peruſij Nonis Iunij: iuncta eſt Epiſtola relata à Papir. Maſſon. Peruſ. 6. Idus Iunij, in ea MS. epiſtol. Nuntij Cardinaliū vocantur Petrus de Montechiello, & Andreas de Eugubio.

*Pag.*10. Ciacon. Prid. Idus Nouembris. Panuin. 3. Idus Nouemb. Ioann. Villan. XI. Nouemb. die S. Martini. Maſſon. XVI. Calend. Decemb. Clementem coronatum dicunt.

Eadem & ſeq. Mathæus Vveſtmonaſterien. in florib. Hiſtor. ad ann. M. CCC. V. die dominico hanc Cardinalium creationem factam ſcribit, congruentius alij, & ſecundùm conſuetudinem R. E. Sabbato. I. Petrus de Capella, Petrus de Arablaio Cancellarius Franciæ, *Robert.* in Archiepiſcop. Toloſan. caue ne confundatur cum Petro creato à Ioan. XXI. rectè à *Quercet.* Dominus Caſtellæ in diœceſ. Lemouicenſ. vbi etiam obiit. 2. Berengarius Fredoli, ſeu aliàs Stedelli, alius eiuſdem nominis creatus infra an. M. CCC. XII. an vnus & idem, cui Bonifac. VIII. recenſendum commiſit librum VI. Decretal. 3. Arnaldus, Amalarico Auger. Bitter. Arnoldus de ſancto Lupo. Clementis propinquus Ciac. VI. Stephanus malè à Ciac. Archidiacon. Bituricen. rectè Burgenſis in Eccleſia Morinenſi Quercet. præſens dicitur in appellatione Concilij Pariſienſis contra Bonifac. VIII. 8. Arnaldus de Pelagrua, ad aliam creationem refert Quercet. ex Bernardo ſuo ab hoc noſtro diuerſo, cumque vnum eundemque exiſtimat cum Arnaldo de Felgueriis, alia creatione à Clemente electo: certe hi tres Arnaldi, de Cantalupo, de Pelagrua, de Felgueriis, non ita clarè à ſcriptori-

bus diſtincti ſunt. Ioann. Villan. lib 9. c. 42. nominatim diſtinguit Arnaldum Vaſconiæ Cardinalem, ab Arnaldo de Pelagrua Cardinal Legato in Italia 10. Petrum Arnaldi Ciacon. ait exceſſiſſe an. M.CCC.XXII. contra fidem noſtri autoris.

Pag 11. Alberto Imp. occiſo, eludendi Philippi Francorum R. gratia, arte Cardinalis Pratenſis, Clemente hortante, Henricus Comes Lucebur-genſis electus eſt Imperator, à quo menſe Aprili, a. M.CCC IX. Auenionem miſſi Legati, Comes Sabaudiæ, & Guido Namurcéſis, ad confirmationem petendam. *Ioann. Villan. lib.* 8. *cap.* 100. *&* 102.

Pag. 12. Anno M. CCC. III. in publicis Pariſienſibus Comitiis Bonifacius VIII. multorum criminum, & hæreſeon nomine delatus eſt: à Guillelmo de Nogaret apud Benedictum XI. Peruſij accuſatio inſtaurata, non audita: quare ille Clementi ſupplicationem 37. capitum offert, & inſtante Philippo, contra Bonifacij memoriam iudicium dictatur: ad id deſtinati primæ accuſationis auctores, Guillelm. de Nogaret, & Guillelm. de Pleſſiano, vt patet ex actis inter Clem. V. & Philipp. Pulch. at hortante Clemente V. Philippus ab hac accuſatione deſtitit, literæ Clem. leguntur in Chronic. Victoria. atque vt habet continuator Martini Poloni MS. *Anno* M. CCC. XI. *quinto Calend. Maij Auenione in publico Conſiſtorio Philippum excuſauerat Clemens, fuitque renunciatum accuſationi per viam pacis, Papa verò ſuſcepit negotium examinandum & terminandum: inſuper præſens & petens Guillelmus de Nogareto abſolutus.* quare nullo ſtante accuſatore abſolutus Bonif. in Conc. Vienn. 3. ſeſſ. a. M.CCC.XII

Ead pag. iam ante ſuum Pontificatum, multorum criminum reos Templarios publicam famam feciſſe, teſtatur Clemens V. epiſtola de eorum damnatione, quare vnà cum Philippo Francorum R. de illis condemnandis conſilium init Pictauij, ideóque à Philippo vna eademque die comprehendi Templarios iuſſum, eiuſdemque rei cauſa miſſi ad vicinos Principes Legati, qui idem ab ipſis expoſtularent; audiuntur autem capti à Clemente, & in eorum vitam inquiſitio diuerſis Epiſcopis committitur. Pontificatus a. 3. Quam obrem variæ Synodi à Metropolitanis coactæ, atque ab aliquibus innocentes Templarij pronuntiati ſunt, vt in Synod. Rauennat. an. M. CCC. X. apud Rub. lib 6. Hiſtor. Rau. & Moguntina apud Serrar. at in Pariſienſi à Philippo Senonenſi congregata, damnati ſunt, & eorum Magiſter Iacobus de Mola, & frater Delphini Viennenſis, & Hugo de Peraldo, vna cum aliis combuſti ſunt. V. Ioa. Villan. lib. 8. cap. 92.

Pag. 15. Ciaconius Arnaldum Gallum Archiepiſcopum Aquenſem refert hac creatione Electum Cardinalem: at inter Aquenſes non numeratur, quemadmodum nec Guillelmus de Mandagoto, qui Archiepiſcopus Ebredunenſis fuit, ex Archidiacono Nemauſenſi, in quo ſacerdotio conſtitutus libros de electionibus, & Dictamina, ſiue de arte dictatoria ſcripſit, quos MSS. legi. 4. Arnaldus à Ciacono, de Auxiliis, à Roberto *d'Aux*, nobilis Vaſco diœceſis Condomenſis. 5. Guillelmus Petri de Godiuo Baiocenſis diœceſis, de quo infra. 6. Frater Vitalis Vaſatenſis origine, non dignitate, ſeu Epiſcopatu, vlt. Pe-

trus Abbas ſancti Seueri in Vaſconia.

Pag. 16. Ioannes Villan. lib. 9. cap. 58. Clementem ait obiiſſe anno M. CCC. XIV. die XX. Aprilis cui congruit eius Epitaphium.

Hic iacet fœlic. Recordat. Dom. Clemens Papa V. fundator Eccleſiarum Collegiatarum de Vzeſta & de Villandraudo, qui obiit apud Rupem Mauram Nemauſenſis diœceſis die 20. *April. Pont. ſui, an.* 9. *portatus verò ad iſtam Eccleſiam B. Mariæ de Vzeſta A. D.* M. CCC. XIV. 27. *die Auguſti tunc proxima.*

Pag. 17. cùm de Pontificis Clementi ſubſtituendi electione ageretur, orta grauis eſt diſſenſio inter Aquitanos, Italos & Gallos Cardinales, ſingulis nationis ſuæ Papam optantibus. Illis ignis in vicinas Conclaui ædes immiſſus, exeundi cauſam dedit: at vbi Lugdunum arte Philippi Ludouici R. fratris in vnum coiuere, Iacobum Cardinalem, in quem compromiſſum fuerat, exiſtimantibus Aquitanis eum vel Cardinalem Bitterrenſem, vel Pelagruam electurum, conſilio Pratenſis Cardin. ſe ipſum elegiſſe refert *Ioan. Villan. lib. 9. cap.* 79.

AD IOANN. XXI.

PAg. 18. Iacobum de Oſſa, vel Euſa, vel Oſa, ſutoris Cadurcenſis filium, Archiepiſcopi Arelatenſis Petri de Ferraria (qui deeſt in indice Arelat. niſi corrigatur num. 65. L. de Ferreriis) Caroli 2. Neapolitani R. Cancellarij beneficio inſtructum, & Epiſcopatu Foroiulien. donatum

& Scholaribus Bononienſibus miſſa, quæ vice prooëmij Clementinis præfixa eſt, data eſt Auenione 7. Cal. Nouemb. Pontif. ann. 2.

Pag. 24. Ordo Grandimontis in diœceſi Lemouicenſi à Stephano Mureto inſtitutus circa a. M. LXXVI. ſub Prioris regimine fuit ab ipſo exordio, de cuius erga ſubditos tam Laicos, quàm Clericos monachos poteſtate, nos ad Innocent. III. lib. 14 ſcripſimus. Primus eius Abbas Guillelmus Pellicerij ex Correctore domus, apud Claud. Robert. malè Ciacon. & ex eo Bzou. in Abbatias diuiſum ait, cùm tantùm 39. Prioratus inſtituti.

Pag. 25. diploma erectionis Caſſinenſis Epiſcopatus datum Auenione 6. Non. Maij Pontificat. an. VI. in priſtinum ſtatum ab Vrbano V. reſtitutus eſt.

Ead. pag. Litteræ Canonizationis S. Thomæ, dat. Auenion. XV. Calend. Maij, anno IV. noſter autor, ann. V.

Ead. pag. Reginaldus, ex Epiſcopo Lemouicenſi, Burdegalenſis Archiepiſcopus. Quercet. & Robert. 2. Bertrandus Agerius de Turre: Ciacon. 4. Simon apud Amalar. Auger. an. M. CCC. XXX. creatus Card. at ſi tunc electus Viennenſis, qui eo ſedente Concilium Viennæ celebratum apud Robertũ? 5. Pilusfortis non de Vapiſtagno, vel Capiſtrano, ſed de Rapiſtano *Rabaſteins*. 6. Petrus Textoris de S. Antonino. 7. Rainerius, Papæ propinquus Ciacon.

Pag 26. extant hæ Ioannis Conſtitutiones, *Extrauag. Quorundam. Extrau. Quia nonnũquam dat. Auen.* VII. *Cal. April. an.* VI. *Extrau. Ad conditorem, dat Auenion.* 6. *Id Decemb. an.* VII. *de verb.*

ſignif. in quibus Nicolai IV. conſtitutio conſtanter dicitur, quæ eſt c. exiit. in qua tamen cùm Nicolaus plura de ſuo erga Minores affectu narret, numquam tamen ſe eius Ordinis fratrem fuiſſe dicit, qualis fuit Nicolaus IV. eius Ordinis Magiſter Generalis: ſupereſt itaque vt autor illius conſtitutionis ſit Nicolaus III. (vt noſter aſſerit) qui eo amore ex Franciſci vaticinio Minores proſequutus eſt, vt Mathæo Cardinali, illi ordini eum protectorem præficiens, dixerit, *Tibi melius quod habemus damus, tibi cordis noſtri deſiderium, pupillam oculorum noſtrorum.* Apud Vvading.

Pag. 27. Extrauag. cùm inter nonnullos. De verbor. ſignificat. dat. Auenion. 2. Idus Nouemb. anno VII.

Pag. 28. Huius Petri Ioannis hæreſeos capita diſce ex Nicolao Aymerico, & Bzou. tom. 14. an. M. CCC. XXV. vbi Strinchius vocatur, pro de Scrinhano, quod oppidum eſt prope Bitteras.

Ead. pag. Annibaldus de Ceccano Aquinatis diœceſ. Ciac. Campanus. Villan. 3. Iacobus Fornerij poſtea Bened. XI. 4. Raimundus *de Vehens* Quercet. de Muſſoiolis diœceſ. Ruten. ex Epiſcopo S. Papuli Quercet. S. Pauli Tricaſtinenſis Ciacon. primus Epiſcopus S. Flori Raymundus *Vehens de Monſthezer.* Robert. 5. Petrus de Mortuo mari. 6. Petrus de Capis, deeſt in indice Carnotenſ. Epiſc. niſi ſit Ioannes de Capis qui à Robert. creatus dicitur à Ioanne Cardin. tit. S. Martini in montibus. Petrus à Ciac. tit. S. Clementis. 7. Petrus Gomeſij de Barroſo, Toletanus in eius epitaph. & Ciacon. 10. Vbertus, Imbertus de Pontio Papæ propinquus Ciacon. & Ioan. Villan.

cui forte eam ob rem Caturcenſis dicitur, lib. 10. cap. 53. at & Montiſpeſſuli conſanguineos habuit Ioannes inter quos R. de Conchis qui Petrum de Oſa fratrem Ioan. erga Vicarium Epiſcopi Magalonenſis ad ſedandam litem mediatorem habuit ex Archiuis Montiſpeſſ. an. M. CCC. XVII.

Pag. 29. Fredericus Auſtriæ, & Ludouicus Bauariæ Duces diſcordibus electorum votis electi Imperatores, Ludouicus Aquiſgrani, à Treuerenſi Archiepiſcopo, Fredericus Bonnæ à Colonienſi coronati ſunt; at Bauaro victore, vtrique Imperatorium nomen remanſit: cùm tamen Bauarus aduerſas Pontifici partes foueret, & excommunicatis adhæreret, à Ioanne excomunicatus eſt. nihilominus à Gibellinis contra Ducem Calabriæ in Italiam euocatus Nuntiis miſſis menſe Ianuario an. M. CCC. XXVI. Italiam ingreditur, Mediolani die 30. Maij an. M. CCC. XXVII. corona ferrea à Guidone Tralato Epiſcopo Aretino depoſito coronatur, eius aduentu commotus populus Romanus, Sciarram de Columna ſibi ducem conſtituit, quinquaginta plebeiorum concilio electo, quatuor ex quaque regione: & vt aliquis proximæ rebellioni prætextus quæreretur, eodem tempore Bauarus Romam euocatur, & Ioannis præſentia miſſis Nuntiis poſtulatur. At hic die 20. Octob. an. M. CCC XXVII. vltimam excomunicationis & depoſitionis ſententiam fert in Bauarum; qui iam orta inter Concilium & populum Roman diſſenſione, à Sciarra, & potentioribus Roma receptus, & Senator creatus erat, excedentibus Roma Catholicis Clericis, à ſchiſmaticis celebratur, interdicto non obſtante. Interea Bauarus Romæ vnâ

cum vxore Imper. coronatus, die 18. April. an. M. CCC. XXVIII. Iacobum Caturcenſem, Ioannem vocatum deponit. Deinde licèt Iacobus Columna Stephani filius paruo comitatu Romam ingreſſus, in platea S. Marcelli Romanis audientibus proceſſus Ioan. contra Bauar. die 22. April. publicaſſet; die 12. Maij ſeq. Petrus de Corbario à Bauaro Antipapa eligitur, qui & die 15. Maij Anticardinales creat, & Bauarum die 21. coronat. Ioannes contra die 30. eiuſdem menſ. Auenione Bauarum anathematizat. Ille Romanos timens vnâ cum Antipapa & Cardinalib. die 4. Auguſt. eodem anno Viterbium petit. Bertoldus Vrſinus, Stephanus de Columna eadem nocte Romam veniunt, ſequuntur die 8. Aug. Legatus Apoſtolicus & Neapoleo de Vrſinis, & vrbis ſtatus reformatur. Ludouicus autem die 13. Decemb. eodem ann. orante Michaele de Ceſena Piſis ſententiam depoſitionis fert in Ioannem: Ioannes verò 4. temporib. Decemb. Ludouicum damnat. Antipapa die 3. Ianuar. Piſas venit, die 8. publicè ſermonem facit, & die 18. in publicis comitiis vnâ cum Ludouico proceſſus in Ioannem innouat, Ludouicus tandem Italia exit menſe Decemb. M. CCC. XXIX. Piſani factione Bauari eiecta 4. Auguſti an. M. CCC. XXX. & conſilio inito cum Comite Facio & Nuntiis Apoſtolicis, Antipapam captum triremibus Auenionem miſerunt, quò die 24. Auguſt. venit; & die ſequenti in publico conſiſtorio, capiſtro collo ligato ad Papæ pedes procubuit, & eleganti oratione confeſſione præmiſſa à PP. miſericordiam poſtulauit: Ioannes lacrimans reſpondet, manu leuatum oſculatur, atque abſolutum

in parte Palatij cum libris concluſit, vixit tribus annis & menſe, mortuus in Conuentu fratrum Minorum cum pompa ſepultus eſt. *Ex Ioan. Villan. toto lib.* 10. qui inter Nicolai Anticard. Paulum non recenſet, nec Ciacon.

Exceſſit Ioannes die Dominica Prid. Non. Decemb. Anno M. CCC. XXXV. nonagenario maior.

AD BENED. XII.

MOrtuo Ioanne orta eſt inter Cardinales diſſenſio, partium Duces, Cardinalis de Colũna & Tailarandus Cardinalis Petracoricẽſis (an. M. CCC. XXXI. ſolus in Collegium adſcriptus à Ioan.) Cui vnâ cum ſequacibus Vaſconibus & Gallis Cardinalem Conuenarum ea conditione eligi placebat, ne Romam Papalem Curiam reduceret; at eorum votum ille repulſa conditione eluſit, quare iterum ad ſcrutinium redeuntes XXIV. Cardinales, humiliorem Collegij Cardinalem Album nuncupatum conſona voce in Papam elegerunt 20. die Decemb. *Ioan. Villan. lib.* 11. *cap.* 21. apud quem vide reliqua, ille filius Guillelmi Molitoris Sauardunenſis diœceſ. Appamiarum creditur fuiſſe, ab aliis Ioannis XXII. nepos ex ſorore: in Bolbonenſi Monaſterio primum educatus, vt ipſe ait in Bulla ad Abbates Ciſtercienſes ſcripta.

Pag. 46. Diu multúmque ſedente Ioanne inter Theologos quæſtio fuit agitata, de viſione Dei ante reſurrectionem facie ad faciem animarum, quæ corporis nexibus liberæ nulla purgatione indigerent, cúmque ipſe Ioannes eam in partem

quæ negabat inclinaret, crebróſque pro ea ſententia ſermones ſereret, malè apud quoſdam audiebat: quare ne quid temerè vel diceret, vel ſtatueret, Cardinales, Prælatos, Theologos, ea quid in quæſtione ſentiendum eſſet, ſtudioſè inueſtigare voluit, vt demum quid ſanciendum foret conſulerent; cuius tamen ſtudij fructum proxima mors abſtulit, vt teſtatur Bened. XII. in ſua Bulla. Refert tamen Ioan. Villan. lib. 11. cap. 19. cùm ſupremi dies inſtarent, eum Bertrandi de Podieto Cardinalis nepotis precibus dediſſe, vt pridie quàm excederet, pro perfectæ Dei viſionis affirmatiua ſententia declarationem ederet, quam ipſe refert datam Auen. 3. Decemb. an. XIX. Pontific. vbi verò vixit, Benedictus XII. quid cuique fideli credendum foret, ſecundùm illam ſententiam edita cõſtitutione promulgauit. Dat. Auen. 4. Cal. Febr. an. Pontif. 2. Villan. refert ad an. M. CCC. XXXV. cur itaque noſter ipſa inter Pontificatus initia recenſet?

Pag. 47. Ludouicus Bauarus Legatos & procuratores ad Benedictum cum litteris Dat. Vlmæ die 5. Martij ann. M. CCC. XXXVI. eiurat omnes errores, litteris miſſis cum aliis Oratoribus datis Norimberg. die 28. Octobris, ann. M. CCC. XXXVI. Germaniæ præſules cõgregati Spiræ tam ſuo quàm Ludouici nomine, ad eum Eccleſiæ conciliandum procuratores ad Benedictum mittunt cum litteris die 27. Martij ann. M. CCC. XXXVIII. at cùm Oratores Bauari in Curia Rom. moras necterent, Ludouicus conſtitutionem contra poteſtatem Papæ in Imperatores edidit Francofurti die 8. Auguſt. ann. M. CCC. XXXVIII. quare in eum Ioannis diræ à Benedicto eodem anno innouatæ.

Pag. 48. Primo Pontificatus anno miſſus Romam ad ſedandas ob Senatoriam dignitatem diſſenſiones, Bertrandus Archiepiſcopus Ebredunenſis, & Ioannes Archiepiſc. Neapolitanus Vicarius vrbis conſtitutus eſt. Libratas autem hîc accipe fortè pro hoſpitiis, & domibus, liberata enim, & liberatio, & librata apud authores paulò antiquiores, pro procuratione, ſeu rebus neceſſariis quæ Magiſtratibus & aliis magnatibus in itinere pro eorum exhibitione miniſtrantur: pro mercede etiam & ſalario, acceptæ ſunt; inde nobis magnatum librata, *la liurée*.

Pag. 49. Bertrandum de Podieto Ioannis XXII. Legatum in Italiam intellige, qui cum probris & iniuriis Bononia eiectus eſt.

Ead. pag. Ædes Arnaldi de Via Cardinalis poſt eius obitum Cameræ Apoſtolicæ addictæ, cum æde Epiſcopali à Benedicto permutatæ ſunt, in huius autem ſolo Palatium ædificauit, *ex Soares*.

Pag. 50. Inſcriptio citata à noſtro ſcriptore hæc eſt. *Benedictus* Papa *XII. Toloſanus, fecit fieri de nouo tecta huius Baſilicæ Anno ab Incarnatione Domini* M. CCC. XLI. *Benedictus* Papa *XII. Magiſter* Paulus *de Senis me fecit*: quinquaginta aureorum millia in eam rem impendiſſe ſcribunt.

Ead. pag. Philippus Maſſilia rediens ſecretò cum Ioanne XXII Auenione colloquutus de tranſmarino bello aliquid ſtatuerat ann. M. CCC. XXX. quod demum ann. M. CCC. XXXI. ſecundo ab inde anno futurum promulgauit, & miſſis eam in rem ad Papam Legatis decimas, & alia ab eo petiit: at orto inter eum & Anglum bello, reuocauit decimas Benedictus: huius belli cauſas vide apud ſcriptores eius ætatis.

Pag. 52. Francofurti fœdus initum cum Ludouico & Edouardo Anglo an. M. CCC. XXXVIII. & hic Vicarius à Bauaro Imperialis conſtituitur, aliis in Alamannia, aliis in Italia, aliis in Gallia dicitur: certè Benedictus XII. in epiſt. dat. Auen. XI. Cal. Decemb. Pontific. anno 4. miſſæ Capitulo Leodien. *apud Ioann. Hocſem. in Adolph. Leodien. Epiſc.* ait [Sane cùm ſicut intelleximus, præfatus Ludouicus, qui nec Rex nec Imperator eſt, & inf. Regem Angliæ Illuſtrem Vicarium in Alamania & Germania earúmque Prouinciis & partibus, ſub Imperialis nominis titulo deputarit &c.] mandat ne ei pareant: quod ad bellum Anglicum cum R. Franco ſpectat, vide epiſt. Benedicti ad Edouardum & Edouardi ad Benedictum relatas à Bzouio. & Ioan. Villan. lib. II. cap. 71.

Pag. 54. Petrus Gomeſij de Barroſſo Hiſpanus primùm S. Praxedis Preſbyter Cardinalis à Ioann. XXII. creatus, deinde Sabinenſis Epiſcopus à Benedicto, Monaſterium S. Praxedis quod vulgò Hiſpania dicitur, in territorio Auenionenſi fundauit ann. M. CCC. XLVIII. Indict. I. die 26. menſis Februarij Pontificatus Clementis VI. anno VI. idque Monialibus ſub regula & diſciplina FF. Prædicatorum degentibus aſſignauit, vt patet ex fundatione & epitaphio (relatis à Soares.) quod legitur in dicto Monaſterio: ex quo colligi puto, primas Moniales ex Pruliano antiquiſſimo eius Ordinis Monaſterio diœceſ. S. Papuli in Narbonenſi Prima, coloniarũ cauſa deductas fuiſſe. Bertrandus de Montefauentio extra muros Auenionenſes ædificauit Eccleſiam de Bona Requie, vulgò de Montefauentio, in qua ſepultus eſt an. M. CCC. XLIII

vt patet ex eius epitaphio. Arnaldus de Via nepos Ioannis XXII. Villanouæ ad Rhodanum Eccleſiam S. Mariæ conſtruxit, & collegiatam eſſe voluit, quod & confirmauit Ioannes a. M.CCC.XXXIII. *ex Soares.*

Pag.56. Alfonſus Petri 4. pater Arragonum Rex an. M. CCC. XXXVI. menſe Februario Valentia Raimundum Berengariũ fratrem ad Benedictum Pontificem Maximum Oratorem miſit, de poteſtate ſupremi iuris Regni Sardiniæ & Corſicæ fidelitatis ſacramento Eccleſiæ ſancienda. *Hieron. Surit. lib. 3. Indic. rer. ab Arrag reg.* & Petrus 7. Id. Ianu. ann. M. CCC. XXXVII. Bernardum Villaragulium & alios ad Benedictum legat, qui iura Regni Sardiniæ & Corſicæ Eccleſiæ addicta, regio nomine Pontifici ſancirent. *Ex eodem,* at ipſe tandem ann. M. CCC. XXXIX. Comitatu Petri Patrui, & Tarraconenſis Archiepiſcopi & aliorum procerum, D. Martini feſto die Tarraſcone ad Rhodanum egreſſus ad Druentiæ tranſitum à 22. Cardinalibus excipitur, & Balearico Rege Iacobo comitatus Neapoleoni Vrſino Collegij Decano, & Conuenati Cardinalibus medius regio apparatu Auenionem introiit. Die ſequenti Pontifici iura Regni Sardiniæ & Corſicæ ſacramento ſancit, atque ob repulſam rei petitæ à Bened. eadem die Villanouam regreditur, *apud eundem Surit.* Carolus autem Maioricarum R. iam XX. annum attigerat, minor ætate Petrus qui tamen viuo Auo futurus Regni ſucceſſor renuntiatus fuerat, an. M. CCC. XXV. quo Iacobus XI. annum agens Conſtantiam Petri ſororem deſponſauerat.

Ead. pag. Alfonſi Caſtellæ & Portugalliæ Re-

ges ad 4. Calend. Decemb. anni M. CCC. XL. contra Reges Maurorum ad Carteiam oppidum iuxta Salſum fluuium fœliciter pugnant. 800. Mauros captiuos totidem equos cùm vexillorum pari numero Romam miſſos (Auenionem voluit dicere) quos præcedebat Regis Caſtellæ Legatus Saraceni Regis bello capti vexilium deferens: ſcribit *Roderic. Sanct. part. 4. Hiſtor. Hiſp. in Alfonſ.* XI.

Pag. 57. Frater Guillelmus Petri de Godiuo Baionenſis in Nouempopulonia malè Toloſanæ diœceſ *à Ciacon.* Ordinis Prædicatorum, Pariſienſis Theologus, ex Lectore Sacri Palatij Cardinalis creatus à Clem. V. in Hiſpaniam Legatus à Ioanne XXII. Valliſoleti diœceſ. Palentinæ habuit ſynodum; Prælatorum Hiſpaniæ, ſepultus in Eccleſia fratrũm Prædicatorum Toloſæ, malè Ciacon. in Cathedrali.

Pag. 62. alij Nicolaum Fliſcum Cardinalem ex Anglia redeuntem, captum ab hominibus Philippi Regis Francorum referunt, iuuante Ioanne Mareſcallo Bened.

Pag. 64. 1. legendum Gotius de Arimini, malè Ciacon. Toloſanus ex Epiſcopo Vaſionenſi, ita enim apud eum legendum non Vaſconenſi; Ariminenſis fuit ex familia de Bataghis, Iuris vtriúſque profeſſor. 5. Bernardus, aliàs Bertrandus d'Alby. 6. Guillelmus Albus Toloſanus Papæ propinquus ex fratre nepos apud Vuion. Monachus Ciſtercienſis, Abbas Bolbonenſis, deinde Epiſcopus Albienſis, Collegium Ciſtercienſe Bernardinorum Pariſiis à patruo fundatum perfecit, ornauit, erratum autem puto à librario, & quæ hic de hoc

Guillelmo

Guillelmo ſcribuntur, referenda ad Guillelmum Curti, qui Abbas Montiſoliui diœceſis Carcaſſonenſis fuit.

AD CLEMENT. VI.

Pag. 71. Clemens VI. Petrus Rogerij filius Guillelmi Rogerij Monſtrij, Roſei vici Andium ad Ligerim Domini, ex monacho Caſæ-Dei Doctor Theologus Pariſienſis, Prior S. Pantaleonis diœceſ. Lemouicenſ. *Quercet.* à Cardinali de Mortuomari Lemouicenſ. in Curiam Romanam euocatus, primùm Prioratu S. Baſilij prope Nemauſum, deinde Abbatia Fiſcanenſi, Epiſcopatu Attrebatenſi, *Quercet. Pannin. & noſtro.* Arelatenſi, *Ciacon. Maſſon.* donatus, & reliquis honoribus defunctus, de quibus noſter: creatus die 5. Maij vel 7. coronatus die Pentecoſtes ann. M. CCC. XLII. in Eccleſia Prædicatorum Auen.

Pag. 72. Petrus de Prato, & Annibaldus de Cecano Card. miſſi ad pacem Anglum inter & Francum ſtatuendam, ad treugas eos induxerunt, quæ à feſto S. Michaelis menſe Septemb. ad idem feſtum poſt triennium durarent: interim tamen ab vtraque parte Legati de ſanguine regio ad Papam mitterentur circa feſtum S. Ioannis Baptiſtæ, vt ille inter Reges pacem ſtabiliret: *ex actis Treugæ apud Thom. de Vualſing. in Edouard.*

Pag. 73. refert hanc electionem *Ioannes Villan. lib.* 12. *cap.* 7. & vnum ſolùm Italicum, cum nouem Tranſalpinis creatum ſcribit: decem quoque numerat Ciacon. ſed aliis nominibus. 1. He-

lias de Nabilano, à Ciacon. omittitur, à Quercet. ex noſtro refertur, nullum tamen alibi veſtigium reperio; quare dubito ne ille ſit qui an. M. CCC. LVI. ab Innocent. VI. creatus dicitur apud Ciacon. frater Helias de ſancto Heredio, alias de Hanibaldis, Gallus, Ordinis Minorum Theologus. 2. à Ciacon. Guido de Monteforti Lemouicenſis, ex Epiſcopo Bononienſi, malè: eſt enim Guido de Bolonia ſupra mare, apud *Math. Villan. lib. 1. cap. 29.* frater Roberti Comitis Bolonienſis *Quercet.* filius Roberti Comitis Boloniæ & Aruerniæ ex Maria Flandrica, & frater Ioannis de Mongaſcon Comitis Montisfortis, ex Tornacenſi & Cameracenſi Lugdunenſis & demum Cardin. Portuen. *Claud. Robert. in Arch. Lug.* ex Tornacenſi, Camerac. & Attrebatenſi, *Quercet.* inter Attrebat. tamen non recenſetur. 3. Haimericus de Guardia, Lemouicen. Papæ propinquus *Ciacon.* Aymericus de Caſtrolucij vtriuſque Iuris Doctor Epiſcop. Carnoten. *Quercet.* Æmiliæ Rector, Archiepiſcopatu Rauennate donatus à Ioanne XXII. 7. Id. April. Pontif. ann. 7. *apud Hieron. Rubeum hiſtor. Rauen. lib. 6.* de eo inf. *pag. 75.* 4. Andreas Ghini Malpigli Florentin. Epiſcopus Tornacenſis, ad preces Regis Francorum eius amiciſſimi creatus Cardin. ad Legationem Hiſpanicam proficiſcens deceſſit infra annum. *Ioan. Villan. lib. 12. cap. 7.* VII. Ademarus Roberti Lemouicenſ. Iurium Doctor, Notarius Apoſtolicus, Epiſcopus, Lexouienſis, Atrebatenſis, Teroannenſis, & demum Archiepiſcopus Senonenſis *Quercet. & Robert.* malè à notatore *Ciacon.* cum Andoino Alberti Pariſienſi Epiſcopo confunditur. 8. Gerar-

dus Domarus Lemouicenſ. Papæ ſororis filius *Ciacon.* Gerardus de Gorria *Quercet.* Toloſæ ſepultus in Conuentu Prædicatorum. Addit *Ciacon.* huic creationi Petrum Cyriaci Lemouicenſem ex Epiſcopo Attrebatenſi Preſbyterum Cardin. S. Chryſogoni Legatum cum Annibaldo Tuſculano ad Iubileum: at *à Math. Villan. lib.* 1 *cap.* 30. ſolus Cardinal. Bononienſis cum Annibaldo legatus nominatur.

Pag. 74. Guillelmum Curti 14. Cal. Auguſt. anno 1. Legatum in Italiam miſit Clemens, & Aymericum 2. Idus Octob. vt Italiæ Principes contra Bauarum excitarent: at mortuo Roberto Rege Siciliæ, die 16. Ianuarij hoc anno M. CCC. XLII. Ioanna Maria, & Margarita, ex Carolo filio Duce Calabriæ neptibus ſuperſtitibus, ex quibus Ioannam ſibi ſucceſſuram Andreæ Caroli Humberti Regis Vngariæ fratris ſui filio vxorem dederat: propter eorum infirmam ætatem Clemens Aymericum Balium conſtituit. Miſſi ex Sicilia Legati Auenionem qui Reginæ nomine coronationem poſtularent ann. M. CCC. XLIII. deſtinati Pentecoſtes dies anni proximè ſequuturi; ſuperſedebat enim Clemens ob prauos Ioannæ & molles Andreæ mores: tandem regni poſſeſſio Ioannæ tradita ann. M. CCC. XLIV. die vltima Auguſt. præſtito ab ipſa in manibus Aymerici iuramento: & Ballio reuocato plena adminiſtratio committitur, miſſus deinde Guillelmus Epiſcopus Carnotenſis, qui Andream coronaret. *Ioann. Villan. lib.* 12. *cap.* 50. Legatum Cardinalem dicit. Intelea dum Auerſæ moratur Andreas, in caſtro quod poſtea Cœleſtinis addictum eſt, dolo vxoris

Ioannæ quæ funeratam eius libidinem querebatur, ab adulteris die 18. Septemb. ann. M. CCC. XLV. capiſtro ſuſpenſus dicitur, annos natus 19. ex Nicolai Vngari R. Andreæ curatoris relatione ſcribit *Ioann. Villan. lib.* 12. *cap.* 50. excuſant alij Ioannam, & eius famæ meritò conſulunt: certum tamen eſt nec e audita Papam in reos animaduertere iuſſiſſe, Comites Nouellum, & BAUCIUM, vnâ cum Aymerico Legato, quapropter & plures extremo ſuplicio affecti. *Ex Ioan. Villan. lib.* 12. *c.* 9. 50. 51. *& epiſt. Clement.*

Pag. 77. plures Legati ad ſedandum BALEARICI & Arragoniæ Regum bellum miſſi à Clemente, neque de eorum nomine & tempore apud ſcriptores conſtat: videtur tamen primò miſſus Andreas Cardin. quo in itinere mortuo, ſubſtitutus Cardinal. S. Cyriaci, priùs miſſum dicit *Quercet.* BERTRANDUM Dencium Cardin. S. Marci. Cardinalis Rhodenſis S. Cyriaci dicitur à *Surita lib.* 3. *Indic.* qui inducias inter Reges ſtatuit cum adminiſtro legationis Oliuerio Valentino Epiſcopo. 17. Cal. Septemb. ann. M. CCC. XLIII. & anno ſequenti M. CCC. XLIV. miſſus Armandus Auxitanus Archiepiſcopus, Aquenſem vocat BZOUIUS, qui inducias prorogaret, de iure verò ſupremo & honorario, non de ipſo dominio primùm inter Reges certatum eſt.

Ead. pag. vbi Clemens VI. electus eſt miſſi ſunt à Romanis Iacobus Sauelli, BRICIUS Sauli, & Iacobus de Columna, ei gratulaturi & petituri vt Romam veniret: ac Iubilæum quolibet 100. anno à BONIFAC. VIII. ſtatutum, antiquo Iudæorum exemplo, propter humanæ vitæ breuitatem ad

50. reduceret, annuit huic poſtulationi Clemens, & Conſtitutione data 6. Cal. Februar. Pontificat. anno 1. ſtatuit vt proximo 50. anno & deinceps quolibet 50. Iubilæus celebraretur *c. vnigenitus Extrauag. de pœnit. & remiſſ.*

Pag. 78. Clemens literis dat. 2. Non. Auguſt. ann. 1. iubet proceſſus à ſede Apoſtolica aduersùs Bauarum factos, ab Epiſcopis denuò promulgari. 2. Pontificat. 2. Idus April. ipſe publicè Ioannis XXII. in eum diras innouat, anathematizat, honore Imperiali priuat, & Treuerenſi Archiepiſcopo, áliiſque Electoribus ſcribit, vt alium Imperatorem eligant. Bauarus tamen Francorum Rege intercedente Legatos ad Papam mittit, qui Francofordianæ ſanctioni nimium adhærentes repulſi ſunt. Francofurti anno 3. Clement. habita Comitia à Ludouico, in quibus authore Moguntino Archiepiſcopo multa contra authoritatem Papæ ſtatuta ſunt, & futuris Comitiis Rhenſium ad Rhenum deſignatum: at Clemens anno 5. in die Cœnæ Domini cùm pro concione Ludouicum deploraſſet, anathemate percuſſit, & Imperiali auctoritate priuauit: Legatos deinde & litteras ad Principes miſit ne eis adhærerent, & Electoribus vt alium eligerent, tum euocauit ad ſe Carolum Marchionem Morauiæ, vnâ cum patre Ioanne Rege Boemiæ quibuſcum & Cardinalibus de Carolo in Imperatorem eligendo egit, conditionibus quibuſdam oblatis, quæ à Carolo promiſſæ diplomate. Dat. Auen. 22. April. an. M. CCC. XLVI. diſſenſerant Cardinales, nam Franci quorum præſul Cardinalis Petragoricenſis Carolum optabant, contradicebat Vngariæ Rex Vaſconibus Cardina-

libus iuuantibus quorum Dux Cardinalis Conuenarum: ſcriptæ nihilominus fuerunt à Clemente litteræ ad Electores quæ Carolum commendarent; qui à Gerlato Moguntino Archiepiſcopo A. S. L. euocati, die XII. Iulij apud Renſium Carolum elegerunt, 8. Id. Nouemb. Pontif. 5. electionem approbat Clemens, & cùm Aquiſgranum Ludouicum ſequeretur, Bonnæ ab Archiepiſcopo Colonienſi Regni inſignia ſuſcepit. *Ex Ioan. Villan. & epiſt. Clement.*

Ead. pag. Henricus Vvembergius Moguntinus Archiepiſcopus, Bauaro adhærens excomunicatur à Clemente, & ad dicendam cauſam dies illi dicitur Auenione anno Pontific. 2. non ſtantem iudicio anathemate percutit, dignitate Eccleſiaſtica in perpetuum indignum iudicat publico edicto dat. Auenion. 7. Id April. Pontif. anno 4. & anno quinto, anno M. CCC. XLVI. in quadrageſima ait *Ioan. Hocſem. in Adolph. Leodien.* in publica concione die Cœnæ Domini, quæ Henrici facinora enumerat, *Ne dicta Eccleſia incommoda ſua viduationis deploret; auctoritate Dei omnipotentis, & Beatorum* Petri *&* Pauli *Apoſtolorum eius, & noſtra, & de conſilio fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium, Gelracum filium Comitis de Naſſau Capellanum noſtrum, Decanum dictæ Eccleſiæ præficimus Archiepiſcopum, vt cum principibus ſedeat, & ſolium gloriæ teneat &c.* Non ideo tamen vel à Ludouico deſciuit Henricus, vel Archiepiſc. ceſſit; immo & mortuo Ludouico Guntherum contra Carolum Imperatorem eligi curauit: ac tandem Carolo à Moguntinis ciuibus & Clero recepto, in Domini Natiuitatis Vigilia ſubito

interiit, anno M. CCC. LIII.

Pag. 79. Stephanus ſucceſſiſſe Guillelmo de Lauduno dicitur ante Raimundum in Indic. Archiep. Toloſan.

Pag 80. hanc creationem refert *Ciacon.* ad annum M. CCC. XLIII. Pontif. 2. 4. Cal. Iun. in Palatio Neapoleonis Card. vltra Rhodanum *Quercet.* primum Cardinal. Ciac. Stephanum de Canilhaco vocat, qui à noſtro omittitur, at Raymundus eiuſdem nominis poſteriori electione creatus dicitur infrà *pag.* 95. reponendus eſt igitur Petrus Bertrandi, Senioris Bertrandi ex ſorore nepos, cuius nomen honoris gratia ſumpſit, Viennenſis Prouinciæ, at diœceſis Viuarienſis loci de Columbariis, à quo nomen, iuxta Annonæum vnde oriundus ſenior fundator Collegij Pariſienſis.

Pag. 81. Anno M CCC. XLV die 26. Septembris Comes Hollandiæ, cum omnibus ſuis à Friſonibus vincitur, & trucidatur.

Ead. pag. Ludouicus Bauarus anno M. CCC. XLVII. 5. Idus Octob. ſubita morte interiit, eligitur Edouardus Angliæ Rex, qui vna cum filio annuens electioni, obſtante maiori Baronum parte tandem recuſauit: quare Henricus Exarchiepiſcopus Moguntinus, ope Cunonis Falckenſtenij, & Vvittembergenſis, recuſatum etiam à Frederico Miſnenſi Marchione Ludouici genero Imperium, pertractis in ſuam ſententiam Adolpho Comite Palatino Rheni, Othone & Ludouico Brandeburgenſ. Electoribus, Gunthero Schunarzenburgenſi detulit, eumque Aquiſgrani coronauit menſe Februario, qui dum Francofurtum

obſidet, à Medico propinato veneno in manus Caroli venit.

Pag. 83. lege Engelbertus qui in locum Adolphi à Marcha patrui ex præpoſito Leodienſi à Papa ſuffectus anno M. CCC. XLV. contra Leodienſes & Hoyemenſes die 19. Iulij *Joann. Villan.* die 25. ann. M. CCC. XLVI. infœliciter pugnauit, at ann. M. CCC. XLVII. Vigil. Magdalenæ eoſdem deuicit, & octauo poſt pugnam die inter ipſos pax eſt ſtatuta. *Ioann. Hocſem. in Engelb. Leod.*

Pag. 84. Bononiam Archiepiſcopus Mediolanenſis menſe Octob. ann. M. CCC. L. emit à Ioanne de Peppoli, cuius deceſſores Ciues Bononienſes pulſo Cardinali de Podieto, eius dominium ſibi vindicauerant. Spreta hac emptione Pontificis poteſtas erat, cuius iuris Bononia cenſebatur. Ideo Clemens innouatis Ioannis XXII. in Archiepiſcopum proceſſibus, eũ excomunicat, memor iam olim Nicolao Antipapæ Pſeudo-Cardinalem adhæſiſſe, ficte tandem Eccleſiæ reconciliatum: at ille omnia ea fulgura auro & muneribus eludit, inſtante Philippo Franc. R. in gratiam Clementis admiſſus, claues Bononiæ ab ipſius Legatis Papæ datæ, ab illo ipſis redditæ, inueſtitus Mediolanum & Bononiam ad 12. annos, ea conditione vt quolibet anno 12. millia florenorum in Cameram Apoſtolicam pro cenſu inferrentur, & 12. annis elapſis libera Bononia Eccleſiæ redderetur: pro expenſis belli in Romania à Pontifice geſti centum millia florenor. data. *Math. Villan. lib. 1. c. 67. & ſeq. lib. 2. c. 66. lib. 3. c. 2. 3. 4.*

Pag. 85. mortuo Andrea Regnum Neapolitanum in tres factiones diuiſum: quarum vna Ludo-

uico Principis Tarentini fratri, & Ioannæ Reginæ; alia ipſi Principi Tarentino; altera Dyrrachi Duci fauebat, eius autem morte accepta fratres Vngariæ & Poloniæ Reges, excitantibus Bauaro, Marchione ipſius filio, Duce Auſtriæ & fœderatis, vindictam concipiunt; miſſi ad Pontificem ab Vngaro Legati, qui cædis fraternæ vltionem expoſtulantes, Cardinalem Petragoricenſem eius conſcium accuſarent: at illi ob ictũ cum Bauaro fœdus à Clemente non auditi. Interea mouet Vngariæ Rex, præmiſſis in Appuliam Archiepiſcopo Vngaro & Nicolao olim Andreæ tutore, menſe Iulio anno M. CCC. XLVII. quò ipſe menſe Nouembri appellit: iam ante Ludouicus Principis filius ſecundogenitus Ioannam Reginam Ducis Calabriæ conſobrini filiam diſpenſante Papa & procurante Cardinali Petragoricenſi duxerat die 20. Auguſt. eiuſdem anni, ex quo Dux Calabriæ & Balius Regni dictus eſt: at Neapolim accedente Vngaro, euadit in triremibus Ioanna die 15. Ianuar. ſequente paulo poſt Ludouico. Auerſam venit Rex Vngariæ 17. Ianuar. & poſt prandium ductis ad locum in quo occiſus fuerat frater Baronibus qui fidem eius receperant, manu propria Ducem Dyrrachij occidit, alios carceri mancipat, atque inde Neapolim proficiſcitur. Cæterum Ioanna à Prouincialibus honeſta cuſtodia detenta, veniente marito liberatur, atque cum eo Auenionem venit, vbi Papa eorum nuptias ratas habet, Vngarus verò regno Conrado Lupo commiſſo, tum morbi, cùm inſidiarum metu, in Vngariam redit ſub finem menſis Maij ann. M. CCC. XLVIII. reuocati à Baronibus Ludouicus & Ioanna menſe Auguſti

Neapolim redeunt; cùm ad ſumptus mutuam à Papa non recepiſſent, Auenionem triginta millibus aureorum florenorum illi vendiderunt: pugnant tamen Vngari, & Barones, atque his victis Annibaldus de Cecano Legatus, receptis Regni arcibus inducias ſtatuit ann. M. CCC. XLIX. ſed reuerſus Vngarus bellum renouat, nec niſi Auerſa reddita, ab Epiſcopo Morinenſi Legato, & Comite Auellino, ad has pacis conditiones adduci potuit Cal. April. an. M. CCC. LI. vt Ioannæ de morte Mariti cauſa Clementis iudicio permitteretur, qua damnata, Regnum ad Vngarum pertineret; abſoluta, reſtitueret Vngarus eidem quæcumque cœpiſſet, receptis propter impendia triginta millibus florenorum auri: interim Rex & Ioanna exirent regno. Clemens abſoluta Ioanna præſentibus Legatis Vngaris, Epiſcopo Quincleſienſi & aliis pacem ſtatuit menſe Ianuar. ann. M. CCC. LI. ſoluenda certis diebus Vngaro dicta pecunia, quam ille tamen acceptam tulit. Itaque pace ſtabilita an. M. CCC. LII. die 27. Maij Ludouicus & Ioanna Reges coronati ſunt. *Ex ſcriptoribus eius temporis, præcipue Ioann. Villan. lib. 12. & Math. lib. 1. 2. & 3.*

Pag. 87. Iuo ex pago S. Martini Trecorenſis diœceſis in minori Britannia oriundus, patre Aheloro, Cancieti Militis filio.

Ead. pag. ab hac inaudita peſte orditur Mathæus Villanus hiſtoriam, Ioanne illius contagione mortuo; lege eius vaſtitatem cap. 1. in India incœpiſſe narrat *Thritem. in Chronic. Hirſaug.*

Pag. 90. Nicolaus Laurentij popinarij & Magdalenæ Lotricis & aquæ baiulæ filius, antiquitati-

bus perquirendis, & eloquentiæ deditus, atque ob id Antiquarius dictus, Auenionem Legatus, vbi Romam rediit, die 20. Maij feſto Pentecoſtes ann. M.CCC.XLVII. Tribunus creatus eſt à populo ad libertatem prouocato, Bauarum citauit hoc titulo præpoſito, Nos Candidatus aqua Spiritus Sancti, Miles, Nicolaus, Seuerus & Clemens, Liberator vrbis, zelator Italiæ, Tribunus Auguſtus. Ideo magniloquus dicitur à noſtro, ita enim legendum, eum à Carolo captum Papa miſſis Imperatori & Erneſto Archiepiſcopo Pragenſi litteris, Ioanni Epiſcopo Spoletano & aliis tradi impetrauit.

Pag. 91. clam filio Philippus Nauarræam duxerat, quòd etiam filius eam adamaret, quare ille mortua vxore filia Ioann. R. Boemiæ, Ducis Burgundiæ viduam ex domo Bolonienſi ſupra mare, vxorem duxit: ad intempeſtiuam venerem Philippi mortem refert Villan. cui ſucceſſit filius Remis coronatus 7. Cal. Octob. ann. M.CCC.L. Rodolphus Comes Auci Coneſtabilis ab Anglis captus, ea conditione in Franciam redierat, vt octoginta millia aureorum Anglo numeraret, aut Comitatu Guinenſi decederet, cùm id pactum Regi diſpliceret, proditionis accuſatus in ipſo carcere capite plectitur.

Ead. pag. miſſi Romam Annibaldus Epiſcopus Tuſculanus, & Guido ſanctæ Cæciliæ presbyter Cardinal. Legati ad Iubilæum anno M.CCC.L. maximo tumultu in Annibaldum excitato, Neapolim Regni cauſa ille petit, at in itinere in oppido S. Georgij menſe Iulio obiit, veneno vt creditur vino mixto, quo & quidam domeſtici perierunt.

Clemens autem iam ante x. Cal. Mart. anathema tulit in eos qui Romipetas quocumque modo vexarent.

Pag. 93. Iacobum Maioricarum Regem affinem licèt ob id maximè Arrago oderat, quòd in Francia enutritus ait *Math. Villan.* fidem quam exigebat Arrago præſtare vel Regno cedere à ſuis compulſum, Papa & Rex Franciæ recepere, dedito Aragoni Regnò. Clarentij nomen in eo exilio ſortitur: at vendita Franco ea Mompellerij parte quam ab eo tenebat, cxx m. nummis aureis, Genuenſium ope claſſem adornat, & Baleares inuadit, à Moncada Arragonis Præfecto, & Raimbaudo Corbera excipitur, ad 8. Cal. Nouemb. ann. m. ccc. xlix, pugnatum: Iacobo fortiter certanti ac victo caput obtruncatur, filius ſaucius in hoſtium poteſtatem venit.

Pag. 95. Ægidius Garziæ Aluari Carriglius Albornotius, Conchenſis Hiſpanus, ex Archiepiſcopo Toletano, iuri Canonico Toloſæ ſtuduerat, multis deinde Legationibus & præclaris facinoribus illuſtris. II. paſtor de Albernaco, quia conuentus Minorum Albernacij in Cemmenis montibus Theologus Pariſienſis. III. Raymundus de Canillaco in 2. creatione ann. m. ccc. xliii. refertur à Ciacon. malè Attrebatenſis, & Florenſis Epiſcopus, rectè Toloſanus. IV. Pictauinus, malè Petrus, & Pictauinus à gente, eſt enim *de Monteſquieu.* VII. Petrus de Croſſo omiſſus à Ciaconio malè ad ſecundam creat. Card. Innocent. VI. ann. m. ccc. lvi. refertur, vbi & Rothomagenſis Archiepiſcopus dicitur. VII. Pontius, Arnaldus Ciacon. IX. Ægidius omittitur à Ciacon. ab eius

notatore additur, qui tamen ex catalogo Abbatum S. Dionyſij ait creatum ann. M. CCC. XLII. apud *Claud. Robert.* an. M. CCC. XLI. ex quo & tertio à ſua creatione die obiit 20. Decemb. an. M. CCC. L. Addit autem huic creationi Ciac. Raymundum de Viſſ. Archiep. Toloſan. Petrum Bertrandi, Viuarienſem: & Petrum de la Foreſta Abbatem ſancti Dionyſij & electum Archiepiſcopum Rothomagenſem.

AD INNOCENT. VI.

PAg. 106. Nouiodunenſis Epiſcopus fuit, in quorum catalogo recenſetur num. 70.

Pag. 107. hanc Cardinal. creationem menſe Martio quatuor Tēporibus Quadrageſimæ refert Ciacon. quid noſter anno iam inchoato? num qui iam in aliis prouinciis ab ipſo Ianuario annum inchoandi mors inualuerat, Auenione quoque obſeruabatur? non crediderim.

Ead. pag. Innocentius in ſumptus tranſlationis Clementis deceſſoris quinque millia aureorum numerauit: cùm Hugo S. Laurentij in Damaſo Guillelmus S. Mariæ tranſtyberim, Guillelm. S. Mariæ in Coſmedin, Nicolaus S. Mariæ in via lata, Petrus S. Mariæ nouæ Cardinales ad Monaſterium Caſæ Dei funus comitarentur. VI. Cal. Maij ann. M. CCC. LIII.

Pag. 108. litteræ Legationis Ægidij datæ apud Villam nouam diœceſ. Auenionenſis XI. Cal. Iun. Pontificat. noſtri anno I. habent: *te in patrimonio B. Petri in Tuſcia, Ducatu Spoletano, Marchiæ*

Anconæ, Romandiolæ, Campaniæ ac maritimæ prouincijs, ac omnibus & ſingulis ciuitatibus, & terris, eidem Romanæ Eccleſiæ temporaliter, mediatè, vel immediatè ſubiectis, infra terminos Legationis tuæ, vt præmittitur, noſtrum & eiuſdem Romanæ Eccleſiæ Vicarium, in Temporalibus, reformatorem, ac pacis & prouinciarum conſeruatorem conſtituimus generalem. Viterbium cum aliis oppidis occupauerat Ioannes Vicus, Ariminium, Piſaurum, & alia, Malateſta, Vrbinum Antonius Philaretus, & alij alia: aduersùs quos Ægidius vſus opera Gometij Albornotij ex fratre nepotis, & Blaſci Fernandi, & Garſiæ Albornotij, propinquorum, exercitum in eos duxit, & euicit.

Pag. 109. contra definitionem Ioann. XXII. de paupertate, & proprio, diſputabant hi fratres Minores, quorum duo capti Monſpelij, curiæ ſeculari traditi ab Innocentio, à quo interrogati opinionem ſuam aſſeuerauerant.

Pag. 110. Mariæ Padillæ concubinæ amorem, ab vxore Blanca animum Petri auertiſſe alij ſcribunt inter quos *Math. Villan. lib.* 4. *cap.* 18. alij eandem Iudæorum & zonæ hiſtoriam narrant. *Roderic. Sanct. hiſtor. Hiſpan. part.* 4. *cap.* 14. eos conſule, nos enim omiſſis pleriſque quàm citiſſimè poſſimus ad finem inuiti prouocamur.

Pag. 114. de grandine enormi die 12. Septemb. ann. M. CCC. LIV. & Eclipſi ſolis die 17. eiuſdem menſis *V. Math. Villan. lib.* 4. *c.* 24. qui refert *lib.* 5. *c.* 86. Principem Vualliæ cum tribus equitum millibus, ſagittariorum quatuor, Caleſio Toloſam veniſſe, Carcaſſonam arce relicta cœpiſſe, Bitterrim depopulatum, Montempeſſulanum ac-

cedentem, ab Innocentio iuſſum recedere: Iacobum Borbonium Coneſtabilem voluiſſe agredi onuſtum præda, quæ ad mille currus, captiuorum quinque millia & amplius accedebat: at contradicente Armeniaco Comite, Pariſios rediiſſe & officio ſe abdicaſſe, quod Duci Athenarum Comiti Brennio datum eſt.

Pag 115. Feſto Natiuitatis Domini die peractis à Pontifice ſacris in eodem ſacello Petrus Rex Aragonum, Dianium Conteſtanorum oppidum Comitatus honore tituloque decoratum, Alfonſo Petri Ripacurciæ Comitis filio patrueli fratri donat. an M. CCC. LVI. *Surit in Indic. Arrag. lib.* 3. & cum Petro à Pontifice de Corſica Genuenſibus tradenda tractatum refert.

Pag. 116. Carolus iuramento aſtrictus ne Romam ante diem à Pontifice indictum ingrederetur, abſoluitur ab Innocentio, qui Petro Oſt enſi Epiſcopo, & Ægidio Carillio Cardin. 2. Cal. Februar. & 4. Id. ann. 3. ſcribit, vt eum Romæ coronarent, ſi priùs Eccleſiæ iurium defenſionem ſpopondiſſet: qua peracta & conſcripta ſponſione Laterani Non. April. ann. M. CCC. LV. Carolus die Paſchæ 5. April. coronatus eſt. Is verò in Alemanniam rediens, à Cambacurtis alterius Piſanæ Ciuitatis factionis ducibus Piſis receptus, excitatam ab altera parte, Raſpantorum ſcilicet, ſeditionem, die 20. Maij in homines Imperatoris, eius cauſa aſtu in Cambacurtos tranſlatâ, ipſorum ſuplicio ſopiuit, & ad finem Maij Piſis diſceſſit: eóque anno M. CCC. LV. Norimbergæ Carolinam auream bullam, & alias conſtitutiones edidit. 1355

Pag. 117. Carolus Alfonſi Hiſpani filius, ab in-

fantia cum Ioanne Francorum Rege educatus, Rodulpho Coneſtabuli ſucceſſerat, & Comitatum Engoliſmæ à Rege Nauarræ Ioanni ceſſum receperat: atque ob id Haricuriarum & Nauarræi coniuratione ad Aquilam Normanniæ vicum 6. Id. Ianuar. ann. M. CCC. LIII. in lecto oppreſſus fuerat, qua de re vehementer dolens Ioannes neminem quatriduo ad colloquium admiſit, & Ioannæ filiæ Nauarræi vxoris fletibus motus vindictam diſſimulat leui quæſtione de reis habita: at an. M. CCC. LV. ad epulas Caroli Normannorum Ducis filij ſui, quibus Nauarrus & alij intererant, non expectatus Rothomagum, armatus & tecto capite veniens, irarum plenus etiam Nauarræo inflixit ictum, cum Lutetiam in carcerē amandat, Haricuriæ Comitem alioſque cædis conſcios è veſtigio capite plecti iuſſit, cùm res nouas eos moliri intellexiſſet.

Pag. 121. Petrus de Foreſta inter Cardin. Clem. VI. refertur à Ciacon. qui tantum quinque ab Innocentio creatos ait. 2. Helias fortè confunditur cum eo qui de Hannibaldis ſupra dictus eſt, quem Ordinis Minorum ſcribit Ciacon. at hic ſancti Benedicti. 3. Franciſcus omiſſus à Ciac. Franciſcus de Aptis Italus Ciuis Tudertinus, Epiſcopus. Florent. in eorum indice Franciſcus Andreas Tudertin. circa annum M. CCC. LVI. 4. Petrus de Selua oriundus loci de Montyraco diœceſ. Lemouicenſ. *Quercet*, addit Ciac. Petrum de Croſſo Lemouicenſem.

Pag. 123. Leodienſis Epiſcopus Machliniam Pontificis permiſſu in feudum dederat, eo quod Brabantio Duci contra Eccleſiam fauiſſet: quare

Ioanne

Ioanne Brabantino mortuo quatuor filiabus ſuperſtitibus, quarum vna Vuenceſlai Imperatoris Caroli vterini fratris. alia Ludouici Flandriæ Comitis vxor; Flandrus vxoris nomine à Vvenceslao legitimam petit, Machliniam eo iure repetit, vbi ad arma ventum compromittitur, at arbitris ſententiam ferre paratis & Machliniam Flandro adiudicaturis, Brabantinus ſuos intercipit. Itaque 17. Auguſt. ann. M. CCC LVI. pugnatum, victo Brabantino, Bruxellæ receptæ, Antuerpia, Machlinia, & vniuerſus Ducatus Flandro deditus.

Ead. pag. addit Villaneus *lib.* 7. *cap.* 75. Armeniacum admoto iam igne palatio, intercedentibus Nobilibus Toloſatibus iuraſſe, ſe nihil à populo exacturum, vel vindicaturum, atque ita Toloſa in patriam deceſſiſſe.

Pag. 126. Archipreſbyter Petragoricenſis, & ipſi ſocius Amelius de Baucio dicitur à Villan. lib. 7. c. 87. eoſque ab Eccleſiæ terris abſtinuiſſe ſcribit, idque Papæ cauiſſe. at cap. 96. eorum prædas vnà cum Comite Auellino, & quinque nepotibus Clementis Papæ VI. enumerans, Papam vallis & muris Auenionem refeciſſe ſcribit, & plebem armatam vix Cardinalibus Clementis nepotibus peperciſſe.

Pag. 128. menſe Maio M. CCC. LV. Malateſta Ariminenſis Bononiam Ægidio Cardinali reſtituit; quam eodem anno occupans Ioannes ex Vicecomitibus certis conditionibus Ægidio reddit Idib. April. ann. M. CCC. LX. quo Carrocio obuiam miſſo Cardinalis à Bononienſibus recipitur.

Pag. 129. anno M. CCC. LVII. Guillelmus ſan-

ctæ Mariæ in Coſmedin Cardinalis Legatus ad pacem Regum Arragoniæ, & Caſtellæ; xv. dierum inducias ſtatuit, his violatis, 7. Id. Mart. Turiaſo à Caſtellano capitur: iterum induciis pactis, & ruptis, Legatus Caſtellanum & Regnum ſacris interdicit. Legatus anno M. CCC. LIX. Guido Bononienſis Portuenſis Epiſcopus Cardinalis, regio genere ortus, cui ſumma auctoritas *apud Surit.* ann. M. CCC. LXI. quædam pacis imago ab eo compoſita non diu duratura, ideóque in eam rem an. M. CCC. LXIII. à Pontifice Abbas Fiſcanenſis Legatus eſt.

Ead. pag. milites Angli in MS. Vatican. allato à Bzou.-dicuntur, qui pactis induciis Regum, Comitatum Venayſſini inuadunt an. M. CCC. LVIII. oppidū S. Spiritus occupant, & dum Auenioni imminent, numeratis XXX. millibus aureorum ab Innocentio abiguntur; Malandomi vocantur in cod. MS.

Pag. 135. Ludouicus Comes Loſſenſis moritur die 21. Ianuar. an. M. CCC. XXXVI. Adolphus Leodienſis Epiſcopus, eo quòd nepos Comiti ſuccedebat, etiam monitus à Capitulo, Comitatum iure ad Eccleſiam reuerſum occupare diſſimulauit, at nepote mortuo monitus à Papa ficte poſſeſſionem iniit. Engelbertus tamen ſucceſſor, totis viribus incubuit.

Pag. 136. Milites Teutonici Keiſutum Lituanum prælio victum in arcem Maireburgenſem vinctum coniecerunt. *Richard. Cluniac.*

Pag. 137. I. Fortanerius, aliàs, Sertorius Vaſelli Gualenſis, ex Cambria Angliæ Prouincia, Miniſter generalis Ord. Minor. Archiepiſcopus Ra-

uennas, & Patriarcha Gradenſis *Ciacon.* Aquitanus *Paulo Corteſio.* in monaſterio Gordonij beati Franciſci regulam amplexus: Vrſinæ gentis aſſeritur *Math. Villan.* abſens creatur, ac in itinere moritur, ante adeptum titulum, menſe Aprili M. CCC. LXI. Patauij. 2. Petrus Petragoricenſis, Aquenſis, in Vaſconia Epiſcopus malè Archiepiſcopus *Villan.* 3 Ioannes de Branſaco nepos Bertrandi de Dencio Epiſcopi Sabini Cardinalis, Epiſcopus Nemauſenſis, corrige Villan. qui *Nemorſo* habet. 4 Ægidius Aiſſelini, de Bellamera, *Ciacon.* Guillelmus, Froiſſarti. 5. Androinus, Hadrianus *Thom. Valſing.* Androinus de Rupe, non de Ruſpe, ex Abbate S. Sequani Abbas Cluniacenſis 34. *in Chronic. Cluniac.* abſens creatur: hanc creationem refert *Math. Villan. lib.* 10. *c.* 71. vbi nullum Italum creatum dicit.

Pag. 138. Epitaphium Petri de Monturuco nepotis Innocentij in æde Carthuſianorum Villanouæ. *Hîc iacet R. in Chriſto Pater D. Petrus Cardinalis* Pampilonenſis, *ſecundus fundator huius domus Vallis benedictionis, nepos* Papa *Innocentij VI.* Epitaphium verò Innoc. VI. in eadem æde ſacra: *Hîc iacet Beatiſſimus* Papa *Innocentius VI. primus fundator huius domus, qui obijt an.* M.CCC.LXII. *die verò* XII. *menſis Septemb.*

AD VRBAN. V.

PAg.142. rectè Codex Regius Gabalitanus, fuit enim filius Guillelmi Grimoardi, & Fœliciæ de Montferrand dominorum oppidi de Griſaco in

diœceſi Mimatenſi apud Gabalos.

Pag. 143. Petrarcha lib. 7. ſenilium illum alloquens. *Deus profectò, Deus inquam ſolus & nemo mortalium elegit, linguis licèt illorum vſus, quas ad aliud diſpoſitas ad ſuum vertit obſequium, quódque ipſe volebat, dictu mirabile per nolentes fecit*: ſecreta autem ab aliis dicitur electio, ne ab Italis detineretur.

Pag. 144. Androinus die quo Innocentius è vita migrauit, ad Curiam acceſſit, licèt titulum non haberet, tamen ex ſententia duorum veterum Cardinalium ab aliis electorum, licuit illi ad Pontificem eligendum ferre ſententiam. *Auguſt*. Patrit. *lib*. 2. *ſect*. 1. *c*. 5. *rituum S. R. E.*

Pag. 146. Monialibus è Cœnobio de Furnis trans Rhodanum in Prouincia Narbonenſi Auenionem profugis ædes emptas dedit in monaſterium, vbi hodie Collegium D. Nicolai de Anneſſiaco. *Soares. Ibid*. in indice Epiſcoporum Aptenſium, *Monaſterium Monialium O*. C. *in vrbe, ab Vrbano V. fundatum.*

Pag. 147. Armeniaci & Fuxi Comites in Inſula iuxta Toloſam die 5. Decembris ann. M. CCC. LXII. pugnant. tribus equitum millibus ex vtraque parte cæſis, victore Fuxenſi, capto Armeniaco, & aliis Baronibus. *Math. Villan. lib*. XI. *c*. 36.

Ead. pag. menſe Nouembri ann. M. CCC. LXII. Ioannes Vrbanum inuiſerat, & quatuor ab ipſo poſtulauerat, quibus non impetratis Auenione receſſit in Prouinciam. Cypri Rex tertio die Decemb. Auenionem venit, tranſmarinæ expeditionis gratia: *Math. Villan. lib*. XI. *c*. 31. 32. 34.

Pag. 148. Iacobus (quem ſupra captum à Petro

diximus cæſo Iacobo patre Maioricarum Rege) cuſtodia duriſſima ſeptus, cauea ferrea incluſus, adulterinis clauibus clauſtris patefactis & præfecto arcis iugulato, Calend. Maij ann. M. CCC. LXII. euaſit, & Ludouico Ioannæ coniuge 7. Cal. Iun. fato perfuncto, anno vertente Ioannam duxit.

Ead. pag. vbi creatus eſt Vrbanus miſſi à Barnabone Legati Auenionem reconciliationem poſtulaturi, qui grauiter, quantumuis inſtaret Ioannes R. Francorum excepti ſunt. Proceſſus in Barnabonem quaſi ſchiſmaticum & hæreticum ab Vrbano publicati die menſe Ianuar. ann. M. CCC. LXII. præfixo ſiſtendi ſe termino ad menſem Martium: quo iterum procedit, in publico conſiſtorio ſolemni ritu anathematizat, quem lege apud *Mat. Villan. lib.* XI. *cap.* 41. verùm anno M.CCC.LXIII. menſe Aprili pax Barnaboni reddita eſt, Legatus Androinus, qui adhuc Abbas Cluniacenſis *à Philippo Villaneo lib.* XI. *c.* 64. quem conſule.

Pag. 159. Epitaphium Marci Viterbienſis creati hac vice Cardinalis, habet *Cardinalis ab Vrbano V. ob ſuam ingentem in omni virtute gloriam Calend. Januar.* M. CCC. LXVI. *creatus:* adijcit huic creationi Ciacon. Petrum Tornaquincium Florentinum.

Ead. pag. Vrban. V. condidit Eccleſiam S. Marthæ & Benedicti ad Montempeſſulanum, duodecim ſacella addidit, maius altare dicauit; Collegium fundauit duodecim ſcholaſticis Medicinæ addictum, inſignem bibliothecam inſtruxit, de illis infra noſter ſcriptor.

Pag. 162. inſtar arcis monaſterium S. Victoris muniuit, turrem cymbalariam conſtruxit, reli-

quiis Eccleſiam ornauit, eámque adeò veneratus eſt, vt aliquando etiam Pontifex Auenione pedes ad eam acceſſiſſe, & conſecrato maiore altari pedes Auenionem rediiſſe dicatur.

Pag. 164. Ægidius Viterbium venienti Vrbano occurrit, & cùm ſuggeſtione Cardinalium adminiſtratæ Legationis rationes poſcerentur, claues arcium vrbiumque receptarum, vix eas capiente curru, obtulit: Pontificē Romam comitatus, vacatione impetrata Viterbium rediit: vbi ann. M. CCC. LXIV. obiit, Collegium triginta adoleſcentibus Hiſpanis Bononiæ condi mandauit, Toletum corpori deportando, cuicumque humeros ſupponeret, indulgentiam peccatorum Vrbanus conceſſit.

Pag. 170. De roſa aurea vide Innocent. III. in ſermone in Dominica, *Lætare.*

Pag. 172. Nicolaus Capoccius Peruſij Collegium quadraginta ſcholarium fundaſſe dicitur apud *Nomenclat.* eius Epitaphium habet.

Peruſioque fundauit Monachorum vigintiquinque
Conuentum, & ſcholam ſcholarium bis præfatorum
In Auenione litigantes regebat in æde,
Viuens abſtinentia, portauit ciliciumque, &c.

Pag. 173. in Capitulo generali celebrato diebus Pentecoſtes ann. M. DC. XXVIII. Præſide Seraphino Sicco fratrum Prædicatorum Generali tranſlatæ D. Thomæ reliquiæ pretioſiſſima theca concluſæ, in nouo & magnifico altari repoſitæ ſunt.

Pag. 174. Philippus Cabaſſole Cauallicenſis; Simon de Langhan Anglus: Bernardus de Boſqueto Caturcenſis, Guido *Quercet.* Stephanus de Poiſſi, *eidem.* Petrus de Chinacho Comes Petragoricenſis Ciac. Petrus *du Puy* quem Gerardum à noſtro

vocari ait *Quercet.* addit Ciacon. Arnaldum Bernardi de Monte maiori ex Archiepiſcopo Auſcitano.

Pag. 175. dubitant aliqui an Carolus Romam acceſſerit: Cardinal. Viterbienſ. Ægid. in Hiſtor. 20. ſæcul *Carolus Imperator cùm reſciſſet vrbem petere Vrbanum, eius veſtigia cum vxore ſequutus eſt.*

AD GREGOR. XI.

PAg. 198. certiſſimum eſt Gregorium XI. Clementis Papæ VI. nepotem, ex quo latere certant ſcriptores; hic noſter ex fratre, vt Ciacon. & alij, qui Petrum Rogerij Monſtrium vocant, at Papir. Maſſon. ex ſorore nepotem ſcribit: Clementem quidem omnes Guillelmi Rogerij Monſtrij Domini Vici Roſei, & matris patri cognominis filium aſſerunt: at Maſſon. Ioannam Rogeriam Monſtriam Clementis ſororem, Guillelmo Comiti Belfortij cui ſecundò nupſerat, Guillelmum & Petrum Belfortios genuiſſe: contrà alij Belfortij Comitem Guillelmum Clementis VI. fratrem aſſerunt. Porro Maſſiliæ 9. Cal. Ianuar. electum ſcribit Maſſon. at cùm Vrban. V. Auenione deceſſerit 14. Cal. Ianuar. nec ex teſtamento eius corpus ante Nonas Iunij ann. M.CCC.LXXII. Maſſiliam tranſlatum ſit, non video cur & quomodo Patres intra quatuor dies Maſſiliæ cogi & vnanimi conſenſu Gregorium eligere potuerint.

Pag. 201. Simon & Ioannes ante obitum Vrbani Legati ad pacem deſtinati, miſſi tandem à

Gregor. XI. qui hac de cauſa ſcripſit. 2. Idib Ianuar. ann. 1. ſuſpicionis cauſæ in ipſorum dignitatibus habes in Epitaphiis de Simone *ſed poſtea primus*

Totius Regni, magnus Regiſque Miniſter,
Nam Theſaurarius & Cancellarius eius.

& infrà.

Nuntius ex parte Papæ tranſmittitur iſtuc,
Orbe dolente Pater,

de Ioanne Epitaph. *ſub Franco Rege Cancellauit duce Lege*: & vt refert Tilletus ex Regeſtis Parlamenti, *Maior & Principalior Conſilij Regis*. Carolum VI. Regem Francorum in æde Paulina Pariſijs baptizauerat.

Ead. pag. antequam ex Italia diſcederet Vrbanus Petrum de Stagno, *d'Eſtain*, & Anglicum Grimoaldi fratrem Vicarios conſtituerat: Anglicus aduerſus Peruſinos Duce Barnabone rebelles Nicolaum Atteſtinum Eccleſiaſticis copiis ducem conſtituit. 5. Cal. Iulij: at Peruſini iam ante ab Vrbano diris deuoti, reconciliationem poſtulant, permittit Vrban. 4. Cal. Auguſt. vt procuratores mittant. Peruſium Anglico redditur, breui retinetur. Gregor. XI. Petrum vnum Legatum & Vicarium conſtituit, & quòd prælio interfuiſſet, de irregularitate diſpenſat.

Pag. 202. Petrus Gometij Albornotius Conchenſis: Ioannes de Croſſo Iuris vtriuſque Doctor, Ciuis Lemouicenſis, Bernardus de Chanaco, aliàs de Caniliaco, Ciac. & Robert. hic anno M. CCC. XCIV. obiiſſe ait, ille M. CCC. LXXIV. Bertrandus Lagerij de Figiaco, Guillelmus de Chonaco ex familia de Pompadour.

Pag. 203. Epitaphium Philippi Cardin. *mox Epiſcopus Sabinenſis, demum Legatus miſſus à Domino Gregor.* PP. *XI. Auenione ſedente in Italiam, ad gubernandum Romanæ Eccleſiæ terras, obiit Peruſij* 6. *Cal. Septemb. ann.* M. CCC. LXXII.

Pag. 205. anno M. CCC. LXXIII. menſe Iunio, Petrus Aragonum, & Henricus Caſtellæ Reges ad Guidonem Bolonienſem Card. decidendas controuerſias deferunt, iuncto Aragonij nomine Archiepiſcopo Cæſarauguſtano & aliis, & Henrici Salmanticenſi Epiſcopo, eodem anno & cum Carolo Nauarræo idem fœdus ſancit Legatus, obiit in hac Legatione Hiſpanica Guido Ilerdæ 7. Cal. Decemb. ann. M. CCC. LXXIV.

Ead. pag. Calendarium S. Victoris Maſſilienſis: *tranſlatum fuit corpus eius, de Auenione ad ſacrum Cœnobium S. Victoris Maſſilienſis, & poſitum in Capella S. Petri prope maius Altare ann.* M. CCC. LXXII. *Non. Iunij*.

Pag. 206. matrimonia interdixit, nam agebatur de collocanda Galeazij filia Ioanni Regis Aragonum filio, quod vetuit Pontifex datis litteris 2. Id. Iun. ann. 2.

Pag. 208. mortuo Philippo Cardinali Legato, Gregor. Geraldo Abbati Maioris Monaſterij Tunenſis Theſaurario S. A. in Italia Generali, interim commiſit adminiſtrationem, litteris datis 6. Id. Septemb. anno 2. Guillelmus autem Cardinalis anno quarto legatur, à quo menſe Nouembri cum Barnabone & Vicecomitibus pax inita eſt.

Ead. pag. Pax & conciliatio Regni Siciliæ 6. Cal. Septemb. ann. M. CCC. LXXII. Villanouæ ad Auenionem firmatur: conſule Bzouium.

Pag. 210. Iacobus Balearicus an. M. CCC. LXXIII. cum copiis Ruſcinonem ingreditur, tentat pleraque, ſed expellitur, diſcedens obiit ann. M. CCC. LXXV. Soriæ ſepelitur.

Pag. 211. Guillelmus Iudicis, aliàs Monſtrius, ex Archiepiſcopo Narbonenſi: Hugo de Montelongo dictus de Britannia. Guido de Maloſicco, eius loci & Caſtrilucij Dominus, Petrus de Sortenaco, Ciacon. Petrus de Bernia: Ioannes de Buxeriis Aruernus *Ciacon.*

Pag. 216. quatuor tantùm Cardinales Auenione reliquiſſe ait Maſſon. ſed eos infra nos ad Clem. VII nominabimus: huius autem itineris ordinem & ſucceſſum lege in itinerario Petri Amelij Alectenſis, quod habes apud eundem Maſſon. & Bzou.

Pag. 220. Carolo Imperatori natus Vvencezlaus ann. M. CCC. LXI. qui nondum anno completo Boemiæ Rex renuntiatur, & ab Arnulfo Pragæ Archiepiſcopo coronatur: eligitur demum in Regem Romanorum ann. M. CCC. LXXVI. de qua litteris datis Francofurti 4. Id. Iun. certum facit Pontificem, eúmque ſuis litteris Vvencezlaus rogat, vt coronari permittat: eam in rem Nuntij ad Papam miſſi anno ſequenti cum litteris ſcriptis 10. Cal. Octob. M. CCC. LXXVII.

Pag. 225. quæ Gregorio defuncto acta ſint Romæ, fusè à noſtro ſcriptore tractata, apud Theoderic. à Niem. lib. 1. de Schiſmat. ad Vrbani ſui gratiam traducta, lege, & quæ Bzou. to. XV. Annal. ann. 1. ex MSS. Vaticanis.

AD CLEMENT. VII.

CLementem VII. vel Vrbanum VI. neutrum, vel ambos, veros Pontifices ne quæras: Iampridem ita volente Deo coalito Eccleſiæ ſchiſmate, illa quæſtio ſopita eſt, quæ fruſtra nunc vel malo animo retractaretur: ſufficiat ambos electos, eorúmque ſucceſſoribus abdicatis Martinum verum Pontificem ab vniuerſa Eccleſia agnitum fuiſſe. Clementem verò cur inter Romanos Galloſque recenſeam ſi quæris; optauit patria, voluit electio, operis inſcriptio exegit, ipſaque Gallia quæ verum Pontificem eum ſemper coluit, vt in hunc ordinem referrem hortata eſt.

Pag. 244. Bartholomæus de Prinhano Neapolitanus, Barenſis Archiepiſcopus electus 6. Non. April. ann. M. CCC. LXXVIII. menſe Maio Anagniam recedunt Galli Cardinales, de eligendo Pontifice conſilium ineunt, in Barenſem procedunt, Fundos veniunt, & vocatis tribus Italis Cardinalibus Robertum Gebennenſem 12. Calend. Octob. in Clementem VII. eligunt. Hic primò Canonicus Pariſienſis fuerat: Vrbanus autem 14. Cal. Octob. 29. Cardinales creauerat *Ciacon.* 23. Theoderic. à Niem. qui ab eo deſciuere, Philippus de Alenconio Patriarcha Aquileienſis, qui tamen in gratiam Bonifacij IX. rediiſſe creditur, vt & Pileus de Prata, Galeatus Tarlatus de Petra mala Tuſcus: recuſarunt autem purpuram Fridericus Archiepiſcopus Colonienſis, Simon de Falkenſtein Archiepiſcopus Treuerenſis, Ar-

noldus de Horne Epiſcopus Leodienſis. Petrus d: Roſembeg Boemus, Adolphus Archiep. Moguntinus: numerantur Vrbani Cardinales 54. aliâ 56.

Pag. 247. Iacobus de Viſſ. *Ciac.* Gallus, Petrus Amelij Ebredunenſis dicitur Ciacon. & numeratur tertius Petrus Soracenacus Iuris Doctor, ex auditore Rotæ, & Archiepiſcopo Ebredunenſi; à noſtro verò inter Gregor. Cardinal. recenſetur, alios recenſet. *Ciacon.* qui à noſtro vel omittuntur, vel ad aliam creationem referuntur.

Pag. 248. Carolus IV. Imperator annum agens 63. obiit Pragæ 3. Cal. Decemb. Anno Chriſti M. CCC. LXXVIII. notat autem Bzouius ex MS. Vatic. miſiſſe Vvenceziaum oratores ad Vrbanum ad diadema petendum.

Pag. 250. Ludouicus Comes Flandriæ, cauſam adhæſionis Vrbano prætexebat, ipſas Clementis litteras ante ſuam electionem, quibus Vrbanum verùm Pontificẽ aſſeueraſſet: *vide Meyer. in Ludouico*, qui fluctuantibus in Concilio Gandauenſi Flandrorum opinionibus, ex ICti Itali ſententia Flandriam Vrbano fauiſſe ſcribit.

Ead. pag. Henricus Caſtellæ Rex 13. Cal. Iun. anno M. CCC. LXXIX. obiit.

Pag. 253. quatuor Cardinales Gregorium XI. Auenione reliquiſſe alij ſcribunt; *Quercet.* ſex hi fuerunt, Anglicus Grimaldi Cardinal. Albanus; Ægidius Iſſalni Cardin. Tuſculanus; Ioannes de Blanſaco Cardinalis Sabinus; Petrus de Monturuco Cardin. tit. S. Anaſtaſiæ; Guillelmus de Chanaco, Cardin. S. Vitalis, dictus Mimatenſis; Hugo de ſancto Martiali, S. Mariæ in Porticu, Decanus Diaconorum, obierat autem Cardinalis Tuſcu-

Ianus Auenione Non. Decem. an. M. CCC.LXXVIII.

Pag. 260. erratum in numero, Carolus enim pater primus fuerat ex primogenitis Francoru, Vienneñſium Delphinus: legendum itaque ſecundus.

Pag. 261. mouit Carolus cum ſexaginta hominum millibus contra Flandros, ex quibus quinque & viginti millia, & ſupra ipſeque rebellium Dux Arteuillus ceciderunt. 5. Cal. Decemb. ann. M. CCC. LXXXII.

Pag. 264. hi duo Cardinales in Italia à Clemente relicti, vt ſupra ſcribitur, à Carolo Dyrrachij Duce, Neapoli capti, pridie Non. Decemb. ann. M. CCC. LXXXII. in Eccleſia ſanctæ Claræ, coram Carolo & Gentili de Sangro Card. Legato Vrbani, & omni Regni nobilitate, abiurato Clemente, Cardinalitiis inſigniis igne combuſtis, Vrbanum legitimum Pontificem profeſſi ſunt, tandem poſt diutinum carcerem Auenionem dimiſſi ſunt: ita narrat Ciaconius; at Theodoric. à Niem. ne verbum quidem.

Pag. 265. huius reductionis Ioannis Caſtellæ proceſſus manu ſcriptus habetur in Biblioth. Fuxenſi, ex quo patet miſſos ab vtroque electo in Caſtellam Legatos; ab Vrbano Franciſcum de Vrbino Fauentinum Epiſcopum, & Franciſcum de Siclenis de Papia legum Profeſſorem; à Clemente Petrum de Luna S Mariæ in Coſmedin Diaconum Cardin. & Henricum Regem propter diuerſas Doctorum ſententias indifferenter ſe habere voluiſſe: at Ioannes filius cùm ſolemnes curias coronationis ſuæ cauſa Burgis ageret, eo negotio propoſito quòd verè de electionis facto non conſtaret, ſtatuit mittendos Romam & Auenionem

Legatos, ab vtroque Electorum proceſſum & factum electionis ſuæ petituros, & ab aliis perſonis quæ vtrinque præſentes fuerāt depoſitiones recepturos: ipſoſque Electos rogaturos, vt ſuos oratores promouendi eius negotij gratia in Caſtellam mitterent. Itaque ſupradicti miſſi, Petrus ſcil. de Luna in Villa Metinæ Campo Salmanticenſis diœceſis die veneris 23. Nouembris anno M. CCC. LXXX. coram Rege Prælatis, Baronibus, & populo, propoſitionem ſuam fecit: die verò Dominica 25. Nouembris Franciſcus de Vrbino pro Vrbano ibidem orationem habuit: ſequenti die Lunæ 26. Nouemb. Rodericus Bernardi rationem reddidit Legationis in Italiam & Auenionem, quam vnâ cum fratre Fernando de Ilieſcas Ordinis Minorum confeſſario Regis ſuſceperat; & facta vtriuſque electi ſub bulla concluſa tradit, quibus electionis hiſtoria pleniſſimè continetur, ſequitur deinde vniuerſus Legationis proceſſus, cum infinitis pene diuerſorum auditionibus & depoſitionibus, in quibus iſtius ſchiſmatis veritas manifeſtiſſimè patet: ea tamen omnia nobis inuident hortulani canes, non ipſi Collegij ſocij, qui, vt homines litteratos decet, ad Reip. litterariæ augmentum ſemper procliues fuerunt.

Pag. 274. Ioannes Mareſius Aduocatus fiſci ab aliis dicitur, cuius opera vſus Carolus in ſedanda Pariſienſium ſeditione; innocentiam eius plerique aſſerunt, necem ad inimicorum potentiam referentes.

Pag. 275. Ciacon. hanc electionem refert ad 10. Calend. Ianuar. an. M. CCC. LXXXIX. malè cùm Aymericus Epiſcopus Pariſienſis anno M. CCC. LXXXIV.

Petrus Aiſcelini & Petrus de Croſſo M.CCC. LXXXVII obierint, patet autem ex Regeſtis Parlamenti Pariſienſis, vt docuit *Quercet.* die Martis 29. Decembris M.CCC.LXXXIII. Petrum de Fatigni Parlamenti Aduocatum Cardinalem creatum relatum eſſe in acta, vbi & decem Cardinales electi dicuntur, inter quos Epiſcopi Pariſienſis, & Laudunenſis. 1. Petrus de Croſſo eius Epitaphium in Collegio S. Martial. Auenion. ab ipſo fundato, non meminit Archiepiſcopatus Arelatenſis, ſed tantum Bituricenſis. 3. malè Amelij Ciacon. inſtaurator Collegij Pariſienſis ſui nominis. 4. lege Gualterus de Vardelan Scotus. 5. Aymericus de Magnaco natione Lemouicenſis, in Villa S. Iuniani, ex nobilibus parentibus, vtriuſque Iuris Profeſſor, Ioannis & Caroli Regum Conſiliarius, Magiſter Requeſtarum hoſpitij, Decanus Eccleſiæ Pariſienſis, deinde Epiſcopus, tandem Cardin. tit. S. Euſebij, ex eius Epitaph. in Cathed. Pariſienſi, vlt. Iacobus de Fitiniaco, Petrus dicitur in præcitatis regeſtis & Ciacon.

Pag. 277. Ciacon. electionem Petri de Luxembourg ad ann. M.CCC.LXXXVI. refert.

Pag. 280. Bertrandus de Canlaco, Archidiac. Agathenſis & Clericus Cameræ Apoſtolicæ vocatur à Clement. VI. literis datis ann. M.CCC.L. Abrincenſis Eccleſiæ adminiſtrator dicitur in Epitaphio, fortè Anicienſis. 2. Thomas Amantus Piſtorienſis. 3. Ioann. de Placentinis Gallus Ciacon. 4. rectè Quercet. Amelius *de Lautrec.* 5. Ioannes de Murelliis ex Vicecomitis d'Eſtaing. *Claud. Robert.* 6. Petrus de Tureyo Narbonenſis *Ciacon.* 7. Ioannes de Broniaco.

Pag. 286. Petrus ex Comitibus Pratæ, Archiepiſcopus Rauennas, preſbyter Cardinalis tit. S. Praxedis creatus ab Vrban. ann. M. CCC. LXXXVIII. vbi pro eo multas Legationes obiit, eius ſeueritate territus, ann. M. CCC. XCVI. ad Clementem vna cum Galeoto venit, à quo ſacerdotio ditatus titulum S. Priſcæ accepit, pro quo in Italiam Legatus defuncto Vrbano in gratiam cum Bonifacio ſucceſſore rediit. Galeotus Tarlatus de Petra mala Aretinus Diac. S. Agathæ ab Vrbano creatus, tit. S. Georgij in Velabro à Clement. accipit, cui & ſucceſſori adhæſit.

Pag. 287. Auenionenſes Petrum patronum colunt & feſtum diem celebrant die 5. Iulij, leguntur in Concil. Baſileenſi litteræ Philippi Burgundiæ Ducis expoſtulantis vt in Sanctorum numerum referatur. Clemens VII. an. M. D. XXVII. iuſſit eius lipſana transferri & honorari.

Pag. 291. Petrus Aragonum Non. Ianuar. ann. M. CCC. LXXXVII. Barcinone obiit: Ioannes filius ſucceſſor impellente Iolanta vxore, ex animo Barenſis Ducis, 2. Non. Febr. in Clementis verba iurat.

Pag. 295. anno M. CCC. LXXXVII. circa menſem Iulij frater Ioannes de Monteſono Ord. Prædicat. in ſcholis eiuſdem Ordinis Pariſiis, quatuordecim poſitiones Theologicas contra communem opinionem ſcholaſticorum ſcandalo poſuit; quæ à facultate Theologica, deinde ab Vniuerſitate ſtudij Pariſienſis damnatæ ſunt, & iuſſus eas retractare frater Ioannes, quod ſe facturum intra certam diem pollicitus eſt, cùm priùs ſe ex iniuncto officio & non ſine magno conſilio promulgaſſe aſſeueraſſet:

id tamen

id tamen non præſtitit, quare ad Epiſcopum Pariſienſem delatus, contumax ab eo damnatus eſt: prouocat ad Pontificem Ioannes, defenſionem pro eo ſuſtinet vniuerſus eius ordo. Miſſi ab vniuerſitate Petrus de Alliaco, Ægidius de Campis, & Ioannes de Noua villa in ſacta pagina Magiſtri, & Petrus de Alainuilla Doctor in Iure Canonico, hoc eodem anno; contra eum propoſita à Petro de Alliaco leguntur inter eius opera MS. in Collegio Nauarræ cum Tractatu ab eodem edito ex parte Vniuerſitatis Pariſienſis in cauſa fidei, ex quo patet non ſolùm circa B. Virginis Conceptionem dictum Ioannem diſputaſſe, nam nouem priores ex 14. ſunt de Incarnatione, vel his quæ ad eam ſpectant, confirmatâ tamen cenſurâ à Clemente, Ioannes in Aragoniam vnde oriundus erat aufugit, maximam in ordinem ſuum inuidiam relinquens; ille ab Vniuerſitatis corpore abſciſſus eſt, nec niſi longa poſt tempora reſtitutus: Ioannes Gerſon, deflet adhuc vigeſimum quintum poſt annum ſciſſuram, vt ipſe loquitur, miſerabilem, & mutilationem luctuoſam partis non modicæ Vniuerſitatis, poſtea tamen quod notari velim ait, cæterum memoriter teneo, cur & qualiter primitus ab Vniuerſitatis conſorttio *via quadam indirecta* ſegregati fratres prædicti. *Ex Ioann. Gerſon. in 1. part. epiſt. ad ſtudentes Colleg. Nauarr. Chronic. MS. Carol. VI. in Biblioth. Thuan. fol. 63. Propoſitionib. & Tractat. Petri de Alliaco MSS.*

Pag. 300. moritur Vrbanus VI. Romæ Idib. Octob. ann. M. CCC. LXXXIX. quem nullus Cardinalium ab eo creatorum potuit deflere. 4. Non. Nouemb. electus Petrus Tomacellus Neapolita-

nus, quem deponere deceſſor ſtatuerat.

Pag. 306. Guillelmus de Vergeyo filius Ioannis Domini de Fouuenes Seneſchalſi Burgundiæ Philippum Ducem excommunicauerat, eò quòd Axonæ intra vetera iura Ciuitatis Biſuntinæ monetam cuderet, Giaci à Duce obſeſſus, ceſſit, & creatur Cardinalis: vid. *Ioann. Chifflet. in Veſont.*

Mortuo Clemente VII. anno M. CCC. XCIV. electus Petrus, cuius creationis breuem formulam hanc reperi inter ſchedas aliquas Biblioth. Fuxenſ.

Anno Domini M. CCC. XCIV. *die mercurij qua fuit* XVI. *Septembris in Palatio Pontificali Auenionenſi, mortuus eſt Dominus Papa Clemens VII. natione Gebennenſis, ex Comitibus Gebennenſibus, qui obijt dicta die circa horam ſextam. Et ea die hora Veſperarum, in ipſo Palatio congregati ſunt infra ſcripti Domini Cardinales. Quos Ego .... in camera paramenti dicti Palatij congregatos vidi, videlicet.*

EPISCOPI CARDINALES PRÆSENTES.

Dominus Petrus de Orſinis, de Florentia, Cardinalis Portuenſis.

Dominus Guido de Maloeſſo, Lemouicenſis, Cardinalis Præneſtinus.

Dominus Ioannes de Grangia, Burgundus Cardinalis Tuſculanus.

Dominus Nicolaus de Branchaciis, de Neapoli, Cardinalis Albanenſis.

Hi ambo abſentes erant, non tamen Legati, ſed pro ſuo ſolatio, primus in Arragonia, in Eccleſia ſua Valentina: ſecundus in Lotharingia.

Dominus Iacobus de domo Regali de Arragonia, Cardinalis Sabinenſis.

Dominus Ioannes de Nouocaſtro Burgundus, Cardinalis Oſtienſis.

PRESBYTERI CARDINALES OMNES PRÆSENTES.

D. Guillelmus de Agrifolio, Lemouicenſis, Decanus Collegij, tit. ſancti Stephani in Cœlio monte.

D. Leonardus de Giffono, de Regno Siciliæ, frater Minor, tit. S. Sixti.

D. Bertrandus, Lemouicenſis, dictus Hieroſolymitanus, tit. S Pudentianæ.

D. Thomas de Piſtorio, Tuſcus, dictus Neapolitanus, tit. S. Praxedis.

D. Ioannes de Parma, Lombardus, dictus Venetiarum, tit. S. Cyriaci in Thermis.

D. Ioannes de Murolio, de Aluernia, tit. S. Vitalis.

D. Petrus de Cureyo, Lugdunenſis, tit. S. Suſannæ.

D. Ioannes de Bruniaco, Gebennenſis, dictus Viuarienſis. tit. S. Anaſtaſiæ.

D. Martinus de Salua, de Nauarra, dictus Pampilonenſis, tit. S. Laurentij in Lucina.

D. Ioannes de Viuario, dictus Auxitanus, tit. SS. Ioannis & Pauli.

D. Petrus Lugdunenſis, dictus Anicienſis, tit.

ſancti Petri ad Vincula.

D. Guillelmus de Vergeyo, Burgundus, tit. S. Ceciliæ.

D. Petrus Cardinalis Hiſpaniæ, hic non habuit titulum, quia numquam fuit in Curia, & creatus de nouo.

DIACONI CARDINALES.

D. Hugo de ſancto Martiale, Lemouicenſis, S. Mariæ in Porticu.

D. Petrus de Vernhio, Lemouicenſis, S. Mariæ in via Lata.

D. Petrus de Luna, Arragonenſis, S. Mariæ in Coſmedin.

D. Amedeus de Saluciis, ex Marchionibus de Saluciis, S. Mariæ Nouæ. Iſte hac die non erat præſens, ſed in beneficio ſuo de Bolena, venit tamen poſt & interfuit ſepulturæ.

D. Galeotus de Petramala, de Aretio in Tuſcia S. Gregorij ad velum aureum.

Die Veneris XVIII. *Septembris ſepultura facta fuit corporis, hora ante tertiam, & receptum fuit corpus de Capella magna Palatij, & portatum ad ſanctam Mariam Eccleſia* Cathedralis *Auenionenſis, vbi congregati erant Cardinales, celebrauitque Miſſam, Dominus de Giffono Cardinalis, & fecit ſermonem.*

Completa nouena omnes prædicti Domini Cardinales præſentes numero XXII. *intrauerunt Conclaue die Sabbati* XXVI. *dicti menſis in Veſpere, qui vnanimiter & concorditer elegerunt in Papam, prædictum Dominum* Petrum *de Luna ſancta Maria*

in Coſmedin Diaconum Cardinalem, die Lunæ ſequenti immediate Vigil. Dedicationis S. Michaelis: qua die hora prandij exiuerunt conclaue, & duxerunt dictum Dominum Papam, ad noſtram Dominam de Dopnis Eccleſiam Cathedralem, fuitque impoſitum ſibi nomen Benedictus Papa XIII.

FINIS.

CONSPECTVS, MEMORABILIA HVIVS HISTORIÆ COMPLECTENS.

A

ABBATIA, Luthomuſléſis in Epiſcopalem ſedem erecta. 84. item Montis Caſſini. 25. quæ poſtea in priſtinum ſtatum redacta eſt. 161

Ægidius Aluari Legatus in Italiam mittitur. 109

Adulphus de Marcha poſt adminiſtratas duas Cathedrales Eccleſias, vxorem ducit. 149

Alexandria à Rege Cypri capta & vaſtata. 155

Alfonſus Caſtellæ Rex de Sarracenis triumphat. 56

Algezira vrbs Infidelibus erepta in Epiſcopalem Eccleſiam erigitur. 84

Alziarius Anciani Comes inter ſanctos annumeratur. 177

Andreas Vngariæ Regis frater occiditur. 75. cauſa iſtius obitus. 76

Arnaldus de Seruola Archipreſbyter in Alamannia crudeliſſimè ſæuiens 153. expellitur & trucidatur. 154

Auenio, muris, turribus,

foſſis, &c. cincta & vallata. 138

B

Bandarenſes qui? 225 ſum. Pontificem pro arbitrio ſuo, vi & horrendo tumultu, cõcitato Cardinales eligere cogunt. 226. *& ſequent.*

Bartholomæus de Prinhano quo pacto ſedem Romanam inuadit, falsò cognominatus Vrbanus VI. 238. cui Imperator, multique alij Principes aſſentiuntur. 248. idem captus. 278. pertinax decedit. 300

Bellum Ludouici Bauariæ Ducis, & Odoardi Angliæ Regis, in Philippum Frãcorum Regem. 52

Benedictus XII. Papa creatur 45. Prius Ordinis Ciſtercienſ. Monachus 46. Decretum eius de Viſione Dei ante iudicium extremũ. *ibid.* Palatium Auenione magnificum cõdi curat 49. eius conſtitutiones variæ ad Monachos ſpectantes 59. 60. ſex Cardinales ordinat 64. eius grauiſſima dicta. 68. 69

Bolonia vſurpata 84. ſummo Pontifici reſtituitur. 85

Blanca Caſtellæ Regina Iudęi cuiuſdam & muliercula maleficiis cõiugi ſuo exoſa 110. præ triſtitia obiit. 113

C

Caleſij ab Odoardo Angliæ Rege obſeſſi, & dediti. 81

Cardinales etſi ſine titulo, in electione ſummi Pontificis ius habent ſuffragij, curque eis loqui prohibitum. 144

Campus floridus, cimiterium peſtiferorum Auenione. 89

Carolus de Hiſpania Coneſtabularius Franciæ vt morti traditus. 117

Carolus Rex Romanorum, Imp. coronatur ſub Innocẽtio VI. 116

Aa iiij

Carolus Rom. Imperator Vrbano V. Papæ obuiā procedens quæ ipſi præſtet obſequij argumenta. 176
Carolus de Luxembourg Imperator Ludouico Bauaro vſurpatore eiecto coronatur 78.79. denuo coronatur. 83
Chriſto & Apoſtolis nullam fuiſſe peculiarem ſiue communem poſſeſſionem qui pertinaciter affirmauerit, erroneus & ſcripturæ contrarius. 27
Clemens V. Papa creatur 9. Cardinales ordinat 10. ac depoſitos reſtituit 11. duæ aliæ ordinationes. 13. 15
Clemens VI. creatur. 71. eius acta. *ſeq.*
Clementis VII. Papæ electio 242. Cuius tempore ſchiſma ortū Bartholomæi Prinhani Antipapæ illicita & coacta electione 243. *& ſeq.* Legatos ad Reges mittit quorum ope in ſede ſua confirmetur 146. ſex Cardinales ordinat 147 itē octo alios. 275
Clementinæ cōſtitutiones à Ioanne XXII. Papa promulgatæ, & ad generalia ſtudia deſtinatæ. 23
Concilium Viennenſe conuocatum eiuſque ſeſſiones. 13. 14
Contentio Vniuerſitatis Pariſienſis in fratres Prædicatores, de Cōceptione B. Virginis. 295. *& ſeq.*

E

Epiſcopatus Toloſanus 20. Cæſarauguſtanus. 24. Maguntinenſis 84. in Archiepiſcopatus erecti.
Epiſcopatus Albienſis, Agennenſis, Lemouicenſis Claromontanus, Pictauienſis, Albigeſienſis, Tarraconenſis in plures diuiſi. 21. 22. 24

F

Flagellatorum ſecta, orta & extincta. 96
Feſtum Lanceæ & Cla-

uorum Chriſti in Alamannia & Bohemia à quo inſtitutum. 117
Florentini aduerſus Gregorium XI. Papam inſurgunt 212. 213. & *ſeq.* cauſæ iſtius rebellionis. 216
frater Franciſcus de Piſtorio Ordinis Minorum hæreticus crematur. 58
Frigus intenſiſſimum anno M. CCC. LXIIII. 149. 150

G

GRegorius XI. Papa 198. eius ordinatio duodecim. 202. nouem Cardinalium. 211. Auenione Romam repetit. 218. eius obitus. 223
Guillelm⁹ Petri de Guoderio Ordin. fratrum Prædicat. inſigni pietate & doctrina. 57
Guncherius Comes de Narzemburg Ludouico Bauariæ Regi in vſurpatione Imperij ſuccedit. 82. moritur. 83

H

HEnricus Alamanniæ Rex, à Clemente V. Rex Romanorum nominatus. 12
Hugo Abbas Tutellenſis, ſuo Monaſterio relicto Carthuſianum ordinem amplectitur. 97

I

IAcobus Maioricarum Rex ab Aragonum Rege victus. 93
Iacobus & Petrus de Columna de Cardinalatu ſuo depoſiti à Clemente V. reſtituuntur. 11
Iaque bon-home : Dux Gallicanæ ſeditionis in Delphinũ Viennenſem Regis primogenitum. 124
Imbertus Delphinus Viennenſis Franciæ Regem Delphinatus ſucceſſorem conſtituit. 94. & Prædicatorum ordinẽ amplectitur, tum demum Patriarcha Alexandrinus. 95
Incendũ Bituricenſe. 112

Innocentius VI. Papa. 107. ſex Cardinales ordinat. 121. itē octo. 136. Monaſteria, Auenione Collegiumque multis reditibus Toloſæ fundauit & dotauit. 138. 139
Inundatio maxima ſub Clemente VI. 72
Ioanna Siciliæ Regina Romam ingreſſa, roſa aurea à ſummo Pōtifice donatur. 170. 171
Ioanna Siciliæ Regina ab Antipapa Bartholomęo regno ſuo ſpoliatur. 263. Ducem Andegauēſem in hæredem adoptat *ibid.* obitus eius violentus. 276
Ioannæ Philippi Franco Regis vxoris obitus. 91
Ioannes XXII. Lugduni ſum. Pontifex coronatus. 18. variæ eius 28. Cardinalium ordinationes. 19. 25. 28
Ioannes Andreæ Decretorū Doctor ſub Benedicto XII. Papa cæterique nominatiſſimi.
Ioannes Francorum Rex captiuus Burdegalam ducitur. 120. eius obitus in Anglia. 152. quo pacto liberatus. 134
fr. Ioannes de Rupeciſa Ord. Minorum vaticinator ab Innocent. VI. in vincula coniectus. 122
Iubilæus à centum annis ad 50. reuocatur. 77

L

Legati Odoardi Anglorum Regis ad Benedictum XII. Papam capti 62. in interceptores grauiſſimè animaduertitur ab ipſo Pontifice. 63
Lemouicum ab Edoardo Principe Valliæ expugnatum & dirutum. 187
Ludouicus Epiſcopus Toloſanus Siciliæ Regis filius in ſanctos refertur. 20
Ludouicus Bauariæ Dux excommunicatur à Ioann. XXII. Papa. 29. qui in ſum. Pon-

tificis locum pſeudo Antipapam ſufficit. 39. eius confœderatio cum Odoardo Angliæ Rege aduerſus Philippum Regem Franciæ. 52. Eiicitur de Imperio cuius fuerat vſurpator. 78. moritur. 82
Ludouicus Flandriæ Comes Clementi VII. Papæ & Conſanguineo ſuo fidem denegat. 249
Lyranus Doctor Ord. Fratrum Minorũ ſub Benedict. XII. Papa. 61

M

Monſpeſſulanus Regi Franciæ venditur. 93
Mors repentina Gaſtonis Comitis de Fuxo, & Amedei Iunioris Sabaudiæ Comitis. 308
Mors Andreæ Regis Vngariæ fratris, punita. 85

N

Nicolaus Notarius Tribuni Romani poteſtatem vſurpans. 90. temeritatis pœnas luit. 91

O

Odoardi Valliæ Principis Burdegalam aduentus. 114. cęde & igne multa oppida vaſtat. 115. Ducatum Aurelianẽſem inuadit. 118. & victoriam reportat. 120
Odoardus Angliæ Rex de Philippo Francorum Regę victor. 80. Caleſiũ diu obſeſſum, occupat. 81
Ordo de Militia Iesv Christi inſtitutus. 24

P

Pacificatio Regum Franciæ & Angliæ per Androinum Abbatem Cluniacenſem. 132
Palæologi Græcorum Imperatoris Romam aduentus, eiuſque Romanæ Eccleſiæ præſtita obedientia. 180. 181
Perinus de Tomaſſelis

Bartolomæi Antipapæ ſucceſſor ab Anticardinalibus eligitur. 300
Peſtilentia per vniuerſum prope orbem. 87. 88
Petrus Aragonum Rex fidem præſtat Benedicto XII. pro Sardiniæ Regno. 56
Petrus de Corbario pſeudoPapa. 30. dictus Nicolaus V 31. eius Confeſſio. 35. & ſeq.
Petrus Caſtellæ Rex à Regno ſuo expellitur. 159. 160. Reſtituitur ab Odoardo. 161
Petrus de Lucemburch Cardinalis 277. inter ſanctos relatus. 289
Petrus Cæleſtinus inter ſanctos annumeratur. 15
Petri Ioannis de Serinhano Ord. Minorum poſtillæ à Ioãne XXII. vt hæretica damnata. 28
Prioratus Grandimontis in Abbatiam mutatus. 24

R

Roberti Siciliæ Regis obitus ſine liberis. 74
Ruſtici cuiuſdam temeritas ſe Marchiæ Marchionem aſſerentis 97
Ruſtici in Iudæos & Chriſtianos ſæuientes à Duce Bauariæ in fugam conuerſi. 55

S

Schiſma Clem. VII. tempore. 255. & ſequent.
Sedes Apoſtolica Auenionem propter bellorum tumultus tranſlata Romæ reſtituitur. 168
Sociales qui. 126. & vnde. 128. ad quos expugnandos Card. Oſtienſis ab Innocentio VI. mittitur. 130. item eorum vaſtationes & deprædationes. 150. 151
Societas Dépericâ quæ? 140

T

Templarij in Gallia capti. 11. igni traditi. 12. eorum ordo